

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Çiğdem GÖKDUMAN

FİİLİ PROFESYONEL SPORCULARIN
SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Çiğdem GÖKDUMAN

FIİLİ PROFESYONEL SPORCULARIN
SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Danışman

Doç. Dr. Cenk TEMEL

II. Danışman

Prof. Dr. Yusuf ALPER

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2023

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Çiğdem GÖKDUMAN'un bu çalışması jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ender Akyol (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Cenk TEMEL (İmza)

Üye : Prof. Dr. Hasan Şahan (İmza)

Üye : Doç. Dr. Velittin Balcı (İmza)

Üye : Doç. Dr. M. Emre Eryücel (İmza)

Tez Başlığı: Fiili Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları Üzerine Bir Araştırma

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 16/06/2023

Mezuniyet Tarihi : 20/07/2023

(İmza)
Prof. Dr. Engin KARADAĞ
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “Fiili Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları Üzerine Bir Araştırma” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Çiğdem GÖKDUMAN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

12 / 07 / 2023

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Çiğdem GÖKDUMAN
Öğrenci Numarası	20195281001
Anabilim Dalı	Spor Yöneticiliği
Programı	Doktora
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Cenk TEMEL
Doktora Tez Başlığı	Fiili Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları Üzerine Bir Araştırma
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2109312989
Rapor Tarihi	11.07.2023
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %14 Alıntılar dahil: %20
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 172 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Doç. Dr. Cenk TEMEL İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
TEŞEKKÜR.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR VE SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMLARININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Spor	7
1.1.1. Gelir Getirici Bir Faaliyet Olarak Spor	8
1.2. Sporcular ve Diğer Spor Çalışanları	10
1.2.1. Sporcular ve Statüleri	10
1.2.1.1. Profesyonel Sporcular	11
1.2.1.2. Gizli Profesyonel Sporcular	13
1.2.1.3. Amatör Sporcular	14
1.2.2. Spor Adına Çalışanlar.....	15
1.2.2.1. Doğrudan ve Sürekli Çalışanlar	15
1.2.2.1.1. Hakemler	15
1.2.2.1.2. Antrenörler	16
1.2.2.1.3. Teknik Direktörler.....	18
1.2.2.1.4. Yöneticiler.....	18
1.2.2.1.5. Menajerler	19
1.2.2.1.6. Hakem Gözlemcisi	19
1.2.2.2. Dolaylı ve Geçici Çalışanlar	19
1.3. Sosyal Güvenlik ile İlgili Kavramlar	20
1.3.1. Sosyal Güvenlik Kavramı.....	20
1.3.2. Sosyal Güvenliğin Amacı ve Önemi	21
1.3.3. Sosyal Güvenlik Riskleri	22
1.3.3.1. Mesleki riskler.....	22
1.3.3.2. Fizyolojik Riskler.....	23
1.3.3.3. Sosyo-Ekonomik Riskler.....	23
1.3.4. Sosyal Güvenliğin Araçları	23

1.3.4.1.	Sosyal Sigortalar	24
1.3.4.2.	Sosyal Yardımlar	25
1.3.4.3.	Sosyal Hizmetler	26
1.3.5.	İşveren Kavramı	27
1.3.6.	İş Yeri Kavramı	27

İKİNCİ BÖLÜM

SPORDA SOSYAL GÜVENLİK İHTİYACI DOĞURAN RİSK UNSURLARI

2.1.	Sporda Sosyal Riskler	29
2.1.1.	Sporda Mesleki Riskler	30
2.1.1.1.	Spor Dallarının Taşıdığı Risk Unsurları.....	31
2.1.1.1.1.	Mücadele Sporlarının Taşıdığı Riskler	31
2.1.1.1.2.	Top ile Oynanan Sporların Taşıdığı Riskler	34
2.1.1.1.3.	Diğer Spor Dallarının Taşıdığı Riskler	35
2.1.2.	Sporda Fizyolojik Riskler	37
2.1.2.1.	Sporcu hastalığı	37
2.1.2.2.	Sporcu Malullüğü (Sakatlığı)	38
2.1.2.3.	Sporcu Analığı.....	40
2.1.2.4.	Sporcu Yaşlılığı.....	42
2.1.2.5.	Sporda Ölüm	45
2.1.3.	Sporda Sosyo-Ekonomik Riskler	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ VE TÜRKİYE'DE SPORCULARIN SOSYAL GÜVENLİĞİ

3.1.	Türkiye Sosyal Güvenlik Sistemi	50
3.1.1.	Türk Sosyal Sigorta Sistemi ve Sosyal Güvenlik: 5510 Sayılı Kanun Kapsamında Sağlanan Sosyal Güvenlik Hakları.....	53
3.1.1.1.	Kısa Vadeli Sigorta Kolları	55
3.1.1.1.1.	İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	56
3.1.1.1.2.	Hastalık.....	57
3.1.1.1.3.	Analık.....	57
3.1.1.2.	Uzun Vadeli Sigorta Kolları.....	58
3.1.1.2.1.	Malullük	59
3.1.1.2.2.	Yaşlılık	59

3.1.1.2.3. Ölüm.....	59
3.1.1.2.4. İşsizlik	59
3.1.1.3. Sağlık Hizmeti (Genel Sağlık Sigortası)	60
3.1.1.4. Tamamlayıcı Sosyal Güvenlik Uygulamaları	63
3.1.1.4.1. Özel Sağlık Sigortası.....	64
3.1.1.4.2. Tamamlayıcı Sağlık Sigortası	65
3.1.1.4.3. Bireysel Emeklilik.....	66
3.1.2. Türkiye’de Sosyal Sigortalarda Sporcu Sosyal Güvenliği	66
3.1.2.1. 5510 sayılı Kanun Öncesi Dönem.....	66
3.1.2.2. 5510 Sayılı Kanun Sonrası Dönem	71
3.1.2.2.1. Profesyonel Sporcuların Çalışma Koşulları ve Sosyal Güvenlik Hakları...	71
3.1.2.2.1.1. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatında Durum	74
3.1.2.2.2. Amatör Sporcuların Çalışma Koşulları ve Sosyal Güvenlik Hakları.....	76
3.1.2.2.3. Diğer Spor Çalışanlarının Sosyal Güvenlik Hakları	80
3.1.3. Sosyal Sigorta Dışında Sporcuların Sosyal Güvenliğini Sağlamaya Yönelik Uygulamalar.....	81
3.1.3.1. Devlet Tarafından Sağlanan Haklar	81
3.1.3.1.1. Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun.....	81
3.1.3.1.2. Sporcu Şeref Aylığı.....	82
3.1.3.1.3. Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi.....	83
3.1.3.1.4. Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik	84
3.1.3.2. Federasyonlar Tarafından Sağlanan Haklar	84
3.1.3.3. Vakıflar Tarafından Sağlanan Haklar	86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYA’DA ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE SPORCU SOSYAL GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

4.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönem Sosyal Güvenlik İhtiyacı.....	88
4.2. Sanayi Devrimi Sonrası Dönem Sosyal Güvenlik Modelleri	89
4.2.1. Bismarck Modeli	90

4.2.2.	ABD Modeli	91
4.2.3.	Beveridge Modeli (Ulusal Sağlık Modeli)	91
4.2.4.	Cepten Ödeme Modeli.....	92
4.3.	Dünyada Çeşitli Ülkelerde Sporcu Sosyal Güvenliği.....	93
4.3.1.	Avrupa Birliği.....	93
4.3.1.1.	Avusturya	94
4.3.1.2.	Almanya	96
4.3.1.3.	Hollanda	99
4.3.1.4.	Fransa	101
4.3.1.5.	İtalya.....	105
4.3.2.	Amerika	108
4.3.3.	Çin	111
4.4.	Türk Sosyal Güvenlik Sistemi ile Karşılaştırılması ve Genel Değerlendirme	112

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

5.1.	Araştırma Deseni	114
5.2.	Araştırmanın Çalışma Grubu	116
5.3.	Araştırmanın Veri Toplama Aracı	118
5.4.	Araştırmacının Rolü ve Verilerin Toplanması.....	119
5.5.	Verilerin Analizi	121
5.6.	Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	123
5.7.	Araştırmanın Etik Boyutu	124

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR

6.1.	Araştırmanın Bulguları	125
6.1.1.	Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı	126
6.1.2.	Sporcunun Hastalanması Alt Teması	130
6.1.3.	Sporda Analık Alt Teması	132
6.1.4.	Sporda İşsizlik Alt Teması	135
6.1.5.	Sporda Malullük Alt Teması	137
6.1.6.	Sporda Yaşlılık Alt Teması	142
6.1.7.	Sporda Ölüm Alt Teması.....	145

YEDİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

7.1. Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı Alt Temasını oluşturan “Sporda İş Kazası” kategorisine ilişkin tartışma;	148
7.2. Sporcunun Hastalanması Alt Temasına İlişkin Tartışma.....	151
7.3. Sporda Analık Alt Temasına İlişkin Tartışma	153
7.4. Sporda İşsizlik Alt Temasına İlişkin Tartışma.....	155
7.5. Sporda Malullük Alt Temasına ilişkin tartışma	156
7.6. Sporda Yaşlılık Alt Temasına İlişkin Tartışma	158
7.7. Sporda Ölüm Alt Temasına İlişkin Tartışma	160
 SONUÇ	163
KAYNAKÇA.....	169
EK-1: FERDİ KAZA SİGORTASI GENEL ŞARTLARI.....	188
EK-2: FERDİ KAZA SİGORTASI ÖZEL ŞARTLAR	198
EK-3: ANADOLU SİGORTA FERDİ KAZA SİGORTASI GENEL ŞARTLARI	199
EK-4: BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLİFİ ÖRNEĞİ	204
EK-5: KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTASI ÖZEL ŞARTLAR	210
EK-6: PROTOKOL 1.....	212
EK-7: PROTOKOL 2.....	217
EK-8: YENİMAHALLE DEVLET HASTANESİ PROTOKOLÜ	222
EK-9: SPOR HİZMET VE FAALİYETLERİNDE ÜSTÜN BAŞARI GÖSTERENLERİN ÖDÜLLENDİRİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK	224
EK-10: ÇİN SPOR GENEL İDARESİ PERSONEL DEPARTMANININ ÜSTÜN SPORCULAR İÇİN ENGELLİ KARŞILIKLI SİGORTA TEDBİRLERİNİN BASILMASI VE DAĞITILMASINA İLİŞKİN BİLDİRİMİ	236
EK-11: ÜSTÜN SPORCULAR İÇİN ENGELLİLİK KARŞILIKLI SİGORTA TEDBİRLERİ	239
EK-12: ÖZEL ŞİRKETLE YAPILAN MAİL GÖRÜŞMESİ.....	244
EK-13: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	245
ÖZGEÇMİŞ	247

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1 Sosyal Güvenlik Modelleri.....	93
Şekil 5.1 Nitel araştırma aşamaları.....	114
Şekil 5.2 İş-Akış Süreci	120
Şekil 5.3 İçerik Analizi Aşamaları	122
Şekil 5.4 Nitel veri analizinin aşamaları.....	123
Şekil 6.1 Sporda Sosyal Riskler Ana Teması, Alt Temalar, Kategoriler ve Kodları	126
Şekil 6.2 Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı Alt Teması, Kategorileri ve Kodları.....	127
Şekil 6.3 Sporunun Hastalanması Alt Teması, Kategorileri ve Kodları.....	130
Şekil 6.4 Sporda Analık Alt Teması, Kategorileri ve Kodları.....	133
Şekil 6.5 Sporda İşsizlik Alt Teması, Kategorileri ve Kodları.....	135
Şekil 6.6 Sporda Malullük Alt Teması, Kategorileri ve Kodları.....	138
Şekil 6.7 Sporda Yaşlılık Alt Teması, Kategorileri ve Kodları.....	142
Şekil 6.8 Sporda Ölüm Alt Teması, Kategorileri ve Kodları	145

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Türkiye Sosyal Güvenlik Sistemi.....	52
Tablo 3.2 Sigorta Kolları ve Sağlanan Haklar.....	58
Tablo 3.3 Spor Dallarına Yönelik Meslek Kodları.....	72
Tablo 5.1 Katılımcıların Meslek Alanı ve Sayısı	117
Tablo 5.2 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler.....	118
Tablo 6.1 Sporda İş Kazası Kategorisi, Kodları, Maddeleri	128
Tablo 6.2 Sporda Meslek Hastalığı Kategorisi, Kodları	129
Tablo 6.3 Sağlık Giderlerinin Karşılanması Kategorisi, Kodları	131
Tablo 6.4 Geçici İş Göremezlik Ödeneği Kategorisi, Kodları	132
Tablo 6.5 Sporcu Hamilelik Dönemi Kategorisi, Kodları ve Maddeleri	133
Tablo 6.6 Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları Kategorisi, Kodları ve Maddeleri.....	134
Tablo 6.7 Sporcu İşsizliği Kategorisi, Kodları ve Maddeleri.....	136
Tablo 6.8 İşsizlik Ödeneği Kategorisi, Kodları ve Maddeleri.....	137
Tablo 6.9 Sporcu Malullüğü Kategorisi, Kodları ve Maddeleri.....	139
Tablo 6.10 Malul Sporcuların Sonraki Hayatı Kategorisi, Kodları ve Maddeleri	140
Tablo 6.11 Sporcu Yaşlılığı Yaş Sınırı Kategorisi, Kodları ve Maddeleri.....	143
Tablo 6.12 Sporcuların Emeklilik Hayatı Kategorisi, Kodları ve Maddeleri.....	144
Tablo 6.13 Sporcu Ölümü Kategorisi, Kodları ve Maddeleri	146
Tablo 6.14 Sporcu Ölümü Sonrasında Sağlanan Haklar Kategorisi, Kodları ve Maddeleri ..	147

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Afrika Birliği
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AOK	: Alman Sağlık Sigortası Sistemi
ARAG	: Özel Sigorta şirketi
ASEAN	: Güney Asya Uluslar Birliği
BKK	: Alman Sağlık Sigortası Sistemi
C2S	: Tamamlayıcı Sağlık Dayanışması
CONI	: İtalyan Olimpiyat Komitesi
DOL	: ABD Çalışma Bakanlığı
EAAP	: Elit Sporcu Yardım Programı
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
INAIL	: Ulusal İş Kazalarına Karşı Sigorta Enstitüsü
INPS	: İtalya Ulusal Sosyal Güvenlik Enstitüsü
İŞKUR	: İş Kurumu
NCAA	: Ulusal Kolej Atletizm Birliği
NOC	: Hollanda Olimpiyat Komitesi
NSF	: Hollanda Spor Federasyonu
OYAK	: Ordu Yardımlaşma Kurumu
RSA	: Sosyal Destek Yardımı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SSGSSK	: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
SSN	: Ulusal Sağlık Hizmeti
ŞİÖ	: Şanghay İş Birliği Örgütü
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

ÖZET

Amaç: Bu araştırma sporun endüstrileşmesiyle birlikte tüm spor dallarında işçi olarak faaliyet gösteren, hayatını spor üzerinden idame ettiren ve düzenli bir gelir elde eden fiili profesyonel sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınması için bir uygulama önerisinde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda profesyonel sporcuların 4/1-a’lı sigortalı olmaları için gerekli şartların bulunduğu belirtilerek, sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran risk unsurları kısa ve uzun vadeli sigorta kolları kapsamında ve spor dalları özelinde ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 4 gizli profesyonel sporcu, 5 profesyonel sporcu, 2 kulüp yöneticisi, 3 milli antrenör, 2 uluslararası hakem, 1 menajer, 3 sosyal güvenlik uzmanı, 2 özel sigorta uzmanı olmak üzere 22 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulmuş 11 sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler Nvivo 10 programına aktarılarak içerik ve betimsel analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Araştırma verilerinden elde edilen bulgulara göre “Sporda Sosyal Riskler” ana teması, “Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı”, “Sporcunun Hastalanması”, “Sporda Analık”, “Sporda İşsizlik”, “Sporda Malullük”, “Sporda Yaşlılık” ve “Sporda Ölüm” alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara göre sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran risk unsurlarının var olduğu ve profesyonel sporcuların bu sosyal risklere karşı 4/1-a kapsamında sigortalı olmaları için gerekli şartların sağlandığı bulgularına ulaşılmıştır.

Sonuç: Sosyal risklerin insanların gelirlerinde azalma ve giderlerinde artışa sebep olması ve bireyin yoksulluk seviyesine düşmesine neden olarak bakıma muhtaç hale getirebilme ihtimali karşısında bireyler sosyal güvenlik kapsamına alınmakta ve bu riskler karşısında korunmaktadırlar. Spor özelinde de bulunan bu sosyal riskler sporcular için risk oluşturmaktadır. Yapılan çalışma ve incelenen literatür spordaki başarının en temelinde sporcunun kendisini garanti altında hissetme duygusunun yattığını göstermektedir. Geleceği garanti altına alınmayan ve güvencesiz çalışan bir sporcunun başarıya tam anlamıyla odaklandığı ve motive olduğu söylenemez. Bu problemlerin çözülmesi ve sporda sosyal risklere karşı profesyonel sporcuların sigorta kapsamına alınması ile başarının artacağı ve sporun daha da yaygınlaşacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel sporcu, sosyal güvenlik, sosyal riskler, sosyal sigorta

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE SOCIAL SECURITY RIGHTS OF ACTUAL PROFESSIONAL ATHLETES

Aim: This research was carried out in order to propose an application for the inclusion of de facto professional athletes, who work as workers in all sports branches, maintain their lives through sports and earn a regular income, within the scope of social security, with the industrialization of sports. In this context, it has been stated that there are necessary conditions for professional athletes to be insured with 4/1-a, and the risk factors that create the need for social security in sports are examined in detail within the scope of short and long-term insurance branches and sports branches.

Materials and Methods: In the research, phenomenology design from qualitative research methods were used. The study group of the research consists of 22 participants, including 4 undercover professional athletes, 5 professional athletes, 2 club managers, 3 national trainers, 2 international referees, 1 manager, 3 social security specialists, 2 private insurance specialists. As a data collection tool, a semi-structured interview form consisting of 11 questions created by the researcher was used. The data obtained from the interviews with the participants were transferred to the Nvivo 10 program and content and descriptive analyzes were made.

Findings: According to the findings obtained from the research data, the main theme of "Social Risks in Sports", "Occupational Accident and Occupational Disease in Sports", "Athlete's Sickness ", "Maternity in Sports", "Unemployment in Sports", "Disability in Sports", "Occupational Disease in Sports" and "Death in Sports" sub-themes emerged. According to these sub-themes, it has been found that there are risk factors in sports that create the need for social security and that the necessary conditions are met for professional athletes to be insured against these social risks within the scope of 4/1-a.

Conclusion: In the face of the possibility that social risks cause a decrease in people's incomes and an increase in their expenses, and that they may fall into poverty, individuals are included in the scope of social security and are protected against these risks. These social risks, which are also specific to sports, pose a risk for athletes. The study and the literature examined show that the most basic of success in sports is the feeling of feeling under guarantee of the athlete. An athlete whose future is not guaranteed and who works insecure cannot be said to be fully focused on success and motivated. It can be said that success will

increase and sports will become more widespread, with the solution of these problems and the inclusion of professional athletes in the scope of insurance against social risks in sports.

Keywords: Professional athlete, social security, social risks, social insurance

TEŞEKKÜR

İnsanlığa hizmet etmek için girmiş olduğum bu yolda hayalini kurduğum doktora eğitimim sonlanmaktadır. Özellikle sporun ülkemize olan katkısını göz önünde bulundurarak sporculara ve sporcuların bakmakla yükümlü oldukları kişilere daha faydalı olabilmek amacıyla yapmış olduğum bu çalışmayla birlikte kendimi yola yeni çıkmış gibi hissetmekteyim. Dolayısıyla sporculara, antrenörlere, teknik direktörlere, kulüp yöneticilerine, hakemlere ve sporcunun başarılı olması için çaba gösteren spor çalışanlarına karşı çalışmanın derinleşmesinden dolayı daha da fazla sorumluluk yüklendiğimin farkındayım.

Bu farkındalığa sahip olmamda bana katkı sağlayan, bilimsel etik ve ahlaki değerler konusunda göstermiş olduğu davranışlarıyla örnek aldığım, çalışmadan ve çaba göstermeden hiçbir başarıya ulaşamayacağını vurgulayan ve en önemlisi de doğru yoldan asla ayrılmamam gerektiğini her daim bana hatırlatan tez danışmanım Doç. Dr. Cenk TEMEL'e, bu çalışmada derinleşmemi sağlayan öğrenmenin ve öğretmenin aşkla nasıl yapıldığını gösteren, desteğini asla esirgemeyen ikinci tez danışmanım Prof. Dr. Yusuf ALPER'e, doktora eğitimim boyunca bilgilerinden istifade ettiğim Doç. Dr. Velittin BALCI'ya, Prof. Dr. Hasan ŞAHAN'a ve Dr. Mehmet KARTAL'a ve Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR'e, katılımcılara ulaşmam konusunda yardımlarını esirgemeyen Hatice CİHAN, Mahmut GÜNGÖR ve tüm katılımcılara içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Beni sonuna kadar sevgi ve saygıyla destekleyen eşim Uğur GÖKDUMAN'a, oğlum Yiğit Ali GÖKDUMAN'a ve tüm aileme sonsuz müteşekkirim.

Çiğdem GÖKDUMAN

Antalya, 2023

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına ve çalışmada kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

İnsanlar, yaşamları boyunca çeşitli şekillerde ortaya çıkan, gelirlerinde ve tasarruflarında azalmalara neden olan olaylarla karşılaşmaktadır. Risk olarak adlandırılan bu olaylar hastalık, kaza, maluliyet, işsizlik gibi karşılaşılmaması kesin olmayan durumlar ya da yaşlılık, ölüm gibi yaşanması kesin durumları oluşturmaktadır. Bu risklerin gerçekleşmesi ihtimaline karşı bireylerin yaşam kalitelerinin korunması ve yoksulluğa düşmelerinin önlenmesi amacıyla tüm dünyada sosyal güvenlik uygulamaları oluşturulmuştur. Çünkü sosyal güvenlik, aynı topraklar üzerinde yaşayan bireylerin hayatın olağan şartları içerisinde doğabilecek bu risklerine karşı kendilerini güvenceye alma isteklerinin bir ürünüdür (Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 1-5).

Sosyal güvenlik, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yapılan tanımlamada sosyal risk olarak adlandırılan riskler karşısında geçici veya sürekli gelir kaybı yaşanması durumunda çalışanlar başta olmak üzere tüm bireyleri yoksulluğa karşı koruyacak önlemler sistemi şeklinde ifade edilmektedir. Sosyal riskler; mesleki riskler (iş kazası ve meslek hastalığı), fizyolojik riskler (hastalık, analık, malullük, yaşlılık ve ölüm), sosyo-ekonomik riskler (işsizlik ve ailevi yükler) olarak ILO'nun 1952 tarih ve 102 nolu sözleşmesinde ifade edilmiştir¹.

Mesleki riskler, doğaları gereği mesleksi nitelikte olan risklerdir. Çalışanlar yaptıkları işten doğan tehlikelerden dolayı sürekli ya da geçici olarak çalışma gücünü yitirebilirler. Sosyal güvenlik sistemleri mesleki tehlikelere maruz kalanların eski durumlarına dönmeleri için tedavi edici sağlık hizmetlerini ve bu hizmetleri sağlama ile ilgili gider artışlarını karşılamakta, ölüm durumunda ise kişinin bakıma muhtaç hale gelecek olan geride kalanlarına gelir garantisi sağlamaktadır (Güzel vd., 2016: 2-18). Fizyolojik riskler; hastalık, analık, malullük ve yaşlılık gibi riskleri kapsamaktadır. Hastalık, geçici olarak iş yapamama ve sonucunda gelir kaybının ortaya çıkması durumlarını yaratır. İnsan neslinin devamı açısından önem arz eden analık durumu ise hem geçici oluşu hem de tedavi edilmesi bakımından hastalığa benzemektedir dolayısıyla geçici olarak iş göremezlik durumu ortaya

¹ https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312247 (Erişim tarihi: 07.09.2021)

çıkılmaktadır. Sakatlık (Maluliyet), sürekli bir iş göremezliğe ve bundan dolayı da gelir kaybına neden olan, iyileşme ihtimali olmayan ya da iyileşebilmesi çok zor olan bir hastalık durumudur. Yaşlılık ise yaşamın ileriki dönemine kadar çalışmış bir kişinin, yaşı sebebiyle artık çalışamayacak durumda olması ve bu sebepten dolayı da gelir kaybı yaşaması durumudur. Bu durumlarda sosyal güvenlik sistemleri hem koruyucu hem tedavi edici aynı ve nakdi yardımlar yapmaktadır².

Sosyo ekonomik riskler ise; işsizlik, evlenme ve çocuk sahibi olma, konut ihtiyacı gibi riskleri kapsamaktadır. İşsizlik, kişinin çalışabilme durumuna bir engel olmadığı halde iş ve ücret koşullarına uygun bir iş bulamaması ve bu sebepten dolayı da geçici gelir kaybı yaşamasını ifade etmektedir. Evlenme ve çocuk sahibi olma ise kişilerin giderlerine ek harcamalar getiren ailevi yüklerdir. Sosyo ekonomik riskler sonuçlarına göre sosyal riskler olmakla birlikte, risklerden bazıları bireylerin kazançlarının azalmasına, bazıları ise giderlerin artmasına neden olabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde sosyal risklerin diğer bireyler ve çalışanlar gibi profesyonel sporcuları da kapsadığı bilinmektedir. Mesleki risklerden iş kazaları profesyonel sporcular özelinde değerlendirildiğinde antrenman ve müsabaka esnasında yaşanan kazaları kapsarken, meslek hastalıkları uzun yıllar aynı branş üzerine faaliyetini sürdüren bir sporcunun branşına özgü bir rahatsızlığa yakalanması (boksörlerin parkinson, tenisçilerin tenisçi dirseği, güreşçilerin burun veya kulaklarının kırık olması gibi) olarak değerlendirilebilir. Fizyolojik risklerden analık kavramı sporcular özelinde değerlendirildiğinde normal bireyler ve sporcuların hamilelik süreçleri farklılık göstermektedir. Çünkü sporcu olmayan bir anne adayını hamileliği boyunca çalışmalarına devam edebilirken sporcular hamileliğinin başlangıcı ile birlikte sportif faaliyetlerine ara vermek zorundadır. Bu gerçeklik sporcuların analık izin sürelerinin buna uygun olarak düzenlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Yaşlılık kavramı da sporcular ve normal çalışan bireyler arasında farklı anlamlar taşımaktadır. Çünkü normal bireyler için geçerli olan yaşlılık kavramı sporcular için çok erken bir yaşı işaret etmektedir. Dolayısıyla orta yaş olarak nitelendirilen yaş aralığı (40-50) (Ulusoy, 2020) sporcular için sportif faaliyetlerini bitirdikleri yaşlılık kavramını ifade etmektedir. Dolayısıyla kısa ve uzun vadeli sigorta kollarının sporculara özel bir kavramsal çerçeve ile uygulamaya konulması gerekmektedir.

Günümüzde ekonomik açıdan önemi giderek artan spor artık sosyal güvenlik hukukunun çalışma alanına girmiştir. Sosyal güvenlik hukukunda sporun yeri hukukumuzda yapılan ayrımlara göre belirlenmektedir. Bu bağlamda Türk hukukuna göre spor; sporcusu ve

²https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:3065524 (Erişim tarihi: 09.09.2021)

spor branşları açısından amatör ve profesyonel sporcu ile amatör ve profesyonel spor branşı ayırımına tabi tutulmaktadır. Profesyonel sporcular “*Herhangi bir spor branşını yapmayı kendine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayanlar*” olarak tanımlamaktadır (Alper, 2019: 63-67). Dolayısıyla, profesyonel sporcu, kulübün gösterdiği yerde, belirlenmiş çalışma saatlerinde ve kulüp temsilcisinin emir ve talimatları altında spor ile ilgili faaliyetleri yerine getiren kazanç elde etmek amacı ile sporu meslek olarak seçmiş kimsedir. Profesyonel spor branşlarında ise 28.05.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununa göre sadece futbol profesyonel olarak kabul edilen spor dalıdır³. Amatör sporcular ise para kazanmak amacıyla değil; kendi istek, arzu ve zevkleri için spor yapanlar olarak tanımlanmaktadır (Ertaş ve Petek, 2005: 220-223). Amatör sayılan bir spor dalında sporcunun ücret alması hukuki olarak mümkün iken Türkiye’de profesyonellik hukuken yalnızca futbolda olduğu için diğer spor dallarındaki sporcular profesyonel sporcular gibi gelir elde etseler de hukuki olarak onların profesyonelliğinden söz etmek mümkün değildir (Küçükgüngör, 1999). Bu açıdan, profesyonel spor ve profesyonel sporcu kavramları birbirinden ayrı düşünülmelidir. Dolayısıyla, profesyonellik-amatörlük ayrımının spor dalları itibarıyla değil sporcuların faaliyetlerine göre değerlendirilmesinde yarar vardır.

Bu bağlamda, ülkemizde faaliyet gösteren sporcuları amatör veya profesyonel olarak tabir etmek sosyal güvenlik mevzuatı açısından yetersiz kalmaktadır. Çünkü, futbol dışındaki güreş, boks, tenis, basketbol, voleybol vb. birçok spor branşında faaliyet gösteren sporcuların da kazanç elde etmek için spor yaptığı bilinmektedir. Söz konusu bu sporcular gizli profesyonel ya da yarı profesyonel sporcu olarak adlandırılmaktadır (Yasin vd., 2016). Bu sporcular transfer ücreti, burs, prim, aylık ücret gibi değişik adlar altında gelir sağlamaktadırlar. Kulüpleriyle bir sözleşmeye bağlı olarak sporu ücret karşılığında icra eden bu sporcuları hukuksal olarak olmasa da fiili olarak profesyonel sporcu kabul etmek gerekmektedir. Dolayısıyla hukuken amatör olan spor branşlarında da gerçekte profesyonellik olduğu görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde sporun gelişerek gelir getiren iş haline gelmesiyle birlikte meslek olarak hayatını spor üzerinden kazananların sayısı da giderek artmaktadır. Her ne kadar kanunumuzda spor bir meslek dalı olarak kabul edilmese de günümüzde meslek olarak icra edilmektedir (Küçükgüngör, 1999). Bu sebeple profesyonel olarak spor yapan sporcular da sosyal risklere karşı önlem alınabilmesi için sosyal güvenlik hukukunun kapsamına girmektedirler. Bu kapsamda; sporcular ve bağlı bulundukları kulüp arasında

³<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5894&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 20.09.2021)

imzalanan sözleşme gereğince sporcuların işçi, kulüplerin de işveren sıfatıyla sosyal güvenlik hukuku kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Fakat 4857 sayılı İş Kanunu'nda belirtilen hizmet akdinden dolayı profesyonel sporculara İş Kanunu hükümlerinin uygulanamayacağı açıkça ifade edilmiştir⁴. Dolayısıyla sporcular işçi sayılamamaktadır, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin hakkı gibi kanuni hakları da yoktur (Arıkan ve Mil, 2013). Sözleşme ile belli bir kulübe bağlı olarak spor yapan sporculara Borçlar Kanunun hizmet sözleşmesini düzenleyen özel ve genel hükümleri uygulanmaktadır⁵.

Yasal hakların yetersiz oluşu ve spor alanlarında ortaya çıkabilecek sakatlanmalar vb. durumlarda geri dönülemez mağduriyetlere sebep olabilir. Ayrıca yaşanabilecek sakatlanmalar akut durumdayken müdahale edilemezse kronik hale dönüşebilir. Bu durum, belirli bir süreliğine de olsa sporcuları spordan alıkoyabilir. Öte yandan, yasal hakların sporcuları kapsayıcı nitelikte olmaması da sporcuların erken yaşlarda sporu bırakmalarına neden olabilir ve bu süreçler üst düzey sportif başarıları olabilecek birçok sporcunun spor ortamından erkenden ayrılmaları sonucunu doğurabilir. Ayrıca yaşamının büyük bir kısmını spor yaparak ve müsabakalara hazırlanmakla geçiren gizli profesyonel sporcular zorunlu sigorta kapsamına alınamadığından sosyal güvenlikye sahip değildirler. Oysa ki, sosyal güvenlik kişilerin çeşitli olaylar sonucunda karşılaşabilecekleri risklere karşı korunması düşüncesine dayanmaktadır.

Öyleyse profesyonel sporcuları kapsayacak düzeyde yapılacak yeni bir sosyal güvenlik düzenlemesinin olası sosyal riskler (fizyolojik, mesleki, sosyo-ekonomik) karşısında koruma sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Çünkü sporcuların karşılaşabilecekleri risklerin yaratacağı zararların önlenmesi ve bu risklerin sebebiyet verdiği ihtiyaçların giderilmesi amacıyla profesyonel sporculara özel sigorta sisteminin kurulması için gerekli olan altı unsurun:

“1-Tehlikeye maruz kalan kişilerden oluşan bir topluluk (Tehlike iştiraki)

2-İleride karşılaşılma ve zarar doğurma ihtimali bir olay (Riziko)

3-Topluluğu oluşturan kişilerin maruz bulundukları rizikoların aynı veya benzer olması

4-Rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan ihtiyacın giderilmesi (Sigorta teminatı)

5-Sigorta korumasının bir karşılığa bağlı olması (Prim)

6-Sigorta ettirenin bu korumadan yararlanmak için bir talep hakkına sahip olması.”

bir arada olduğu görülmektedir (Çeker, 2022).

⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 25.09.2021)

⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> (Erişim tarihi: 25.09.2021)

Bu bağlamda ülkemizde yaklaşık olarak 5 milyon lisanslı amatör ve profesyonel sporcu, 16 bin spor kulübü ve bu kulüplerin yöneticileri/çalışanları, 50 bin ulusal ve uluslararası hakem, 270 bin antrenör⁶ olduğu düşünüldüğünde bu kitle içerisinde sigortalı ya da sigortasız profesyonel olarak spor yapan binlerce sporcu olduğu düşünülmektedir dolayısıyla spor alanında sosyal güvenlik ihtiyacını doğuran risklerin ortaya çıkarılması ve bu risklere karşı profesyonel sporcuları koruyacak bir modelin hazırlanması zaruret olarak görülmektedir. Böyle bir çalışmanın ve modelin ortaya konulmasıyla, büyük bir kitlenin sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınacağı, ülkemizin nitelikli sporcu kaynağının daha etkili ve sürdürülebilir bir biçimde devam etmesini sağlayacağı ve yapılacak uygulamaların sosyal devlet anlayışını destekleyeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın alt problemlerini,

1-Sporda sosyal güvenlik ihtiyacını doğuran sosyal (mesleki riskler, fizyolojik riskler, sosyo-ekonomik riskler) riskler nelerdir?

2-Profesyonel sporcuları (profesyonel-gizli profesyonel) sosyal risklere karşı koruyacak sporda sosyal güvenlik uygulamalarının içeriği ne olmalıdır? soruları oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; sporda sosyal güvenlik ihtiyacını doğuran sosyal (mesleki riskler, fizyolojik riskler, sosyo-ekonomik riskler) risklerin belirlenmesi ve profesyonel sporcuları (profesyonel sporcu-gizli profesyonel sporcu) sosyal risklere karşı koruyacak sporda sosyal güvenlik uygulamaları ile ilgili önerilerde bulunmaktır. Bu çerçevede spora özgü sosyal güvenlik ile ilgili ülkemizde daha önce hazırlanmamış olan geniş kapsamlı bir doküman elde edilmekte ve profesyonel sporcular için uygulama önerisinde bulunmaktadır.

Araştırmanın Önemi

“Profesyonel sporcuların zorunlu sigorta kapsamında 4/1-a’lı yani iş kanunları kapsamında işçi sayılmaları için sporcuların çalışma koşulları gerekli şartları sağlamakta mıdır? Sosyal sigorta kollarında işçilere uygulanan sosyal güvenlik haklarının sporcular özelinde uygulanması uygun mudur yoksa sporculara özel bir uygulama olmalı mıdır?” soruları sosyal güvenlik alanında profesyonel sporcuları kapsayacak niteliksel bir çalışmaya ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda spora özgü sosyal güvenlik ihtiyacını

⁶ <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler> (Erişim tarihi: 07.10.2021)

doğuran sosyal (mesleki riskler, fizyolojik riskler, sosyo-ekonomik riskler) risklerin belirlenmesi ve profesyonel sporcuları bu risklere karşı koruyacak sosyal güvenlik uygulamaları ile ilgili önerilerde bulunulması çalışmanın önemini ve özgün değerini göstermektedir.

Sınırlılıklar

- Araştırma çalışma grubu ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.
- Araştırma tez dönemi ile sınırlıdır
- Araştırma problemi tez dönemi içerisinde yürürlükte olan (kanun, yönetmelik, talimat vb. gibi) mevzuat çerçevesinde ele alınmıştır.

Varsayımlar (Sayıtlar)

- Araştırmaya katılan katılımcıların doğru bilgileri verdikleri ve görüşme esnasında soruları tarafsız, samimi, gerçek duygu ve düşüncelerle cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formunda yer alan soruların araştırmanın kapsamını en iyi şekilde yansıttığı varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR VE SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMLARININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Spor

Spor insanlık tarihi kadar eski, yaşamın bir parçası olarak yaşam şekli, boş zaman aktivitesi, hobi, yarışma, meslek, politik, ekonomik, toplumsal ve eğitsel bir araç ve mesleki bir alandır. Çok yönlü etkileri olan sporun hitap ettiği alana göre farklı farklı tanımları yapılmaktadır. Latince “deportare” sözcüğünden türetilen ve dinlendirmek, eğlendirmek, oyalamak anlamlarını içeren spor kavramı ister bireysel ister örgütsel katılım yoluyla bireylere psikososyal destek sağlayarak yarışmalarda başarılı olunması için yapılan her türlü bedensel faaliyeti içeren bir kavram olarak açıklanmaktadır (Gülşen, 2013: 3-5). Erdemli 'ye (2007:13-20) göre spor yalnızca insanın yapabildiği bir insan olayı olarak tanımlanmaktadır.

Tarih olarak çok uzun bir geçmişe dayanan spor kurallara uyularak yarışma ve mücadele amacıyla belirli bir oranda beceri ve güç kullanarak organize şekilde yapılan bir faaliyeti ifade etmektedir (Kesim, 2007: 97-100);

Dever'e (2015: 19) göre;

“Spor, boş zamanı değerlendirme aracıdır.

Spor, bireylerde çalışma azmini güçlendiren bir aktivitedir.

Spor, bireylere popüler kimlik kazandıran bir uğraştır.

Spor, pratik zekayı geliştiren bir oyundur.

Spor kazanma hırsını kamçılayan ve insanı düzenli, sistemli çalışmaya zorlayan bir uyarıcıdır.

Spor, sonu sporcuya tapınmaya kadar giden kas kuvvetidir.

Spor, sağlıklı bir toplumsallaşma sağlayan sosyolojik bir faktördür.

Spor, siyasetle iç içe olan bir alandır.

Spor, halkı uyutan bir afyondur.

Spor, ödüllendirici bir yarışmadır.”

Spor toplumsal karmaşayı incelemek ve anlamak amacıyla çeşitli fırsatlar sunan kurumlar ve sosyal yapılar arası ilişkilerin kurulduğu bir alandır (Frey ve Eitzen, 1991).

Spor; biyolojik ve psikolojik boyutları olan, hayat boyu spor felsefesiyle hareket eden küçükten büyüğe tüm yaş gruplarını etkileyen sosyalleştirme görevi gören sosyal boyutları olan, toplumsal düzeni korumak, uluslararası alanda ülkenin statüsünü yükseltmek, devletin benimsediği yasal ideolojiye yönelimleri artırmak gibi amaçlarla politik ve ideolojik boyutları olan, para kazanma amacıyla büyük bütçelerle küresel bir faaliyet olarak yapılması dolayısıyla ekonomik boyutu olan bir kavramdır (Gülşen, 2013: 14).

Sporun amacına yönelik şu değerlendirmeler yapılabilir;

-Avrupa Birliği (AB), Afrika Birliği (AB), Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN), Şanghay İş birliği Örgütü (ŞİÖ) gibi uluslararası kuruluşlar tarafından bütüncül bir toplum yapısı oluşturmak için politik bir araç;

-Herkesin spora erişimini sağlamayı amaçlayan ve spor yoluyla sağlık felsefesi ile kullanılan bir sağlık aracı;

-Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) in faaliyet alanlarında tüm çocukların eğitime erişimini ve gelişmesini sağlamak için kullanılan bir eğitim aracı;

-Küreselleşmenin etkisiyle sınırların kalktığı ve ticari faaliyetlerin arttığı, büyük bir endüstriye sahip olan ve kar amacı taşıyan faaliyetleri neticesinde ekonomik bir araç olarak kullanılmaktadır (Gökdoğan vd., 2022).

1.1.1. Gelir Getirici Bir Faaliyet Olarak Spor

Spor günümüzde sosyal devlet anlayışı ile birlikte tüm toplumsal ve sosyal tabakayı içerisine alan bir faaliyet haline gelmiştir. Var olan sosyal farklılıklardan dolayı spor branşları ve faaliyet alanları çeşitlenmiştir. Aynı zamanda yapısında bulunan mücadele ve yarışma amacı sporun seyredilebilirliğini artırırken belirli bir organizasyon içerisinde maddi kazanç sağlama amacıyla yapılması da üreticilerden tüketicilere, taraftarlardan, politikacılara, izleyicilerden medyaya birçok faaliyet alanının ilgisini çekmektedir. Kendi başına toplumdaki en büyük endüstri alanlarından birini oluşturan spor içerisinde, yalnızca sporcular değil aynı zamanda antrenörler ve diğer spor elemanları (kulüp çalışanları, yöneticiler, hakemler, sponsorlar, özel ve resmî kurumlar vb.) da faaliyetlerini sürdürmektedir (Öztürk, 1998: 85-90)

Spor, eğlenme, sağlıklı olma, boş zaman değerlendirme gibi ihtiyaçları karşılamasından dolayı toplumsal bir kurum haline gelmiştir (Dever ve Sözen, 2021: 100-105). Kurumlar ise insanların birtakım ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla oluşturulmaktadır. Toplumsal bir kurum olarak faaliyetler gösteren spor, diğer toplumsal kurumları etkileyerek onlarla karşılıklı etkileşim içerisine girmektedir. Etkileşim içerisinde bulunduğu kurumlardan biri de ekonomi kurumudur. Özellikle 1990'lı yıllarla birlikte başlayan ve günümüzde artarak devam eden sporun meta haline dönüşmesiyle birlikte hem sporcuların milyonlarca dolar ve euro karşılığında ücret almaları hem de sporun profesyonel bir meslek olarak yapılması ekonomi kurumu ile olan etkileşimini de gözler önüne sermektedir (Ertas ve Petek, 2005: 85-95).

Özellikle eski çağlarda bedenlerin güçlü tutulması, hastalığı gidermek, dinsel törenler, evlilik törenleri ve savaş amaçlı yapılan spor (Erkiner, 2007: 55-65), günümüzde ticarileşerek büyük bir endüstriye dönüşmüştür. Özü itibari ile herhangi bir kazanç elde etmek için değil, amatör olarak hobi amaçlı yapılan spor, küreselleşme ve kapitalizmin etkisiyle büyük bir endüstriyi oluşturup profesyonel olarak para kazanmak amacıyla yapılan bir meslek kolu haline gelmiştir. Bu durum sporun ekonomi kurumu ile olan ilişkisiyle alakalıdır (Ertaş ve Petek, 2005: 72-80). Çünkü günümüz ekonomik sistemi sporu profesyonelleştirerek meslek kolu haline getirirken sporcular da bu meslek kolu içerisinde yaşamını kazanan ve emeğini sözleşmelerle yüksek ücretlere pazarlayan bireyler haline dönüşmüştür. Sporcuların transfer ücretleri, sezonluk olarak aldıkları primler ve maaşlar, sponsorluklar, reklam ve yayın hakları, spor kulüplerinin lisanslı ürünlerinin satışları ve bunun gibi elde edilen diğer gelirler sporun başlı başına kendine ait bir endüstri oluşturduğunun da göstergesidir (Okutan, 2007)

Spor hem ülkemizde hem de dünyada hızla yayılarak gelişen bir iş kolu olarak faaliyet göstermektedir ve bu faaliyet alanında hizmet eden insan sayısı da hızla artmaktadır. Çünkü sporun içerisinde faaliyet gösteren sporcu, spor çalışanları ve paydaşlar kar elde etmek için başarılı olmayı amaçlamaktadırlar. Yapılan spor organizasyonlarının öncelikli amacı rekreatif veya bir hobi faaliyeti değil kazanç elde etmek amacıyla yapılan iktisadi bir faaliyet olarak görülmektedir (Liu vd., 2017). Fakat sporu diğer ticari faaliyetlerden ayıran birtakım özellikleri bulunmaktadır. Piyasada faaliyet gösteren iş kolları rakipleri ile mücadele etmek yerine onları piyasadan yok etmek ve piyasada tek güç olmak için mücadele etmek istemektedirler. Piyasadan çekilen veya faaliyet göstermeyen her iş kolu, kalanlar ve faaliyetlerine devam edenler için sevinç kaynağıdır. Sporda ise durum tam tersi şekilde işlemektedir. Çünkü sporda rakiplerin varlığı ekonomik açıdan kazanmanın da koşuludur. Rakip olmazsa ekonomik kazanç da olmaz bu sebeple rakiplerin ekonomik anlamda birbirlerini korumaları gerekmektedir (Çolakoğlu ve Erturan, 2009)

Sonuç olarak günümüzde sporun, sağlık ve rekreatif faaliyetler gibi birincil öneme sahip amaçlarının geri plana atılarak büyük bir endüstriye dönüştüğü özellikle ekonomi alanında etkili olmaya başladığı görülmektedir. Profesyonelleşmenin ve mesleki olarak uzmanlaşmanın giderek arttığı mesleki bir alan olarak faaliyetlerine devam eden spor içerisinde Küçükgüngör'ün (2012: 573-602) de belirttiği gibi “*profesyonel sporculuk olmak üzere antrenörlük, kondisyon ve sağlıkla ilgili meslekler, spor yönetimi, spor basını ve yayıncılığı, spor danışmanlığı, spor hekimliği, spor istatistikçiliği, spor hukukçuluğu*” gibi birçok uzmanlık alanı ortaya çıkmıştır. Spor, oluşturduğu endüstri içerisinde kar elde etmeyi amaçlayan bir meslek kolu olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

1.2. Sporcular ve Diğer Spor Çalışanları

Spor hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler tarafından ortaklaşa ya da organize şekilde yapılan bir faaliyettir. Gerçek kişiler bireyler iken tüzel kişiler ise hukuk sisteminin kişi olarak tanımladığı dernek, şirket, vakıflar vb. özel hukuk tüzel kişileri, devlet üniversiteleri ve kamu kurumları gibi kamu hukuku tüzel kişilerinden oluşmaktadır. Sporun da sporcular, antrenörler, hakemler vb. gibi gerçek kişileri, ulusal ve uluslararası federasyonlar, spor kulüpleri, dernekleri, vakıfları, ulusal ve uluslararası olimpiyat komiteleri vb. tüzel kişileri bulunmaktadır (Genç, 1998: 35-50). Yapılan araştırmanın bu bölümünde sporun gerçek kişilerinden sporcular ve diğer spor çalışanları hakkında ayrıntılı bilgi verilecektir.

1.2.1. Sporcular ve Statüleri

Türk Dil Kurumu'na göre “spor ile uğraşan kimse”⁷ şeklinde tanımlanan sporcu kavramı, bir spor branşı ile lisanslı, ferdi ya da kulübü aracılığıyla aktif olarak müsabakalara katılan, yarışan şeklinde de tanımlanabilir. Sporcular, faaliyet gösterdiği spor branşının kurallarına uyarak yetenek ve becerileri ile rakiplerine karşı mücadele eden kişilerdir. Sporun temel yapı taşını oluşturan sporcular faaliyetlerini bağımsız ve ferdi olarak yürütebilecekleri gibi bağlı bulunduğu spor kulübü ya da dernekler aracılığıyla da sürdürebilmektedir.

Şahin'e (2004: 380-390) göre sporcu, sporun aktif elemanı olarak faaliyet gösteren, spordan manevi tatmin elde ederek psikolojik anlamda yarar sağlayan, maddi kazanç sağlayarak sporu meslek haline getiren kişilerdir. Sporun öznelerinden birini oluşturan sporcular 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre gerçek kişi olarak kabul edilmektedir⁸. Bu sebeple gerçek kişilerin sorumlu oldukları birtakım vergilere ve kanunun gerektirdiği sorumluluklara sahiptirler. Aynı zamanda 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 61. maddesinin 6 numaralı bendinde, “*Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler*” ücret olarak tanımlanmaktadır⁹. Bu açıklama öncelikle amatör veya profesyonel sporcu ayrımı gözetmeksizin yürütmekte olduğu spor branşından elde edilen gelirleri kapsamaktadır ve gelir elde eden bir sporcu da gelir vergisinin hükümlerini uygulamakla yükümlüdür¹⁰.

Yapılan açıklamaların yanında Türk hukukumuzda sporcuların statüsü profesyonel ve amatör sporcu ayrımına göre değil, profesyonel ve amatör spor dalları ayrımına göre yapılmaktadır. Ülkemizde spor dallarının bağlı olduğu federasyonları ise ayrı bir kanunla

⁷ <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 25.10.2021)

⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf>. (Erişim tarihi: 25.10.2021)

¹⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf>. (Erişim tarihi: 29.10.2021)

kurulan Türkiye Futbol Federasyonu, Spor Genel Müdürlüğüne Bağlı Olan Federasyonlar ve Bağımsız Federasyonlar şeklinde birbirlerinden ayrılmaktadır (Üçışık, 2017: 59-81). Sporcular da faaliyet gösterdikleri spor branşının bağlı bulunduğu federasyonlara göre sınıflanmaktadır. Fakat spor dalının hukuki olarak profesyonel olması sporcunun da profesyonel olarak o branşta faaliyet göstermesi anlamına gelmemektedir. Benzer bir ifadeyle amatör bir branşta kulübünden ücret alan bir sporcunun da amatörlüğünden söz edilemez (Küçükgüngör, 1999). Bu sebeple ayrı meslek koluna dönüşen spor içerisinde sporcular faaliyetlerine göre profesyonel, gizli profesyonel ve amatör olmak üzere üç ayrı grupta değerlendirilmektedir.

1.2.1.1. Profesyonel Sporcular

Türk Dil Kurumu'na göre, “*bir işi kazanç sağlamak amacıyla yapan kimse*”¹¹ anlamına gelen profesyonel kavramı, kişinin yaptığı işi meslek olarak sürdürmesi olarak açıklanabilir. Bu anlamıyla profesyonellik, sporcunun maddi bir gelir elde etmek ve yaşamını yaptığı spor üzerinden idame ettirmek amacıyla bir kulüp ya da kuruluşa bağlı olarak spor yapmasını ifade etmektedir.

Ülkemizde profesyonelliğin hukuki düzenlemelerle yalnızca futbol branşında faal olan sporculara tanındığı görülmektedir¹². 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun¹³ ve Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı¹⁴ kapsamında futbol branşında profesyonellikle ilgili şartlar belirlenmiş ve kanuni bakımdan da kabul edilmiştir. İlgili kanunun profesyonel futbolcularla ilgili belirlemiş olduğu şartlar şu şekildedir; “*Madde 3- Profesyonel Futbolcu bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcudur.*”

Futbol branşının dışında kalan diğer tüm branşlar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a göre amatör branşlar olarak kabul edilmektedir. Çünkü bir spor dalının profesyonel olması için 3289 sayılı kanunun 24. maddesine göre Merkez Danışma Kurulu'nun görüşünün alınması, Spor Genel Müdürünün teklifi ve Gençlik ve Spor Bakanı tarafından onaylanması ve son olarak ayrı bir tüzükle

¹¹ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 10.11.2021)

¹² <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf> (Erişim tarihi: 17.11.2021)

¹³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5894.pdf> (Erişim tarihi: 17.11.2021)

¹⁴ <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf> (Erişim tarihi: 25.11.2021)

düzenlenmesi gerekmektedir¹⁵. Dolayısıyla hukuki anlamda yalnızca futbol branşında profesyonellikten bahsedilebilirken profesyonelliğin, para kazanmak ve meslek olarak faaliyetlerini sürdürmek tanımından itibarla, futbol dışındaki diğer branşlarda da fiilen profesyonelliğin var olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla profesyonel spor dalı ve profesyonel sporcu kavramlarını birbirlerinden ayrılması gerekmektedir. Çünkü profesyonellik ve amatörlük ayrımı spor dallarına göre değil sporcuların faaliyetlerine göre değerlendirilmelidir. Bu konu ile ilgili Ertaş ve Petek (2005: 84) şu açıklamayı yapmaktadırlar;

“Hukuken profesyonel olarak kabul edilmeyen (futbol dışındaki) spor branşlarında faaliyet gösteren sporcular da hukuken profesyonel olarak kabul edilemez; ancak, ücret karşılığında ve bir sözleşmeyle söz konusu sporu kulüplerine bağlı olarak icra ettiklerinden, hukuken profesyonel sporcu olmasalar bile, “fiili profesyonel sporcu” olarak kabul edilmelidirler.”

Profesyonel sporcu sportif faaliyet üzerinden elde ettiği maddi geliri borçlar hukukuna dayanarak elde eden sporcudur (Küçükgüngör, 2007). Alper ‘e (2000: 130-133) göre profesyonel sporcu; *“Herhangi bir spor yapmayı kendine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayanlar”* şeklinde açıklanmaktadır. Bu sporcularla kulüpleri arasında bir iş ilişkisinin olmasından dolayı kulüplerinin belirlediği mekanlarda ve saatlerde antrenör veya kulüp yöneticisinin talimatlarını yerine getirmekle görevlidir.

Genç’e (1998: 40) göre profesyonel sporcular;

“Sporu zevk için yani sporu spor yapmak için yapmayan belli sözleşmelerle kulüplerle anlaşılan bunun karşılığında para veya başka doğrudan ekonomik menfaate yönelik çalışan kişilerdir. Profesyonel sporcular sporu meslek olarak yürüten ve alanlarında en mükemmel şekilde spor yapan kişilerdir. Bu kişiler sürekli rekabet ortamı içerisinde olduklarından antrenmanlarına ve yaşantılarına büyük ölçüde dikkat ederler.”

Yukarıda yapılan açıklamalardan yola çıkarak, sportif yeteneğinden dolayı bir kulübe bağlı olarak spor yapan ve elde ettiği sportif başarılar neticesinde maddi kazanç sağlayan sporcuların profesyonelliğinden bahsedilebilmesi için yaptıkları işin süreklilik arz edecek şekilde devamlı gelir elde edilmesi amacıyla yapılması gerekmektedir. Zira başka bir iş kolunda sürekli olarak çalışan fakat spordan da (sportif yeteneğinden dolayı) yan veya geçici maddi gelir elde eden sporcunun profesyonelliğinden söz edilemeyecektir.

Profesyonel sporcunun diğer meslek kollarında çalışan iş görenler gibi yaşamını sürdürebilmesi için sporu meslek olarak süreklilik arz edecek şekilde yapması gerekmektedir. Sporun “asıl bir meslek olarak mı yoksa yan gelir elde edilmesi için bir uğraş olarak mı

¹⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3289&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi:01.12.2021)

yapılıyor?” sorularına verilecek cevap, profesyonellik ve amatörlük arasındaki ayrıma ışık tutması bakımından önem arz etmektedir (Gülşen, 2013: 17-20).

Yapılan bu değerlendirmelerin yanında büyük bir ekonomik sektöre dönüşen spor içerisinde profesyonel sporcular hem işçi hem de ürün (Sporcuların meta haline dönüştürülerek transfer edilmesi, kiralanması, transfer sonucu sporcu üzerinden elde edilen gelir vb.) olarak faaliyet göstermektedirler. Sonuç olarak günümüzde endüstriyel bir alana dönüşen spor hem branşlarını hem de sporcuların niteliğini değiştirmiştir. Önceleri boş zaman değerlendirme ve hobi amaçlı yapılan spor bu değişimle birlikte meslek koluna dönüşmüş, sporu yapan kişiler de yaptıkları spor branşından parasal değerler kazanmaya başlamışlardır (Uluyol, 2014). Sporun endüstrileşmesiyle birlikte kulüpler ve dernekler şirketleşmeye başlamış, sporcular da profesyonel olarak kulüplerde çalışan iş görenler (işçiler) olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Sporcuların bu durumu küreselleşmenin etkisiyle meslek koluna dönüşen spor endüstrisinin çıktılarından biri olmuştur (Baştürk, 2007: 2-10).

1.2.1.2. Gizli Profesyonel Sporcular

Ülkemizde spor hukuki olarak amatör ve profesyonel spor dalları ve bu spor dallarını meslek olarak yapan profesyonel sporcular ile gelir elde etmeden hobi olarak yapan amatör sporcular ayırımına göre iki temel boyutta değerlendirilmektedir. Fakat spor hukuki olarak iki boyutta yapılıyor olsa da görünürde gizli profesyonelliğin de dâhil olduğu üç boyut içerisinde gerçekleşmektedir.

Gizli profesyonel, görünürde amatör olarak bir spor faaliyetinin yapıldığı fakat hem geçiminin büyük bir kısmını bu spor faaliyetinden elde ettiği kazançla sağlayan hem de zamanının büyük bir kısmını bu spor faaliyetine ayıran kişi olarak açıklanmaktadır (Yasin vd, 2016).

Genç (1998: 41) yarı profesyonel olarak da adlandırılan gizli profesyonellik kavramını,

“Spor olgusunun bir başka süjesi yarı profesyonel sporculardır. Yarı profesyonel sporcular aslında amatör olmalarına karşılık profesyonel sporcular gibi transfer ücreti alan bir çalışmalarından ekonomik bir karşılık alarak sporu meslek seçen kişilerdir. Amatör sporcuların yarı profesyonel olarak kabul edilmesinin nedeni o sporların profesyonel olmamalarından gelmektedir. Bu nedenle sporcular para karşılığı maçlara çıkmaktadır. Bizim ülkemizde Kırkpınar güreşlerine katılan güreşçileri yarı profesyonel olarak kabul edebiliriz.” şeklinde açıklamaktadır.

Gizli profesyonellik, amatör faaliyet içerisinde profesyonelliğin gizlenmiş hali olarak tezahür etmektedir. Çünkü herkes için spor felsefesiyle, sağlık ve boş zaman değerlendirme amacıyla spor yapmanın dışında sportif performansı ve becerisiyle yarışmalara katılan ve elde

ettiği başarılarından maddi bir gelir elde eden sporcuların amatörlüğünden söz etmek pek de mümkün görünmemektedir. Hukuksal açıdan amatörlük ve profesyonelliğin sınırları çizildiği için, bu sporcuların kulüpleri ile karşılıklı imzaladıkları iş sözleşmeleri ve sigortalılık durumlarına bağlı olarak, amatör veya profesyonel olmaları kolayca tespit edilebilse de uygulamada resmi olarak bir iş sözleşmesinin olması ve sigortalılık durumlarının olmayışı fakat sportif beceriden kaynaklı olarak sürekli bir gelir elde edilmesi, sporcunun amatör veya profesyonelliğinin sınırlarının belirlenmesini zorlaştırmaktadır (Ağar, 2012: 33-79).

Özellikle sporun endüstri kurumuna dönüşmesi ve meslek olarak yapılması ile birlikte amatörlük kavramının giderek yara aldığı, performansa dayalı mücadelelerde elit sporcuların mutlaka gelir elde edebilmek amacıyla sportif faaliyetlerini sürdürdüğünü söyleyebiliriz.

1.2.1.3. Amatör Sporcular

Latince amare kelimesinden türetilen amatör, Türk Dil Kurumu'na göre *“Bir işi para kazanmak için değil, yalnız zevki için yapan, hevesli, meraklı kimse”*¹⁶ olarak tanımlanmaktadır. Sporun aktif süjelerini oluşturan amatör sporcular amatörlük ruhu içerisinde spor yapan ve yaptığı sportif faaliyetten para kazanmayan kişilerdir (Genç, 1998: 39).

Ertay ve Petek'e (2005: 221) göre amatör sporcu *“sporu para kazanmak için meslek olarak değil, boş zamanlarını değerlendirmek veya sağlık sebebiyle ya da sevdiği ve hoşlandığı için yapmakta, yani hobi olarak spor yapmaktadır.”*

Türk sporu hukuken profesyonellik ve amatörlük ayrımı üzerine kurulduğundan amatörlükten bahsedilmesinin şartı sporcunun icra ettiği spor dalını meslek olarak yapmaması veya sürekli bir gelir elde etmemesi şeklinde belirtilmektedir (Küçükgüngör, 1999). Ancak teoride kolay olmasına rağmen uygulamada amatör ve profesyonel sporcu ayrımının yapılması zorlaşmaktadır. Sağlık, fiziksel aktivite ya da rekreatif bir faaliyetin dışında sporcular kazanç elde etmek amacıyla sportif faaliyetlerini sürdürmektedir. Çünkü elit sporcular bir kulübe bağlı olarak sigortasız olarak ancak prim, burs, aylık ödeme gibi maddi bir kazanç karşılığında spor yapmaktadır dolayısıyla bu sporcular uygulamada profesyonel ancak teoride amatör olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bakımdan amatörlük kavramı da giderek zedelenmektedir. Buna rağmen her sporcu spor hayatına başladığı ilk dönemlerde amatör sporcu olarak spor yapmakta ve bu şekilde kabul edilmektedir.

¹⁶ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 05.12.2021)

Sporcunun amatörlük statüsü ile ilgili Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatında yer alan amatörlük tanımlarına da değinmek gerekir. Bu talimatnameye göre amatör futbolcularla ilgili; “profesyonel futbolcu tanımının (“Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcudur.”) tanımın dışında kalan tüm futbolcular amatör futbolcu olarak kabul edilirler. Bir maç ile ilgili gerçekleşen ulaşım, konaklama, malzeme, sigorta, beslenme ve antrenman giderlerinin karşılanması futbolcunun amatör statüsünü bozmaz.” ifadeler yer almaktadır¹⁷.

Görüldüğü gibi ülkemizde profesyonellik hukuki düzenlemelerle hem sporcular için hem de futbol için tanınmıştır ve yine bu çerçevede amatörlüğün de sınırları belirlenmiştir. Futbol dışındaki diğer tüm branşlar ise amatör spor branşları olarak kabul edilmektedir fakat bir kulübe bağlı olarak belirli bir kazanç karşılığında spor yapan sporcular da hukuki profesyonel değil “fiili profesyonel sporcu” olarak değerlendirilmektedir (Ertaş ve Petek, 2005: 220-223). Dolayısıyla hukuki olarak amatör kabul edilen branşlarda ve teoride amatör olarak spor yapan sporcularda profesyonellik söz konusudur.

1.2.2. Spor Adına Çalışanlar

Bu bölümde sporun ekosistemini oluşturan ve sporcular dışında kalan, sportif faaliyet içerisinde doğrudan ve sürekli olarak çalışan, dolaylı ve geçici olarak çalışan spor elemanlarının faaliyet alanları ve üstlendikleri görevler ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

1.2.2.1. Doğrudan ve Sürekli Çalışanlar

Bu bölümde sportif faaliyetin yürütülmesine doğrudan ve sürekli şekilde katkıda bulunan spor çalışanları hakkında açıklama yapılmaktadır.

1.2.2.1.1. Hakemler

Köken olarak Arapça HKM kökünden türetilen hakem kelimesi, karar vermek, hükmetmek, anlaşmazlıkları çözen kişi olarak ifade edilmektedir (Savaşer, 2007: 889-898). Genel anlamda karar verici, özel anlamda ise spor karşılaşmalarında meydana gelen anlaşmazlıkları kurallarına göre değerlendirip nihai kararı uygulayan kişi olarak tanımlanabilir. Sporun doğrudan ve sürekli çalışanlarından biri olan hakemler, spor müsabakalarının kurallarına uygun yapılmasını sağlayan kişilerdir. Türk Dil Kurumu’nda yer alan sözlüğe göre hakem “*Spor karşılaşmaları, yarışmaları kurallara uygun ve yansız olarak yöneten kimse*” şeklinde tanımlanmaktadır.

¹⁷ <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf>. (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Genç'e (1998: 43) göre hakemlik; *“sporun üç sayacından bir tanesidir. Sporcular, yöneticiler ve hakemlerdir. Hakemlerin başarısı sporun kalkınmasında önemli etkindir. Spor ihtilaflarının birçoğu hakemlerin tutum ve davranışlarından kaynaklanmaktadır.”*

Savaşer (2007: 891) ise müsabaka hakemini *“müsabaka öncesi, müsabaka sırası ve müsabaka sonrasında, iki taraf kulüp ve futbolcular arasında meydana gelen futbol olaylarını, ulusal ve uluslara arası futbol kurallarını uygulayarak yargılayan ve kesin karar veren kişidir “şeklinde tanımlamıştır.*

Türk spor mevzuatında hakemliğin genel bir tanımı yapılmamasına rağmen, görevleri ve sorumluluklarına yönelik hükümler spor dalının ulusal ve uluslararası boyutta yer alıp almamasına göre değişmektedir. Müsabakaları yönetecek hakemlerin görevlerine yönelik düzenlemeler her federasyonun hakemlere yönelik talimatnamelerinde yer almaktadır. İlgili federasyonun hakem talimatları ise spor dalı eğer uluslararası bir nitelikteyse uluslararası kurallara göre, ulusal bir boyuttaysa ulusal kurallara göre belirlenmektedir. Ülkemizde bulunan tüm federasyonların hakem talimatnamelerinin incelenmesi araştırmanın kapsam dışına çıkmasına neden olabilir bu sebeple örnek olarak uluslararası bir spor dalı olan Türkiye Taekwondo Federasyonunun hakem talimatında yer alan ilgili hükümlere yer verilmiştir. Bu talimatnameye göre hakem; *“Taekwondo yarışmalarını belli yazılı kurallara göre yöneten kişiyi”* tanımlamaktadır. Aynı talimatın 24. maddesine göre; *“Hakemler hakemlik dereceleri performans ve tecrübelerine göre il faaliyetlerinde il hakem kurulları, Federasyon faaliyetlerinde ise Merkez Hakem Kurulunca kendilerine verilen görevleri yaparlar. Hakemlerin görevleri ve bu görevi yaparken yetki ve sorumlulukları bu Talimat ve WTF tarafından belirlenen kural ve yönetmeliklere uygun olarak belirlenir.”*¹⁸.

Yapılan açıklamalar spor karşılaşmalarında tüm branşlar için hakemliğin zorunlu bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Çünkü hakemler müsabaka öncesinde (sporcuların kılık-kıyafet, kilo vb. kontrolü, müsabakanın yapılacağı alan kontrolü), esnasında (kural dışı hareketlerin cezalandırılması ve müsabakanın kurallara uygun yapılması vb.) ve sonrasında (idari işler, rapor yazılması vb.) birtakım görevler üstlenen, müsabakaları yöneten ve nihai şekilde sonuçlandıran kişidir.

1.2.2.1.2. Antrenörler

Antrenör, yetenekli sporcuları keşfederek onların başarılı olmaları için teknik ve taktik bilgileri öğretene, kendi deneyimlerini sporculara aktararak müsabakalara hazırlayan ve en önemlisi de başarıları üzerinde büyük bir paya sahip olan kişidir (Kidman ve Hanrahan, 2010:

¹⁸ https://turkiyetaekwondofed.gov.tr/?page_id=879 (Erişim tarihi: 26.01.2022)

1-10). Bir takımın resmi bir lideri olan antrenörler hem takım uyumunun oluşturulmasında hem de grup dinamizminin sağlanmasında takım başarısı için kritik bir role sahiptir (Dupuis vd., 2006). Antrenörler sporcuları eğiten, yönlendiren, eksik ve hatalı yönlerini belirleyerek sporcular için doğru teknikler geliştiren hem fiziki hem de mental olarak sporcuları belirli bir amaç için müsabakaya hazırlayan eğitilmiş kişilerdir (Şahin, 2004: 34). Yargıtay'ın bir kararında yapılan antrenör tanımına göre, *“gerekli bilgiyi bilim ışığında sporcunun başarısı için kullanan daha sonra bu bilgileri spor becerileri ve strateji ile birleştiren kişidir.”*¹⁹.

Antrenörlerin sporcu sayılıp sayılmaması ve sosyal güvenliklerinin kapsamı ile ilgili farklı değerlendirmeler yapılmıştır. Öncelikle hem 1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanunu hem de yeni 2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda sporcu tanımı yapılmamıştır. Dolayısıyla antrenörlerin de yer aldığı spor çalışanlarının sporcu tanımı içerisinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği belirsizlik yaratmıştır. Çünkü sporcular İş Kanunun 4/I-g bendince kapsam dışında tutulmaktadır. Bu açıklamaya örnek olarak Dönmez (2012: 213-233) yapmış olduğu çalışmada antrenörlerin sporcu sayılıp sayılmayacağına yönelik “Yargıtay 9.Hukuk Dairesinin 02.12.2010 tarih ve E, 2010/45651, K, 2010/35814” numaralı kararından yola çıkarak konuyu ele almış ve değerlendirmeler yapmıştır. İlgili çalışmadaki Yargıtay kararında;

“...profesyonel sporcular transfer ücreti ve prim karşılığında bir spor kulübüne bağlı oldukları halde aralarındaki sözleşme ve yapılan işin özellikleri sebebiyle İş Kanununun kapsamı dışında bulunduğu, profesyonel sporcular hakkında Borçlar Kanunundaki hizmet akdine ilişkin hükümlerin uygulanacağı, davalının 4857 sayılı yasanın 4/I-g bendi gereğince profesyonel sporcular transfer ücreti ve prim karşılığında bir spor kulübüne bağlı oldukları halde aradaki sözleşme ve yapılan işin özellikleri sebebiyle İş Kanunun kapsamı dışında bulunduğu, profesyonel sporcular hakkında Borçlar Kanunundaki hizmet akdine ilişkin hükümlerin uygulanacağı, davalının voleybol antrenörü olarak sporcu vasfını taşıdığı, davalı şirket ile arasındaki ilişkinin hizmet akdine dayanmadığı gerekçesi ile davanın görevsizlik sebebiyle reddine karar verilmiştir. Bu kapsamda davacının antrenör olarak çalışmakta olduğunu 4857 sayılı İş Kanunu'nun 4/g maddesi kapsamında sporcu vasfı taşıdığından uyuşmazlığın çözümünde İş Yasasının uygulanamayacağını, görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemeleri olması gerektiğini savunmuştur. Yerel mahkeme, davacının davalı şirkette voleybol antrenörü olarak çalıştığını, 4857 sayılı yasanın 4/Ig bendi gereğince profesyonel sporcuların işverenle aralarındaki sözleşme ve yapılan işin özellikleri sebebiyle İş Kanununun kapsamı dışında oldukları, profesyonel sporcular hakkında Borçlar Kanunundaki hizmet akdine ilişkin hükümlerin uygulanacağı, davalının voleybol antrenörü olarak sporcu vasfını taşıdığı, davalı şirket ile arasındaki ilişkinin hizmet akdine dayanmadığı gerekçesi ile davanın görevsizlik sebebiyle reddine karar vermiştir. Yerel mahkemenin bu kararının davacı vekiline temyiz edilmesi üzerine uyuşmazlık, Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi'nin önüne gelmiştir. Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi; doğrudan aktif spor

¹⁹T.C. YARGITAY 9.Hukuk Dairesi (Esas: 2010/45651 -Karar: 2010/35814- Karar Tarihi: 02.12.2010 (Erişim tarihi: 02.02.2022))

yapmayan, sporcuyu aktif spor yapması için hazırlayan antrenör ile aktif görevi daha çok direktif vermek olan ve takımı başarıya ulaştırma görevi de bulunan antrenör ve teknik direktörlerin sporcu sayılmamaları ve bu kişilerin İş Kanunu kapsamında işçi oldukları hususlarının dikkate alınarak uyuşmazlığın esası hakkında bir karar vermek gerekirken görevsizlik kararı verilmesini hatalı bularak yerel mahkeme kararını bozmuştur”.

Burada verilen mahkeme kararına istinaden yalnızca sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutulduğu ancak spor faaliyetlerinin kanun kapsamına alındığı ve spor kulüplerinde görev yapan antrenör, teknik direktör, malzemeci gibi spor çalışanlarının İş Kanunu kapsamına alınarak kanun hükümlerinin uygulandığı söylenebilir.

1.2.2.1.3. Teknik Direktörler

Teknik direktör, spor takımları için kritik role sahip kişiler olup, yapılacak karşılaşmalarda hangi sporcunun takım kadrosunda bulunacağı ve hangi taktiklerin uygulanacağı hususunda kararlar veren en yetkili kişilerdir. Teknik direktörler yalnızca karşılaşmalarla ilgili konularda karar alan kişiler değil aynı zamanda antrenmanda da sporcuların performanslarını gözlemleyerek hangi sporcunun müsabakaya katılacağına karar veren kişilerdir. Teknik direktörler sporcuların önceden belirlenen taktik ve teknik kullanılarak müsabaka içerisinde başarılı olmalarını sağlayan, aynı zamanda oyun esnasında planlamayla ilgili önemli değişiklikler yapabilen ve sporcu değişikliğiyle ilgili olarak yeni sporcuların takıma alınmasıyla ilgili önemli kararlar alan yönetici ve yetkili kişilerdir (Gündüz ve Kayhan, 2017).

Antrenörlük tanımında olduğu gibi aynı Yargıtay kararında teknik direktör tanımı da yapılmış ve bu tanımlamada teknik direktör “*eğitim sonucu aldığı teknik bilgileri sporcunun ve doğal olarak çalıştırdığı takımın başarısı için kullanan daha sonra bu bilgileri spor becerileri, strateji ve eğitici kimliği ile birleştiren ve antrenör ve yardımcıları aracılığı ile uygulatan, eğiten, bu anlamda direktif veren kişidir.*” şeklinde açıklanmıştır²⁰.

1.2.2.1.4. Yöneticiler

Genel anlamda “*yönetme gücünü elinde bulunduran kişi*”yi tanımlayan yönetici, spor anlamında ise “*bir spor dalında takımların hazırlanması, oyuncunun bakımı, çalışma yerinin sağlanması, yapılacak karşılaşmaların planlanması vb. işlerle ilgilenen kimse*” şeklinde de tanımlanmaktadır²¹. Sporun aktif elamanlarından biri olan yöneticiler sporun tüzel kişileri olan kulüpleri yöneten ve idare eden, kulüplerin hedeflerine ulaşması için gerekli çalışmaları

²⁰ T.C. YARGITAY 9.Hukuk Dairesi (Esas: 2010/45651 -Karar: 2010/35814 - Karar Tarihi: 02.12.2010 (Erişim tarihi: 02.03.2022).

²¹ <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 10.03.2022)

yapan, görevleri yerine getiren ve bu aşamada da fahri ve ücretli olarak çalışan gerçek kişilerdir (Sunay, 1998).

1.2.2.1.5. Menajerler

“*Sorumluluk sahibi kişi*” anlamında kullanılan menajerlik, sporcu ve kulüp arasında, takım ile yönetici arasında köprü görevi gören, iletişimi sağlayan, halkla ilişkiler anlamında takımın kalacağı otel, maçların hazırlığı, kampların yapılacağı yerlerin organizasyonu ve reklam gibi görevleri de üstlenebilen fakat en genel anlamda kulübe sporcu sporcuya da kulüp temin etme gibi aracı olan kişilerdir (Doğu, 2018). Menajerler Türkiye Futbol Federasyonu’nun Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatında ise; “*Belli bir ücret karşılığında veya ücretsiz olarak, profesyonel futbolcu sözleşmesi müzakeresi yürütmek amacıyla futbolcu veya kulüpleri temsil eden veya kulüpler arasında transfer müzakeresi yürütmek amacıyla kulüpleri temsil eden T.F.F.’den lisans almış gerçek kişiler*” şeklinde tanımlanmaktadır²².

1.2.2.1.6. Hakem Gözlemcisi

Alanında uzman kişilerden oluşan ve görevlerini belirli bir ücret karşılığında yapan spor müsabakalarının kurallarına uygun olarak yürütülmesi konusunda hakem heyetini denetleyen kişilerdir (Koca, 2022). Gözlemciler 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun gereğince gözlemciler müsabaka görevleri süresince kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılmaktadır. İlgili madde şu şekildedir; “*Spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır.*”²³.

1.2.2.2. Dolaylı ve Geçici Çalışanlar

Sporun geçici çalışanları, sporun kitlelere yayılması için çaba göstermekte ve spor organizasyonu süresince görev alarak müsabakanın yürütülmesine katkıda bulunmaktadır. Bunlar organizasyon boyunca görev alan; top toplayıcılar, temizlikçiler, özel güvenlik elemanları, basın mensupları, sağlık görevlileri, teknik elemanları (saha bakımı, ışıklandırma, ses, elektrik bakımı, saha çizgilerinin çizilmesi, kale direkleri, filelerin takılması vb.) kolluk kuvvetleri vb. kişilerden oluşmakta ve organizasyonun yapısına, spor branşına göre çeşitlenebilmektedir. Sporun dolaylı çalışanları ise; gazete ve dergiler, televizyon ve radyo,

²² <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Menajerleri-ile-Calisma-Talimati.pdf> (Erişim tarihi: 17.04.2022)

²³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6222.pdf> (Erişim tarihi: 22.04.2022)

spor akademileri, spor dernekleri, spor vakıfları ve sponsorlardan oluşmaktadır (Genç, 1998: 52-57).

1.3. Sosyal Güvenlik ile İlgili Kavramlar

Bu bölümde sosyal güvenlik kavramına yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

1.3.1. Sosyal Güvenlik Kavramı

Sosyal Güvenlik kavramı gerek tarihte gerekse de literatürde insanlık ihtiyacı olarak kabul edilip insanlığın var oluşuna kadar götürülse de terim olarak yasal manada ilk kez 1935 yılında ABD’de “Social Security Act” olarak kullanılmış ve 1942 yılında İngiltere’de Lord Beveridge tarafından hazırlanan raporda anlamıyla birlikte içeriği de gerçek manada oluşturulmuştur. İnsanlığın var oluşuyla başlayan güvenlik ihtiyacı ilkel toplumlardan günümüze kadar her dönemde siyasal, sosyal ve iktisadi değişiklikler çerçevesince farklı şekillerde giderilmeye çalışılmıştır. Ancak sosyal güvenlik ihtiyacı her ne kadar insanlık tarihinin başlangıcına kadar götürülse de bu ihtiyaca yönelik günümüz uygulamalarının temelleri Sanayi Devrimine dayanmaktadır. Çünkü Sanayi Devrimi sosyal güvenlik sistemlerinin gelişimi sürecinde bir yol ayrımı oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalışmamızın ana konusu olan sporda sosyal güvenlik ihtiyacını daha iyi anlamak adına tarihsel perspektifte uygulanan sosyal güvenlik tedbirleri olaylar silsilesi içerisinde ve konumuz dâhilinde kısaca analiz edilmelidir. Bu sebeple sosyal güvenlik ihtiyacı uygulamalarının tarihi gelişim süreci, Sanayi Devrimi öncesi ve sonrası şeklinde iki döneme ayrılarak V. Bölümde gerekli şekilde açıklanmıştır.

Sosyal güvenlik, kendisini oluşturan kelimelerden de hareketle bireylerin sebebi önemli olmaksızın karşılaştıkları tehlikelerden ve bu tehlikelerin ortaya çıkaracağı olası zararlardan korunması şeklinde ifade edilebilir. Sosyal güvenliğe ihtiyaç duyulması için tehlikelerin var olması gerekmektedir. Bahsi geçen bu tehlikeler kişinin çalışma durumunu kalıcı ya da sürekli şekilde kaybetmesine yol açacağı gibi, gelir kaybına ve gider artışına da sebebiyet verebilir. Ayrıca tehlikelerin yol açtığı bu durum yalnızca kişinin kendisini değil bakmakla yükümlü olduğu kişileri de etkileyerek yaşam standartlarını düşürüp en nihai durumda bakıma muhtaç hale gelmesine neden olabilir. “*Sosyal güvenlik, kişiyi ve ailesini ihtiyaçlarını kendi imkânları ile karşılayamaz duruma düştüğü, onu başkalarına bağımlı hale getiren muhtaçlık halinden, bir başka ifade ile ihtiyaçlarının esiri olmaktan kurtarma mücadelesidir.*” (Kalkış ve Alper, 2015: 150-160).

Sosyal güvenlik Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’ne göre bir insan hakkıdır ve ILO’nun 2012 yılı 202 nolu Tavsiye Kararı’nda yoksulluğu, eşitsizliği, sosyal dışlanmayı,

sosyal güvensizliği önlemek ve azaltmak, fırsat eşitliğini ve toplumsal cinsiyet ve ırksal eşitliği teşvik etmek ve kayıt dışı istihdamdan kayıtlı istihdama geçişi desteklemek için önemli bir araç olarak kabul edilmiştir²⁴. Sosyal güvenlik ILO’da olduğu gibi ülkemizde de anayasal bir haktır ve devlet için de bir ödevdir. Anayasamızın 60. maddesi gereğince

*“Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.”*²⁵ Sosyal güvenlik en genel anlamda yoksulluğu azaltmak ve önlemek için oluşturulmuştur.

Tuncay ve Ekmekçi’ye (2015: 5-10) göre sosyal güvenlik;

“Toplumda yaşayan her kesimi hiçbir ayırım gözetmeksizin hayatın çeşitli sosyal risklerine karşı ekonomik güvence altına alarak “yarın ne olacağım” kaygısından kurtarmaya, toplumda yoksul ve muhtaç insanlara yardım ederek onlara insan onuruna yaraşır en az yaşam düzeyi sağlamaya çalışır.”

Sosyal güvenlik yaşam düzeyi asgari yaşam standartlarının altına düşen bireylere gelir yardımı, hastalık veya sakatlık durumlarında sağlık yardımı, işsizlik yardımı gibi yardımlarda bulunur. Kısaca yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik yapılan uygulamalarıyla sosyal devlet anlayışına katkıda bulunur. Genel olarak sosyal güvenlik, sosyal risklere karşı bireyleri koruyan ve bu risklerin yol açacağı gelir kaybını önleyerek gider artışına yönelik de destekler sağlayan, kısaca bireyin başkasına muhtaç olmasını önleyen bir güvenlik sistemidir.

1.3.2. Sosyal Güvenliğin Amacı ve Önemi

Sosyal güvenlik kavramının amacını açıklamak için öncelikle kendisini oluşturan kelimelerin anlamlarından yola çıkılması gerekmektedir. Buradan hareketle sosyal ve güvenlik kelimelerinden kasıtlı bireylerin sosyal risklere karşı korunması hem mevcut durumlarının hem de geleceklerinin güvenlik altına alınması amacını taşıdığı söylenebilir.

Sosyal risklerle karşılaşan bireyleri bu risklerden korumak ve risklerin yaratacağı olası etkileri azaltmak amacıyla ortaya çıkan sosyal güvenlik bireylerin geleceğini güvence altına almak için alınan tedbirler ve bunları uygulamak için faaliyet gösteren kurumlardan oluşan bir sistemdir. Bu sistem içerisinde bulunan tüm kurumlar bireyleri ne zaman ve ne şekilde gerçekleşeceğinin belli olmadığı muhtemel tehlikelere karşı korumak için çalışmaktadırlar. Sosyal güvenlik bir tedbirler bütünüdür. Çünkü insan yaşamının her evresinde bazılarının belli olduğu bazılarının ise gerçekleşmesinin muhtemel olduğu risklerle karşı karşıya gelmektedir. Karşılaşılan bu riskler insanların gelirlerinde azalmalara yol açacağı gibi giderlerinde de artışa neden olmaktadır (Güzel vd., 2016: 15-25). Sosyal güvenlik bu aşamada

²⁴https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:3065524 (Erişim tarihi: 28.05.2022)

²⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 22.05.2022)

insana yaraşır bir yaşam için aynı ve nakdi yardımların yapıldığı bir tedbirler bütünüdür. Amacı yoksulluğu önlemek olan sosyal güvenliğin önemi de tüm ülke insanına hak olarak sunulmasıdır. Aşağıda gerçekleşmesi muhtemel ve kesin olan sosyal riskler incelenmiştir.

1.3.3. Sosyal Güvenlik Riskleri

Sosyal riskler ILO 1952 tarih ve 102 sayılı sözleşmesinde sosyal risk olarak adlandırılan riskleri liste şeklinde “Hastalık, Analık, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları, Malullük, Yaşlılık, Ölüm, İşsizlik ve Aile Gelirinin Yetersizliği” şeklinde belirtmiştir²⁶. Bu riskler daha sonrasında birçok ülkenin sosyal güvenlik mevzuatında önlenmesi ve korunması gereken riskler şeklinde yer almıştır.

Sosyal riskler kimi araştırmacılar tarafından ortaya çıkış nedenlerine göre; mesleki, fizyolojik ve sosyo-ekonomik riskler, sonuçlarına göre; gelir azalmasına yol açan sosyal riskler, gider artışına yol açan sosyal riskler şeklinde de gruplara ayrılmaktadır (Güzel vd., 2016: 3-5).

Ancak genel olarak yukarıda da ifade edildiği üzere hastalık, kaza, maluliyet ve işsizlik gibi ne zaman meydana geleceği belli olmayan ve insanın iradesi dışında gerçekleşebilecek muhtemel riskler; evlilik ve çocuk sahibi olma gibi tamamen isteğe ve iradeye bağlı riskler, ölüm ve kaza gibi ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan ve irade dışı riskler, ölüm ve yaşlılık gibi gerçekleşmesi kesin olan risklerdir. Burada açıklanması gereken önemli bir konu bulunmaktadır. O da gerçekleşebilmesi muhtemel olan her tehlikenin sosyal güvenlik kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği durumudur. Çünkü sosyal güvenlik insanın karşılaşılabileceği doğal afet, sal, yangın vb. gibi her tehlikeye karşı güvence sağlamaz aksine sosyal güvenlik sağlanması için tehlikelerin sosyal risk oluşturmaları gerekmektedir. Bu sebeple sosyal riskler insanı gelir kaybına uğratabilecek belirli tehlikelerdir (Talas, 1997: 335-344). Bu tehlikeler en genel şekliyle ortaya çıkış nedenlerine göre aşağıdaki şekilde belirtilmektedir.

1.3.3.1. Mesleki riskler

Mesleki riskler yapılan iş ve meslekle ilgili olan risklerdir. İş kazaları ve meslek hastalıkları çalışma durumundan dolayı ortaya çıkan tehlikeleri barındırmaktadır. Bu risk grubunda kişinin gelirleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Çünkü kişi iş kazası ve meslek hastalığı ya da hastalık geçirme durumunda kişi mevcut durumdaki işini geçici ya da kalıcı süreliğine sürdürememektedir (Pieters, 2006: 31-40). Bu durumda gelir kaybı yaşanacağı gibi

²⁶ https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312247 (Erişim tarihi: 11.06. 2022)

sağlık giderlerinden dolayı da gider artışı meydana gelebilmektedir. Hem gelir kaybı hem de gider artışından dolayı kişi yoksulluk durumuna düşme riski yaşamaktadır. Bu sigorta kolu kapsamında iş kazası ve meslek hastalığı geçiren kişilere hem tedavi edici sağlık hizmetleri verilmekte hem de yoksulluğu önlemek amacıyla çalışmadığı sürelerde gelir garantisi sağlanmaktadır.

1.3.3.2. Fizyolojik Riskler

Mesleki riskler dışında kalan hastalık, sakatlık, analık, yaşlılık ve ölüm gibi risklerdir. Bu riskler genel olarak değerlendirildiğinde ölüm ve yaşlılık durumlarının bireyin iradesi dışında olduğu, hastalık, analık ve sakatlık durumlarının ise iradeye bağlı olduğu görülmektedir. Ölüm dışındaki risklerde kişiye tedavi edici sağlık hizmetleri verilmekte ve iş göremezlik ödeneği yapılmaktadır. Ölüm durumunda ise bu gelir kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişilere (eş, çocuklar, anne, baba) yapılmaktadır (Gülcan, 2017).

1.3.3.3. Sosyo-Ekonomik Riskler

İşsizlik, evlenme ve çocuk sahibi olma, konut ihtiyacı gibi riskleri kapsayan, toplum ve aile ile ilgili olan risklerdir. Bu risk gurubu da genel olarak değerlendirildiğinde işsizlik başlı başına gelir kaybına neden olmakla birlikte, kişinin belirli bir süre kendine uygun bir işte çalışamama durumunu ifade etmektedir. Evlenme ve çocuk sahibi olma durumunda da yeni bir yaşam düzeninin kurulması ve çocukların bakım masraflarının yüksek olmasından kaynaklı olarak gider artışı yaşanmakta ve mevcut durumda çalışan bir anne adayının doğumdan sonra çalışmaması durumunda gelir yetersizliği meydana gelmektedir. Her durumda da kişilere belirli isimler altında destekleyici ödemeler yapılmakta ve işsizlik durumunda da bir takım şartlar doğrultusunda geçici işsizlik ödeneği verilmektedir (Alper, 2019: 9-10).

1.3.4. Sosyal Güvenliğin Araçları

Sosyal güvenlik kişiyi yoksulluktan kurtarmak amacıyla hem tıbbi bakım hizmeti sunmakta hem de iş göremezlik ödeneği yapmaktadır. Ayrıca sosyal güvenlik yalnızca kişinin kendisini değil bakmakla yükümlü olduğu kişileri de kapsamaktadır. Dolayısıyla sosyal güvenlik sistemlerinin uygulanması için bireysellik değil kolektiflik önem arz etmektedir (Diamond, 1977).

Her dönemde farklı farklı şekillerde ortaya çıkan, bireysel ve kolektif şekilde bireyleri bu riskler karşısında korumayı amaçlayan sosyal güvenlik sistemlerinin uygulanması için

farklı araçlar kullanılmıştır. Bu araçlar; geleneksel koruma teknikleri ve modern sosyal güvenlik teknikleri şeklinde kategorize edilebilir.

Geleneksel koruma teknikleri; bireysel teknikler (tasarruf) ve kollektif teknikler (yardım, yardımlaşma sandıkları, işverenin sorumluluğu, özel sigortalar);

Modern sosyal güvenlik teknikleri; sosyal sigortalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerdir. Bu araçlardan özellikle yardım, yardımlaşma sandıkları, işverenin sorumluluğu ve özel sigortalar sosyal güvenlik sistemleri içerisinde herkesi kapsamaması, zorunlu tutulmaması ve sosyal güvenlik hizmetine ek olarak sunulmasından dolayı yeterli görülmemiştir. Sosyal sigortalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler ise sosyal güvenlik araçlarından en kapsamlısı ve en gelişmiş olarak uygulama alanı bulan araçlarıdır. Sosyal güvenliğin hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulması ve herkesi kapsamaması için bu üç aracın temel finansman kaynakları ile desteklenerek uyumlu biçimde faaliyet göstermesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışma kapsamında sosyal sigortalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

1.3.4.1. Sosyal Sigortalar

Sosyal güvenliğin en yaygın ve en önemli aracı olan sosyal sigorta ikili şekilde hem çalışanları hem de işverenleri zorunlu katılım yoluyla sosyal risklerden, mesleki ve fizyolojik risklere karşı koruyan sosyal güvenlik sisteminin bir aracıdır. Bu sistem katılımın zorunlu tutulduğu bir güvence sistemidir ve devlet tarafından organize edilmekte ve yürütülmektedir (Richardson, 1960: 55-68). Sosyal sigortalar sigortacılık tekniğinin kullanıldığı fakat tüm çalışanları eşit şekilde kapsamaması ve zorunlu katılımın esas olmasından dolayı özel sigortalardan ayrılan bir güvence sistemidir. Teknik olarak özel sigortalama tekniğinden yararlanılsa da sosyal sigortaların özel sigortalardan ayrıldığı aynı zamanda ortak amaca hizmet ettiği birçok ölçüt bulunmaktadır. Bu ölçütler devletin uygulamış olduğu ekonomik yapıyla yakın ilişkili olmakla birlikte devletçi, liberalist ve karma ekonomik yapılara göre farklı şekillerde uygulama alanı bulmaktadır. İlk olarak ikisinin de sosyal bir amaç doğrultusunda hareket ettikleri ve kişileri belirli risklere karşı korumayı amaçladıkları görülmektedir. Fakat özel sigortalar her şeyden önce karlılık esasına göre hareket etmekte hatta kar oranını olumsuz yönde etkileyecek belirli kronik rahatsızlıkları ya da risk oranı yüksek mesleki faaliyetlerle uğraşanları kapsam altına almamakta ya da sigortalama bedellerini daha yüksek tutmaktadır (Aydın, 1996). Dolayısıyla özel sigortaların sunmuş olduğu hizmetlerde temel belirleyici olan karlılıktır. Bu sebeple ilk aşamada gelir elde etmeyi ikinci aşamada ise sosyal fonksiyonları hizmet olarak sunmayı planlamaktadır. Sosyal

sigortalarda durum ise tam tersidir. Öncelikle kamusal bir hizmet olarak sunulan sosyal sigortaların ilk amacı toplumsal bir koruma sağlamaktır²⁷. Bu amaçtan hareketle gelirin yeniden dağılımı yoluyla kişilerin ve bakmakla yükümlü oldukları bireylerin de geleceğini ek bir prim ödemeden riskler karşısında garanti altına almayı sağlayarak, verimliliği artırmayı hedeflemektedir. Bu faaliyetleri devlet tarafından kurulan kamu tüzel kişileri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Faaliyet alanı ile ilgili her şey de yasalarda ayrıntılı şekilde ifade edilmektedir. Bu doğrultuda hangi meslek ve risk gruplarının, hangi koşullar altında sosyal sigorta kapsamına alınacağı, ne tür faydaların sunulacağı kamu hukuku çerçevesince belirtilmektedir (Richardson, 1960: 55-68).

Sosyal sigorta esas olarak bireye asgari bir gelir sağlamakla birlikte, sigortalı kişileri muhtemel riskler karşısında eşit şekilde koruma fikrine dayanmaktadır (Dilik, 1971: 3-5).

Aydın, literatürde yapılan sosyal sigorta özelliklerini şu şekilde özetlemektedir;

- “-Sosyal sigortalar, sigortacılık tekniğini kullanmaktadır,
- Sosyal sigortalar bireye asgari bir gelir sağlamayı amaçlar,
- Sosyal sigortalar, kendi kendine yardım ilkesini içerir,
- Sosyal sigortalar bazen finansmana dışarıdan katılımı içerir ki bu katılım devletçe ya da işverence yerine getirilmektedir,
- Sosyal sigortalar, sigortalılar arasında gelir dağılımına yol açarak, sosyal dengeye katkıda bulunur,
- Sosyal sigorta uygulamasını bir devlet kuruluşu sağlar, yani sosyal sigorta kamusal bir nitelik taşır,
- Sosyal sigorta ödemeleri gelire ve muhtemel gereksinime göre belirlenir” (Aydın, 1996).

Genel olarak sosyal sigortaların özellikleri şu şekilde özetlenebilir; devlet tarafından kurulurlar, devletin denetimine tabidirler, katılım zorunludur, işgücünün kaybolması durumunda yoksulluğu önleyici tedbirler sağlarlar, primler yoluyla finanse edilirler, pirim ödeyenlerin bakmakla yükümlü oldukları kişileri de kapsamına alırlar.

1.3.4.2. Sosyal Yardımlar

Sosyal sigortalarla birlikte sosyal güvenliğin ikinci ana kolunu oluşturan sosyal yardımlar yardımlaşma amacıyla yardıma muhtaç kişilere aylık bağlanması ve gelir sağlanması şeklinde yapılmaktadır (Türkoğlu, 2013). Sosyal güvenlik sistemimizin primsiz rejim uygulamalarından biri olan sosyal yardımlar devlet tarafından prim ödemesi olmaksızın sosyal korunmaya muhtaç vatandaşlara yapılmaktadır. Primsiz rejimler, bunlar sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerdir, zorunlu sigorta kapsamında prim ödemelerinin dışında kalanlara kapsamına almaktadır. Sosyal bütünleşme çerçevesinde yardıma muhtaç kişilere

²⁷ https://www5.tbmm.gov.tr/yayinlar/2021/TC_Anayasasi_ve_TBMM_Ic_Tuzugu.pdf (Erişim tarihi: 03.07.2022)

devlet bütçesinden yapılan yardımlardır. Sosyal yardımların içeriği ve kimleri ne şekilde kapsadığına yönelik genel hükümler farklı kanunlarda ayrıntılı şekilde ifade edilmektedir. Bunlar Güzel vd. (2016: 810-825) tarafından şu şekilde ifade edilmektedir;

1. “Ülkeye hizmeti geçmiş vatandaşları korumaya yönelik yardımlar
 - Muhtaç durumdaki asker ailelerine yardım
 - İstiklal madalyası verilmiş bulunanlara şeref aylığı bağlanması
 - Türk vatanına hizmet etmiş olan Türk vatandaşlarına yapılan yardımlar
 - Barışta güven ve asayiş korumak için zarar görenlere yapılan yardımlar
 - Terör ve anarşi ile mücadelede görev yapanlara yapılan yardımlar
 - Yabancı ülkelerde Türk kültürüne hizmet eden öğretmenlere yapılan yardımlar
 - Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı pilot, paraşütçü, uçuş ekibi, dalgıç gibi görevlerle görevlendirilenlerden zarara uğrayanlara yapılan yardımlar,
2. Muhtaç vatandaşları korumaya yönelik yardımlar
 - 65 yaşını doldurmuş, muhtaç ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması
 - Sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı teşvik kapsamında yapılan yardımlar
3. Öğretmenliği desteklemeye yönelik yardımlar
4. Başarılı sporcuları desteklemeye yönelik yardımlar.”

Konumuz kapsamında olan “Başarılı sporcuları desteklemeye yönelik yardımlara” ilerleyen bölümlerde ayrıntılı şekilde değinilecektir.

Özellikle sosyo-ekonomik eşitsizlikleri ve yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik üretilen politikalardan biri olarak ortaya çıkan sosyal yardımlar geçmişten günümü kadar genişleyerek farklı şekillerde yapılmıştır. Bu kimi zaman bir işverenin çalışanına çalışma karşılığı olmaksızın yaptığı aynı yardımlar olarak, kimi zaman ise çalışma gücünü kaybetmiş kişilere devlet tarafından sağlanan parasal yardımlar olarak yapılmıştır (Karagöl ve Dama, 2015: 15-23).

1.3.4.3. Sosyal Hizmetler

Sosyal güvenlik sisteminin uygulama araçlarından biri olan sosyal hizmetler toplumun sosyo-ekonomik sorunlarını çözmeye yönelik hizmetlerdir. Özellikle özel bakıma ve eğitime ihtiyaç duyan bireylere yapılan eğitim ve bakım hizmetleridir (Alper, 2000: 1-37). Anayasamızın 61. Maddesinde de açıkça belirtildiği gibi sosyal hizmetler,

“Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının

önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür.”²⁸.

Bir başka tanımda sosyal hizmetler,

“toplumun kendi ellerinde olmayan nedenlerle yoksul ve muhtaç duruma düşen ya da beden ve ruhen bir eksikliğe uğrayan bireylerine ülkenin genel şartları çerçevesinde insana yaraşır, çevreleri ile uyumlu bir hayat sürdürebilmeleri için maddi ve manevi, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik, devlet ve gönüllü özel kuruluşlar tarafından sağlanan hizmetlere” denir (Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 734).

Sosyal hizmetler çok çeşitlilik göstermekle birlikte ekonomik yetersizlik durumunda sağlanan maddi ve manevi yardım şeklinde sunulan hizmetler ve ekonomik yetersizlikle ilgili olmayan bireysel psikolojik destek şeklinde de sunulmaktadır. Anayasamızın 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, sosyal hizmet kapsamına giren kişiler ve sunulacak hizmetlerle ilgili ayrıntıları belirtmektedir. Buna göre kanun kapsamına öncelikli olarak korunmaya ve bakıma muhtaç aileler, çocuklar, engelliler ve yaşlılar alınmaktadır²⁹.

1.3.5. İşveren Kavramı

Sosyal sigortalar öncelikle sigortalı sayılan kişileri kapsamaktadır. Bu sebeple sigortalı sayılan kişinin hizmeti gerçekleştirdiği yer işyeri, tabii olarak çalıştığı kişi ise işverendir. Dolayısıyla sigortalılık bir bütünlük arz etmektedir. Bu bütünlük içerisinde sigortalı sayılan kişi ne kadar önemliyse sigortalıyı yanında çalıştıran kişi ve sigortalının çalıştığı iş yeri de aynı derece de önemlidir. Bu sebeple işverenlerin sınırları ve hakları anayasal çerçevede belirtilmiştir. Anayasamızda 5510 sayılı kanunun ilgili maddesinde sigortalı sayılan kişileri çalıştıranlar işveren olarak ifade edilmektedir. Bu açıklamaya yönelik kimlerin işveren olarak kabul edileceği de yine aynı kanunda açıkça belirtilmektedir. Buna göre, *“4’üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre sigortalı sayılan kişileri çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar işverendir.” (m. 12)³⁰.*

1.3.6. İş Yeri Kavramı

Yukarıda ifade edildiği gibi sigortalılık bir bütünlüğü ifade etmektedir. Dolayısıyla sigortalı sayılan kişi kadar iş yeri kavramı da önem arz etmektedir. Sigortalı çalışan kişilerin niteliğine uygun olarak temel faaliyeti yaptıkları yerlerdir. Bu çerçevede nerelerin iş yeri

²⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2828&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 21.07.2022).

²⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2828&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 24.07.2022)

³⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 19.08.2022)

olarak kabul edileceği anayasal bir çerçeveyle ifade edilmektedir. Bu kapsamda 5510 sayılı kanunda işyeri;

“..sigortalı sayılanların maddî olan ve olmayan unsurlar ile birlikte işlerini yaptıkları yerlerdir. İşyerinde üretilen mal veya verilen hizmet ile nitelik yönünden bağılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağılı yerler, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ile araçlar da işyerinden sayılır.” şeklinde ifade edilmektedir (m.11)³¹.

³¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 05.09.2022).

İKİNCİ BÖLÜM

SPORDA SOSYAL GÜVENLİK İHTİYACI DOĞURAN RİSK UNSURLARI

İnsan, yaşamının her evresinde gerçekleşmesi kesin ve muhtemel olan risklerle karşılaşmaktadır. Bu riskler çalışma yaşamında meydana gelebileceği gibi uzun dönemli yaşlılığa bağlı da oluşabilmektedir. Sosyal riskler olarak adlandırılan bu riskler iş ve mesleki yaşamla ilgili olan mesleki riskler, kişinin kendi bünyesinde meydana gelen fizyolojik riskler, toplum, aile ve ekonomik yaşamla ilgili olan sosyo-ekonomik risklerden oluşmaktadır. Çalışanlar başta olmak üzere toplumdaki tüm bireyleri olması kesin ve muhtemel bu risklere karşı korumak için sosyal güvenlik sistemleri oluşturulmuş ve kişilerin yoksulluk seviyesine düşmemeleri için koruyucu önlemler alınmıştır. Spor açısından değerlendirildiğinde ise sporda da sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran sosyal risklerin bulunduğu ve bu yönde koruyucu önlemlere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu bölümde sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran sosyal riskler; sporda mesleki riskler, sporda fizyolojik riskler ve sporda sosyo-ekonomik riskler ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

2.1. Sporda Sosyal Riskler

Düzenli fiziksel aktivitenin sağlığa olumlu katkısının olduğu, aynı zamanda kardiyovasküler hastalıklar, tip 2 diyabet, hipertansiyon, kemik rahatsızlıkları, depresyon, obezite gibi birçok hastalıklar için de koruyucu bir rol oynadığı bilinmektedir (Gregg vd., 2000; Kesaniemi vd., 2001; Feskanich, 2002). Yapılan çalışmalar düzenli fiziksel aktivitenin hem koruyucu hem de önleyici rolüne dikkat çekmiş fakat yapılan fiziksel aktivitenin sıklığının ve yoğunluğunun artması sonrasında katkısının ne olacağı, aynı etkiye sahip olup olmayacağı ile ilgili mevcut durumun belirsizliğini de vurgulamışlardır. Dolayısıyla fiziksel aktivite kişinin yapısına uygun ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yüklenmelerle yapıldığında fayda sağlamaktadır. Diğer taraftan düzenli fiziksel aktivitenin seyri ve şekli değişip profesyonel bir şekilde meslek olarak yapılmaya başlandığında ortaya spora özgü riskler çıkmaktadır. Çünkü spordaki amaç başarılı olmaktır ve başarı da performansa bağlı olarak şekil almaktadır. Bu sebeple profesyonel olarak spor yapan kişilerin başarılı olmak adına performanslarını en üst seviyede tutma gayretleri yoğun şekilde antrenman yapmalarını gerekli kılmaktadır.

Yapılan yoğun antrenmanlar sonrasında branşa özgü temel hareketlerin aşırı ve zorlayıcı şekilde yapılması spor sakatlıklarını beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla her spor branşının kendine özgü sakatlanma profili oluşmaktadır. Spor esnasında kullanılan bir

teknîğe, spor araç gereçlerine veya rakipten kaynaklı bir darbeye bağlı olarak ortaya çıkan spor sakatlıkları zamanla başkaca rahatsızlıklara yol açmakta özellikle bir takım rahatsızlıkların akut durumdan kronik hale gelmesine bile sebebiyet vermektedir (Maffulli vd., 2011).

Sporun mesleki risklerinin yanında aynı zamanda sosyo-ekonomik ve fizyolojik riskleri de bulunmaktadır. Sporunun zamanının çoğunu bir kulüp çatısı altında performans odaklı spor yaparak geçirmesi fakat kulübü tarafından sigortasının yapılmaması ekonomik birtakım sıkıntılar yaşamasına sebep olmaktadır. Bunun yanında sporcu orta yaş diyebileceğimiz bir yaşta sporu bıraktıktan sonra spor içerisinde istihdam olanağı bulamayarak hem işsiz kalmakta hem de başkaca alanlara yönelmekte bu sebeple hem kendisi hem de bakmakla yükümlü olduğu kişileri yoksulluğa düşürmemek amacıyla uzun yıllar enerjisini ve zamanını harcadığı sporun dışında başka bir alanda baştan başlayarak çalışmanın yollarını aramaktadır.

Kadın sporcular için analık durumu da sosyo-ekonomik ve fizyolojik bir riski içermektedir. Hamilelik döneminden başlayarak bebeğin anne ile zorunlu olarak geçirmesi gerektiği dönemin sonuna kadar geçen sürede de spora ara verilmekte hatta bırakılmaktadır. Bu dönemde gelir kesilmekte ve ihtiyaçlar karşısında gider de artmaktadır nihayetinde sporcular feshedilmiş bir sözleşme ve sigorta garantisinin olmaması nedeniyle yoksullukla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Aşağıda sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran sporda mesleki riskler, sporda fizyolojik riskler ve sporda sosyo-ekonomik riskler göre ayrıntılı şekilde incelenmiştir

2.1.1. Sporda Mesleki Riskler

Mesleki riskler yapılan iş ve meslekle ilgili olan risklerdir. Bu risk grubunda kişiler işi ve mesleği ile ilgili kazalar yapmakta veya meslek hastalıklarına yakalanabilmektedir. Kişi iş kazası ve meslek hastalığı ya da hastalık geçirme durumunda mevcut durumdaki işini geçici ya da kalıcı süreliğine sürdürememekte ve gelir kaybı yaşamaktadır. Sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran mesleki riskler incelendiğinde ise spor branşlarının ayrı birer meslek kolu olarak kabul edildiği dolayısıyla sporcuların da bu spor branşlarını profesyonel olarak yapan işçiler olarak kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla her bir branşı profesyonel olarak yapan sporcuların branşlarına özgü kalıcı ya da geçici olarak yaşadıkları spor sakatlıkları ve spor yaralanmaları sporda meydana gelen iş kazası ve meslek hastalığı olarak değerlendirilebilir. Mevcut bir meslek kolunda meydana gelen meslek hastalığı o mesleğin niteliğinden ve uygulama şartlarından dolayı uzun süreli yapılması sonrasında

ortaya çıkan geçici veya kalıcı hastalık hali olarak ifade edilirken, spordaki durum da bu açıklamayla paralel bir durumu ifade etmektedir. Çünkü profesyonel sporcular branşlarına özgü teknikleri sürekli ve şiddetli bir şekilde uygulamakta ve sonrasında iskelet kas sistemleri zarar görmektedir. Öyle ki spor branşlara göre değişse de vücudun belirli bölgelerine temasa izin veren ve şiddet içeren bir uğraştır dolayısıyla sporcular müsabaka ve antrenman esnasında farklı sürelerde de olsa temasa ve şiddete maruz kalmaktadırlar. Meydana gelen spor yaralanmaları zamanla akut durumdayken kronik hale de dönüşebilir (Zazryn vd., 2008).

Literatürde farklı spor dallarıyla ilgilenen sporcuların branşları ile ilişkilendirilebilecek ölçüde sakatlıklar yaşadıkları ifade edilmiştir. Öyle ki bazı sakatlıklar branşlarla özdeşleştirilmiş ve her spor dalının sakatlık profilleri belirlenmiştir (Maffulli vd., 2011). Fakat sporcuların yaşamış oldukları sporcu sakatlıkları mesleki bir sakatlık ya da meslek hastalığı şeklinde sigorta kolu olarak değerlendirilmemiştir. Aşağıda özellikle profesyonel olarak yapılan spor dallarının taşıdığı risk unsurları incelenmiş ve branşlara özel sakatlanma profilleri genel olarak açıklanmıştır.

2.1.1.1. Spor Dallarının Taşıdığı Risk Unsurları

Performansa dayalı olmayan sportif aktiviteler sağlık açısından fayda sağlasa da yüksek oranda yaralanma riski taşımaktadır (Maffulli vd., 2010). Bu riskler farklı spor dallarına, sporcuların cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık içerse de genel olarak travma, yumuşak doku, kemik, bağ, tendon ve sinir yaralanmalarını içermektedir (Longo vd., 2010; Maffulli vd., 2011). Spor travması diz, ayak bileği, kalça, omuz, dirsek, bilek ve omurga eklemlerini etkilemektedir (Adirim ve Cheng, 2003). Dizlerde meydana gelen yaralanmalar daha çok çapraz bağ yaralanmaları, menisküs ve kıkırdak lezyonlarına sebep olabilmektedir (DeHaven ve Lintner, 1986). Ayak bileği yaralanmaları tüm spor dallarında görülmekle birlikte, burkulma, bağ yırtılmaları ve bağ burkulmaları şeklinde en fazla voleybol ve basketbolda görülmektedir (Nelson vd., 2007). Ayak bileği yaralanmaları daha sık müsabaka esnasında görülürken, el, bilek, dirsek, omuz travmaları uzun mesafe yüzme, bowling, golf, jimnastik, basketbol, voleybol gibi spor branşlarında sıklıkla görülmektedir. Omuz ve dirsek yaralanmaları en fazla gülle, disk ve cirit gibi, atış yapan atletlerde, kafa travmaları ise mücadele sporlarında sıklıkla görülmektedir (Cain vd., 2003).

2.1.1.1.1. Mücadele Sporlarının Taşıdığı Riskler

Spor, içerisinde mücadeleyi barındırdığı için riskli bir uğraştır. Kazanma amacıyla yapılan mücadelede galip gelmek için vücudun belirli bölgelerine teknikler uygulanmaktadır. Uygulanan bu teknikler maksimum kuvvet ve şiddet içeren darbelerden oluşmaktadır.

Dolayısıyla bu darbeler rakibe karşı puan almak amacıyla uygulanmakta ve sonrasında sporcular vücutlarının belirli bölgelerinden kalıcı ve geçici şekilde yaralanmalara maruz kalmaktadırlar.

Mücadele sporlarında belirli bölgelere vurma ve tekme atma gibi teknikler kullanılarak galip gelmeye çalışan iki sporcunun mücadele etmesi yer almaktadır. Kullanılan teknikler branşlara göre değişmekle birlikte mücadele sporları özellikle yumruk ve tekmelerin kullanıldığı Taekwondo, Boks, Karate, Kung-fu vb, boğuşma ve fırlatma gibi tekniklerin kullanıldığı Güreş, Judo, Aikido vb., Vurma ve boğuşma tekniklerinin karma şekilde kullanıldığı Karma Dövüş Sanatları (MMA) gibi kategorilere ayrılmaktadır. Mücadele sporları içerisinde en fazla akut yaralanmalar meydana gelmektedir ve yaşanan sakatlanmalardan sonra sporcuların belli bir kısmı sporu bırakmaktadır. Amerika’da bu oran her yıl %8 civarındadır (Maffulli vd., 2010).

Birçok mücadele sporu özellikle darbeye dayalı tekniklerle yapılmaktadır ve her bir branş bazı bölgelere darbeyi yasaklasa da (örn: Taekwondo; kafaya yumruk vurmamak yasakken tekme atmak serbest, belden aşağı tekme atmak yasak³². Boksta; belden aşağı ve enseye vurmamak yasak³³. Karatede; gırtlığa yapılan teknikler³⁴ yasak vb.) genel olarak kafaya yapılan temasa müsaade etmektedir. Dolayısıyla mücadele sporlarında çoğunlukla baş ve boyun yaralanmaları alt uzuvlarda meydana gelen yaralanmalardan daha yaygındır (Ngai vd., 2008). Bu sebeple mücadele sporlarıyla ilgilenenlerde daha çok boks sporuyla ilgilenen sporcularda kafa travmaları daha sık görülmekte ve ölümlere sebebiyet vermektedir. Profesyonel olarak boks yapan sporcuların sakatlanma oranları ve en çok hangi vücut bölgelerinden yaralandıkları ile ilgili yapılan çalışmalarda yaralanmaların çoğunluğunun kafa bölgesinde açık yaralar ve beyin sarsıntıları şeklinde gerçekleştiği aynı zamanda iç organ yaralanmaları, beyin kanaması, uzun süre darbeye dayalı subdural kanama³⁵, göz yaralanmaları ve kırıklar olduğu bulunmuştur (Sosa vd., 2011; McLatchie, 1993: 443-465). Öyle ki yapılan bazı çalışmalarda uzun süre meslek olarak yapılan boks branşının ardından sporcuların “yumruk sarhoşluğu” (Sosa vd., 2011) sendromuyla karşılaştıkları ve bunun sonucunda da boksörlerin ilerleyen zamanlarda ellerinde titreme, dizatri, koordinasyon bozukluğu, parkinson ve demans evreleri görüldüğü belirtilmiştir (Erlanger vd., 1999).

Literatürde genellikle riskler mücadele sporlarının taşıdığı riskler şeklinde ifade edilse de yapılan çalışmalar genellikle profesyonel ve lisanslı olarak spor yapan sporcuların branş

³²https://shgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/94572tek_M%C3%BCsabaka%20Talimat%C4%B1_.pdf

³³ <https://shgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Profesyonel%20Boks%20Musabaka.pdf>

³⁴ <https://karate.gov.tr/source/2019/hakemvize/wkfkurallari2019.pdf>

³⁵ Beyni çevreleyen zarlardan dura mater ve araknoid arasında sıklıkla travma sonrası ortaya çıkan kanamalardır.

özelinde yaşamış olduğu riskleri incelemektedir. Taekwondo, Judo ve Karate branşlarının taşıdığı riskleri inceleyen Yard ve arkadaşları (2007) yaptıkları çalışmada; sporcuların en çok rakipten kaynaklı tekmelerden, düşmelerden ve kendi attıkları tekmelerden dolayı yaralandıklarını ve bu yaralanmaların en fazla alt ekstremitelerde; alt bacak, ayak, ayak bileği ve el bileklerinde meydana geldiğini belirtmişlerdir. En yaygın yaralanma tanıları ise kafa travmaları (Thomas ve Thomas, 2018), kırık, burkulma, ezilme şeklindedir. Taekwondoda yaralanmaların çoğu alt uzuvlarda meydana gelmektedir. Bununla beraber ezilme ve burkulma da sıklıkla görülmektedir. Judocular, karateci ve taekwondoculara oranla daha çok omuz, üst kol ve boyun yaralanması yaşamaktadırlar (Yard vd., 2007). Yapılan başka bir çalışmada tekme ve yumruk atmak, fırlatmak gibi tekniklerden kaynaklı olarak judoda, daha çok üst ekstremitelerden baş ve yüz bölgelerinde, karate ve taekwondoda, alt ekstremitelerde ayak parmağı, kasık, diz bölgelerinde meydana gelmektedir (Rainey, 2009; Maffulli vd., 2011).

Mücadele sporlarında meydana gelen yaralanmalarla ilgili yapılan bir çalışmada profesyonel sporcuların amatör sporculardan daha yüksek yaralanma riskine sahip olduğu ve daha fazla yaralandığı (Zetaruk vd., 2005), meydana gelen yaralanmaların darbelerden kaynaklandığı, üst ekstremitelerde baş, boyun, omuz, burun, kulak, yüz bölgelerinde (Rainey, 2009) daha ciddi yaralanmalara neden olduğu ve beyin hasarına (akut travmatik beyin hasarı ve beyin sarsıntısı), bilinç kaybına, kalıcı felçlere, uzuv kayıplarına, kalıcı körlüklere ve hatta ölümlere neden olabileceğine işaret edilmektedir (Ngai vd., 2008). Boksta 1993'ten 2007'ye kadar 71 ve modern spor tarihinde 1890'dan 2007'ye kadar 1355 sporcu ölümü meydana gelmiştir (Svinth JR., 2007).

Karate, taekwondo, judo, muay thai kickboks ve karışık mücadele sanatlarının mücadeleci doğaları gereği taşıdıkları risklerin neler olduğunu belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada (Demorest vd., 2016);

Karatelerde yaralanmaların genellikle alt ekstremitelerde tekmelerden kaynaklandığı ve yaygın yaralanmaların burkulmalar, gerilmeler, ezikler, sıyrıklar ve kırıklardan oluştuğu, taekwondoya kıyasla daha düşük yaralanma riski barındırdığı belirtilmiştir (Zetaruk vd., 2000; Yard vd., 2007). Taekwondo, sporcuların en fazla yaralanma riskine sahip branşlardan biridir. Öyle ki hem şiddetli hem de hızlı tekmelerden dolayı hem alt ekstremitelerde (Wang, 2005) hem de üst ekstremitelerde yaralanmalara meydana gelmektedir (Lystad ve Graham, 2013). Yaralanmalar en fazla tekmelerden kaynaklanan burkulmalar, kırıklar, ezikler, sıyrıklar, alt bacak ve ayaklarda yumuşak doku yaralanmaları, kafa travmaları, baş ve boyun bölgelerinde yaralanmalar (Fife GP vd., 2013) ve ciddi sayılabilecek tekmelere bağlı ölümler

(kafa kırıkları), kalp sorunlarından meydana gelmektedir (Deshmukh, 2003). Judo, taekwondo ve karateye göre yaralanma riskinin daha fazla üst ekstremitede olduğu spor branşıdır çünkü fırlatma ve atma gibi teknikler üst ekstremiteler kullanılarak uygulanmaktadır (Pieter, 2005). Gerilmeler, burkulmalar ve kırıklar en sık görülen yaralanmalara olmakla birlikte yaralanmalar sıklıkla omuz, üst kol, el, bilek, parmaklar ve boyunda görülmektedir (Yard vd., 2007). Judoda genel olarak görülen yaralanmaların dışında, özellikle dönme hareketinden sonra 11 yaşında bir çocuk felç geçirmiştir. Bu yaralanma vertebral arter diseksiyonu³⁶ olarak kayıtlara edilmiştir (Lannuzel vd., 1994). Muay Thai ve kickboks ise diz ve dirseklerle, yumruk ve tekmelerle yapılmaktadır. Bu branşta yumuşak doku travması, kırıklar, incinmeler, burkulmalar ve epistaksis³⁷ gerçekleşmektedir. Aynı zamanda bu zamana kadar bir kickboksçuda vertebral arter diseksiyonu meydana gelmiş ve kayıtlara geçilmiştir (Gartland vd., 2005). Karışık mücadele sanatlarında ise yaralanma riski daha çok sıyrıklar, kafa travmaları (McClain vd., 2014), yırtıklar ve üst ekstremiteler yaralanmalarından (kafa yaralanmaları, kırıklar, beyin sarsıntısı) oluşmaktadır (Ngai vd., 2008).

2.1.1.1.2. Top ile Oynanan Sporların Taşıdığı Riskler

Her spor branşının kullanılan tekniklere bağlı olarak kendine özgü yaralanma şekilleri bulunmaktadır. Hızlı ve tempolu oynanan bir spor branşı olan futbol da yüksek oranda yaralanma riski içermektedir. Mevcut yaralanma riski yalnızca sporcuyu değil sporcudan hareketle tüm takımı olumsuz yönde etkileyebilme potansiyeline sahiptir (Eirale ve Cristiano, 2013). Spor yaralanmaları futbolcuların maç ve antrenman yapmalarını engelleyerek en son aşamada sporu bırakmalarına bile neden olabilmektedir (Hägglund vd., 2013). Yapılan çalışmalara göre futbolcuların genelde antrenman ve maç yapmalarını engelleyen temel faktörün sporcuları sakatlıkları olduğu belirtilmiştir. Fakat burada bahsedilen sakatlık terimine açıklık getirmekte fayda vardır. Sakatlık, programlanmış bir maç ya da antrenman esnasında yaşanan ve sporcunun bir sonraki maç ya da antrenmana devam etmesini engelleyen spor yaralanmalarıdır. Bu yaralanmalar kalıcı ya da geçici olabilmektedir (Hagglund, 2005). Futbolda sakatlanmaların en fazla yaşandığı pozisyonlar defans ve forvettir. Kaleciler ise en düşük sakatlanma riskine sahip olan sporculardır. Vücutta en fazla yaralanma alt ekstremitelerde özellikle kuadriseps, hamstringler, adductor kasları, tibiotarsal burkulmalar, kasıktaki kas gerilmeleri ve yaralanmalarıdır. Aynı zamanda ileri yaştaki sporcuların genç sporculara oranla

³⁶ Vertebral arter diseksiyonu (VAD) posterior iskemik inmeye neden olan, çocukluk çağında nadir görülen ancak hayatı tehdit eden akut serebrovasküler bir olaydır. Diseksiyon spontan oluşabileceği gibi travmayı takiben de ortaya çıkabilir.

³⁷ Epistaksis ya da burun kanaması, oldukça sık rastlanan bir kanama çeşididir ve genellikle kan burun deliklerinden dışarı drene olduğunda fark edilir.

sakatlanma oranı daha yüksektir (Jones vd., 2019; Torrontegui-Duarte vd., 2020; Martins vd., 2022).

Dünyadaki popüler spor dallarından biri olan Voleybol ise yaklaşık 200 milyon kişi tarafından oynanmaktadır. Daha çok zıplama, blok yapma, smaç yapma gibi branşa özgü tekniklerle sporcuların iskelet kas sistemini fazlasıyla zorlayan bir branştır. Bu sebeple de iskelet kas sistemi yaralanmaları fazla görülmektedir. Ayak bileği, diz ve omuz sakatlıkları voleybolcuların en fazla yaşadığı yaralanmalardır (Bahr ve Reeser, 2003; Foss vd., 2014). Voleybolda sıklıkla sporcuların sürekli ve şiddetli şekilde aynı tekniği kullanmaları sebebiyle akut yaralanmalar meydana gelmektedir. Bu yaralanmalar genellikle ayak bileği burkulmaları, dizlerde özellikle sporcularda görülen patellofemoral dizfonksiyonu³⁸, yine dizlerde görülen Osgood-Schlatter rahatsızlığı³⁹ (Foss vd., 2014) ve omuz yaralanmaları şeklinde oluşmaktadır ve yetişkin erkek sporcularda oluşan sakatlanma durumu kadın sporculara oranla daha fazla görülmektedir (Bahr ve Bahr, 2007). Ayrıca profesyonel voleybolcular için sürekli tekrarlayan travmalara bağlı olarak diz kapağı tendonunun enfeksiyonu şeklinde ortaya çıkan patellar tendinopati diğer adıyla jumper's knee de önemli bir risk faktörüdür (Visnes ve Bahr, 2012; Kilic vd., 2017).

Futbol ve Voleybol gibi temas içeren ve iskelet kas sistemini zorlayan bir spor olan basketbol zıplamaların, dönüşlerin ve yön değiştirmelerin hızlı ve ani şekilde yapıldığı bir spor dalıdır. Çoğunlukla yaralanmalar alt ekstremitede ayak bileği ve diz bölgelerinde, üst ekstremitede ise eller, parmaklar, bilekler, omuzlar, kollarda meydana gelmektedir. Yapılan çalışmalarda kafa travmalarının da yaşandığını ortaya konmuş fakat en yaygın yaralanma riskinin özellikle alt ekstremitede ayak bileği ve diz eklemlerinde meydana geldiği belirtilmiştir (McKay, 2001; Andreoli vd., 2018). Basketbol kullanılan tekniklerden dolayı kafaya darbelere açık bir spor dalıdır. Diğer bölgelerde yaygın olarak meydana gelen yaralanmalara oranla nispeten daha az bir orana sahip olan kafa ve yüz darbeleri kalıcı hasarlara sebep olabilmektedir (Guyette, 1993).

2.1.1.1.3. Diğer Spor Dallarının Taşıdığı Riskler

Bir sporcu uzun süreli ya da etki oranı ve şiddeti yüksek bir spor yaralanmasından dolayı spora devam edemeyebilir. Bu durumunda kalıcı bir sakatlık meydana gelebilir ya da iyileşmesi ve normal yaşama dönmesi uzunca bir dönemi kapsayabilir. Spor dallarında kullanılan tekniklerin sıklığı ve şiddetine göre farklı spor branşlarına özgü farklı yaralanma

³⁸ Diz kapağı kökenli fonksiyon bozukluğu

³⁹ Genellikle spor ve aktivite esnasında aşırı kullanıma bağlı olarak dizin hemen altında şişlik, ağrı ve hassasiyete sebep olan bir rahatsızlıktır.

biçimleri meydana gelmektedir. Sporcularda genellikle diz, ayak bileği, kalça, omuz, dirsek, bilek ve omurga eklemleri hasar görmektedir.

Baş üstü fırlatma tekniğinin kullanıldığı spor dallarında, uzun mesafe yüzme ve jimnastik branşlarında el, bilek, dirsek, omuz ve omurga yaralanmaları görülmektedir (Boden vd., 2006; Geissler, 2001; Adirim ve Cheng, 2003; Collins vd., 2008).

Atletizm içerisinde koşma branşında yaralanmalar genellikle aşırı kullanıma bağlı yaralanmalar olmakla birlikte, yaralanmalar kas sakatlıkları, burkulmalar ve deri lezyonlarından oluşmaktadır (Hreljac, 2004). Koşu sakatlıkları bel ve bacakta (dizlerde), bağlar, tendonlar ve kıkırdak yapıda meydana gelen spor yaralanmalarından oluşmaktadır. Oluşan sakatlanmalar daha çok şiddetli ve aşırı şekilde spor yapılmasından dolayı meydana gelmektedir. Yapılan çalışmalarda medial tibial stres sendromu⁴⁰, iliotibial bant sendromu⁴¹, patella subluksasyonu⁴², patellofemoral bozuklukları⁴³ gibi rahatsızlıkları koşu sporuyla ilişkilendirilmiştir (Rauh vd., 2007; van der Worp vd., 2015).

Yüzücülerde genellikle, yüzücü kulağı⁴⁴, otitis eksterna⁴⁵, otomikoz⁴⁶, ekzostoz⁴⁷, travmatik kulak zarı delinmesi, orta kulak enfeksiyonu ve iç kulağın barotravmaları⁴⁸ gibi hastalık ve sakatlıklar görülmektedir (Wang vd., 2005). Su kayağı ve tüplü dalış esnasında genellikle travmatik kulak zarı delinmesi, işitme kaybı, kulak çınlaması ve vertigo meydana gelmektedir. Aynı zamanda yüzme havuzunda bulunan klor ve kimyasallar solunum bozuklukları, akciğer hastalıkları ile atopi⁴⁹, rinit, astım ve hava yolu duyarlılığı prevalansı rahatsızlıkları oluşturmaktadır (Zwick vd., 1990). Yapılan çalışmalarda profesyonel yüzücülerin diğer sporculara oranla spora bağlı solunum problemleri (Potts, 1996; Boulet vd., 2005), rinit, astım ve alerji daha sık görülmektedir (Rundell vd., 2001). Sporcular sinüzit, baş, göz ve boğaz ağrısı problemleri yaşamaktadır. Bir çalışmada haftada 27-37 saat antrenman yapan yüzücülerde alt ve üst solunum yolu problemleri yaşandığı ortaya konmuştur (Zwick vd., 1990). 2004 yılında yaz Olimpiyatlarında Büyük Britanya takımında yüzücülerin %44'ü müsabaka öncesi astım hastalığı olan sporcuları tespit etmeye yönelik sorulan sorulara verdikleri cevaplarla astım hastalığı kriterlerini sağlamışlardır (Dickinson, 2005).

⁴⁰ Kaval kemiğinde kasların, tendonların ve kemik dokularının aşırı zorlama nedeniyle periostta ödem oluşması yani inflamasyondur.

⁴¹ İliotibial bant (ITB), leğen kemiğinin dış kısmından dizin dış yanına kadar uzanan bir banttır. Dizin hareketi sırasında bu bandın sürtünmesi sonucu iliotibial bant sürtünme sendromu oluşur.

⁴² Diz kapağının ya tamamen ya da kısmen yerinden çıkması

⁴³ Diz kapağı kemiği kökenli bozukluklar

⁴⁴ Bir tür kulak enfeksiyonu

⁴⁵ Dış kulak iltihabı

⁴⁶ Dış kulak yolunun mantar enfeksiyonu

⁴⁷ Kemik tümörü

⁴⁸ Kulak zarında meydana gelen barometrik basınç

⁴⁹ Astım, saman nezlesi ve kronik dermatit ile ilişkili bir alerji türü

Spor branşlarının yaralanma risklerinin yanında sporu sakatlıklardan dolayı bırakmak zorunda kalan ya da sporculuk yaşamlarından sonra kalıcı sakatlık yaşayan sporcularda omurga problemleri, osteoartrit, diz ve ayak bileği problemleri, bağ sorunları ve üst ekstremiteler rahatsızlıkları görülmektedir (Maffulli vd., 2011).

Genel bir değerlendirme yapıldığında, her bir branşın mesleki risk unsurlarını ayrıntılı şekilde incelemek çalışmanın kapsam dışına çıkmasına sebebiyet vereceğinden dolayı gruplandırılabilirdiği kadarıyla mücadele sporları, top ile oynanan sporlar ve diğerleri şeklinde kategorize edilerek genel bir çerçevede mesleki risk unsurları incelenmiştir.

2.1.2. Sporda Fizyolojik Riskler

Sosyal risklerden biri olan fizyolojik riskler hastalık, sakatlık, analık, yaşlılık ve ölüm gibi riskleri kapsamaktadır. Bu riskler gelir kaybına neden olduğu gibi gider artışıyla birlikte kişiyi yoksulluk durumuna düşürebilir. Spor ve sporcular özelinde değerlendirildiğinde fizyolojik riskler normal çalışan işçileri veya bireyleri kapsadığı şekliyle değil sporcunun hastalanması, sporcunun malullüğü (sakatlığı), sporcu analığı, sporcu yaşlılığı ve sporcunun ölümü gibi sporculara özel durumlarla ifade edilmelidir. Çünkü spor mesleki risklerde de açıklandığı gibi içerisinde şiddeti barındıran, aşırı ve yoğun çalışmalar gerektiren ve iskelet kas sistemini zorlayıcı antrenman ve tekniklerle yıpratıcı, performansın en üst seviyede tutulması gereken bir uğraştır. Dolayısıyla sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran fizyolojik risk unsurları her bir sigorta kolu çerçevesinde ayrı ayrı incelenmiştir.

2.1.2.1. Sporcu hastalığı

Hastalık, kişinin mevcut durumda çalışmasını engelleyen bedenen ya da ruhen rahatsızlanma, temel insani fonksiyonları gerçekleştirmeyi engelleyen veya zorlaştıran kendini iyi hissetmeme halidir. Kişi hastalık durumunda çalışamaması dolayısıyla gelir kaybı yaşarken, sağlık ve bakım giderlerinden dolayı da gider artışıyla karşılaşmaktadır. Bir sosyal risk ve aynı zamanda kısa vadeli sigorta kolu olan hastalık durumu sporcular özelinde değerlendirildiğinde yoğun, şiddetli ağır antrenmanlar ve zorlu müsabakalar sonrasında sporcular da hastalık riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Pyne, 2005). Özellikle şiddetli ve yoğun antrenman sonrasında sporcularda hastalığa karşı duyarlılık artmakta ve bağışıklık sisteminde bozulmalar yaşanmaktadır (Jaworski ve Rygiel, 2019). Bağışıklık sisteminin bozulması vücutta meydana gelebilecek olası bir enfeksiyon riskini tetikleyerek sporcunun performansını olumsuz etkilemektedir (West vd., 2011). Yapılan çalışmalar yoğun egzersiz sonrasında bağışıklık sisteminde değişikliklerin olduğunu özellikle elit ve profesyonel sporcuların enfeksiyon ve hastalığa yakalanma oranlarında artış olduğunu belirtmişlerdir

(Fricker vd., 2005). Ağır antrenmanın bağışıklık sistemi üzerinde akut ve kronik etkilerinin olduğu belirtilmiş özellikle yoğun antrenman dönemleri ve müsabakalardan sonraki 1-2 hafta içerisinde sporcuların üst solunum yolu enfeksiyonu risklerinin arttığı vurgulanmıştır (Pyne ve Gleeson, 1998; Nieman, 2000). Elit sporcuların normalin üzerinde zorlayıcı ve yoğun antrenman yapmaları sonrasında üst solunum yolu gibi viral enfeksiyonlara yakalanarak hastalanma riskleri artmakta ve hastalık şiddetinin orta ve üzeri olması durumunda ise antrenmana ara verilmesi ve müsabakaya katılımı engellemesinden dolayı performansları olumsuz yönde etkilenmektedir (Fricker vd., 2005; Hull vd., 2021). Dolayısıyla yapılan antrenmanın yoğunluğu ve şiddeti sporcuların hastalıklara karşı duyarlılığını artırmakta özellikle yoğun antrenman sonrasında bağışıklık sistemleri olumsuz etkilenerek viral enfeksiyonlara karşı sporcular savunmasız kalmaktadır (Gleeson, 2000). Üst solunum yolu ve bağırsak problemlerini orta ve şiddetli yaşayan sporcular antrenman programlarına ara vermekte ve performans seviyeleri de düşmektedir.

Sonuç olarak sporcunun başarılı olması onun performansına bağlıdır. Ancak yapılan yoğun ve şiddetli antrenmanların sporcunun hastalanma riskini de artırdığı bilinmektedir. Dolayısıyla hastalık sporcunun başarısı üzerinde önemli bir belirleyicidir (Raysmith ve Drew, 2016).

2.1.2.2. Sporcu Malullüğü (Sakatlığı)

Malullük (Sakatlık), kişinin kalıcı bir sakatlık dolayısıyla sürekli olarak çalışamama durumunu ifade eden uzun vadeli sosyal güvenlik risklerinden biridir (Alper, 2022: 8-10). Sosyal sigorta hukukunda malullük, sigortalı çalışanlar için çalışma gücünün ya da iş kazası ve meslek hastalığı sonucunda mesleki kazanma gücünün %60'ını kaybedenler şeklinde de ifade edilmektedir (Güzel vd., 2016: 433-438). Malullük durumunda kişinin çalışamaması dolayısıyla gelir kaybı, sağlık ve bakım ihtiyaçlarından dolayı da gider artışı söz konusu olmaktadır. Ölüm ve yaşlılık gibi uzun dönemli ve kalıcı bir etki yaratması dolayısıyla malul kişiye yapılacak yardımlar da uzun dönemli ve sürekli olmakta ve malul durumu devam ettiği sürece kesilmemektedir. Yapılan yardımlar malul kişinin çalışma gücünü kısmen ya da tamamen kaybetmesi dolayısıyla yoksul duruma düşmemesi için maddi olarak yapılmakta, iyileştirmeye yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri de sunulmaktadır.

Maluliyet, sporu meslek olarak yapan profesyonel sporcular için de bir risktir. Çünkü sporcu kalıcı bir spor sakatlığı yaşaması dolayısıyla sporculuk yaşamını sonlandırabilir. Nasıl ki bir sigortalı çalışan malul olma durumunda çalışma ve kazanma gücünü kaybediyorsa sporcu da kalıcı bir sakatlık yaşaması sonrasında branşına özgü bir tekniği kullanamayabilir

(Maffulli vd., 2011). Bu durum sporcunun artık branşını başarılı şekilde sürdüremeyeceğini ve performansını branşı özelinde arttıramayacağını da göstermektedir. Çünkü başarı performansla ölçülebilen, tekniğin en iyi şekilde kullanılmasıyla da bağlantılı olan bir durumdur. Dolayısıyla bir sporcu branşına özgü bir tekniği kullanamayacak şekilde kalıcı bir sakatlık yaşadığında ve bu sebeple sporu bırakmak durumunda kaldığında malul sporcu olarak değerlendirilmelidir. Çünkü spor, içerisinde birçok risk barındıran ve darbeye izin veren bir uğraştır dolayısıyla kalıcı sakatlıkların yaşanması da yüksek bir ihtimali içermektedir (Demorest vd., 2016). Bu kapsamda literatüre bakıldığında sporcuların kalıcı sakatlıklar yaşayarak sporu bıraktıkları ve yaşanan kalıcı spor yaralanmalarının performanslarını veya yaşamlarını olumsuz yönde etkilediğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Ayak bileği sakatlanmaları en sık görülen spor sakatlanmalarından biridir ve bu problemi yaşayan sporcular sakatlıklarının tekrarlaması sonrasında en az iki yıl boyunca kalıcı semptomlar yaşamaktadırlar (Anandacoomarasamy, 2005). Ayak bileği sakatlanmaları üzerine yapılan başka bir çalışmada ise sakatlık yaşayan elit sporcularda kalıcı semptomlar olduğu ve performanslarının olumsuz etkilendiği belirtilmiştir (Yeung vd., 1994).

Spor sakatlıkları tekrarlayan yaralanmalardan kaynaklanmakta ve iyileşme süresi uzun sürmektedir. Branşa göre değişmekle birlikte vücudun belirli bölgelerine darbeye müsaade edilmesi kalıcı travmatik beyin hasarına ve nörolojik hastalıklara yol açmaktadır. Özellikle baş, yüz ve boyuna alınan bir darbe aile geçmişinde de varsa migren ve depresyona yakalanma riskini artırmaktadır. Kalıcı (kronik) bir hastalık olan migren ciddi baş ağrılarına yol açmakta ve kişinin yaşam kalitesini düşürmektedir. Özellikle travma sonrası sporcularda migrene karşı duyarlılık artmaktadır (Conder vd., 2020; Yasar vd., 2013).

Profesyonel ve elit sporcuların kariyerlerini sonlandıracak ciddi ve kalıcı sakatlıklara yakalanma olasılıkları diğer sporcu ve kişilere oranla daha yüksektir (Majerske vd., 2008). Bu konu ile ilgili göze çarpan örnekler şu şekildedir; 2016 yılında Kayakla Atlama Dünya Şampiyonasında o zaman 23 yaşında olan profesyonel sporc talihssiz bir atlama yaparak kaza geçirmiş ve kısmen felçli kalarak tekerlekli sandalyeye mahkûm olmuştur⁵⁰, Bolu'da milli takım hazırlık kampında antrenman yaptığı sırada geçirdiği spor kazası sonrası milli Jimnastikçi Yunus Emre Uyar'ın boyundan aşağısı felçli kalmıştır⁵¹.

⁵⁰<https://www.cbc.ca/sports/olympics/winter/ski-jumping/lukas-mueller-austria-ski-jumper-crash-1.3405155> (Erişim tarihi: 10.10.2022)

⁵¹ <https://www.ntvspor.net/diger-sporlar/yataga-mahkum-oldu-579e68aec873cc20ac3edc0a> (Erişim tarihi: 10.10.2022)

2.1.2.3. Sporcu Analığı

Analık insan neslinin devamı için önemli bir durum olmakla birlikte bir tedavi sürecini içermesi dolayısıyla da hastalığa benzemektedir. Bu sebeple geçici olarak iş göremezliğe sebep olan analık aynı zamanda kısa vadeli sigorta kollarından da biridir. Bu sigorta kolu kapsamında analık izinleri bulunmakta, gerekli ödemeler ve yardımlar yapılmaktadır⁵². Analık kavramı tüm çalışanlar gibi sporcular için de önem arz etmektedir fakat sporun yapısında bulunan şiddetin ve yapılan yoğun antrenmanların ve müsabakaların analık için bir risk faktörü oluşturduğu söylenebilir. Bu bakımdan sporcuların hamilelik ve analık süreçlerinin normal çalışan kişilerin hamilelik ve analık süreçlerinden farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Normal bir çalışan hamilelik döneminde çalışma hayatına devam ederken sporcular hamilelik esnasında spora ara vermek zorunda kalmaktadırlar. Çünkü spor darbelere izin veren bir uğraştır ve sporun meslek olarak yapılması sporcunun performansına bağlı olmaktadır.

Sporcu, sporu iş ve meslek olarak yapan spor işçisidir. Bu bakımdan sporcunun ortaya koyacağı ürünü de performansına bağlı olarak elde edeceği başarılarıdır. Kazanılacak bir madalya, kupa ya da koşulan bir derece sporcunun ürünü olarak değerlendirilmelidir. Bu bakımdan performansın her daim üst düzeyde tutulması için sporcunun çalışmalarını yoğun şekilde sürdürmesi gerekmektedir. Fakat hamilelik dönemi normal yaşamda yapılması gereken birtakım hareketlerin bile yapılmasının riskli görüldüğü bir dönem olması dolayısıyla bu dönemde şiddetli ve yoğun antrenmanlara devam edilmesi ve müsabakalara katılmak anne ve bebek için risk içermektedir. Bunun yanında doğumdan sonra bebeğin anneye olan bağımlılığı, annelik dürtüleri ve bebeğe bakacak kimsenin olmaması dolayısıyla sporcular ya sporu bırakmakta ya da bir süre spordan uzaklaşmaktadır. Geçimini spordan sağladıkları için spora dönmek zorunda kalan sporcular ise eski performanslarını yakalamak ve kulüpleri tarafından kadro dışı bırakılmamak için daha fazla çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bu yoğun çalışma programı ise sporcunun evini, ailesini ve özellikle de çocuğunu ihmal etmesine neden olabilmektedir. Bunun dışında sporcu anneler doğum sonrasında yaşadıkları fizyolojik (pelvik organ sarkması eklem sorunları, gergin karın kasları vb.) ve psikolojik değişiklikler (doğum sonrası travma vb.) sebebiyle de spordan uzaklaşabilmektedir (Davenport vd., 2023).

Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında sporcu anneler ve işçi anneler arasında bir ayrım yapılmış ve iki anne grubunun da birbirinden ayrıldığı ve örtüştüğü noktaların olduğu ve farklı değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Buna göre Palmer ve Leberman (2009), birçok elit sporcu annenin üst düzey spora döndükten sonra yoğun bir suçluluk duygusu

⁵² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5510.pdf> (Erişim tarihi: 10.11.2022)

yaşadıklarını ve çocuklarının önemli günlerini de yoğun antrenman ve müsabaka takviminden dolayı çoğu zaman kaçırdıklarını belirtmişlerdir. Sporcu anneler aile olmanın verdiği sorumluluklarda daha çok çocuğun ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir çabanın içine girerken spordaki yoğun antrenman ve müsabaka süreci, ücret, ciro, madalya kazanma gibi durumlarda da aşırı bir baskı ve stres hissetmektedirler. Özellikle sporcu anneler spor müsabakaları, kamplar, yoğun antrenman dönemi gibi sporla ilgili mevcut işlemlere fazla zaman ve mesai harcamaktadırlar bu durum ise onların işçi annelerden daha fazla çalışmalarına ve suçluluk duymalarına neden olmaktadır. Öte yandan işçi anneler için hamilelik neslin devamı için sevindirici ve bir kutlama haberi olarak görülürken sporcular için özellikle bir sorun ve engel olarak karşılanmaktadır (Nash, 2011). Çünkü sporcu annelerin antrenmanlara ve müsabakalara devam etmeleri sakıncalı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda özellikle atletizm branşında spor yapan sporcu annelerin koşmaları çok riskli ve sporun rekabetçi yapısına zıt bir durum olarak nitelendirilmiş ve bu sebeple de birçok sporcu, anneliklerini sporculuk kariyerlerini noktalayana kadar erteleme yoluna gitmişlerdir (Appleby ve Fisher, 2009). Fakat Olimpiyat ve Dünya Şampiyonalarında dereceler almış elit sporcularla yapılan çalışma özellikle aile ve eş desteğini alan sporcuların anne olma kararlarını ertelediklerini ve spora geri döndüklerinde ise daha rekabetçi bir yapıya büründüklerini ifade etmektedir (Darroch ve Hillsburg, 2017). Yapılan çalışmanın sonuçları diğer çalışma sonuçlarına göre şaşırtıcıdır çünkü sporcuların annelik kararları üzerinde sunulacak desteklerin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu destek aile ve eş desteği olabileceği gibi mali destek ve sağlık desteği şeklinde de sunulabilir. Sporcu annelerin üst düzey spora dönme kararları üzerinde verilecek destek politikaları nu kapsamda büyük rol oynamaktadır (Tekavc, 2020). Çünkü çocuk bakımının yanında hamilelik döneminden itibaren artan giderler karşısında finansal açıdan destek verilmesi profesyonel sporcuların kimlik çatışmasını engelleyebileceği gibi oluşabilecek mevcut risk karşısında da güvence sağlamaktadır. Bu bakımdan yapılan çalışmalarda annelik ve profesyonel spor arasındaki ilişkinin zedelenmemesi için sporcu annelerin desteklenmeleri gerektiği belirtilmektedir (Dietz vd., 2022). Bulundukları sistem tarafından mali ve yardım olanakları konusunda desteklenen sporcu annelerin bu sayede spora geri döndüklerinde kimlik çatışmasına girmelerinin engelleneceği ve performanslarının arttırılacağı öngörülmektedir (Darroch ve Hillsburg, 2017). Benzer şekilde sporcuların sağlıklı bir hamilelik dönemi geçirip spora geri dönmelerini sağlamak için resmî kurumlar tarafından sağlanan kaynaklara ihtiyaç vardır. Bunun yanında sporcu annelerin normal çalışan annelerden farklı bir hamilelik dönemi geçirdikleri konusunda ortaya çıkan ayırım ile ilgili sporcuları aydınlatacak onların psikolojik ve fizyolojik olarak sağlıklı şekilde bu süreci

geçirmelerini sağlayacak politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü sporcu sözleşmelerinde annelik ve aile birliğinin sürdürülmesine yönelik yetersiz ve hatta sporcunun spor yaşantısına, sosyal yaşantısına, aile yaşantısına zarar verebilecek maddeler bulunmaktadır. Bu maddeler sporcunun hamilelik başlangıcı ile birlikte sözleşmenin anında feshedilmesi, kamplar ve uzun süren seyahatler gibi esnek çalışma programı gibi durumları içermektedir. Bu sebeple sporcu annelerin hem sporcu hem de annelik rollerinin mali ve örgütsel açıdan resmi kaynaklarla desteklenmesi gerekmektedir (Darroch vd., 2019; Mc Gannon vd., 2019; Tekavc, 2020; Massey ve Whitehead, 2022; Wieloch vd., 2022; Davenport vd., 2023).

2.1.2.4. Sporcu Yaşlılığı

Bireyde fiziksel olarak farklı bir görünüme sebep olması, güç ve yeti kaybına yol açması ve kişiyi çevreye bağımlı hale getirmesiyle sosyal bir risk olarak kabul edilmektedir. Bir sosyal güvenlik tehlikesi ve aynı zamanda uzun vadeli sigorta kollarından biri olan yaşlılık, biyolojik, kronolojik ve psikolojik olmak üzere farklı alanlarda tanımlanan, ekonomik ve çevresel etmenlerin rol oynadığı tüm canlılar gibi insan yaşamının son döneminde görülen karmaşık yönleri olan bir dönem olarak açıklanmaktadır (Yerli, 2017). Yaşlanmanın farklı boyutlarda tanımlanması bireylerde farklı şekillerde görünüme sahip olması ile ilgilidir. Dolayısıyla yaşlanma hızının aynı seviyede seyretmemesi fizyolojik ya da biyolojik yaşlanma kavramını ortaya çıkarmıştır. Sadece zamanla ilişkili olarak adlandırılan kronolojik yaşlanma doğumdan ölüme kadarki sürede zamanın geçişini ifade ederken biyolojik yaşlanma ise doku/organizmalarda ve vücudun fonksiyonlarında görülen gerileme ile ilişkilendirilmektedir (Diebel ve Rockwood, 2021). Normal yaşlanma sürecinde biyolojik yaş ve kronolojik yaşın eşit olması beklenmektedir ve yapılan incelemelerde de normal bir hayat süren bireylerde eşit olduğu belirtilmektedir. Fakat yaşlanmayı etkileyen faktörlerin devreye girmesiyle bu eşitlik dengesi bozulmakta ve biyolojik yaş kronolojik yaşın önüne geçmektedir (Hamczyk vd., 2020). Dünya Sağlık Örgütü tarafından sunulan bir raporda 60 yaş ve üzeri bireyler kronolojik olarak yaşlı kabul edilmekte fakat değişen koşullardan dolayı 30 yaşındaki genç bireylerin biyolojik yaşlarında önemli düşüşler yaşanabileceği ve 80 yaşındaki bir bireyle biyolojik olarak aynı yaşlarda olabileceği de belirtilmektedir^{53, 54}. Dolayısıyla çevre ve yaşam tarzı, psikolojik faktörler, sosyoekonomik durum, stres, hastalıklar ve fiziksel aktivite gibi aerobik egzersiz dışında sportif faaliyetler gibi faktörler biyolojik yaşlanmanın hızını artırabilmektedir.

⁵³ <https://www.who.int/activities/improving-understanding-measurement-and-monitoring-of-healthy-ageing> (Erişim tarihi: 25.10.2022)

⁵⁴ [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health#:~:text=By%202030%2C%201%20in%206,will%20double%20\(2.1%20billion](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health#:~:text=By%202030%2C%201%20in%206,will%20double%20(2.1%20billion) (Erişim tarihi: 25.10.2022)

Profesyonel sporcuların, diğer mesleki faaliyetlerden farklı olarak, spor kariyerlerinin genel olarak iki temel özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki sportif yaşamda en zirveye ulaşmaktır; bunun için sporcu bu hedefinin dışında kalan her şeyi ikinci plana atarak şiddetli ve yoğun antrenmanlar yapmaktadır. İkinci özellik ise spor kariyerinde diğer mesleki alanlarda olduğu gibi zorunlu emekli olma yaşı yoktur. Sporcu kimi zaman yaşı sebebiyle, kimi zaman da sakatlıklar dolayısıyla spordan emekli olabilmektedir (Fernandez vd., 2006). Bu sebeple yaşlılık kavramı sporcular özelinde değerlendirildiğinde, sporcuların yaşlılıklarının normal bireylerinkinden farklı olduğu görülmektedir. Gelir getirici bir faaliyet olarak yapılan spor ayrı bir mesleki alanı oluşturmaktadır. Bu mesleki alan içerisinde sporcular ise profesyonel olarak diğer meslek çalışanlarından farklı bir grupta toplanmaktadır. Çünkü spor tamamen performansa dayalı, ağır ve şiddet içeren, darbelere izin veren bir faaliyettir ve sporcular da sürekli şiddete, darbelere, travmatik hasarlara, kas iskelet yapısının zarar görmesine ve yoğun strese maruz kalmaktadırlar. Aynı zamanda spora başlama yaşı yaklaşık olarak 10, elit sporcu seviyesine ulaşma yaşı yaklaşık olarak 18 ve spor yaşantısının sonlanması yani spordan emekli olma yaşı ise yaklaşık olarak 30'dur (de Subijana vd., 2020; Tanriverdi vd., 2010). Erken yaşlarda spora başlanması ve uzun yıllar yoğun şekilde antrenman/müsabaka yapılması da vücudu yıpratmakta ve sporcu biyolojik olarak kronolojik yaşından daha fazla yaşlanmaktadır. Aşırı dayanıklılık egzersizleri kardiyak yapı ve fonksiyonları üzerinde olumsuz etkilere sebep olabileceğinden biyolojik yaşlanma hızlanarak kronolojik yaşlanmanın önüne geçebilmektedir (O'Keefe vd., 2012). Sonrasında ise sporcu için geç normal bireyler için erken denebilecek bir yaşta sportif kariyer sonlandırılmaktadır. Dolayısıyla sporcuların emeklilikleri diğer emeklilik türlerinden farklılık göstermektedir. Normal çalışan bireylere çalışma yaşamları bittikten sonra her ülkeye göre değişen çalışma gün sayısı ve yaş koşullarını sağladıktan sonra daha kaliteli bir yaşlılık dönemi geçirebilmeleri için ödenekler verilmektedir. Bu durum sporcuların sporu bırakma yaşlarının ortalama 25-30 olması sebebiyle (branşlara göre değişmektedir), sporcular için geçerli olmamaktadır (Fernandez vd., 2006; Chae, 2019; de Subijana vd., 2020). Çünkü yukarıda da ifade edildiği gibi sporcular diğer yaşlı ve emeklilerin aksine sportif kariyerlerini daha erken sonlandırmaktadırlar fakat burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır diğer meslek çalışanları yaşlılık dönemlerinde emekli olduklarında çalışma yaşamlarını da sonlandıırırlarken sporcular yaşlanıp sportif kariyerlerini bitirdikten sonra başka alanlarda çalışmaya zorunlu olarak devam etmektedirler. Onlar normal yaşam içerisinde değil yalnızca spor alanı içerisinde kullanılan bir tabirle yaşlı olmaktadır.

Literatürde yapılan çalışmalar spordan emekli olmayı, sporcuların sportif kariyerlerini bitirmeleri ve başka çalışma alanlarına yönelmeleri şeklinde açıklamaktadır (Cecić Erpič vd., 2004). Çünkü erken yaşta biten sporculuk yaşamından sonra yaşamın sürdürülebilmesi ve gelecekteki emeklilik planları için çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Öyle ki sporla ilgili yapılan bir kariyer planı sporcunun gelişimini olumlu yönde etkilerken geleceğe yönelik emeklilik planları, evlilik, çocuk doğumu ve eğitim dolayısıyla spordan uzaklaşmasına ve hatta başka alanda bulunan mesleki kariyer arasında bir ayrım yapılmasını zorunlu tutmaktadır (Cecić Erpič vd., 2004).

Spordan ayrılma, sporcunun yoğun ve şiddetli geçen spor yaşantısından artık istediği verimi alamaması, sakatlanma gibi sportif sebeplerden kaynaklanabileceği gibi, ailevi ve sosyoekonomik şartlardan dolayı da gerçekleşebilmektedir. Sporda emeklilik sürecini etkileyen öncü ve ara etmenler olarak gruplandırılan bu nedenler arasında sporcunun kronolojik yaşı, gelecek kaygısı ve eğitim ihtiyacı gösterilmektedir. Ancak özellikle yaşla daha yakından ilgili olan sportif yaşamın sonlanması sporcunun yaşının ilerlemesinin performansını olumsuz yönde etkilediği ile ilişkilendirilmektedir ve spor kariyerinin sona ermesinin en önemli nedenlerinden biri olarak da sporcu yaşlılığı gösterilmektedir (Taylor ve Ogilvie, 1994). Çünkü sporda yaşlanma süreci iskelet kas yapısının işlevselliğinin kaybolması, performansın düşmesi sebebiyle sosyal anlamda statünün ve özgüvenin azalmasına da sebep olmaktadır. Çünkü aktif spor yaşantısında ilk sırada tutulan başarılı olma hedefleri sportif yaşlılığa bağlı faktörlerden dolayı ikinci plana atılarak yerine gelecekle ilgili başkaca çalışma planları geçmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında sporun diğer meslek kollarından farklı bir çalışma disipliniyle yürütüldüğü görülmektedir. Sporu meslek olarak yapan profesyonel sporcular ise, spora erken yaşlarda başlayarak zirvede olabilmek için yoğun ve şiddetli antrenmanlar yapmaktadırlar. Yirmili yaşların sonlarına doğru gelindiğinde ise şiddetli ve ağır antrenmanlar sonrasında vücudun bazı bölgelerinde aşınma ve fonksiyon bozuklukları meydana gelmektedir. Sporcular için yaşlı diyebileceğimiz bir yaş olan yirmili yaşların sonlarında ise hem yaşın ilerlemesine hem de aşınma ve fonksiyon bozukluklarına bağlı olarak performansta azalma oluşmaktadır. Azalan performans ve fonksiyon bozuklukları dolayısıyla sportif kariyer sonlanmakta ve sporcular başka meslek kollarına yönelmek durumunda kalmaktadır.

2.1.2.5. Sporda Ölüm

Her insanın yaşamının son bulması kaçınılmaz bir durumdur. Bu durumda kişinin hayatı son bulurken bakmakla yükümlü olduğu kişiler ise muhtaç duruma düşebilmektedir. Çünkü aile bireyleri için gelirden azalma meydana gelmektedir. Fakat ölen kişinin sigortalı olma durumu önem arz etmektedir. Çünkü Sosyal güvenlik hukuku bakımından sigortalı kişinin ölümü sonrasında hak sahiplerine gelir ve aylık bağlanmakta, cenaze yardımı yapılmaktadır. Bu sebeple sigortalı olmak yoksulluğu önleyici bir kalkan olarak görülmektedir⁵⁵.

Hayatın her evresinde ve çalışma alanlarında insanlar kesin olan ancak ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan ölüm riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Ölüm sporcular açısından değerlendirildiğinde ise sporcuların sağlıklı ve zinde görünmeleri övgüyle karşılanmakta ve bu sebeple sporun sağlığa engel teşkil edecek bir durumunun olmadığı kabul edilmektedir. Fakat spor özellikle şiddet içermesi, darbelere izin vermesi, iskelet-kas yapısının aşırı ve yoğun antrenmanlardan dolayı işlevinin bozulmasından dolayı daha fazla ölüm riski içermektedir (Mueller ve Cantu, 1990). Sporcular fiziki, yaş, sosyal çevre olarak birbirlerinden farklı olmaları ve farklı branşlarda faaliyet göstermeleri dolayısıyla bireysel olarak risk faktörleri de farklılık göstermekte bu sebeple her sporcunun ayrı ayrı risk analizlerinin yapılması da mümkün olmamaktadır. Fakat yapılan çalışmalara bakıldığında sporda ani ölümlerin yaşandığı, yaşanan ölümlerin müsabaka/antrenman esnasında ve sonrasında meydana geldiği, en sık kardiyovasküler sistemden kaynaklandığı görülmekte ve bu ölümler ani kardiyak ölüm olarak adlandırılmaktadır. (Schmied ve Borjesson, 2014; Harmon vd., 2014; Patel ve Elliott, 2012). Kardiyovasküler sistemden kaynaklı olarak meydana gelen ani kardiyak ölüm antrenman/müsabaka esnasında ya da yaklaşık olarak 1 saat içerisinde gerçekleşen ölümleri içermektedir (Futerman ve Myerburg, 1998). Profesyonel sporcularda meydana gelen ölüm nedeni en çok ani kardiyak ölüm olarak belirtilmektedir fakat bu durumun nedenleri sporcuya, cinsiyete, spor branşına, siyah veya beyaz ırk değişkenine ve yaşa göre değişmektedir. Çünkü 35 yaş altı sporcularda ani kardiyak ölüm daha çok kalıtsal kalp dolaşım sistemi rahatsızlıklarıyla (hipertrofik kardiomyopati ve koroner arterin anormal çıkışı) ilişkilendirilirken, 35 yaş üstü sporcularda ise en çok aterosklerotik koroner arter hastalığıyla ilişkilendirilmektedir (Maron vd., 1986; Wasfy vd., 2016).

2003-2013 yılları arasında Amerika’da meydana gelen sporcu ölümlerinin incelendiği bir çalışmada 514 öğrenci sporcunun öldüğü, bu ölümlerden en yaygın tıbbi ölüm nedeninin

⁵⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5510.pdf> (Erişim tarihi: 11.11.2022)

ise ani kardiyak ölüm olduğu, ani kardiyak ölümün en yaygın nedeninin ise hipertrofik kardiyomiyopati olduğu belirtilmiştir (Harmon vd., 2015). Koroner arterin anormal aortik orijini olarak adlandırılan bir kalp hastalığı şekline sahip olan sporcuların ani kardiyak ölüm riski, sportif faaliyet esnasında ya da sonrasında, diğer sporculara göre daha yüksektir. Çünkü ağır ve şiddetli antrenman esnasında ani kardiyak ölüm riski yaklaşık olarak iki katına çıkmaktadır (Muller, 2017). Birleşik Krallık'ta yapılan bir çalışmada ise aritmojenik sağ ventriküler kardiyomiyopati hastalığının özellikle antrenman ve müsabaka esnasında ani kardiyak ölüm riskini artırdığı belirtilmiştir (Marcus vd., 2010; Emery ve Kovacs, 2018). Bu sebeple müsabaka öncesinde hatta lisans almadan önce sporcuların sağlık taramasından ayrıntılı şekilde geçmesi önem arz etmektedir.

Ani kardiyak ölümün dışında meydana gelen araba, uçak vb. kazaları ya da müsabaka/antrenman esnasında alınan bir darbe sonucunda da sporcu ölümleri yaşanmaktadır. Bu ölümler müsabaka ya da antrenman esnasında alınan bir darbeye bağlı olabilirken müsabaka ya da antrenmana giderken yapılan bir kaza sonucu da meydana gelebilir (Maffulli et al., 2011). Ülkemizde bu durum sonucunda yaşanmış ve sporcunun ölümüyle sonuçlanmış durumlara rastlamak mümkündür. 29 Nisan 2019 tarihinde Kayseri deplasmanından dönen Alanyasporlu futbolcuları taşıyan minibüsün devrilmesi sonucu Josef Sural yaşamını kaybetmiştir⁵⁶. Milli Taekwondocu Seyithan Akbalık 16 Şubat 2014 yılında uluslararası bir müsabakada⁵⁷, Emrah Kandemir ise 1 Ocak 2015 yılında bir futbol karşılaşmasında yaşamlarını yitirmişlerdir⁵⁸.

Ayrıca kafaya alınan darbeler de yüksek oranda ölüm riski içerdiğinden özellikle kafaya alınan darbeler ölümlere neden olmaktadır. En yaygın kafa travmaları şiddetli darbeler sonrasında gerçekleşmekte ve beyin kanamalarına yol açmaktadır. Sporda kafaya alınan darbe sonrası meydana gelen ölümlerin en önde gelen nedeni ise travma sonrası oluşan beyin kanamaları olarak belirtilmektedir (Cantu, 1996). Ülkemizde yaşanan bir durum bu duruma örnek teşkil etmektedir; Kick Boksçu Alperen Atabay 2018 yılında katıldığı bir müsabakada rakibinden aldığı darbeler sonrası beyin kanaması geçirerek yaşamını yitirmiştir⁵⁹.

⁵⁶ <https://www.milliyet.com.tr/skorer/josef-sural-kimdir-ne-zaman-ve-neden-oldu-josef-sural-biyografisi-6493371> (Erişim tarihi: 20.11.2022)

⁵⁷ <https://shgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/5615/seyithan-akbalik-topraga-verildi.aspx> (Erişim tarihi: 20.11.2022)

⁵⁸ <https://www.milliyet.com.tr/skorer/dili-bogazina-kacan-futbolcu-emrah-kandemir-topraga-verildi-1993189> (Erişim; 11.11.2022)

⁵⁹ <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sampiyonada-beyin-kanamasi-geciren-18-yasindaki-sporcu-alperen-atabay-yasamini-yitirdi-907053#:~:text=Antalya'da%20d%C3%BCzenlenen%20T%C3%BCrkiye%20A%C3%A7%C4%B1k,g%C3%BCn%20s%C3%BCren%20ya%C5%9Fam%20m%C3%BCcadelesini%20kaybetti.> (Erişim tarihi: 11.11.2022)

Ülkemiz dışında güreş müsabakasında mücadele ederken genç bir sporcu da henüz 15 yaşındayken vefat etmiştir (James, 1967), dünyanın en çok tanınan açık yüzücülerinden olan Francis Crippen de 2010 yılında yarışma esnasında birden gözden kaybolmuş ve yarışma sonrasında cansız bedenine ulaşılmıştır⁶⁰.

Sonuç olarak elit ve profesyonel sporcuların ani ölümünden yüksek oranda kardiyovasküler hastalıklar sorumludur. Bu hastalıklar yüksek yoğunlukta ve şiddette yapılan antrenmanlarda sporcular için ölüm riski oranını da artırmaktadır. Dolayısıyla rekabete dayalı spor, kalp rahatsızlığı olan sporcular için ani ölümlere neden olabilecek büyük bir risk unsurudur (Maron vd., 1986). Rekabetçi sporun, darbelere izin vermesi, performansın üst seviyede tutulması için yoğun ve şiddetli antrenmanlar yapılması ve sonrasında iskelet kas sisteminin yıpranması dolayısıyla ölüm riskini diğer meslek gruplarından daha fazla taşıdığı söylenebilir.

2.1.3. Sporda Sosyo-Ekonomik Riskler

Sosyo-ekonomik riskler; işsizlik, evlenme ve çocuk sahibi olma, konut ihtiyacı gibi riskleri kapsayan, toplum ve aile ile ilgili olan risklerdir. İşsizlik, kişinin fiziken ve psikolojik olarak çalışabilecek durumda olmasına rağmen yaşam koşullarına uygun ücret ve şartlarda iş bulamama durumunu ifade etmektedir. Bu durumda kişi geçici bir süreliğine de olsa gelir kaybı yaşamaktadır. Evlenme ve çocuk sahibi olunduğunda ise kişi yaşamında farklı bir döneme geçmiştir ve ailevi yükler olarak da adlandırılan çeşitli konularda, bebek bakımı, yeni bir konut bulma, eşya almak vb., gider artışı yaşamaktadır. Kişiden başlayarak ailenin yoksulluk seviyesine düşmesini engellemek için aileye destek olunması amacıyla yardımlar yapılmaktadır. Konut ihtiyacı ise ister evli ister bekâr olsun herkesin duyduğu bir ihtiyaçtır ve kişinin bu ihtiyacı bütçesine ve şartlarına uygun şekilde karşılayamaması bir sosyal risk olarak karşımıza çıkmaktadır (Gülcan, 2017).

Sosyoekonomik riskler sporcular özelinde değerlendirildiğinde, işsizlik, evlenme, çocuk sahibi olma ve konut ihtiyacı gibi risklerin sporcular için de risk olduğu ve farklı değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü sporcular performansa dayalı olarak faaliyet göstermekte ve ürün olarak da üstün performanslarından dolayı madalya, kupa ya da rekor elde etmektedirler. Profesyonel sporcular için kulüpler (antrenman alanı, müsabaka yapılan spor salonları, kamp alanları vb.) iş yerleri, kulüp yöneticileri ise işverenleridir. Dolayısıyla kulüp ve sporcu arasında başarı ve performansa dayalı olan bir hizmet sözleşmesi imzalanmaktadır (Ertaş ve Petek, 2005: 72-80). İmzalanan sözleşmede kulüpler sporcuların

⁶⁰ <https://www.espn.com/olympics/swimming/news/story?id=5718372> (Erişim tarihi: 12.11.2022)

başarı ve performanslarına göre anlaşılarak ödeme yapmakta ve hatta başarıları karşısında farklı ödüller vermektedir. Bu sebeple sporcunun performansının olumsuz etkilenmesi ve başarısız olması durumunda kulüple ilişkisi kesilerek işsiz kalmaktadır.

Küçük yaşlardan itibaren başlayan, yoğun şekilde devam eden ve birçok defa başarılar elde eden, tüm enerji ve zamanını spora adanmış sporcular için spor kariyerlerinin kulüp bulamama, sakatlanma, anne olma, ekonomik açıdan yetersizlik gibi sebeplerden dolayı devam edememesi en önemli stres noktalarından biridir. Yapılan çalışmalara bakıldığında sporcular için spor kariyerlerinin bitecek olması ve sonrasında oluşan istihdam beklentileri sporcuların endişe düzeylerini artırarak performanslarının düşmesine neden olmaktadır. Profesyonel sporcuların aktif spor yaşantıları içerisinde gelecekle ilgili endişelerini en aza indirecek istihdam olanaklarının sunulması sayesinde sporcular antrenman ve müsabakalara daha fazla odaklanacak ve bu durum performanslarını olumlu yönde etkileyecektir (Ling ve Hong, 2014). Literatürde yapılan bazı çalışmalar yetenekli ve potansiyeli olan sporcuların gelecekte emeklilik planlarına katkı sağlamayacağını ve sosyoekonomik olarak sıkıntı yaşayacaklarını düşüncelerinden dolayı sporu meslek olarak görmediklerini belirtmektedir. Ayrıca sporcular için özel olarak belirlenecek bir emeklilik planı ve aktif sporculuk kariyerinden sonra sunulacak istihdam olanakları sayesinde yetenekli sporcuların sayısında ve başarılarında önemli ölçüde artışların yaşanacağından dolayı emeklilik ve istihdam olanaklarının sporcu gelişimi ile doğrudan bağlantısı olduğu düşünülmektedir (Locher, 2016).

Çinli elit sporcular üzerine yapılan bir araştırmada sporcuların spor kariyerlerini sonlandırma kararları üzerinde istihdam endişelerinin olduğu, sosyoekonomik anlamda yoksulluk yaşamamak için antrenörlük yaptıkları, öğretmen olarak çalıştıkları (eğitim alanları için geçerli olmak şartıyla), spor kariyerleri boyunca başka hiçbir şeyle meşgul olmayan sporcuların çoğunluğunun eğitim almak için üniversite öğrenimi almaya başladıkları, sinema, reklam sektöründe çalıştıkları, yut dışında iş buldukları belirtilmiştir. Fakat araştırma bulguları en tepedeki elit sporcular için bu iş fırsatlarının geçerli olduğunu vurgulamakta profesyonel ve milli olan fakat en tepede olmayan sporcuların ise emeklilik hakkını elde etmek ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için işsizlik karşısında sanayide iş buldukları ve işçi olarak çalıştıkları, çoğunun ise yoksul ve aciz bir hayat sürdükleri, evsiz kalabildikleri ve hatta sonunda halterci Cai Li gibi 35 yaşında erkenden yaşamlarının son bulduklarını ortaya koymaktadır (Ling ve Hong, 2014).

Birçok ülkede sporcuların eğitime büyük önem verilmekte özellikle spor bölümlerinde eğitim görebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla sporculara birtakım öncelikler tanınmaktadır fakat aynı zamanda sporcuların öğrenci oldukları da göz ardı edilmektedir.

Çünkü performansı yüksek seviyede tutmak için spor eğitime, antrenmana uzunca bir zaman ayrılması kaliteli eğitim alınabilmesi için ayrılan zamanın önüne geçebilmektedir. Bu sebeple antrenmana ayrılan zaman ve yoğun çaba sporcuların kaliteli bir akademik eğitim alabilmelerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Oysaki eğitim insan için yapılan bir yatırımdır. Nasıl ki sporcular elit seviyeye ulaşabilmek için yoğun çaba ve zaman harcıyorsa gelecekteki istihdam getirisi ve ekonomik beklentinin karşılanması için de sporcuların gerekli akademik eğitimi almaları gerekmektedir. Bu noktada sporcular desteklenmeli ve teşvik edilmelidir. Çünkü sporcular sportif hünerlerini gösterebilmek için yoğun çaba harcarlarken eğitime yapılacak yatırımın farkına varamayabilirler. Sportif kariyerleri bitmeye yaklaşırken kendilerinden eğitim olarak daha yüksekte olan insanlarla/sporcularla iş dünyasında rekabet etmek durumunda kalabilirler ve sporcuların eğitim eksikliği onların sportif yaşantılarının sona ermesinden sonra işsiz kalmalarına sebebiyet verebilir. Nitekim onlarca madalya almış birçok kez bayrağını dalgalandırmış fakat alanında istihdam bulamamış profesyonel bir sporcu en sonunda eğitim eksikliğinden de kaynaklı olarak işsiz kalarak hem kendisi hem de bakmakla yükümlü olduğu kişiler yoksul duruma düşebilmektedir. Sonuç olarak düşük akademik eğitim seviyesi profesyonel sporcunun iş fırsatlarını yakalamasını engelleyecek bir işleve sahip olabilir (Schultz, 1960; Becker, 1962).

Yapılan başka bir çalışmada ise profesyonel futbolcuların iyi kulüplerle anlaşma sağlamaları için performanslarını en üst seviyede tutmak ve hünerlerini sergilemek zorunda oldukları ve bunun için yoğun çalışma programında antrenman yaptıkları belirtilmiş fakat futbol kariyerlerinden sonra gelecekle ilgili çok az sayıda futbolcunun mesleki bir alana yoğunlaştığı veya akademik eğitime hazırlandığı vurgulanmıştır. Dolayısıyla futbolcuların profesyonel futbol kariyerlerinden sonra işe yarar bir mesleki beceriye ve istihdam pozisyonuna çok azının sahip olduğu, sportif kariyerlerinden sonra istihdam, iş olanakları ve gelir düzeyi açısından da gerileme yaşadıkları belirtilmektedir (Houlston, 1982).

Sonuç olarak alınacak akademik ya da mesleki bir eğitimin sportif performansla ilişkili olmadığı düşünülebilir ancak sporcunun geleceğinin garanti altına alınmasının sportif başarıyı ve performansı olumlu yönde etkilediği açıktır. Çünkü sporcunun alacağı akademik eğitim sportif kariyerinden sonraki yaşamında istihdam olanaklarını artırabileceği gibi işsiz kalmasını da önleyecektir. Geleceği garanti altına alınan bir sporcu da işsizlik ve gelecek kaygısı çekmeden performansını daha da arttırmaya odaklanarak başarısını yükseltebilir ve nihayetinde yoksulluk seviyesine düşmesi engellenir (Haerle, 1975).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ VE TÜRKİYE’DE SPORCULARIN SOSYAL GÜVENLİĞİ

3.1. Türkiye Sosyal Güvenlik Sistemi

Sosyal güvenlik uzun bir geçmişe sahip tarihsel gelişmelerin büyük katkıda bulunduğu bir üründür. Bu sebeple sosyo-ekonomik gelişmelerle birlikte farklı şekillerde evrimleşerek günümüzdeki son halini almıştır. Türk sosyal güvenlik sisteminin tarihsel gelişimine bakıldığında işçiler için dar kapsamlı ve dolaylı bir şekilde koruma sağlayan 1926 yılında kabul edilen Borçlar Kanunu ile işçileri korumaya yönelik önlemler alınmıştır. Bu kapsamda işçileri korumaya yönelik maddelere yer verilmiş ve işverenin, çalıştırdığı işçinin sağlığının ve yaşamının korunması amacıyla gerekli tedbirlerinin alınmasına yönelik önlemler alınmasına dikkat çekilmiştir (Alper, 2019: 16-17). Bunun dışında tedbir alınmaması dolayısıyla gerçekleşen bir ölüm durumunda ise işçisinin bakmakla yükümlü olduğu ailesine belirlenen tazminatın ödenmesine hükmedilmiştir. 1930 yılında ise çocuk ve kadın işçilerin korunmasına yönelik analık, hastalık ve kaza durumlarında gelir kayıplarının önüne geçilebilmesi için ilk defa koruyucu hükümlerin yer aldığı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çıkarılmıştır. Fakat kanun denetleyici bir örgüt olmaması sebebiyle işlerlik kazanamamıştır. 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunu ile Türkiye’de ilk kez sosyal sigortaların kurulması öngörülmüş ve sosyal güvenlikle ilgili günümüzde bile hala geçerli olan temel hükümler yer almıştır. Ancak 1929 Ekonomik Buhran dolayısıyla daha çok koruyucu uygulamalara yer verilmiş ve devletin sosyal ve çalışma hayatına müdahalesi II. Dünya Savaşı sonrası dönemde gerçekleşmiştir (Güvercin, 2004).

1945 yılına kadar sosyal güvenlik ile ilgili bir sistem kurulamamıştır. 1945 sonrasında, II. Dünya Savaşı sonrasında, diğer ülkeler gibi Türkiye’nin de ekonomisi sarsılmış ve toplumun yaşam seviyesi düşmüştür. Bu sebeple diğer toplumsal alanlarda olduğu gibi sosyal güvenlik alanında da yeni bir sistemin oluşturulması gerekliliği doğmuştur. Özellikle 1945 ve 1960 yılları arası çok sayıda kanunun kabul edilerek yürürlüğe girdiği bir dönemdir. Bu dönemde; 27.06.1945 tarihli 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık sigortaları Kanunu, 16 Temmuz 1945 tarihli 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu, bu kanunun yürürlüğe girmesinin akabinde 1 Ocak 1946 tarihinde Sosyal Sigortalar Kurumu (İşçi Sigortaları Kurumu), 02.06.1949 tarihli 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası, 4 Şubat 1957 tarihli 6900 sayılı Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunu çıkarılarak onaylanmıştır (Çımrın ve Durdu, 2015).

1961 yılına gelindiğinde ise sosyal güvenlik hakkı anayasal bir statüye kavuşturulmuş ve 1961 Anayasasının 48. Maddesinde “*Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir.*” İbaresini yer almaktadır. Bu madde İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 22. Maddesi gereğince oluşturulmuş ve maddede geçen “her insan sosyal güvenlik hakkına sahiptir” ibaresi aynen kullanılmıştır. Hem 1961 Anayasasının 48. Maddesi hem de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 22. Maddesi gereğince sosyal güvenlik insan hakkı olarak kabul edilmiştir. 1961 ve 1982 yılları arasında sosyal güvenlik ile ilgili çok sayıda yasal düzenlemeler yapılmış ve sistem primli rejim ve primsiz rejim ayırımına dayalı olarak gelişmelerini sürdürmüştür (Üçışık, 2015: 45-47).

1982 Anayasasında da sosyal güvenlik ile ilgili 1961 Anayasasının benimsediği esaslar aynı şekilde ve daha kapsamlı olarak benimsenmiş ve sosyal güvenlik hakkı anayasal bir statüde kabul edilmiştir. Buna göre 1982 Anayasasının 60. Maddesinde “*Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.*” İbaresini yer almaktadır. Fakat 1982 Anayasasında sosyal yardım ve sosyal hizmetlere daha fazla yer verilmiş özel olarak korunması gerekenler ayrıca belirtilmiştir. 1982 Anayasasının 61. Maddesi “*Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malul ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, Devletçe korunur, Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.*” İbaresiyse, harp ve vazife şehitlerinin bakmakla yükümlü olduğı kişiler, yaşlılar, gaziler ve maluller, korunmaya muhtaç çocuklar özel olarak korunması ve devlete kazandırılması gerekenler şeklinde vurgulanmıştır. Anayasa yalnızca ülkede yaşayan vatandaşları değil yurtdışında yaşayanları da kapsama altına alarak 62. Maddede “*Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.*” İfadelerine yer verilmiştir. 1982 Anayasasının kabul edilmesinden sonra mevzuatta çok sayıda değişiklikler yapılmış ve yeni yasalar yürürlüğe konulmuştur (Güvercin, 2004).

Tablo 3.1 Türkiye Sosyal Güvenlik Sistemi

Sosyal Sigorta Kurumları (Primli Rejimler)	Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler (Primsiz Rejimler)	Tamamlayıcı Sosyal Güvenlik Kuruluşları
-T.C. Emekli Sandığı, -Sosyal Sigortalar Kurumu, -Bağ-Kur, -Türkiye İş Kurumu, -Vakıf Statüsündeki Sandıklar, -Sosyal Güvenlik Kurumu	-Hastalık/sağlık bakımı, -Yaşlılık ödenekleri ve yardımları, -Geride kalanlara sağlanan yardımlar, -Aile/çocuk yardımları, -İşsizlik ödenekleri ve yardımları, -Barınma yardımları	-OYAK, -Amele Birliği, -Özel Sigortalar, -Bireysel Emeklilik

Kaynak: Akpınar ve Öğütoğulları, 2020

Kısaca bahsedilen Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin kurumsal yapısını oluşturan sosyal sigorta kurumlarına bakılırsa;

- **T.C. Emekli Sandığı:** 5502 sayılı kanunla tek çatı altında birleştirilmeden önce kamu kesiminde çalışan askeri ve sivil personelin kısaca memurları yaşlılık, sakatlık, ölüm ve hastalık risklerine karşı koruyan ve bu risklerle karşılaşma durumunda giderlerini karşılayan 08.06.1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunla kurulan kurumdur.
- **Sosyal Sigortalar Kurumu:** Özel sektörde iş sözleşmesi ile ücretli çalışanları hastalık, analık, iş kazası ve meslek hastalığı, sakatlık, yaşlılık ve ölüm risklerine karşı koruyan ve bu risklerle karşılaşma durumunda giderlerini karşılayan 17.07.1964 tarihli 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu karşılamakta, uygulamasını ise 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu yapmaktadır.
- **Bağ-Kur:** 02.09.1971 tarihli 1479 sayılı kanunla kurulan Bağ-Kur kendi adına bağımsız çalışanları yaşlılık, sakatlık ve ölüm risklerine karşı korumakta ve giderlerini karşılamaktadır.
- **Türkiye İş Kurumu:** Türk sosyal güvenlik sisteminin sosyal sigorta kolunun ikinci kurumunu Türkiye İş Kurumu⁶¹ (İŞKUR) oluşturmaktadır. İŞKUR 21.01.1946 tarihli 4837 sayılı kanunla iş ve işçi bulma kurumu olarak kurulmuştur. Kurum aynı zamanda 4447 sayılı İşsizlik Sigortasını uygulamaktan da sorumludur. Kurum, 05.07.2003 tarihinde 4905 sayılı kanunla ismi Türkiye İş Kurumu Kanunu olarak değiştirilmiş, istihdam piyasasının düzenlenmesi, işgücü politikalarının uygulanması, işsizlik sigortası hizmetlerinin yürütülmesi konularında yetkilendirilmiştir.

⁶¹ <https://km.corpus.com.tr/Mevzuat.aspx?mt=2e1q183f2r033g3w222W2F2G1t3S3j38> (Erişim tarihi: 19.12.2022)

- **Vakıf Statüsündeki Sandıklar:** yukarıda sayılan kanunla kurulan kurumların dışında bazı kesimlere ek olarak sosyal güvenlik imkânı sağlayan kuruluşlar da bulunmaktadır. Bunlar Türk sosyal güvenlik sisteminin en zayıf ayağını oluşturan: Türk Silahlı Kuvvetleri personeli için 03.01.1961 tarihli 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanunu ile oluşturulmuş OYAK⁶², az sayıdaki madencilere ek sosyal güvenlik sağlamak için 1923 yılında oluşturulmuş Amele Birliği⁶³, İlkokul Öğretmenleri için oluşturulan İLKSAN gibi 173’e yakın özel ve kamu yardımlaşma sandıkları, özel hayat ve sağlık sigortaları ve bireysel emeklilik sistemi bulunmaktadır.
- **Sosyal Güvenlik Kurumu:** primli sosyal güvenlik sisteminin uygulanmasından sorumlu kurumlar (Bağ-Kur, Sosyal Sigortalar Kurumu, T.C. Emekli Sandığı) 20.05.2006 tarihli ve 5502 sayılı kanunla Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında birleştirilmiştir.
- **Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler:** Prim ödemeli yani katılmalı sosyal güvenlik uygulamalarının yanında devlet bütçesinden yapılan sosyal yardımlar da bulunmaktadır. Bu yardımlar yoksulluk seviyesindeki vatandaşlara, bakıma muhtaç kişilere, çocuklara, yaşlı ve malullere yapılmaktadır.

Sosyal Güvenlik Sisteminde Reform olarak kabul edilen 16.03.2006 tarihli 5502 sayılı “Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu”⁶⁴ kabul edilerek yürürlüğe konulmuş ve kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu, T.C. Emekli Sandığı ve Bağ-Kur’un tüzel kişilikleri sona erdirilerek “Sosyal Güvenlik Kurumu” adında tek bir çatı altında toplanmıştır. Sonrasında sosyal güvenlik haklarının da tek bir çatı altında toplanması amacıyla 31.05.2006 tarihinde 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu”⁶⁵ kabul edilmiştir.

3.1.1. Türk Sosyal Sigorta Sistemi ve Sosyal Güvenlik: 5510 Sayılı Kanun Kapsamında Sağlanan Sosyal Güvenlik Hakları

Sosyal Güvenlik herhangi bir sebepten meydana gelecek tehlikeler sonucunda ortaya çıkacak zararları karşılamaya ve tehlikelere karşı bireyleri korumaya yönelik aslında temel insan ihtiyaçlarından biridir. Sosyal güvenlik sistemleri de bu tehlikeler sonrasında oluşabilecek çalışma gücünün kaybedilmesi ve sonucunda gelirin kesilmesi ve sağlık

⁶² <https://www.oyak.com.tr/> (Erişim tarihi: 30.12.2022)

⁶³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.2000251.pdf> (Erişim tarihi: 30.12.2022)

⁶⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5502&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 03.01.2023)

⁶⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 03.01.2023)

ihtiyacından dolayı da oluşacak gider artışlarından kaynaklanan zararları karşılamak için oluşturulmuşlardır. Bu sebeple sosyal güvenlik sistemlerinin gelirin yeniden dağıtılmasını sağlamak, sigortalama tekniği ile sosyal güvenlik garantisi oluşturmak ve yapılacak tasarruflarla kişilerin gelecek yaşantılarının refah içerisinde sürdürülmesini sağlamak gibi fonksiyonları bulunmaktadır. Fakat sigortalama tekniği neredeyse tüm ülkelerde kullanılan en yaygın sosyal güvenlik tekniğidir. Bu sebeple Türk sosyal güvenlik sistemini oluşturan iki ana kol bulunmaktadır. Bu kollardan birincisi primsiz (katılmasız) rejimdir. Bu rejimde sosyal güvenliğe konu olan ilgili kişinin prim ödemesi söz konusu değildir ve yardımlar devlet bütçesinden ya da gönüllü kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Bunlar sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardır. İkinci ana kol ise primli (katılmalı) rejimdir yani sosyal sigortalardır ve bu rejimde sosyal güvenliğe konu olan ilgili kişi prim ödemesinde bulunur. Bu Esasında Türk sosyal güvenlik sisteminin temelini de primli yani katılmalı sosyal güvenlik rejimi oluşturmaktadır. Bu rejimlerin dışında tamamlayıcı sosyal güvenlik müesseseleri de bulunmaktadır (Alper, 2019: 20-21).

Türk sosyal güvenlik sistemi 2008 yılına kadar yukarıda da ele alındığı gibi temelde üç ayrı kurum tarafından yönetilmiştir. Bu kurumlar;

- T.C. Emekli Sandığı; memurların,
- Sosyal Sigortalar Kurumu; iş sözleşmesiyle çalışanların,
- Bağ-Kur; kendi adına bağımsız çalışanların sosyal güvenliklerini sağlamaktaydı.

Fakat bu ana kurumların yanında, çalışan kesimin büyük çoğunluğunu kapsayan, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 20. Maddesine göre kurulan vakıf statüsü taşıyan özel sandıklar da bulunmaktadır. Bu sandıklar bazı banka, ticaret ve sanayi odası mensupları ve sigorta şirketlerine özel sosyal güvenlik sağlamaktadır. Fakat hukukumuzda çalışan bir kişi ancak bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmak durumundadır ve teklik esastır. Bu sebeple 2006 yılında 5502 sayılı kanunla Türk sosyal güvenlik sisteminin sigorta ayağını oluşturan sigorta kurumları “Devredilen Kurumlar” tanımlaması ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) çatısı altında toplanmıştır. Bu kapsamda; SSK, Bağ-Kur, T.C. Emekli Sandığı ve 4947 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu da yeni oluşturulan Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde birleştirilmiştir (Alper, 2022:19-22).

Yapılan bu reformun amacı Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin tek çatı altında birleştirilmesi ve kurumsal yapıda teklik anlayışını hayata geçirmektir. Bu kapsamda 16.03.2006 tarihinde 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu yürürlüğe konulmuş ve bu kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve T.C. Emekli Sandığı’nın tüzel kişilikleri sonlandırılmıştır ve tek kurum olarak “Sosyal Güvenlik Kurumu” altında birleştirilmiştir.

Onun yanında sosyal güvenlik haklarının tek bir yasal düzenleme çerçevesinde ele alınmasını sağlamak amacıyla da 31.05.2006 tarihli 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu” çıkarılmıştır (Balcı İzgi, 2008).

Türk sosyal güvenlik sisteminde reform olarak adlandırılan düzenlemeler 2006 yılında yürürlüğe giren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ve 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerin amacı “*Adil ve kolay erişilebilir, yoksulluğa karşı etkin koruma sağlayan ve mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi oluşturma*” temeline dayanmaktadır (Alper, 2015: 30-32).

5510 sayılı kanun kapsamında sağlanan sosyal güvenlik hakları

5510 sayılı kanunla birlikte oluşturulan yeni sistem risk temelli bir yapı üzerinde tüm çalışanları tek bir çatı altında toplayarak norm birliğini sağlamak ve sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak amacıyla oluşturulmuştur. Yapılan yeni düzenlemede;

- 5510 sayılı Kanunun 4. Maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar: eski mevzuatta SSK’ya tabi sigortalılar
- 5510 sayılı Kanunun 4. Maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar: eski mevzuatta Bağ-Kur’a tabi sigortalılar
- 5510 sayılı Kanunun 4. Maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar: eski mevzuatta T.C. Emekli Sandığı’na tabi sigortalıları kapsamaktadır (Şimşek, 2008: 25).

5510 sayılı Kanuna göre sigorta kolları üç ana grupta toplanmıştır. Bunlar:

- Kısa vadeli sigorta kolları: İş kazası ve meslek hastalığı, hastalık, analık sigortası kolları
- Uzun vadeli sigorta kolları: Malullük, yaşlılık, ölüm sigorta kolları
- Genel sağlık sigortasıdır”⁶⁶.

Sigorta kollarının bu şekilde gruplandırılmasının amacı birbirini kapsayıcı birçok maddenin benzer başlıklarda toplanmasıdır. Aşağıda 5510 sayılı kanun kapsamında gruplandırılan sigorta kolları ve bu sigorta kollarına sağlanan haklar ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

3.1.1.1. Kısa Vadeli Sigorta Kolları

Kısa vadeli sigorta kolları iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık, analık sigortalarından oluşmaktadır. Bu sigorta kolları aşağıda incelenmektedir;

⁶⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim tarihi:12.01.2023)

3.1.1.1.1. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

İş Kazası: Çalışma ortamında veya çalışma ortamına bağlı faktörlerce meydana gelen tehlikelerdir.

İş kazası, “kişinin çalışma hayatında 5510 sayılı Kanunda sayılan hallerden birinde meydana gelen ve sigortalıyı bedenen veya ruhen engelli hale getiren olaydır.

5510 sayılı Kanunda sayılan iş kazası halleri ise şunlardır:

Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle

Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

Hizmet akdi ile çalışan emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında,

Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle meydana gelen olaylardır.”⁶⁷.

İş kazası sonucunda çalışan kişi çalışma gücünü bedenen veya ruhen, tamamen veya kısmi olarak kaybetmektedir. Bunun sonucunda da gelir kaybı yaşanacağı gibi gider artışı da meydana gelebilmektedir. İş kazası esnasında ölüm meydana gelirse sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişilere gelir garantisi sağlanmaktadır.

Meslek Hastalığı: “sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir.” Bir olayın meslek hastalığı sayılabilmesi için işin yürütümünden kaynaklandığının Kurum Sağlık Kurulu tarafından tespit edilmesi gerekmektedir

5510 sayılı kanun kapsamında iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından sigortalıya sağlanan haklar şunlardır (m.16):

- a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi.
- b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması.
- c) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması.
- d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi.
- e) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi.”⁶⁸.

⁶⁷<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 20.01.2023).

⁶⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 21.01.2023)

3.1.1.1.2. Hastalık

5510 sayılı kanunun 15. Maddesine göre “*sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar, hastalık halidir*” şeklinde açıklanmıştır. Hastalık, iş gücü kaybına neden olan iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan biyolojik bir rahatsızlıktır. Hastalık durumunda kişi gelir kaybı ve gider artışı yaşamaktadır.

3.1.1.1.3. Analık

İnsanlığın devamı için önemli bir durum olmakla birlikte hamilelikle başlayan ve doğumla devam eden bir süreçte çalışan kadın için bir risk bulunmaktadır. Çünkü sigortalı çalışan kadının hamilelik döneminin sağlıklı bir şekilde geçmemesi ve doğumdan sonra da bebeğinin bakımını üstlenecek bir kişiyi bulamama ihtimali vardır. Her iki durumda da sigortalı çalışan gelir kaybı yaşamakta ve gider artışıyla karşı karşıya kalmaktadır. 5510 sayılı kanun “4/a ve 4/b sigortalılık statüsüne tabi sigortalı kadının veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan eşinin, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadının ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşinin gebeliğinin başladığı tarihten itibaren; doğumdan sonraki ilk sekiz haftalık, çoğul gebelik halinde ise ilk on haftalık süreye kadar olan gebelik ve analık haliyle ilgili rahatsızlık ve engellilik halleri analık hali” kabul eder.

5510 sayılı kanun kapsamında hastalık ve analık sigortaların sigortalıya sağlanan haklar şunlardır (m.16):

“Hastalık ve analık sigortasından sigortalıya hastalık veya analık hallerine bağlı olarak ortaya çıkan iş göremezlik süresince, günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilir.

Analık sigortasından sigortalı kadına veya sigortalı olmayan karısının doğum yapması nedeniyle sigortalı erkeğe, bu Kanunun 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılardan; kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadına ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşine, her çocuk için yaşaması şartıyla doğum tarihinde geçerli olan ve Kurum Yönetim Kurulunca belirlenip Bakan tarafından onaylanan tarife üzerinden emzirme ödeneği verilir.

Sigortalı kadına veya sigortalı olmayan eşinin doğum yapması nedeniyle sigortalı erkeğe emzirme ödeneği verilebilmesi için, Kanunun 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının;

a) (a) bendi kapsamında olanlar için doğumdan önceki bir yıl içinde en az 120 gün kısa vadeli sigorta kolları primi bildirilmiş olması,

b) (b) bendi kapsamında olanlar için doğumdan önceki bir yıl içinde en az 120 gün kısa vadeli sigorta kolları primi yatırılmış ve genel sağlık sigortası primi dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması şarttır.”⁶⁹.

⁶⁹<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 10.02.2023).

Tablo 3.2 Sigorta Kolları ve Sağlanan Haklar

İlgili Sigorta ve Sağlanan Haklar	Sağlanan Haklar	Yararlananlar	Yararlanma Şartları	Miktarı	Süresi
İKMİH	Geçici İş Göremezlik Ödeneği	4/1-a ve 4/1-b ⁷⁰	Sigortalı olma (1 gün) ve istirahat alma	Günlük kazancın 2/3'ü, yatarak tedavi 1/2'si	İyileşinceye kadar
HASTALIK	Geçici İş Göremezlik Ödeneği	4/1-a	Hastalanmadan önceki 1 yıl içinde 90 gün sigortalı olma	Günlük kazancın 2/3'ü, yatarak tedavi 1/2'si	Üçüncü günden itibaren iyileşinceye kadar
ANALIK	Geçici İş Göremezlik Ödeneği	4/1-a ve 4/1-b ⁷¹	Doğumdan önceki 1 yıl içinde 90 gün sigortalı olma	Günlük kazancın 2/3'ü	Doğumdan önce sonra 8 hafta, çoğul gebelik halinde 2 hafta ilave
ANALIK	Emzirme (Süt) Yardım Parası	4/1-a ve 4/1-b	Doğumdan önceki 1 yıl içinde 120 gün sigortalı olma	SGK Yönetim Kurulunca belirlenen maktu tutar	Bir defa ve sağ doğum olması şartıyla
İKMİH	Sürekli İş Göremezlik Geliri	4/1-a ve 4/1-b	Sigortalı olma (1 gün) / en az %10 meslekte kazanma gücü kaybı	Tam: Günlük kazancın 30 katının %70'i; Kısmi: İş göremezlik derecesi oranı	İş göremezlik hali devam ettiği sürece
İKMİH	Evlenme Ödeneği	Ölen 4/1-a ve 4/1-b sigortalılarının evlenen kız çocukları	Sigortalı olma	İki yıllık gelir tutarı	Bir defa
İKMİH	Hak Sahiplerine Gelir Bağlanması	Ölen 4/1-a ve 4/1-b sigortalılarının hak sahibi eş ve çocukları	Sigortalı olma	Günlük kazancın 30 katının %70'i	Hak sahipliği durumları devam ettiği sürece
İKMİH	Cenaze Ödeneği	Ölen 4/1-a ve 4/1-b sigortalılarının cenazesini kaldıranlar ⁷²	Sigortalı olma	SGK Yönetim Kurulunca belirlenen maktu tutar	Bir defa

Kaynak: Alper, 2022: 267.

3.1.1.2. Uzun Vadeli Sigorta Kolları

Uzun vadeli sigorta kolları malullük, yaşlılık, ölüm sigortalarından oluşmaktadır.

Bunlar aşağıda incelenmektedir;

⁷⁰ 4/1-b'li sigortalılar yalnızca yatarak tedavilere faydalanırlar.

⁷¹ Şirket ortağı olan kadın sigortalılar geçici iş göremezlik ödeneği alamazlar

⁷² Eşleri, çocukları, kardeşleri vb.

3.1.1.2.1. Malullük

Mesleğini yapamayacak kadar veya en az %60 oranında çalışma gücünü kaybetme durumunda kişi malul kabul edilir. Bu durumda Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sigortalı kişiye sağlık ve rehabilitasyon hizmetleri sunulmakta ve malul aylığı bağlanmaktadır. Malullük aylığından yararlanılması için (m.26);

“En az on yıldan beri sigortalı bulunup, toplam olarak 1800 gün veya başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malûl olan sigortalılar için ise sigortalılık süresi aranmaksızın 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması,

c) Malûliyeti nedeniyle sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan veya işyerini kapattıktan veya devrettikten sonra Kurumdan yazılı istekte bulunması halinde malullük aylığı bağlanır.”⁷³.

3.1.1.2.2. Yaşlılık

Uzun vadeli sigorta kollarından olan yaşlılık bir yaşlanmayla birlikte fiziksel ve ruhsal olarak değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından kronolojik olarak 65 yaş üstü bireyler yaşlı kabul edilmektedir. Bu dönemde bireyler çalışma gücünü kaybetmekte ve dolayısıyla gelir kaybı yaşamaktadırlar. Sosyal güvenlik kurumu yaşlı bireylere “yaşlılık aylığı bağlamakta ve toptan ödeme yapmaktadır”. Bu aylığın bağlanması için belirli süre sigortalılık süresi, prim ödeme gün sayısı ve yaş koşullarının sağlanması gerekmektedir.

3.1.1.2.3. Ölüm

Ölüm sigortalı kişinin hayatını sona erdiren aynı zamanda ölen kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişileri ise muhtaç duruma düşürme durumunun bulunduğu bir risktir. Ölüm sigortasından sağlanan haklar şunlardır (m.32);

“a) Ölüm aylığı bağlanması,

b) Ölüm toptan ödemesi yapılması,

c) Aylık almakta olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi,

d) Cenaze ödeneği verilmesi.”

3.1.1.2.4. İşsizlik

Kısa ve uzun vadeli sigorta kolları içerisinde yer almayan ancak bir ILO tarafından sosyal risk olarak kabul edilen işsizlik kişinin çalışma gücü ve imkânı olmasına rağmen kendisine uygun iş bulamama ve çalışamama durumunu ifade etmektedir. İşsizlik ülkemizde de bir sosyal güvenlik riski olarak görülmekte ve Türkiye İş Kurumu tarafından işsizlik

⁷³<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 10.02.2023).

durumunda muhtaç olmayı önlemek amacıyla kişiye işsizlik ödeneği vermektedir. Bu ödeneğin verilmesi için belirli süre prim ödenmesi ve sigortalı olma şartı aranmakta aynı zamanda mesleki eğitim ve yeni iş bulmaya yönelik hizmetler verilmektedir⁷⁴.

3.1.1.3. Sağlık Hizmeti (Genel Sağlık Sigortası)

5510 sayılı kanunla kurulan Genel Sağlık Sigortası kolu, Türkiye’de ikamet eden herkesi sağlık risklerine karşı koruyarak, sunulan sağlık hizmetleri sonucunda oluşan finansmanı da sağlamaktadır. Sağlık hizmetleri, bedensel veya ruhsal olarak hasta olan kişinin iyileştirilmesi ya da sağlık risklerine karşı korunması amacıyla ilgili alanda yetkili sağlık personelleri ile tıbbi alanlarda araç gereç ya da ilaç kullanılarak sunulmaktadır. Sağlık hizmetleri hem koruyucu hem de tedavi edici olmak üzere iki önemli özelliğe sahiptir (Orhaner, 2017). 5510 sayılı kanunda genel sağlık uygulamasından yararlanacak olanların kapsamı 01.01.2012 tarihinde genişletilerek uygulama tüm ülkede zorunlu kılınmıştır. Kimlerin genel sağlık sigortalısı sayılacağı 5510 sayılı Kanunun 60. Maddesinde ayrıntılı olarak belirtilmiş ve Türkiye’de ikamet etmek koşul olarak sunulmuştur. Kimlerin kapsama alındığının daha kolay anlaşılması için Alper (2022: 394) tarafından prim ödeme yükümlülüğüne göre bir ayırım yapılmış ve bu ayırma göre kişiler gruplandırılmıştır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre Genel Sağlık Sigortalılar üç grup altında şu şekilde belirtilmektedir;

1. Grup: Çalışan ve çalışma geliri üzerinden prim ödenerek/ödeyerek GSS kapsamına alınanlar,
 2. Grup: Çalışmaya bağlı geliri olmayan ancak prim ödeyerek GSS kapsamına alınanlar,
 3. Grup: Ödeme gücü olmayan ve primleri devlet tarafından ödenerek GSS kapsamına alınanlar.
- 1. Grup: Çalışan ve çalışma geliri üzerinden prim ödenerek/ödeyerek GSS kapsamına alınanlar:**
- Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar (m.4/I-a),
 - Kamu idarelerinde memur statüsünde kadrolu ve sözleşmeli çalışanlar (m.4/I-c),
 - Köy ve mahalle muhtarları ile bir hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi nam ve hesabına çalışanlar (m.4/I-b)
 - İşçi ve memur sendikalarının yönetiminde görev alan sendikacılar, güzel sanatlarla uğraşanlar, koruma bekçileri, seçimle göreve gelenler vb.
 - Tarım işçileri (Ek madde 5),
 - 10 günden az çalışan taksi-dolmuş sürücüler ile sanatçılar (Ek madde 6),
 - Yurtdışında iş alan Türk iş adamlarının yanında çalışan Türk işçileri,
 - Aktif sigortalılar ile aylık alan pasif sigortalıların bakmakla yükümlü oldukları (zorunlu sigortalı sayılmayan, aylık ve gelir almayan ve isteğe bağlı sigortalı olmayan:
 - Aralarında resmi evlilik bağı bulunan eşi,

⁷⁴ <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/> (Erişim tarihi: 20.02.2023)

- Çocuklar⁷⁵: 18 yaşını, lise eğitimi görüyorsa 20, yükseköğrenim görüyorsa 25 yaşını doldurmamış evli olmayan çocuklar ile yaş şartı olmaksızın % 60 ve daha fazla oranda malul olan çocuklar,
- Anne-baba: Her türlü kazanç ve elde ettiği geliri asgari ücretin net tutarından düşük olan anne ve baba,

2. Grup: Çalışmaya bağlı geliri olmayan ancak prim ödeyerek GSS kapsamına alınanlar:

- isteğe bağlı sigortalı olanlar (bakmakla yükümlü olunan kişi olsalar bile kendi adlarına GSS primi ödeyeceklerdir)
- oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler,
- gelir testi sonucunda aile içindeki geliri asgari ücretin üçte birinden yüksek olan vatandaşlar,

3. Grup: Ödeme gücü olmayan ve primleri devlet tarafından ödenerek GSS kapsamına alınanlar:

- vatansız ve sığınmacılar,
- 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alan kişiler,
- 1005 sayılı Kanun kapsamında şeref aylığı alan kişiler,
- 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alan kişiler,
- 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alan kişiler,
- 2828 sayılı kanun kapsamında korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz faydalanan kişiler ile anne babası olmayan Türk vatandaşlarından 18 yaşını doldurmamış çocuklar,
- Harp malullüğü aylığı ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında aylık alan kişiler,
- 442 sayılı Köy Kanunu Ek 16. Maddesi kapsamında güvenlik korucusu olarak aylık alan kişiler,
- 5774 sayılı Dünya, Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğu Kazanmış Sporculara ve Bunların Ailelerine Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alan kişiler,
- Aile içi geliri asgari ücretin üçte birinden az olan vatandaşlar,
- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamında işsizlik ödeneği ve Esnaf Ahilik Sandığı Ödeneği alanlar ve kısa çalışma ödeneğinden faydalananlar,
- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası kapsamında olup sağlık yardımlarından yararlanamayalar,
- 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu kapsamında hizmet içi eğitime alınanlar,

⁷⁵ Kız çocukları 6111 sayılı kanun gereğince yaş şartı aranmaksızın GSS kapsamında sayılmaktadır.

- Er ve erbaşılar, yedek subay öğrencileri ve adayları ile yedek astsubay ve öğrencileri askere sevk tarihi ile nasıp tarihi⁷⁶ arasında genel sağlık sigortalısı sayılırlar.
- Primleri kamu kurum ve kuruluşları tarafından ödenerek genel sağlık sigortalısı sayılan kişiler:
- 3308 sayılı Kanun kapsamında aday çırak, çırak ve meslek eğitimi gören öğrenciler
- Meslek liselerinde veya yükseköğretimleri sırasında staja tabi tutulan öğrenciler
- Üniversitelerde kısmi zamanlı çalışan öğrenciler,
- Bursiyerler ve intörn öğrenciler,
- Türkiye İş Kurumu kursiyerleri,
- Kamu kurum ve kuruluşlarınca desteklenen projelerde bursiyer olarak çalışanlar,
- Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri,
- Stajyer avukatlar,
- Türkiye İş Kurumu tarafından “toplum yararına çalışma programları” kapsamında olanlar.

Ayrıca evlenme ödeneği alan kız çocuklarının boşanmaları durumunda yeniden aylık bağlanmasına kadarki geçen sürede, 4/1-c kapsamındaki sigortalılardan 1 yıla kadarki aylıksız izin kullananlar bu süre içinde, 4/1-c kapsamında görevden uzaklaştırılan, görevi ile ilgili olan veya olmayan herhangi bir suçtan tutuklananlar ile gözaltına alınanlar prim ödeyerek ya da ödemedi genel sağlık sigortalısı sayılmaya devam etmektedirler.

Ülkemizde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler karşılıklılık ve ikamet şartı aranmaksızın kayıt tarihinden itibaren 3 ay genel sağlık sigortalısı sayılacaklardır. Bu süre içinde talepte bulunmayanlar sayılmayacaklardır.

Uluslararası Askeri Eğitim İş birliği Antlaşması kapsamında ülkemizde eğitim ve öğretim gören yabancı uyruklu misafir askeri personel ile bakmakla yükümlü olduğu kişiler sağlık hizmeti giderleri kabul eden devlet tarafından karşılanmak üzere genel sağlık sigortalısı sayılırlar.

Genel Sağlık Sigortalısı Sayılmayanlar

- Geldikleri ülkede sigortalı olan yabancılar,
- Yurt dışında ikamet eden ve kendi adına bağımsız çalışanlar,
- Bulundukları ülkenin mevzuatına göre zorunlu sigortalı olan yurt dışında görevli kamu görevlileri,
- Bir yıldan az süre ülkemizde ikamet eden yabancılar,
- -Ceza infaz kurumları ile tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular,
- Yurt dışı hizmet borçlanması yaparak aylık bağlananlardan Türkiye’de ikamet etmeyenler,
- İsteğe bağlı sigortalı olan yabancı ülke vatandaşlarından Türkiye’de bir yıldan az süre oturanlar genel sağlık sigorta kapsamı dışında kalmaktadırlar.”⁷⁷ (Alper, 2022: 394-401).

⁷⁶ İlk astsubaylık ile bir rütbeden sonraki rütbeye terfide yeni rütbenin normal bekleme süresinin başlama tarihi.

⁷⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5510.pdf> (Erişim tarihi: 27.02.2023)

3.1.1.4. Tamamlayıcı Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Türk sosyal güvenlik sistemi yukarıda da ifade edildiği gibi yaygın olarak sigortalama tekniğinden yararlanmaktadır ve bu anlamda sigortalama fonksiyonu özel ve sosyal sigortalar olmak üzere iki farklı kolda işlev göstermektedir (Bacak, 2005). Özel sigortalar, sosyal sigortaların tek başına yerine getiremeyeceği fonksiyonları gerçekleştirme düşüncesinden ortaya çıkmış ve sosyal güvenlik kurumlarının özellikle sosyal sigortaların bireylere sağlamış olduğu güvenlik garantisinin ötesinde bir hizmet sağlamak ve eksik yönlerini tamamlamak amacını taşımaktadır. Özel sigortalar, özel sektörün de inisiyatifi doğrultusunda daha yüksek bir yaşam standardı sağlamaya yönelik fonlama esasına dayalı olarak faaliyet gösteren özel kurumlardır. Bu bakış açısıyla özel sigortalar özel olarak sigorta ettiren kişileri ve menfaatleri kapsam altına almakta ve isteğe bağlı olmaktadır. Dolayısıyla sosyal sigortalar gibi toplumun tamamını sigorta kapsamına alma hedefleri bulunmamaktadır. Bireysel olarak fertler ihtiyaç duydukları risklere karşı ve mevcut ekonomik durumlarına göre özel sigorta talebinde bulunmaktadırlar. Bu kurumlar kişilere hayat, sağlık, kaza ve emeklilik konularında sosyal sigortaları tamamlayıcı hizmetler sunmaktadır ve önemi de giderek artmaktadır (Oral, 2001).

Sosyal güvenlik uygulamalarının daha fazla işlerlik kazanması ve devletin mali olarak yükünün hafiflemesi için özel sigortalama tekniğinden yararlanılması fikri İngiltere’de ortaya çıkmış Amerika’ya ve oradan da tüm Dünyaya yayılmıştır. Esasında tüm sigorta kollarında özel sigortalardan yararlanılması fikri savunulmakla beraber Almanya’da özel ve zorunlu sigortaların aynı anda işlev gördükleri ve daha verimli hizmetler sağladıkları bilinmektedir (Orhaner, 2017).

Özel sigortalar sosyal sigortalarla aynı amacı taşımakta fakat finansman sağlama konusunda farklı teknikler kullanılmaktadır dolayısıyla bu durumdan dolayı birtakım faydaları ve sakıncaları bulunmaktadır. Bu faydalar;

- Serbest piyasa ekonomisinden kaynaklı olarak rekabet ortamından dolayı sigortalılara ödenecek miktar daha fazla olabilir,
- Devletin sırtına yüklenen mali baskı hafifleyebilir,
- Bireysel olarak yapılan bir tasarruf olmakla birlikte, emeklilikte hem prim öderken hem de maaş alırken adaletsiz bir ödeme ve hak edişe maruz kalma durumu olmayabilir,
- Sosyal güvenlik kurumunun sağladığı imkânları ve olanakları istismar edencesine yapılan yüksek miktardaki yersiz ödemeler azalabilir ya da kalkabilir.

Özel sigortaların öngörülen gerçekleşmesi muhtemel sakıncaları ise şunlar olabilir;

- İlk amaç karın maksimize edilmesi olduğundan elde edilen fonlar sigortalama için doğru şekilde işletilemeyebilir,
- Ödenen primler sonrası emeklilik aylıkları düşük olabilir,
- Özel sigortalar yalnızca kişiyi kapsadığından bakmak yükümlü oldukları kişiler sigortalıya sağlanan hizmetlerden yararlanamaz bu sebeple sosyal sigortalar sosyal devlet olmanın gerekliliğiyle herkesi kapsamaktadır (Topçuoğlu ve Öztürk, 2016).

Özel sigortalar kapsamında kişiye birçok alanda oluşabilecek risklere karşı koruma teminatı sunulmaktadır. Bu teminatlarla kişi; kendisini, evini, eşyalarını, arabasını oluşabilecek kaza ve risklere karşı koruma kapsamına aldırılmaktadır. Ülkemizde özel sigortalar kapsamında sunulan hizmetler içerisinde “Hayat Sigortaları, Finansal Sigortalar, Mal Sigortaları, Kredi Sigortaları, Sorumluluk Sigortaları, Tarım Sigortaları, Hukuksal Koruma Sigortası gibi sigortalar sunulmakta ve bu başlıklar altında da daha özel sigortalar bulunmaktadır. Ferdi ve Kaza Sigortası da bu özel sigortalardan biridir. Genel şartlarına bakıldığında sigorta ettirene sigorta yapılan süre içerisinde karşılaşacağı kazaların sonuçlarına karşı koruma sağlamaktadır. Kaza sayılan durum ise ani ve dış bir etki sebebiyle sigortalının iradesi dışında bir problemle karşılaşması veya ölmesi şeklinde belirtilmektedir. Sigortanın kapsam dışı hal olarak saydığı ve sigortadan hariç tuttuğu durumlar arasında ise sporcular kapsam dışında tutulmuş ve bu durum Türkiye Sigortalar Birliği Ferdi ve Kaza Sigortası Genel Şartları Madde 6/c-d bentlerinde yer aldığı üzere şu şekilde ifade edilmiştir;

“c) Dağlara ve cumudiyelelere tırmanma sureti ile yapılan dağcılık, kar veya buz üzerinde yapılan bilumum sporlar (kayak, patinaj, hokey ve boksley gibi); cirit oyunu, manialı binicilik, polo, rugby, eskrim, halter, güreş, boks, basketbol, futbol ve yelken sporlar ile ağır ve tehlikeli jimnastik hareketleri ve profesyonel spor hareketleri,

d) Her nevi spor müsabakaları ile sürat ve mukavemet yarışları” aksine mukavele yoksa sigortadan hariçtir (Ek-1 Ferdi ve Kaza Sigortası).

Dünya genelinde kazalara ve spor yaralanmalarına karşı özellikle sporcuları kapsayan özel sigortalar bulunmaktadır. Bu sigortalar 5. Bölümde bulunan Dünyada sporda sosyal güvenlik bölümünde ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

3.1.1.4.1. Özel Sağlık Sigortası

Devletin sunmuş olduğu sosyal sigorta sistemi içerisinde sunulan sağlık hizmetleri bireylerin tüm sağlık giderlerini karşılamamaktadır. Bu durumda kişiler sağlık harcamalarını ya kendi imkânları ile ödemekte ya da finansal açıdan riski paylaşarak özel sigorta şirketleri aracılığıyla karşılamaktadır.

Özel sağlık sigortası özel şirketler tarafından belirlenen miktarda para ödenmesi karşılığında kişileri özel olarak belirlemiş oldukları risklere karşı koruma sağlamakta ve garanti altına almaktadır. Bu sigorta, kişilerin istekleri ve tercihleri doğrultusunda oluşturulan bir çeşit risk teminatıdır ve ödenen prim miktarı yaşa, cinsiyete ve meslek grubuna göre değişmektedir. Sigorta kapsamı ise risk grubuna göre belirlenmekle birlikte yüksek riskli görülen meslekler ve bu mesleklerle uğraşan kişiler sigorta kapsamı dışında tutulmaktadır.⁷⁸ (Tapan vd., 2015).

Özel sağlık sigortası sağlık konusunda ülkelerin kamusal harcamalarını azaltmak ve dengelemek amacıyla kullandıkları bir yöntemdir. Bu yöntemde mali açıdan oluşabilecek kamusal risk kişilerle paylaşarak ekonomik açıdan oluşabilecek zararların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Genel sağlık sigortasına ek olarak önerilen ve Almanya, Hollanda gibi ülkelerde kullanılan bu sigorta sistemi ekonomik açıdan daha verimli olmak, sağlık alanında da daha etkili hizmetler sunulması için kullanılmaktadır.

3.1.1.4.2. Tamamlayıcı Sağlık Sigortası

Devletin sunmuş olduğu sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğu durumlarda özel sağlık sigorta türlerinden biri olan tamamlayıcı sağlık sigortası bireysel tercih ve ihtiyaçlar dâhilinde tercih edilmektedir. Bu beklentiler daha çok hızlı, kolay erişilebilir, daha kaliteli sağlık hizmeti sunumu ya da bireysel sağlık ihtiyaçları gibi şekillerde tezahür edebilmektedir. Bu yöntem ya kamusal olarak sağlık giderlerinin karşılanmadığı durumlarda veya bireysel olarak daha yüksek sağlık hizmetlerinin tercih edilme durumunda tercih edilmektedir (Varoğlu, 2013).

Tamamlayıcı sağlık sigortası sosyal sigortaların kapsam dışında tuttuğu, hizmet olarak sunulsa dahi ek katkı payı ödemesi aldığı bunların dışında bireysel olarak daha yüksek standartlara sahip sağlık kuruluşları tarafından sağlık hizmetlerinin tercih edilmesi durumunda tercih edilen özel sağlık sigortası türlerinden biridir. Kişiler sosyal güvenlik sisteminin herkese eşit şekilde sunmuş olduğu standart sağlık hizmetlerinden faydalanmaktadırlar fakat bireysel tercihlerden ve kimi zaman da ihtiyaçtan dolayı belirlenen standardın üstündeki hizmetler için de tamamlayıcı sağlık sigortası poliçelerinden yararlanmaktadırlar. Bu tür özel ihtiyaçlar sigorta kapsamına bağlı olarak tamamlayıcı sağlık sigortası poliçeleri tarafından karşılanmaktadır. Ülkemizde de kullanıldığı üzere birçok ülkede kamusal sağlık hizmetlerinin yanında tamamlayıcı nitelikte sağlık sigortaları kullanılmaktadır (Giray, 2010; Tapan, 2015).

⁷⁸ <https://www.tsb.org.tr/tr/mevzuat/> (Erişim tarihi: 01.03.2023)

3.1.1.4.3. Bireysel Emeklilik

Bireysel emeklilik sistemi özel sağlık sigortalarında olduğu gibi devletin sunmuş ve kişilere tanıtmış olduğu emeklilik uygulamalarına ek olarak ülkemizde de 2003 yılından itibaren kullanılmaya başlanan sistemdir. 4632 Sayılı Kanun’la 28.03.2001 yılında yürürlüğe giren Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Madde 1’de de ifade edildiği gibi sosyal güvenlik sistemindeki uygulamaların tamamlayıcısı olarak işlev görmek, emeklilik döneminde kişilere ek gelir sağlanması için tasarruf aracılığıyla yatırım yaptırılmaya yönlendiren bir sistemdir⁷⁹.

Bireysel emeklilik sistemine katılım özel şirketlerle yapılacak emeklilik sözleşmesi aracılığıyla gönüllü katılım esasına dayalı olarak yapılmaktadır. Bireysel emeklilik sisteminde sosyal sigortaların sunmuş olduğu gelirin yeniden dağıtılması yoktur aksine bu sistem kişilere özel olarak yapılan bir tasarruf sistemidir ve fonları da kişilerin yapmış oldukları bireysel fonlardan oluşmaktadır. Özel sigorta tekniği kullanılarak uygulanan bu sistemde bireysel olarak yapılan tasarruflarla yaşlılık dönemlerinde oluşması muhtemel tehlikeler karşısında emeklilik tercihlerinin kişilere bırakılması ve elde edilen fonlarla ekonomik kalkınmaya destek verilmesi yoluyla hem sosyal hem de ekonomik açıdan çeşitli amaçlara ulaşılması sağlanacaktır. Ülkemizde 18 yaşını dolduran ve medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip herkes sisteme girebilir ve sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olup olmamak sisteme katılmayı etkilemez. Bireysel emeklilik sistemine bireysel ya da grup olarak katılım sağlanabilir (Bacak, 2005). Bireysel emeklilik sisteminin mevzuat ve uygulamasına yönelik ayrıntılı bilgi 4632 sayılı kanunda yer almaktadır⁸⁰.

3.1.2. Türkiye’de Sosyal Sigortalarda Sporcu Sosyal Güvenliği

Bu bölümde Türkiye’deki tarihsel gelişim içerisinde sporcu sosyal güvenliğine yönelik yapılan uygulamalar 5510 Sayılı Kanun öncesi ve sonrası şeklinde iki döneme ayrılarak incelenmektedir.

3.1.2.1. 5510 sayılı Kanun Öncesi Dönem

Cumhuriyet Dönemi’nin ilk örgütlü yapısı olan Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ), sporun meslek olarak yapılmasına karşı duruş sergilemekte, sporun para kazanma amacıyla değil de ilmin ve zekânın artırılmasında bir araç olarak kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Öyle ki TİCİ’nin birinci kongresinde profesyonelliğin değil amatörlüğün

⁷⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4632&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 05.03.2023).

⁸⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4632&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 09.03.2023).

yaygınlaştırılması ve sporun hiçbir surette kazanç elde etmek amacıyla yapılmaması yönünde profesyonelliğin yasaklandığı ifade edilmiştir. 1930'lu yıllara gelindiğinde ise profesyonel hareket biraz daha ön plana çıkmış ve o dönemin ünlü futbolcuları başka işlerde çalışıyormuş gibi gösterilerek futbol üzerinden büyük paralar kazandıkları gündeme getirilmiştir. Fakat buna rağmen altıncı kongrede tekrar profesyonelliğin spora zarar vereceği bir kez daha yinelenmiştir. 1933 yılında Türk futbolunun geliştirilmesi amacıyla Avrupa'daki profesyonel futbolcuların alınarak Türk futbolcularıyla yeni bir takım oluşturulması ve bu oluşturulan takımın diğer şehirlere turnelere giderek gerektiğinde oralarda gösterilmesi talep edilmiş ve bu fikir büyük tepki toplamıştır. Sporcuların profesyonel olması onların maddi bir kazanç elde ederek zamanla kulüplerine kafa tutacak seviyeye gelmesini ifade etmektedir (Özmaden, 2006). Dolayısıyla Türk sporunun yalnızca spor olarak amatörlerce yapılması o dönemde memleket meselesi olarak görülmektedir ve profesyonellik engellenmiştir. Profesyonellik karşıtı duruşun yanında herkesin sağlıklı olmaları yönünde amaçlar taşıyan TİCİ il dönemlerinde sporcu sağlığı ile ilgili herhangi bir girişimde bulunmasa da 1930'lu yıllara gelindiğinde spor kulüpleri üyelerinin hükümet ve belediye tarafından ücretsiz şekilde muayene edilmeleri yönünde kararlar almıştır. 1932 yılında TİCİ Umumi Merkezi tarafından tüm sporculara sıhhat cüzdanı çıkarılacağı kararlaştırılmıştır. 1933 yılında ise spordan kaynaklı sakatlanmalardan dolayı sporcuların tedavi ihtiyaçlarının ve giderlerinin TİCİ tarafından karşılanacağı kararı alınmıştır (İmamoğlu vd., 1999; Özmaden, 1999).

Cumhuriyet döneminin ilk spor şurası olan 18-24 Şubat 1946 yılında yapılan Birinci Beden Eğitimi ve Spor Şura'sında ise Spor Sağlığı ve Spor Hekimliği Komisyonu'nun diğer komisyonlar arasında yer alması kabul edilmiş ve beden eğitimi öğretmenlerinin yıpranmalarına karşılık emeklilik sürelerinin kısaltılması ve çeşitli avantajlar sağlanması bunun yanında kaza sigortalarının yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bunların yanında sporcuların güvenlik altına alınmaları gerektiği ayrıca antrenman veya müsabakalarda kalıcı/geçici şekilde sakatlanan ya da ölen sporcular için "Kolektif Sigorta" oluşturulması önerilmiş ve sporcuların sakatlanma sonrasında yardım almadıkları dolayısıyla bu konunun da ayrıca görüşülmesi yönünde karar verilmiştir. Kısaca 1946 spor şurasında da sporcuların sosyal güvenliklerini sağlama konusunda özel bir komisyon kurulmuş, bu konu ile ilgili önerilerde bulunulmuş fakat uygulama aşamasına geçişmemiştir (Öner, 2011).

1968-1969 yılları arasında Türkiye'de "Dâhili Sigorta Fonu Tasarısı" hazırlanarak yurtdışında değil yurtiçinde yapılan uluslararası müsabakalarda ve bu müsabakaların kamplarında yer alan lisanslı sporcular, yöneticiler, hakemler, gözlemciler, geçici görevlendirilenler sigorta kapsamı altına isteğe bağlı olarak alınmaları gerektiği ifade

edilmiştir. Tasarıda sporcuların özellikle amatör sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınması için gerekçeler açıklanmış sporcuların ölümle sonuçlanabilen kaza riski taşıdığı, farklı şehirlerde yarışmalara katıldığı ve trafik kazalarıyla karşılaşma olasılığının yüksek olduğu, antrenman ve müsabakalara katılma sıklığından dolayı eğitim ve öğrenimini ertelemek durumunda olduklarını ve iş hayatına ancak sportif yaşamdan sonra başlayabildiklerini, ancak o zaman sosyal güvenliğe kavuşabildiklerini ve geç yaşta başlanılan mesleki hayatlarında çeşitli zorluklarla karşılaştıkları ifade edilmiştir. Fakat bu tasarı sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınması için haklı gerekçeler sunmasına karşın yalnızca teoride kalmış uygulama aşamasına geçememiştir (Can, 1991).

1972 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı Genelgesiyle kurulan “Sporcuların Sigortası, Sağlığı, Çalışma ve Yaşama Şartlarının Geliştirilmesi ve Güvenlik Altına Alınmasıyla İlgili Tedbirlerin Araştırılması” komisyonu tarafından hazırlanan raporda belli bir seviyeye ulaşan sporcuların hem spor alanında hem de sosyal yaşantıda desteklenmesi gerektiği ifade edilmiş. Bu desteklerden yararlanma şartı ise amatörlük çizgilerinden dışarı çıkmamak olarak belirlenmiş ve bu raporda sporculara özellikle iş sağlanması, öğrenim görmesinin kolaylaştırılması, gerektiğinde ücretsiz tedavi edilmesi, öğrencilere burs verilmesi ve spor yöneticiliğine hazırlanması gibi konular görüşülmüştür fakat nihai olarak amatör sporcuların zorunlu sigorta kapsamına alınmamasına karar verilmiştir. 1969 tarihli Dâhili Sigorta Fonunda amatör sporcuların sigorta kapsamına alınabileceği yönünde görüş bildirilse de 1972 tarihli raporda bu öneri reddedilmiş fakat öğrenci sporculara burs verilmesi konusunda tasarı hazırlanması ve sporculara yetenekleri doğrultusunda iş imkânlarının sağlanması konularına da olumlu yönde yaklaşılmıştır.

1973 yılında yayınlanan “Sosyal ve Kazaya Karşı Sigorta Raporunda” herhangi bir işte çalışmayan ve sosyal güvenlik kapsamına alınmamış özellikle amatör sporcular sporcu lisanslarını aldıkları tarihten itibaren ihtiyaç dâhilinde ve katılma payı ödeme koşulu ile sigortalı olarak çalışanlara sağlanan haklardan yararlanma hakkı verilmiştir fakat bu uygulama da isteğe bağlı olduğundan uygulanmamıştır.

1974 tarihindeki Yargıtay kararında profesyonel futbolcuların sigorta kapsamına alınması yönünde karar verildiği açıklanmış ve iş gücünün artistik yeteneklerle veya bedensel niteliklerle yapılmasının mümkün olabildiği, hizmet akdinin işveren ve iş gören kişi arasında gerçekleşmesi dolayısıyla profesyonel futbolcular 506 sayılı kanunun 2. Maddesince sigortalı sayılmışlardır.

1979 tarihinde Sporda Sosyal Güvenlik Sistemi Modeli (Keten Modeli) hazırlanmış, hazırlanan modelde ülke çapında faaliyet gösteren tüm amatör ve profesyonel sporcular ile

herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmadan beden eğitimi ve spor faaliyeti sürdürenlerin zorunlu ya da isteğe bağlı olarak sosyal sigorta kapsamına alınabileceği belirtilmiş finansmanının da kamu kaynaklarından, üyelerin katılım paylarından ve seyircilerden alınacak desteklerden sağlanacağı önerisinde bulunulmuştur (İmamoğlu vd., 1999).

1979 tarihli raporda üzerinde özellikle durulması gereken önemli bir husus bulunmaktadır. Bu durum Can'ın 1991 tarihinde yapmış olduğu çalışmada şu şekilde ifade edilmiştir;

“506 sayılı kanun kapsamına giren profesyonel elemanların, sigorta primlerinin ödenmesi (işveren payı dahil) konusunda, düzenleyici ve denetleyici bir sistem ve kurumun bulunmadığı”, bu nedenle de “profesyonel elemanların, ağır ve tehlikeli iş niteliğine sahip oldukları, dolayısıyla çalışma yönetmeliğine uygun bir sorumluluk belirlenmesinin yapılması kadar, öteki özlük haklarının da (emekliliğe esas olacak sigortalılık süresinde yıpranma payı kabul edilmesi gibi) göz önünde bulundurulması” gerektiği belirtilmiştir. Aynı raporda;

“...sporda geçici görevli niteliğinde çalışanların ve sporcuların sigorta kapsamına alınmasının hizmetlerin tamamlayıcılığı açısından mutlaka düzenlenmesi gereken bir alan olduğu, ancak yukarıda belirtilen kişi ve grupların sosyal güvenliklerinin sağlanması, maluliyet, iş kazası, ölüm, meslek hastalığı vb. konularda bir çözüm getirilememesi halinde ise, profesyonelden ayrı bir sigorta sistemine bağlanmaları ve bu sistemin kapsamının genişletilmesi, bu kapsam çerçevesinde, uygulamaya yansıyacak sosyal güvenlik sisteminin organizasyon, yönetim, sigorta primleri ve fonlarının oluşumuyla, kullanımı, devletin ve faydalananların katkısı ve öteki uygulamalar açısından bir sisteme bağlanmasının ilke ve politikalarının belirlenmesiyle mümkün olabileceği...” belirtilmiştir.

Yukarıda ifade edildiği üzere spor riskli bir uğraştır ve sporcular küçük yaşlarda başladıkları sporda farklı birçok riskle karşılaşmakta ve fazlasıyla yıpranmaktadırlar. Bu durum o dönemde belirtildiği gibi şu anda da sporcular için problem teşkil etmektedir ve problem çözüme kavuşmadığı için profesyonel sporcular mesleki, fizyolojik ve sosyo-ekonomik birçok riskle karşı karşıya ve yalnız başlarına bırakmaktadır. Çalışmanın konusunu da oluşturan profesyonel sporcuların zorunlu sigorta kapsamına alınmaları ve sigorta kollarının sporculara özel uygulamalar içermesi gerekliliği günümüzde hala devam etmektedir.

28-30 Mart 1980 tarihinde gerçekleşen spor şurasında sporcuların sosyal güvenliki olmaları gündeme getirilmiş ve sporculara iş temin edilmesi, hastalık, sakatlık ve maluliyet risklerine karşı sigortalarının yapılması, şampiyon olmuş sporcuların ödüllendirilerek, ailelerine maaş bağlanması, amatör sporcuların sigorta kapsamına alınması, uluslararası yarışmalara katılacak sporcuların devlet tarafından sigortalarının yapılması konularında teklifler sunulmuştur (Öner, 2011).

1981 yılında ise amatör sporcuların 506 Sayılı SSK'ya tabi olmaları için bireysel olarak kendilerinin prim yatırmaları gerektiği ifade edilerek devlet tarafından prim ödemediği sigorta yapılması için özel bir yasa düzenlemesine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ve bu konu da uygulama alanı bulmadan kapanmıştır. Fakat 1989 yılında amatör sporcuların desteklenmesine ve sosyal güvenliklerine yönelik bir protokol hazırlanmış ve bu protokole lisanslı olarak spor yapan herhangi bir yerde çalışmayan ve özel/kamu kuruluşlarında sigortalı olmayan dolayısıyla sağlık ve sosyal güvenlik konularında yardım almayan amatör sporculara Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerince “*Sporcu Sağlık Kartı*” verilerek devletin sağlık hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmıştır fakat protokol sporcular tarafından tam olarak bilinmediği için uygulama alanı bulamamış ve kaldırılmıştır (Can, 1991).

8-11 Mayıs 1990 tarihinde yapılan spor şurasında ise sporda sosyal güvenlik dolaylı olarak değil de ayrıca bir konu başlığı şeklinde görüşülmüş fakat yalnızca bir konu başlığı olarak kalmıştır çünkü şurada yalnızca doping, sağlıklı beslenme gibi konulara ele alınmış ve sosyal güvenlik konusu özel olarak kurulacak bir komisyonun görüşmesi için ertelenmiştir.

Son olarak 24.09.1997 tarihinde amatör sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınmaları için Topluluk Sigortası ya da İsteğe Bağlı Sigortaya tabi olarak sigortalanmaları için Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Bağ-Kur Genel Müdürlüğü arasında bir protokol imzalanmış ve imzalanan bu protokol ile amatör sporcuların sosyal güvenlik haklarına kavuşmaları sağlanmıştır. İlgili madde aşağıda yer almaktadır;

“...amatör sporcuların iş kazaları ve meslek hastalıkları, hastalık, analık, malullük ve ölüm risklerine karşı amatör sporcuların oluşturdukları dernek, Birlik, federasyonlar ve başka teşekküller Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne müracaat ederek ilgili sigorta kollarından biri/birkaçı ya da hepsine tabi olmaları için Çalışma ve Sosyal Bakanı ile Spordan Sorumlu Devlet Bakanı tarafından onaylanan genel şartlara göre topluluk sigortası sözleşmeleri imzalayabilirler.” Amatör sporculara tanınan bu sigorta isteğe bağlı olmasından ve katılımın az olmasından dolayı 5510 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılmıştır (İmamoğlu vd., 1999).

Fakat burada açıklanması gereken bir durum bulunmaktadır. Topluluk sigortası kapsamında sigortalı sayılacak sporcularla ilgili zorunlu sigortalı olma şartı bulunmamaktadır. Bu durum kulüpler, dernekler ve federasyonların sosyal güvenlik kurumu ile tamamen karşılıklı anlaşma esasına dayalı olarak sigortalı sayılmaları anlamı taşımakta ve isteğe bağlı olmaktadır. Ki uygulama uygulamanın pek fazla rağbet görmemesinden dolayı da yeni kanunla birlikte uygulamaya son verilmiştir.

3.1.2.2. 5510 Sayılı Kanun Sonrası Dönem

31.05.2006 tarihinde yasalaşan ve 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Konunu ile ülkemizde sosyal güvenlik reformu gerçekleştirilmiş ve başta 506 sayılı Kanun olmak üzere 5 ayrı sosyal sigorta kanunu (506,1479,2925,2926 ve 5434) yürürlükten kaldırılarak tek bir kanun altında toplanmış ve köklü değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerin başında 506 sayılı kanunun 86. Maddesi gereğince topluluk sigortası kapsamında sigortalı sayılan amatör sporcuların sigortalılık durumları sonlandırılmış ve sporcular sosyal güvenlik konusunda tekrar kendi başlarına bırakılmışlardır. Fakat eski kanun hükümlerince topluluk sigortası kapsamında sigortaları devam eden sporcuların sigortalılık durumları gerekli değerlendirmeler ve koşulların yerine getirilmesi şartı ile devam etmiştir. Sosyal güvenlik reformu kanunu olarak adlandırılan 5510 sayılı kanun amatör sporcuları bir kulübe bağlı olarak spor yapmadıkları ve bu faaliyetleri üzerinden gelir elde etmedikleri gerekçesiyle zorunlu sigorta kapsamına almamaktadır ve sporculara yönelik zorunlu sigorta kapsamında sayılırlar veya sayılmazlar şeklinde de bir ifadeye yer vermemiştir. Fakat Kanun 18 yaş altı tüm vatandaşları genel sağlık sigortası kapsamına aldığı için 18 yaş altı tüm amatör sporcular genel sağlık sigortalısı sayılmakta ve devletin sunmuş olduğu sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadırlar (Arıkan ve Mil, 2013).

3.1.2.2.1. Profesyonel Sporcuların Çalışma Koşulları ve Sosyal Güvenlik Hakları

Bu bölümde sporu meslek olarak yapan, kulübüyle yazılı bir hizmet sözleşmesi imzalayan ve karşılığında ücret alan profesyonel sporcularla profesyonel futbolcuların mevcut çalışma durumları ve sosyal güvenlik hukukundaki hakları ele alınmaktadır.

Profesyonel sporcu sporu meslek olarak, kazanç sağlamak amacıyla yapan kişidir. Anayasa'nın 48. Maddesine göre de herkes istediği alanda ve meslek dalında çalışma özgürlüğüne sahiptir. Spor özelinde de herkes spor içerisinde de istediği branşta kazanç sağlamak amacıyla çalışabilme serbestisine sahiptir dolayısıyla çalışma hakkı olarak spor içerisinde sporcuların sporu meslek olarak yapabilme ve sözleşme yapabilme hakkı bulunmaktadır. Fakat kişisel varlıkların parasal edimler içeren sözleşmelerin konusu olamayacağı da ifade edilmektedir. Profesyonel bir sporcu ise branşına özgü sahip olup geliştirdiği yeteneklerini kullanarak başarılı olma ve ödüller kazanma karşılığında kulübü ile anlaşma yapmaktadır. Profesyonel sporcu başarılı bir performans göstereceğini ve karşılığında ise ödüller kazanacağını taahhüt ederken kulüp ise sporcusunun ürün olarak kulübüne sunacağı ödülleri beklemektedir (Küçükgüngör, 2007). Aslına bakıldığında sporcu

ve kulüp arasında kurulan bu ilişkinin ve sporcunun kulübe sunduğu yetenekleri (kişisel varlığı) karşısında parasal bir kazanç sağlaması yukarıda açıklanan kişisel varlığın parasal edimler içeren sözleşmelerin konusu olamaz ilkesi ile çelişiyor gibi görünmektedir. Fakat sahip olunan yeteneğin meslek olarak yapılması ve bu yetenek üzerinden gelir elde edilmesi söz konusudur ve kişisel varlıklarla kişisel becerilerin meslek olarak yapılmasını birbirinden ayırmak gerekmektedir. Çünkü kişisel varlıklar korunması gereken değerler olarak görülürken kişisel becerilerin geliştirilerek mesleki bir uğraş olarak yapılmaktadır. Bu durum Ertaş ve Petek (2005: 72) tarafından şu şekilde örneklendirilmektedir;

“Bir ressamın fırçasını kullanma maharetinin ekonomik ve hukuki değeri ne ise, bir sporcunun da sportif yetenek ve gücünün değeri, bir spor dalını meslek olarak icra etmesi aynı şeydir. Modern toplumlarda avukatlık, doktorluk, mühendislik gibi birçok mesleğin yürütülmesi, devlet tarafından konulmuş hukuk kurallarına uyulmasına ve bu hususta kişiye bir ruhsat verilmesine bağlı tutulmaktadır. Bu kurallara uyulmaması ve ruhsat alınmadan adı geçen mesleklerin icrası, cezai ve hukuki yaptırımlara bağlanmıştır. Aynı şekilde, bir sporu profesyonel olarak icra etmek de belirli kurallara uyulmasına bağlıdır.”

Sosyal güvenlik mevzuatına bakıldığında profesyonel sporcular sigortalı sayılmaktadır⁸¹ ve branşlara göre farklı meslek kodları bulunmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından tarafımıza gönderilen spor dallarına yönelik meslek kodları şu şekildedir;

Tablo 3.3 Spor Dallarına Yönelik Meslek Kodları

Meslek Kodu	Meslek Adı
3421.01	Diğer Sporcular ve İlgili Personel
3421.02	Genel Kaptan-Spor
3421.03	Jokey
3421.04	Profesyonel Sporcu
3421.05	Futbolcu
3421.06	Voleybolcu
3421.07	Hentbolcu
3421.08	Basketbolcu
3421.09	Halterci
3421.10	Yüzücü
3421.11	Atıcı
3421.12	Tekvandocu
3421.13	Güreşçi
3421.14	Atlet
3421.15	Jimnastikçi
3421.16	Karteci
3421.17	Boksör
3421.19	Golf Sporcusu
3421.21	Aikido Sporcusu
3421.22	Wushu Sporcusu
3421.23	Masa Tenisi Sporcusu
3421.24	Judocu

⁸¹<https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/C72966F7-2801-41D8-811A-8C6471EC2DAB/Sigortalilik-Kapsami-2022-09-12-01-50-48> (Erişim tarihi: 02.04.2023)

3421.25	Kick Boks Sporcusu
3421.26	Muay Thai Sporcusu
3421.27	Bocce Sporcusu

Fakat her ne kadar 5510 sayılı kanunda profesyonel sporcular sigortalı sayılanlar arasında yer alsın ve meslek kodları belirlense de İş Kanunu kapsamında değerlendirilmemektedirler. Yani mevzuat ve uygulama farklılık göstermektedir. Çünkü profesyonel sporculara İş Kanunu hükümlerinin uygulanamayacağı madde 4/g bendinde açıkça ifade edilmektedir. Oysaki 5510 sayılı kanun sigortalı sayılanları üç grupta toplamakta ve iş sözleşmesine göre çalışan sigortalılar (m. 4/1, a), kendi adına bağımsız çalışanlar (m. 4/1, b) ve devlet memurları ve diğer kamu görevlileri (m. 4/1, c) şeklinde belirtmektedir. İş sözleşmesine bağlı olarak çalışan sigortalılar, *“hizmet (iş) sözleşmesine göre bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar”* şeklinde kanunda ifade edilmiş ve sigortalı sayılabilme koşulları üç başlık altında açıklanmıştır. Buna göre (m. 4/1, a);

- “Çalışma ya da iş ilişkisinin hizmet sözleşmesine bağlı olarak kurulması,
- İşin işyeri ya da işyeri olarak sayılabilen yerlerde yapılması,
- Çalışanın m.6’da bulunan sigortalı sayılmayanlar arasında bulunmaması”

şartlarını aynı anda sağlayan kişiler sigortalı sayılmaktadır. Şartlardan bir veya birkaçının olmaması kişinin sigortalı sayılmasına engel teşkil etmektedir. Profesyonel sporcuların faaliyet ve sözleşmeleri göz önünde bulundurulduğunda yukarıda belirtilen sigortalı sayılabilme şartlarının sağlandığı görülmektedir. Çünkü profesyonel sporcular kulüplerine bir hizmet sözleşmesiyle bağlanmakta ve sportif faaliyetlerini de yine bu sözleşme kapsamında ve kulüpleri tarafından gösterilen yerlerde yürütmektedirler. Dolayısıyla profesyonel sporcular karşılıklı olarak işverenleri yani spor kurumları (kulüp, dernek veya federasyonlar) ile imzaladıkları ve sözleşmede taahhüt ettikleri sportif edimlerini gerçekleştirmekle yükümlüdürler. Bu sebeple işçiyi koruyan 4857 sayılı İş Kanunu’nun sporcu sözleşmelerinden doğan anlaşmazlıklarda sporcuyu koruyucu ve anlaşmazlıkları çözmesi gerekmektedir. Fakat İş Kanunu hükümlerinin işçi niteliği taşıyan sporcuları koruyamayacağı da açıktır (Küçükgüngör, 1999).

İş sözleşmesinin tüm özellikleri sporcu sözleşmelerinde de bulunmakta ve İş Hukukundaki işçi-işveren ilişkisi sporcu ve kulüp arasındaki ilişkiyle aynı görülmektedir. Sporcuların kapsam dışında tutulması onların işçi olmalarının önünde bir engel teşkil etmediği gibi işçi olmalarını da engellemez bu sebeple profesyonel sporcuların da İş Kanunu kapsamında değerlendirilmesi, kıdem tazminatı gibi hakların sporculara özel bir talimatla ya da ek bir madde ile tanınması, özellikle kısa ve uzun vadeli sigorta kollarında sigortalılara tanınan hakların sporculara özel bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

3.1.2.2.1.1. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatında Durum

Ülkemizde profesyonel olarak kabul edilen tek spor dalı futboldur. 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunla verilen yetkiye dayanarak düzenlenen Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatında profesyonel futbolcularla ilgili tanımlama yapılmış ve tanımlanan sporcuların kulüple olan iş ilişkisine açıklık getirilmiştir. Buna göre profesyonel sporcu: *“Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcudur.”* (m.3.)⁸² ve dolayısıyla futbolcu sözleşmesi de kulüple karşılıklı yükümlülükler doğrultusunda imzalanan bir iş sözleşmedir. Futbolcular imzaladıkları sözleşme ile birlikte kulüplerinin çalışanı olmayı ve kulüplerinin faaliyetlerine katkıda bulunmayı taahhüt etmekte ve bu edimler karşısında da kulüplerinden ücret almaktadırlar. Yapılan sözleşme sonrasında kulüpler tarafından futbolcuların sigorta girişleri yapılmaktadır ve sigortası yapılan futbolcuların sosyal güvenlikleri sağlanmış olur. Dolayısıyla sözleşme taraflarından biri olan profesyonel futbolcular işçi, kulüpler de işveren sıfatıyla hareket etmekte iken imzalanan sözleşme de iş sözleşmesinin farklı meslek kollarında vuku bulmuş bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın vd., 2017).

Profesyonel futbolcuyu bünyesinde çalıştıran kulüp, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatının 21. Maddesine göre ücret ödemek zorundadır. Bu ücret ilgili maddede şu şekilde belirtilmektedir; *“Ücret, sözleşmede belirlenmesi zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen tutardır.”* Fakat uygulamada futbolcular için bu madde dışına çıkılarak peşinat ücreti, başarı primi, maç başı ücreti gibi çeşitli ücretlendirmeler yapılmaktadır. İşveren sıfatıyla kulüpler tarafından ödenen ücret İş Kanunu açısından değerlendirildiğinde, iş gören sıfatıyla futbolculara yapılmaktadır. Dolayısıyla sözleşme kapsamında işçi ve işveren unsurları bulunmaktadır. Fakat İş Kanunun 4. Maddesi gereğince diğer sporcular gibi futbolcular da kapsam dışında tutulmaktadır. Oysaki 5510 sayılı kanunda m. 4/1-a kapsamında işçi sayılmaları için yukarıda sayılan üç şartı futbolcuların da sağladığı görülmektedir. Hem işverenleri olarak kulüpleri ile iş ilişkileri hizmet sözleşmesine bağlı olarak kurulmakta hem işyeri ya da işyeri olarak sayılabilecek yerlerde işin yürütümü yapılmakta hem de m. 6’da bulunan sigortalı sayılmayanlar arasında bulunmamaktadırlar. Dolayısıyla İş Kanunu kapsamında 4/1-a’lı olarak işçi sayılmalarının önünde bir engel görülmemektedir. Futbolcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutulmasından dolayı futbolcu sözleşmelerinden doğan anlaşmazlıkların çözümünde ilk olarak Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı Hükümleri, Borçlar Kanunu’nun 313-317. Maddeleri ve genel

⁸²<https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf> (Erişim: 10.04.2023)

hükümleri kullanılmaktadır. Futbolcular için Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı Hükümlerinin uygulanmasının sebebi ise Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuk hükümlerine bağlı olmasından kaynaklanmaktadır (Baştürk, 2007; Aksoy, 2010).

Sosyal sigorta dışında profesyonel futbolcular ve profesyonel sporcuların sosyal güvenliklerini sağlamak amacıyla özel sigortalardan faydalandıkları bilinmektedir. Bu sigortalar genelde Sağlık sigortası (tamamlayıcı sağlık sigortası vb.), kişisel güvence sigortası ve ferdi ve kaza sigortalarıdır. Fakat ülkemizde faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası sigorta şirketlerinden alınan poliçelerde (Ek-5, Ek-3) ve Türkiye Sigortalar Birliği mevzuatında yer alan hükümlerde (Ek-1, Ek-2) sporcuları kapsayan ve sporculara özel bir sigorta bulunmamaktadır.

Öyle ki sporun yüksek risk taşımasından ve sporcuların da yüksek riskli işle uğraşan kişiler olmaları dolayısıyla özel sigortalarda sportif faaliyetler ve bu faaliyetlerle uğraşan profesyonel sporcular kapsam dışı bırakılmaktadırlar. Dolayısıyla yapılan özel sigortalarla birlikte profesyonel sporcuların yalnızca sağlık giderleri karşılanmakta, olası kaza risklerine karşı korunmak amacıyla yaptırılan Ferdi ve Kaza Sigortaları sporcuları korumamakta ve uzun dönemde sporcuların bakmakla yükümlü oldukları kişileri de kapsamamaktadır. Türkiye Sigortalar Birliğinde yer alan Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları 6. Maddede yer alan ve sigortanın kapsamadığı haller şu şekilde belirtilmiştir;

“c) Dağlara ve cumudiyelere tırmanma suret ile yapılan dağcılık, kar veya buz üzerinde yapılan bilumum sporlar (kayak, patinaj, hokey ve boksley gibi); cirit oyunu, manialı binicilik, polo, rugby, eskrim, halter, güreş, boks, basketbol, futbol ve yelken sporlar ile ağır ve tehlikeli jimnastik hareketleri ve profesyonel spor hareketleri,

d) Her nevi spor müsabakalar ile sürat ve mukavemet yarışları”⁸³.

Sonuç olarak özel sigortalar sosyal sigortalar gibi hem kısa hem de uzun dönemde profesyonel sporcuları sosyal risklere karşı istenilen ve beklenen manada geniş kapsamlı koruyamamaktadır.

Çalışmada spor dallarının profesyonelliğinden ziyade spor dallarını profesyonel şekilde meslek olarak yapan ve spor üzerinden süreklilik arz edecek şekilde gelir elde eden fiili profesyonel sporcuların sosyal güvenlik hakları ele alınmaktadır. Dolayısıyla profesyonel sporcuların çalışma şekilleri, sözleşmeleri ve parasal edimleri dolayısıyla sosyal güvenlik hukuku açısından m. 4/1-a'lı yani işçi sayılmalarında bir engel bulunmamaktadır fakat 4/1-a sigorta kolunda işçilere sağlanan hakların sporcular için uygun olmadığı da açıktır (Bu konu çalışmanın 3. bölümünde sporcular için sosyal güvenlik ihtiyacı doğran risk unsurları başlığı

⁸³ <https://www.tsb.org.tr/tr/mevzuat/> (Erişim tarihi: 12.04.2023)

altında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır). Bu sebeple sosyal sigorta kollarında işçilere sağlanan sosyal güvenlik haklarının (iş kazaları ve meslek hastalıkları, hastalık, analık, malullük, yaşlılık ve ölüm sigorta kollarında işçilere sağlanan izin, yardım, aylık, gelir vb. gibi hakların) sporculara özel şekilde uyarlanması ve uygulamaya hazır hale getirilmesi gereklilik arz etmektedir.

3.1.2.2.2. Amatör Sporcuların Çalışma Koşulları ve Sosyal Güvenlik Hakları

Amatör sporcular, yapmış olduğu sportif faaliyetten süreklilik arz etmeyecek şekilde bir gelir elde etmeyen kişilerdir. Fakat günümüzde amatör ve profesyonel sporcu kavramlarını birbirinden ayırmak oldukça zorlaşmıştır. Çünkü kulübü tarafından sigortası yapılmayan görünürde amatör olan sporcular kulüpleri ile sportif becerileri üzerinden karşılıklı bir sözleşme yapabilir ve sporcuya kulüp tarafından kimi zaman başarıları ile doğru orantılı olacak şekilde prim türü kimi zaman da sezon bitimine kadar belirli aralıklarla ödemeler yapılması yönünde taahhüt edilebilir. İşte bu durumda sporcunun amatörlüğünden değil gizli profesyonelliğinden söz etmek gerekmektedir. Fakat her ne şekilde olursa olsun sporcu ve kulüp arasında karşılıklı imzalanan bir hizmet sözleşmesi yoksa ve bu hizmet sözleşmesi karşısında sporcunun sigorta girişleri yapılmamışsa sporcunun sporu meslek olarak yapmasından ve profesyonelliğinden söz etmek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla amatör sporcuların sigorta kapsamına alınmaları söz konusu değildir çünkü sporu meslek olarak yapmamakta ve spor üzerinden gelir elde etmemektedirler (Öztuna, 2015).

Amatör sporcuların sigorta kapsamına alınmaları için TİCİ döneminden başlayarak günümüze kadar birçok girişimde bulunulmuştur. Bu girişimler daha çok amatör sporcuların sigorta kapsamına alınmasına yönelik adımlar olmakla birlikte konu ile ilgili alınan kararlar çalışmanın “3.1.2.1. 5510 Sayılı Kanun Öncesi Dönem” bölümünde ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Kısaca 5510 sayılı kanunla amatör sporcular için ön görülen topluluk sigortası ve isteğe bağlı sigortalılık uygulamasına son verilmiş ve zorunlu sigorta kapsamından çıkarılmışlardır.

Günümüzde ülkemiz sporcu popülasyonu içerisinde en kalabalık grubu oluşturan amatör sporcuların sosyal güvenliklerini sağlamaya yönelik farklı uygulamalar bulunmaktadır. Fakat bu uygulamalar kısa ve uzun vadeli sigorta kollarından sigortalıya sağlanan haklar gibi değil daha çok amatör sporcuların sağlık konusunda ihtiyaçlarını ve tedavi masraflarını gidermeye yönelik uygulamalardır. Bunlardan ilki 5510 sayılı 01.10.2008 tarihli yasa ile yürürlüğe giren Genel Sağlık Sigortasıdır. Bu sigorta kapsamında 18 yaş altında bulunan tüm bireyler gibi amatör sporcular da genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır

(kimlerin Genel Sağlık Sigortalısı sayılacağı “5510 sayılı kanun kapsamında sağlanan sosyal güvenlik hakları” başlığı altında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır). 18 yaş üstü sporcuların sağlık ve tedavi ihtiyaçlarını karşılamak için ise çeşitli protokoller imzalanmıştır. Bu protokoller şu şekildedir;

1) Sosyal Güvenlik Kurumunun Sağlık Yardımından Faydalanamayan Amatör Sporcuların Sağlık Giderlerinin Teminine İlişkin Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında İmzalanan Protokol (Ek-6, Ek-7).

Bu protokol 10.04.2013 tarihinde imzalanmış ve 10.05.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Protokolün amacı Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve bağımsız federasyonlar ile Türkiye Futbol Federasyonu lisansına sahip fakat herhangi bir sosyal güvenlik kurumunun sağlamış olduğu yardımlardan faydalanmayan amatör sporcuların sağlık ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Protokolde tedavi giderleri karşılanacak sporcular şu şekilde belirtilmektedir;

“Bir sporcunun muayene ve tedavi edilmek üzere resmi sağlık kuruluşlarına sevk edilebilmesi için,

- a) Herhangi bir şekilde sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından faydalanmıyor olması,
- b) Gelir tespitini yaptırmış olması,
- c) Lisansının yılı içerisinde vizeli olması gerekmektedir. Sporcuların bakmakla yükümlü olduğu kişiler kapsam dışıdır.”

Sporcuların muayene edilmek için nasıl sevk edileceği ve nerelerde muayene edileceği ile ilgili hükümler şu şekildedir;

- a) Sporcunun, muayene ve tedavisi için sevk işlemini, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl veya İlçe Müdürlükleri yapacaktır.
- b) Spor Genel Müdürlüğüne bağlı veya bağımsız federasyonlardan lisans almış sporcular, sevk talebinde bulunurken yılı içinde vize edilmiş lisanslarını ibraz edecektir.
- c) Türkiye Futbol Federasyonundan lisans almış amatör futbolcular sevk talebinde bulunduğu, görevli personel www.tff.org/default.aspx internet adresinin bilgi bankası/oyuncu arama bölümünden futbolcunun bilgilerine ulaşarak web sayfa çıktısını alacak ve saklayacaklardır.
- d) Tüm sporcular Sosyal Güvenlik Kurumunun sağlık yardımından herhangi bir şekilde faydalanmadığını gösteren belgeyi Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne teslim edecektir.
- e) Sporcunun sevk işlemi, protokolde bulunan ek- form ile yapılacaktır.
- f) Sporcunun tedavisinin yapılabileceği niteliklere haiz sağlık kuruluşun ilde bulunmaması halinde, muayeneyi yapan sağlık tesisi, sporcuyla tedavinin yapılabileceği en yakın sağlık kurum ve kuruluşuna sevk edecektir.”

Herhangi bir sağlık güvencesi olmadığına dair belgeleri olmayan sporcunun acil bir sağlık durumu olduğunda ise belgelerini daha sonra sunacağına yönelik protokolde bulunan taahhünameyi imzalaması gerekmektedir. Protokolde belirtilen şekilde sevk edilen sporcunun muayene işlemlerinin nasıl yapılacağına yönelik hükümler ise şu şekilde belirtilmektedir;

- a) Öncelikle (varsa) Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü tabiplerince muayene ve tedavileri yapılacaktır.

- b) Daire tabibi bulunmayan İl Müdürlükleri sporcuyla Sağlık Bakanlığına bağlı en yakın birinci basamak sağlık kuruluşuna sevk edecektir.
- c) Daire tabipleri veya birinci basamak sağlık kuruluşlarınca yapılan muayene ve tedavi sonucu gerek görülmesi halinde sporcular ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına sevk edilecektir. (Milli sporcularda silsile sırası aranmaz)
- d) Amatör sporcuların dış tedavilerine yönelik muayene ve tedavileri öncelikle birinci basamak sağlık kurum ve kuruluşlarınca yapılacaktır. (Milli sporcularda bu kural aranmaz)

Protokolde belirtilen şekilde sevki yapılan ve tedavi olan sporcunun tedavi masraflarının ödenmesine yönelik hükümler şu şekilde belirtilmektedir;

- a) Sağlık kurum ve kuruluşlarınca yapılan muayene ve tedavi giderleri ile bunlara dair reçete bedelleri,
- b) Milli sporcuların bulunduğu ilin dışına sevk edilmesi halinde, yol giderleri (1. Derece devlet memurlarının tabii bulunduğu mevzuat hükümleri doğrultusunda),
- c) Sağlık kuruluşlarınca dış tedavilerine yönelik yapılan muayene ve tedavilerine yönelik giderleri (protez dahil)

Sporcunun lisans aldığı Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerince gecikmeye meydan verilmeden ödemesi yapılacaktır. Sevk ve Muayene sonucu İl Müdürlüklerine tahakkuk ettirilen faturaların ödeme işlemleri sonuçlandırıldıktan sonra bu ödemeye ait belgelerin birer sureti Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığına gönderilecektir.

Protokol hükümlerinde belirtilen tedavi, sevk ve muayene giderleri dışında amatör sporcuların sağlık ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bazı istisnai durumlar da bulunmaktadır. Bunlar ise şu şekilde belirtilmektedir;

- a) Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri, kendi illerinde yapılan tüm kamp ve müsabakalara iştirak eden sporculardan, sevk isteyen olması durumunda Sosyal Güvenlik Kurumunun sağlık yardımından faydalanamadığına dair taahhütname alacak ve kendi illerinin sporcusu olma şartını aramadan sevk taleplerini yerine getirecektir. Daha sonra sporcunun lisansının bulunduğu İl Müdürlüğünden sosyal güvenliksiz olmadığına dair teyit alacaktır.
- b) Yukarıdaki (a) bendinde belirtilen işlemlerden kaynaklanan giderleri sevk işlemini yapan il müdürlüğü karşılayacaktır.
- c) Sporcuların milli takım kamp ve müsabakaları sırasında sakatlanmaları sonucunda, kullanılması gerektiği sağlık kurulu raporu ile belirlenen ortopedik araç, cihaz, tekerlekli sandalye ve protezin bedeli, Genel Müdürlük Sağlık Yüksek Kurulunun uygun görmesi halinde ilgili federasyon başkanlığının teklifi, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığının uygun görüşü ve Genel Müdürün onayı ile sporcunun lisansını aldığı İl Müdürlüğünce karşılanacaktır.

Ayrıca protokol hükümlerince gerekli şartları sağlamayan sporcuların sevki yapılmayacak olup, belirtilen şartlara uygun sevki yapılmayan sporcuların tedavileri sonucunda ödenen masraflar usulsüz sevk yapanlardan tahsil edilecektir. Sporcunun sosyal güvenlik yardımlarından faydalandığının ispat edilmesi durumunda ise yapılan sağlık giderleri

masrafları yasal faizi ile birlikte sporcudan tahsil edilecek ve sporcu Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda Ceza Kuruluna sevk edilecektir⁸⁴.

- 2) Sporcu Sağlığı Alanında, Ankara Yenimahalle Devlet Hastanesi Baştabipliğinden lisanslı sporcuların mümkün olan en üst düzeyde yararlanabilmesine dair şartları belirleyen protokol** 13.03.2012 tarihinde yürürlüğe giren bu protokol Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü ile Sağlık Bakanlığı Yenimahalle Devlet Hastanesi Baştabipliği tarafından karşılıklı şekilde yürütülmektedir. Protokol hükümleri şu şekildedir;

“Amaç

Madde 1- Bu protokolün amacı; sporcu sağlığı alanında, Ankara Yenimahalle Devlet Hastanesi Baştabipliğinde sunulmakta olan hizmetlerden lisanslı sporcuların mümkün olan en üst düzeyde yararlanabilmesine dair şartları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu protokol; muayene, teşhis, fizik tedavi, rehabilitasyon, laboratuvar tetkikleri, MR, Emg, Tomografi, Doppler, Bölgesel masaj ve sporcu sağlığı yönünden sunulan benzeri sağlık hizmetlerini kapsar.

Madde 3-

Bu protokolde adı geçen;

<i>a) Genel Müdürlük</i>	<i>: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğünü</i>
<i>b) Taşra teşkilatı</i>	<i>: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl ve İlçe Müdürlüklerini</i>
<i>c) Sağlık Kurumu</i>	<i>: T.C. Sağlık Bakanlığı Yenimahalle Devlet Hastanesini</i>
<i>d) Sporcu</i>	<i>: Lisansı bulunduğu yıl içerisinde vize edilmiş sporcu</i>
<i>e) Spor elemanları</i>	<i>: Teknik direktör, antrenör, masör, hakem vb. ifade eder.</i>

Sağlık Kurum / Kuruluşunun Sorumlulukları

Madde 4-

T.C. Sağlık Bakanlığı Yenimahalle Devlet Hastanesi;

- Hastaneye müracaat eden sporcuları bekletmeden ve öncelikli olarak kabul edecek, ihtiyaç duyulan işlemleri mümkün olan en süratli biçimde gerçekleştirmek,*
- Sağlık Uygulama Talimatında belirlenen ücretlerin dışında hiçbir ücret veya fark talep etmemek,*
- Kapsamda belirtilen kişilere yapılan uygulamalara ait işlemleri Sağlık Uygulama Talimatında belirlenen fiyatlar üzerinden faturalandırmak,*
- Tıbbi ve teknik donanım yetersizliği sebebiyle teşhis ve tedaviyi gerçekleştiremediği takdirde müracaat eden sporcu en yakın sağlık kurum veya kuruluşuna sevk etmek,*
- İl Müdürlüğünden sevkli gelen sporculara yapılan iş ve işlemlerle ilgili olarak yazılı geri bildirim sağlamak.*

⁸⁴ <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/2029/241/protokoller.aspx> (Erişim tarihi: 17.04.2023) (Ek-6 ve Ek-7)

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğünün Sorumlulukları

Madde 5-

- a) *Sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından faydalanmayan sporculara taşra teşkilatı tarafından hasta sevk evrakı düzenlenmesini sağlamak,*
- b) *Sosyal güvenliksiz bulunmayan sporculara ait fatura bedellerinin Taşra Teşkilatı tarafından Sağlık Uygulama Talimatı çerçevesinde ödenmesini sağlamak,*

Sevk Usulü

Madde 6- Sporculardan sosyal güvenliksiz bulunmayanların sevk işlemleri Taşra Teşkilatınca tanzim edilecek sevk evrakı ile gerçekleştirilecek, diğerlerinin sevk işlemi ise bağlı bulundukları sosyal güvenlik kurumunun tabii bulunduğu esas ve usuller doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

Ödeme Esasları

Madde 7- Sosyal güvenliksiz bulunan protokol kapsamındaki sporcuların tedavilerine ait giderler, mensubu bulundukları sosyal güvenlik kurumuna; sosyal güvenliksiz olmayıp, Taşra Teşkilatınca sevk evrakı tanzim edilen sporcuların giderleri ise, Sağlık Uygulama Talimatı dâhilinde sevk evrakını tanzim eden taşra teşkilatına fatura edilir. Sağlık uygulama talimatında belirtilenlerin dışında herhangi bir ücret talep edilemez. Kuruma gönderilen faturalar en geç 30 (otuz) gün içinde ödenecektir.

Usulsüz Sevk

Madde 8- Sosyal güvenliksiz olmayan sporcular için Taşra teşkilatı tarafından tanzim edilmemiş herhangi bir sevk evrakından Genel Müdürlük sorumlu tutulamaz.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Madde 9- Bu protokol hükümlerinin uygulanmasından doğabilecek aksaklık ve anlaşmazlıkların halinde Ankara mahkemeleri yetkilidir.

Protokolün Süresi ve Feshi

Madde 10- Bu protokol hükümleri imzalandığı tarihten itibaren 1 (bir) yıl geçerlidir. Karşı taraf bu protokolü 30 gün önceden haber vermek şartıyla bozmakta serbesttir. Taraflardan birisi bu protokolü feshetmedikçe, süresi kadar yenilenmiş sayılır.”⁸⁵ (Ek-8).

3.1.2.2.3. Diğer Spor Çalışanlarının Sosyal Güvenlik Hakları

4857 sayılı İş Kanunu yalnızca sporcuları kapsam dışında bırakmıştır. Dolayısıyla sportif faaliyetin sürdürülmesine katkıda bulunan antrenör, teknik direktör, doktor, sağlık çalışanı, malzemeci, masör, fizyoterapist ve kulüp bünyesinde çalışan temizlik ve güvenlik görevlisi, teknisyen gibi teknik elemanlar İş Kanunu kapsamında 4/1-a hükümlerince sigortalı

⁸⁵ <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/2029/241/protokoller.aspx> (Erişim tarihi: 18.04.2023)

sayılmaktadır. İlgili kanun yalnızca sporcular dışında spor işlerinde çalışanları kapsadığı için spor çalışanları hem İş Kanunu hem de Sosyal Güvenlik Kanunu hükümlerine tabi olmaktadır.

Jokeyler spor çalışanlarından farklı bir sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Çünkü 5510 sayılı kanunun 4. Maddesinin birinci fıkrasının b bendinde yer alan sigortalı sayılanlara ilişkin hükümlerde “10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jokey ve antrenörler hakkında da uygulanır.” İfadesi yer almaktadır. Buna göre 6132 sayılı kanuna tabi jokeyler ve antrenörler kendi adına bağımsız çalışanlar için uygulanan 5510 sayılı 4/1-b kapsamında sigortalı sayılmaktadırlar⁸⁶.

3.1.3. Sosyal Sigorta Dışında Sporcuların Sosyal Güvenliğini Sağlamaya Yönelik Uygulamalar

Sosyal sigortalar hem sporcuyu hem de sporcunun bakmakla yükümlü olduğu kişileri sosyal risklere karşı korumaktadır. Sosyal sigortalar dışında sporcuyu teşvik etmeye, sağlık ve tedavi giderlerini karşılamaya ve başarılarını ödüllendirmeye yönelik çeşitli uygulamalar bulunmaktadır.

3.1.3.1. Devlet Tarafından Sağlanan Haklar

Sporcuya sosyal sigortalar dışında devlet tarafından sağlanan haklar ve uygulamalar aşağıda açıklanmıştır.

3.1.3.1.1. Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun

24.06.2008 tarihinde kabul edilen ve 9.07.2008 tarihinde de yürürlüğe giren 5574 sayılı “Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun” Madde 1’de yer alan amaçlar doğrultusunda oluşturulmuş ve kabul edilmiştir. Bu amaçlar şu şekilde ifade edilmektedir;

“Türk vatandaşlarından uluslararası düzeyde üstün başarı kazanmış amatör sporculara ve bunların ölümü halinde bakmakla yükümlü oldukları eş ve çocukları ile takım halinde olimpiyat veya dünya şampiyonu olmuş amatör sporcuların milli takım teknik direktör ve antrenörlerine aylık bağlanması ve uluslararası düzeyde üstün başarı kazanmış sporculara "Devlet Sporcusu" unvanı verilerek, bu başarılarının taltif edilmesi suretiyle Türk vatandaşlarının spora özendirilmesi ve bu çerçevede Devlet tarafından yapılacak yardımların şekli ile bu yardımlardan yararlanma usul ve esaslarının tespit edilerek Devlet Sporcusu unvanı verilmesine ilişkin şartların belirlenmesidir.” (m.1.)

“Bu Kanun, müsabakaların yapıldığı dönem itibarıyla Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından olimpiik, paralimpik ve defolimpik spor dalları içinde kabul edilmiş spor dallarının büyükler kategorisinde; olimpiyat oyunlarında, Dünya veya Avrupa şampiyonalarında ferdi ya da takım

⁸⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6132.pdf> (Erişim; 18.04.2023)

sporlarında takım halinde birinci, ikinci ve üçüncü olan amatör sporcular ile bunların ölümü halinde bakmakla yükümlü oldukları eş ve çocuklarını ve takım halinde olimpiyat veya dünya şampiyonu olmuş amatör sporcuların milli takım teknik direktör ve antrenörlerini kapsar.”⁸⁷ (m.2).

3.1.3.1.2. Sporcu Şeref Aylığı

Sporcu Şeref Aylığı, 5774 sayılı Kanunun 2. Maddesinde belirtilen spor dallarında amatör sporcular ile Olimpiyat/Dünya şampiyonalarında yarışmalara katılan takım sporları içerisinde veya takım olarak gruplandırılan spor sallarında şampiyon olan amatör sporcuların milli takım teknik direktörleri ve antrenörlerinden, başarılarının geçersiz sayılmadığına, ömür boyu hak mahrumiyeti cezası almadıklarına yönelik Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından verilecek olan belgenin ibraz edilmesi durumunda, Cumhurbaşkanlığına yazılı beyanda bulunmaları ve sonrasında yarışmada kazanılan derecenin kazanıldığı tarihten önce bir dönem olamamak şartıyla 40 yaşını doldurmaları ve Türk vatandaşlığını sürdürmeleri şartıyla Cumhurbaşkanı tarafından verilecek bir kararla “Sporcu Şeref Aylığı” adında aylık bağlanmaktadır (m.3.).

Kapsam içerisinde yer alan amatör sporculardan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un 5. Maddesi gereğince alacakları sağlık kurulu raporlarında vücut fonksiyonlarının %40’ını kaybetmeleri durumunda 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun’un 8. Maddesi gereğince yaş şart aranmaksızın aylık bağlanmaktadır. Amatör sporculardan engellilik durumuna göre aylık bağlanmasına karar verilen sporcular 40 yaşını doldurdıkları güne kadar her üç yılda bir sağlık kontrolüne tabi tutulmaktadırlar. Engellilik durumu ortadan kalkan amatör sporcuların aylık ödemeleri ise raporun onaylandığı aybaşı itibari ile kesilmektedir. Sporcu şeref aylığı kapsamında ödenmesi gereken tutar Madde 3’te şu şekilde belirtilmektedir;

“Sporcu Şeref Aylığının bir aylık tutarı, 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan 30 günlük net asgari ücretin;

a) Olimpiyat oyunlarında ferdi olarak; birinci olan amatör sporculara %200’ü, ikinci olan amatör sporculara %160’ı, üçüncü olan amatör sporculara ise %140’ı,

b) Dünya şampiyonalarında ferdi olarak; birinci olan amatör sporculara %140’ı, ikinci olan amatör sporculara %120’si, üçüncü olan amatör sporculara ise %100’ü,

c) Avrupa şampiyonalarında ferdi olarak; birinci olan amatör sporculara %100’ü, ikinci olan amatör sporculara %80’i, ferdi olarak üçüncü olan amatör sporculara ise %60’ı, olarak tespit edilir.

Olimpiyat oyunları ile Dünya veya Avrupa şampiyonalarında takım sporlarında takım halinde birinci, ikinci veya üçüncü olan amatör sporculara, aynı seviyedeki bir şampiyonada ferdi başarıları sebebiyle aylık bağlananların başarı dereceleri esas alınarak hesaplanacak aylık tutarının %75’i oranında aylık

⁸⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5774.pdf> (Erişim tarihi: 20.04.2023)

bağlanır. Takım sporlarında takım halinde olimpiyat veya dünya şampiyonu olmuş amatör sporcuların milli takım teknik direktörlerine ve antrenörlerine ise bu sporculara bağlanan aylık oranında aylık bağlanır.

Amatör sporcular ile milli takım teknik direktörlerinin ve antrenörlerinin bu Kanun kapsamında belirtilen derecelerden birden fazlasına sahip olmaları halinde, kendilerine sadece sahip oldukları derecelerden en yüksek olanının karşılığı olan aylık bağlanır.” (m.3.).

Kanun kapsamında sporcu şeref aylığı alırken ölen amatör sporcuların bakmakla yükümlü oldukları kişilere 5510 sayılı Kanun kapsamında ölüm aylığı bağlanması şartlarını sağlayan eşine, eşin ölümü durumunda ise çocuklarına bağlanmaktadır.

3.1.3.1.3. Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi

5774 sayılı kanunla birlikte branşında başarılı sporcular aslında devlet tarafından ödüllendirilerek spora teşvik edilmektedir. Yapılan ödüllendirmeler, aylık ödemesi, birtakım avantajlar sağlanması sporcuları hoş tutmaya, yaşamlarını kolaylaştırmaya ve sosyal güvenlik altına almak amacıyla yapılmaktadır. Bu kanun kapsamında sporculara “Devlet Sporcusu” unvanı verilmesi yönünde hükümler de verilmiştir. Madde 7’de yer alan bu hükümlere göre;

“Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından olimpiik, paralimpik ve defolimpik spor dalları içinde kabul edilmiş spor branşlarının büyükler kategorisinde yapılan olimpiyat oyunlarında veya Dünya şampiyonalarında;

a) Ferdi spor dallarında birinci olanlara,

b) Takım veya takım tasnifi yapılan spor dallarında takım halinde ilk üçe giren sporcular ile bu sporcuların milli takım teknik direktör ve antrenörlerine,

c) Avrupa şampiyonalarında final oynayan milli takım sporcuları ile bunların teknik direktör ve antrenörlerine Devlet Sporcusu unvanı verilir. Devlet Sporcusu unvanı verileceklerin sporda şiddet, şike veya doping suçundan dolayı ömür boyu hak mahrumiyeti cezası almamış olmaları gerekir.

(2) Devlet Sporcusu seçilen adaylara Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile Devlet Sporcusu unvanı verilir. Devlet Sporcusu seçilenlere verilen berat Cumhurbaşkanı tarafından imzalanır.

(3) Devlet Sporcusu unvanı; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanın Başkanlığında Gençlik ve Spor Genel Müdürü, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı, Türkiye Milli Paralimpik Komitesi Başkanı ve ilgili federasyon başkanından oluşacak Kurulun gerekçeli kararı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile geri alınır.” (m.7.)⁸⁸.

Kanun kapsamında Devlet Sporcusu olan sporcular VIP salonlarını kullanabildikleri gibi müracaat etmeleri durumunda da Hususi Damgalı Pasaport (Yeşil Pasaport) alabilmektedirler⁸⁹.

⁸⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5774.pdf> (Erişim tarihi: 21.04.2023)

⁸⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5774.pdf> (Erişim tarihi: 24.04.2023).

3.1.3.1.4. Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik

Başarılı sporcuları ödüllendirmeye ve sporu teşvik etmeye yönelik yapılan çalışmalardan biri de 3286 sayılı kanun esas alınarak hazırlanan 13.09.2010 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile alınan 2010/956 numaralı “Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik” tir. Bu yönetmelik ulusal ve uluslararası spor karşılaşmalarında başarılı olan sporculara, spor kulüplerine, teknik direktör ve antrenörlerine aynı ve nakdi ödüllendirme yapılması amacını taşımaktadır. Yönetmeliğin kapsamı madde 2’de şu şekilde belirtilmiştir;

- “a) Olimpiyat, paralimpik ve deaflimpik oyunlarında,*
- b) Olimpik, paralimpik ve deaflimpik spor dalları ile IOC’nin tanıdığı diğer spor branşlarının Dünya ve Avrupa şampiyonalarında, büyükler, ümitler, gençler ve yıldızlar kategorilerinde,*
- c) Olimpik veya paralimpik olmayan spor dallarının Dünya ve Avrupa şampiyonalarında büyükler, ümitler, gençler ve yıldızlar kategorilerinde,*
- ç) Universiade ve Akdeniz oyunları ile Genel Müdürlüğün koordinesi ile iştirak edilen diğer uluslararası spor oyunlarında,*
- d) Türkiye Futbol Federasyonunun uluslararası müsabakalarında başarılı olan sporcuları, spor kulüplerini, teknik direktör ve antrenörler ile uluslararası spor faaliyet ve organizasyonlarında ülke tanıtımına katkıda bulunan sporcuları kapsar.” (m.2.).*

Yönetmelikte belirtilen madde 2’de yer alan hükümlere göre Olimpiyat, Dünya ve Avrupa şampiyonalarında başarılı olmuş sporculara belirlenen miktarlarda çeşitli ödüllendirmeler yapılmaktadır. Bu ödüllendirmeler ek ...’da ayrıntılı şekilde belirtilmiştir⁹⁰.

3.1.3.2. Federasyonlar Tarafından Sağlanan Haklar

Ülkemizde sporun teşvik edilmesi amacıyla kanun ve yönetmeliklerin dışında federasyonlar tarafından da çeşitli ödüllendirmeler yapılmaktadır. Bu ödüllendirmeler başarılı sporcuları, kulüpleri, antrenörleri, teknik direktörleri ve sporcuların bu başarıları elde etmesinde katkısı olan spor çalışanları için yapılmaktadır. Federasyonların yapmış oldukları bu ödüllendirmeler “Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik kapsamı dışında kalan” kapsamı dışında kalanları kapsamaktadır. Her federasyon kendi bütçesine göre ya farklı miktarlarda ya da Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’te belirlenen miktarlara bağlı olarak ödüllendirme yapmaktadırlar. Ya da özel bir ödüllendirme

⁹⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2010956&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 25.05.2023)

yapmadan yalnızca devlet tarafından sağlanan yardımlarla ilgili sporcuları bilgilendirme yoluna gitmektedirler.

Özel olarak ödül ve yardım talimatı olan federasyonlardan biri Türkiye Taekwondo Federasyonu'dur. Başarılı sporculara, onların antrenörlerine, teknik direktörlerine, kulüplere ve sporcunun başarısında emeği geçen diğer çalışanlara yönetim kurulu kararı ile aynı ve nakdi ödül verilmektedir. Yapılan ödüllendirmenin amacı Taekwondo sporunun gelişmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmak sporcuyu teşvik etmektir. Ödüller *“Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik kapsamı dışında kalmak şartıyla; olimpiyatlar, dünya ve Avrupa şampiyonaları, dünya ve Avrupa kupaları, diğer uluslararası ve ulusal müsabakalar ve Federasyonun diğer faaliyetlerinde; Federasyon bütçesi dikkate alınarak uluslararası alanda, dünya, Avrupa müsabakaları ile ülkemizi tanıtıcı ve önemli görülen turnuvalarda başarılı bir şekilde temsil eden sporculara”* federasyon yönetim kurulu kararı ile verilebilir⁹¹.

Türkiye Karate Federasyonu da başarılı olan sporcu ve sporcunun başarılı olmasında emeği geçenleri kendi ödül talimatı kapsamında ödüllendiren federasyonlardan biridir. 04.04.2009 tarihinde kabul edilen Karate Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi ve Desteklenmesine Dair Talimat, ulusal ve uluslararası Karate müsabakalarında başarılı olan sporcuları, sporcuların antrenörlerini, teknik direktörlerini, kulüplerini ve sporcunun başarılı olmasında katkısı olan spor çalışanlarını aynı ve nakdi yardımlar yapılarak ödüllendirilmesi amacını taşımaktadır. Ödül verilecek karate müsabakaları ve ödüllerin kimlere ne kadar miktarlarda verileceği ilgili talimatta şu şekilde belirtilmektedir;

“ÖDÜL VERİLEBİLECEK SPOR MÜSABAKALARI

MADDE 5- Olimpiyat Oyunlarında, Dünya ve Avrupa ferdi veya takım şampiyonalarında, Akdeniz Oyunlarında, Dünya Üniversitelerarası Şampiyonalarında, Uluslararası Müsabakalarda ve Ulusal Müsabakalarda büyükler, gençler, yıldızlar ve minikler kategorisinde başarılı olan sporcular ve bunların spor kulüplerine, teknik direktörlerine, antrenörlerine ve spor elemanlarına bu talimatta gösterilen ödüller Yönetim Kurulu kararı ile verilebilir.

ULUSLARARASI MÜSABAKALAR

(1) Olimpiyat Oyunlarında, Ferdi Müsabakalarda,

a) Birinci olan sporculara en fazla 200 Adet

b) İkinci olan sporculara en fazla 150 Adet

c) Üçüncü olan sporculara en fazla 100 Adet

ç) Dereceye giren sporcuların teknik direktörüne Birinci olan her sporcu için 40 Adet, İkinci olan her sporcu için 30 Adet, Üçüncü olan her sporcu için 20 Adet,

⁹¹https://turkiyetaekwondofed.gov.tr/?page_id=879 (Erişim tarihi: 26.04.2023)

d) Kulüplere,

1- Her Birinci için en fazla 50 Adet

2- Her İkinci için en fazla 40 Adet

3- Her Üçüncü için en fazla 30 Adet Cumhuriyet Altını karşılığı ödül verilebilir.

(2) Dünya Şampiyonalarında, büyükler kategorisinde ferdi müsabakalarda,

a) Birinci olan sporculara en fazla 150 Adet

b) İkinci olan sporculara en fazla 100 Adet

c) Üçüncü olan sporculara en fazla 75 Adet

ç) Dereceye giren sporcuların Teknik Direktörlerine en fazla Birinci olan her sporcu için 50 Adet, İkinci olan her sporcu için 40 Adet, Üçüncü olan her sporcu için 30 Adet

d) Kulüplere,

1- Her Birinci için en fazla 50 Adet

2- Her İkinci için en fazla 40 Adet

3- Her Üçüncü için en fazla 30 Adet Cumhuriyet Altını karşılığı ödül verilebilir.

(3) Akdeniz Oyunlarında, Dünya ve Avrupa Kulüpler Kupası, Avrupa Şampiyonalarında büyükler kategorisinde takım müsabakalarda,

a) Birinci olan sporculara en fazla 100 Adet

b) İkinci olan sporculara en fazla 75 Adet

c) Üçüncü olan sporculara en fazla 50 Adet

ç) Dereceye giren sporcuların teknik direktörüne birinci olan her sporcu için 25 Adet, İkinci olan her sporcu için 20 Adet, Üçüncü olan her sporcu için 15 Adet,

d) Kulüplere,

1- Her Birinci için en fazla 35 Adet

2- Her İkinci için 25 Adet

3- Her Üçüncü için 15 Adet Cumhuriyet Altını karşılığı ödül verilebilir.

(4) Avrupa Kupası, Avrupa Öğrenciler Şampiyonası ve ferdi müsabakalarda,

a) Birinci olan sporculara en fazla 75 Adet

b) İkinci olan sporculara en fazla 50 Adet

c) Üçüncü olan sporculara en fazla 25 Adet

ç) Dereceye giren sporcuların teknik direktörüne birinci olan her sporcu için 20 Adet, İkinci olan her sporcu için 15 Adet, Üçüncü olan her sporcu için 10 Adet,

d) Kulüplere,

1- Her Birinci için 25 Adet

2- Her İkinci için 15 Adet

3- Her Üçüncü için 5 Adet Cumhuriyet Altını karşılığı ödül verilebilir. ”⁹².

3.1.3.3. Vakıflar Tarafından Sağlanan Haklar

Sporun dolaylı öznelereinden biri olan vakıflar Türk Medeni Kanunu’na göre belirli bir amaca hizmet etmesi amacıyla bir malvarlığının o amaca tahsis edilmesidir. Vakıflar yeterli

⁹² <http://www.karate.gov.tr/?s=talimatlar> (Erişim tarihi: 28.04.2023)

mal ve hakların bir amaca özgü olarak faaliyet sürdürdüğü tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.⁹³ Vakıflar belli bir amaca hizmet eden mal topluluklarının oluşturduğu tüzel kişilikler olduğu için vakıflara üyelik ve ortaklık yapılmamaktadır çünkü vakıflarda bir mal ya da mal topluluğunun belirli bir amaç için tahsis edilme durumu söz konusudur (Ertaş, Ş. ve Petek, 2005: 134). Bu sebeple ülkemizde de birden fazla spor vakfı bulunmaktadır. Bu vakıflar sporculara, antrenörlere, kulüplere, kısaca sporun çalışanlarına fayda sağlamak için kurulmakta ve faaliyet göstermektedirler. Türk Spor Vakfı⁹⁴, Türk Güreş Vakfı⁹⁵, ENKA Spor Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı⁹⁶, Türkiye Süper Lig Profesyonel Futbol Kulüpleri Vakfı⁹⁷, Türk Atletizm Vakfı⁹⁸, Basketbol İçin Destek ve Eğitim Vakfı⁹⁹ ülkemizde spor yararına faaliyet gösteren vakıflardandır.

Genel olarak her birinin kuruluş ve amaçlarına bakıldığında sporcunun desteklenerek başarısının ödüllendirilmesi için ayni ve nakdi yardımlar yapılması, sporun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için de seminer, eğitim, kurs gibi olanakları sunulması amaçlarını taşımaktadır ve bu doğrultuda faaliyetler sürdürmektedirler.

⁹³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> (Erişim tarihi: 29.04.2023).

⁹⁴ <http://www.turksporvakfi.org/Detay/Hakkimizda/Vakif-Senedi/34> (Erişim tarihi: 04.05.2025)

⁹⁵ <https://www.turkguresvakfi.org.tr/> (Erişim tarihi: 04.05.2025)

⁹⁶ <https://www.enkaspor.com/kulup-hakkinda/enka-spor-egitim-ve-sosyal-yardim-vakfi/> (Erişim tarihi: 04.05.2025)

⁹⁷ <http://www.kuluplerbirligi.org/> (Erişim tarihi: 04.05.2025)

⁹⁸ <http://tav.org.tr/> (Erişim tarihi: 04.02.2022)

⁹⁹ <https://bidev.org.tr/> (Erişim tarihi: 14.02.2022)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYA'DA ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE SPORCU SOSYAL GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

Bu bölümde Avrupa Birliği ülkeleri, Amerika, Çin ve İngiltere’de kullanılan sosyal güvenlik sistemleri ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonrasında aşağıda yer alan ülkelerde profesyonel sporcuların sosyal güvenlik haklarına yönelik mevcut durum açıklanmıştır.

4.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönem Sosyal Güvenlik İhtiyacı

Geleneksel dönem olarak da adlandırılan dönem ilkel toplumlardan Sanayi Devriminin başladığı 18 yy. ortalarına kadar ki dönemi kapsamaktadır. Dönemin uzunluğu göz önünde bulundurulduğunda içerisinde farklı birçok gelişim evresi bulunmaktadır fakat en temel anlamıyla dönemin özelliklerine bakıldığında, nüfusun çoğunluğunun köylerde yaşadığı, ekonominin tarımsal üretime dayandığı, şehirlerde ise esnaf- zanaatkar birliklerinin olduğu, ihtiyaçların takas yöntemiyle giderildiği, daha çok ayni ekonominin geçerli olduğu ve son olarak sosyal hayatın şekillenmesinde dinin etkili olduğu görülmektedir. Bu yapılanmaya ve sosyal duruma yönelik güvenlik ihtiyacı ise daha çok bireyin ailesi, komşu ve akrabaları, dini sosyal yardımları, loncalar ve vakıflar aracılığıyla giderilmektedir (Alper, 2019: 15-16).

Kaynağı insan olan, devletin kurumsal yapısının dışında oluşturulan ve “*Geleneksel Sosyal Güvenlik Müesseseleri*” olarak adlandırılan bu teşekküller toplumsal hayatın sosyo-ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesi için faaliyet göstermiştir (Dilik, 1988).

Sanayi Devrimi öncesi dönemde “Geleneksel Sosyal Güvenlik Müesseseleri” dışında devlet tarafından kabul edilen sosyal güvenlik kavramının uygulamada ilk adımları ise günümüz İngiltere’sinin sosyal güvenlik mevzuatının temellerini oluşturan ve 1601 yılında kabul edilen “Yoksulluk Yasası” ile atılmıştır¹⁰⁰. Bu yasa aslında sosyo-ekonomik düzenin sağlanması için yürürlüğe konulmuş “İngiliz Yoksulluk Yasalarının” hem en insancılı hem de en kapsamlısıdır. İşsizlik ve kıtlıkla yoğun şekilde mücadele edilen dönemin İngiltere’sinde bakıma muhtaç olunanları korumak ve sosyal güvenlik ihtiyacını karşılamak için kabul edilen bu yasanın ardından 18. Yy ortalarından itibaren baş gösteren ve özellikle Avrupa ülkelerinde sosyo-ekonomik dönüşümlere yol açan Sanayi Devrimi meydana gelmiş ve bu devrim sosyal güvenlik müdahaleleri konusunda büyük bir yol ayrımına neden olmuştur (Beier, 2003: 36; Hansan, 2011).

¹⁰⁰ <https://socialwelfare.library.vcu.edu/programs/poor-laws/> (Erişim tarihi: 13.04.2023).

4.2. Sanayi Devrimi Sonrası Dönem Sosyal Güvenlik Modelleri

İlkel toplumlarda geleneksel sosyal güvenlik müesseseleri ile giderilmeye çalışılan sosyal güvenlik ihtiyacı sanayi devrimi ve sonrasında toplu şekilde ortaya çıkan yoksulluk ve olumsuz çalışma şartlarından dolayı devletin müdahalesini kaçınılmaz kılmıştır. Sonrasında meydana gelen bu ihtiyacı gidermeye yönelik modern sosyal güvenlik müesseseleri oluşturulmuştur. Alınan sosyal güvenlik tedbirleri küreselleşmeyle birlikte günümüze kadar değişen koşullar karşısında farklı şekillerde dönüşüm yaşamıştır. Çünkü yaşanan ekonomik ve toplumsal durumlar (bu durumlar liberal ekonominin benimsenmesi ve uygulanması sonrasında işçilerin emeklerinin meta olarak değerlendirilmesi, işçilerin kentlere göç etmesi ve ağır çalışma koşulları ve emeğin sömürülmesi gibi durumları içermektedir) en uygun sosyal güvenlik sisteminin oluşturulmasına zemin hazırlamış ve sonucunda toplumlar benimsenen ekonomik yapıyla uyumlu şekilde çalışacak en etkili sosyal güvenlik sistemlerini oluşturmuşlardır.

Sosyal güvenlik sistemlerinin oluşturulmaya başlandığı döneme genel olarak bakıldığında özellikle o dönemde Avrupa ve Amerika tarafından liberal kapitalist ekonomik modelin benimsendiği görülmektedir. Öyle ki liberalist ekonomik politika anlayışı genel olarak devlet müdahalesinin en aza indirilmeye çalışıldığı ve negatif insan haklarının geçerli olduğu “*bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler*” felsefesini savunmaktadır (Atilla, Yayla, 2008: 163-170). Bu anlayış liberalizm temelinde hareket eden ve yönetim biçimini de aynı temel üzerinde şekillendiren politik bir sistemdir. Bu politik sistem kendi içerisinde üç döneme ayrılmaktadır. İlk dönem olarak adlandırılan klasik liberalizm döneminde, hüküm sürdüğü 18. Ve 19. Yy ‘da, serbest piyasanın önemine vurgu yapılmıştır ve dönemin hakim düşüncesi ise toplumsal iyiliği sağlamanın yolunun bireylerin kendi çıkarları peşinde koşmalarına müsaade etmekten geçtiği fikrine dayanmaktadır (Birsen Örs, 2009:49-69). Sosyal liberalizm döneminde devletin müdahalesinin en aza indirilmesi ve bireylerin serbest bırakılmaları durumunda bir bütün olarak toplumsal refahın da artırılabileceği düşünülmektedir. Ancak özellikle sanayileşmenin hiç müdahale edilmeyen sonuçlarının yaratmış olduğu yoksulluk ve feci çalışma koşulları içerisinde yaşayan çalışanların sosyal hakları karşısında liberal kapitalist ekonomik yapıyı benimseyen devletler ve liberaller (Lord William Beveridge vb.) devletin müdahale etmesi gerektiğini savunmuşlar, özellikle ağır koşullar altında çalışan ve yoksulluk içinde yaşayanların refah seviyesini artırmak için sosyal reform yasalarının kabul edilmesi yönünde çabalar göstermişlerdir. Gösterilen bu çabalar klasik liberalizmin dönüşüm yaşadığının göstergesidir. Bu sebeple özellikle 1870 ve 1929 arasındaki döneme ismini veren sosyal liberalizm pozitif insan haklarının var olduğu, çalışanların ve yaşayanların

sosyal refahını sağlamak ve korumak için de devlet müdahalesinin gerekli olduğu bir ideolojiyi savunur (Birsen Örs, 2009: 74-84). İşte sosyal liberalizmin hâkim olduğu bu düşünce o dönemde ortaya çıkan sosyal refah devleti anlayışını etkileyen faktörlerden biri olmuştur ve bu faktörler devletlerin oluşturdukları sosyal güvenlik sistemlerine de yön vermişlerdir.

Yapılan açıklamalarla birlikte liberal kapitalist ekonomik yapıyı benimseyen devletlerin sosyal güvenlik sistemlerinin Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrası dönemlerini kapsadığı söylenebilir. Aşağıda bu devletlerin tarihsel olarak sosyal güvenlik sistemleri ve sporcuların hukuki olarak sosyal güvenlik hakları ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

4.2.1. Bismarck Modeli

Sosyal güvenlik sisteminin ilk uygulaması 1880'lerde Almanya'da döneme ve sisteme ismini veren Otto von Bismarck tarafından gerçekleştirilmiştir. Alman Sosyal Sigortalar Sistemi şeklinde de ifade edilen ilk sosyal güvenlik sistemi 1883 yılında hastalık sigortası, 1884 yılında iş kazaları, 1889 yılında da yaşlılık ve malullük sigortaları şeklinde yasalaşmıştır. Sistem kapsamına ilk olarak çalışan mavi yakalı işçiler alınmış olsa da daha sonraki yıllarda çalışan herkes sigorta kapsamına alınmıştır (Cichon ve Normand, 1994). Bu kanunlarının ilk kez Almanya'da yasalaşarak yürürlüğe girmesinin nedeni sanayileşme düzeyinin Almanya'da diğer Avrupa ülkelerinin sanayileşme düzeylerinden görece daha yüksek olmasıdır. Üstün sanayileşme düzeyinin de olumsuz sonuçları olmuştur. Kırsal alandan kente çalışmak amacıyla gelen işçi kesiminin ağır çalışma koşulları altında yoksulluk içinde yaşamaları ve ekonomik krizle birlikte artan sefaletle birlikte birtakım önleyici reform çalışmaları yapılmıştır. Bismarck tarafından hazırlanan reform çalışmaları devletin müdahalesinin zorunlu olması yönündeydi. Buna göre devlet koşulları iyileştirici ve yoksulluğu önleyici etkilerde bulunmakla yükümlüdür.

Alman sistemi diye de adlandırılan Bismarck modeline göre çalışanlar ve işverenler sigorta kapsamına alınmaktadır. Bu sistem hem çalışanlar hem de işverenler tarafından bordro kesintisi yolu ile ortaklaşa finanse edilmektedir. Finanse edilen pirim ödemeleri ortak bir havuzda toplanmakta ve sigortalı kişinin karşılaşılabileceği olası yaşlılık, sakatlık, emeklilik, hastalık, işsizlik ve sağlık gibi sosyal risklere karşı kişiye sosyal/sağlık hizmetlerinin sağlanması için kullanılmaktadır. Sağlık sigortaları kamu iş birliği ile çalışan özel sigorta şirketleri aracılığıyla yapılmaktadır. Bu sistem gelir seviyesine göre sigortalama konusunda kişilere farklılıklar sunmaktadır (Cremer ve Pestieau, 2003). Buna göre belirli bir gelir seviyesinin altında olan kişilerin sağlık giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Çalışan

kişilerin sigorta bedeli ise bizzat geliri üzerinden işveren ile birlikte ortaklaşa finanse edilir. Belirli bir gelir seviyesinin üzerinde olan kişiler ise kamu iş birliği ile yetkilendirilen sigorta şirketleri üzerinden değil özel olarak kendisinin belirleyeceği bir sigorta şirketi üzerinden sağlık sigortasını yaptırmakta özgür bırakılmaktadır (Kulesher ve Elizabeth Forrestal, 2014).

Bismarck modeli kâr amacı gütmeyen ve sistemin kullanıldığı ülkelerde yaşayan tüm vatandaşları kapsayan bir sağlık sigortası sistemidir. Bismarck modelini kullanan ülkelerde sağlık hizmeti özeldir (Wallace, 2013).

4.2.2. ABD Modeli

1929 Ekonomik krizi Amerika’da ciddi krizlere ve işsizliğin artmasına neden olmuştur. O dönemin devlet başkanı Roosevelt liberal kapitalist ekonomik modelde devlet müdahalesinin minimum olduğu bir politik-ekonomik modelle hem ekonomik krizin hem işsizliğin hem de işsizlikle baş gösteren yoksulluğun çözülemeyeceği düşüncesiyle sosyal refah devleti anlayışına yönelmiştir. Yukarıda da ayrıntılı şekilde açıklanan sosyal refah liberalizminin hüküm sürdüğü bir dönemin etkisiyle ekonomik krizden çıkmanın şartı devlet müdahalesine bağlanmıştır. Bu kapsamda 14 Ağustos 1935 tarihinde Sosyal Güvenlik Kanunu kabul edilmiştir (Güzel vd., 2016: 13-21). Kabul edilen kanun kapsamında işçiler uzun vadeli risk kollarından ölüm ve yaşlılık risklerine karşı sigorta kapsamına alınmakta ve işsizlik risklerine karşı da yoksulluğa düşülmemesi için gerekli önlemler alınmaktadır. Kısaca bu yeni sosyal güvenlik yasası içerisinde hem ekonomik anlamda hem de sosyal anlamda iyileştirici önlemler barındırmaktadır. Çağdaş anlamda ilk Sosyal Güvenlik Kanunu’nun yürütücüsü Amerika’da ise sosyal güvenlik sistemi tamamen farklı işlemektedir. Buna göre ABD sosyal güvenlik sistemi çalışanların uzun vadeli sigorta kolları kapsamına alındığı bir sistem üzerine kuruluyken sağlık sigortası sistemi tamamen sosyal güvenlik yasasının dışında yürütülmektedir (Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 43-47).

Bu bakımdan ABD’nin parçalanmış bir sağlık sistemi bulunmaktadır ve sağlık sigortasında kurumsal çeşitliliğin çok olduğu ülkedir. Herkese sağlık hizmeti verilmediği gibi sosyal yardımlardan yararlanma konusunda da farklılıklar bulunmaktadır. Bismarck ve Beveridge modelini kullanan ülkelerde herkes için tek tip bir model geçerliyken ABD’de farklı sınıflar için farklı sistemler kurulmuştur. Bu sistemler içerisinde çoğu kâr amacı güden ama kamu iş birliğinde çalışan şirketler bulunmaktadır (Reid, 2009).

4.2.3. Beveridge Modeli (Ulusal Sağlık Modeli)

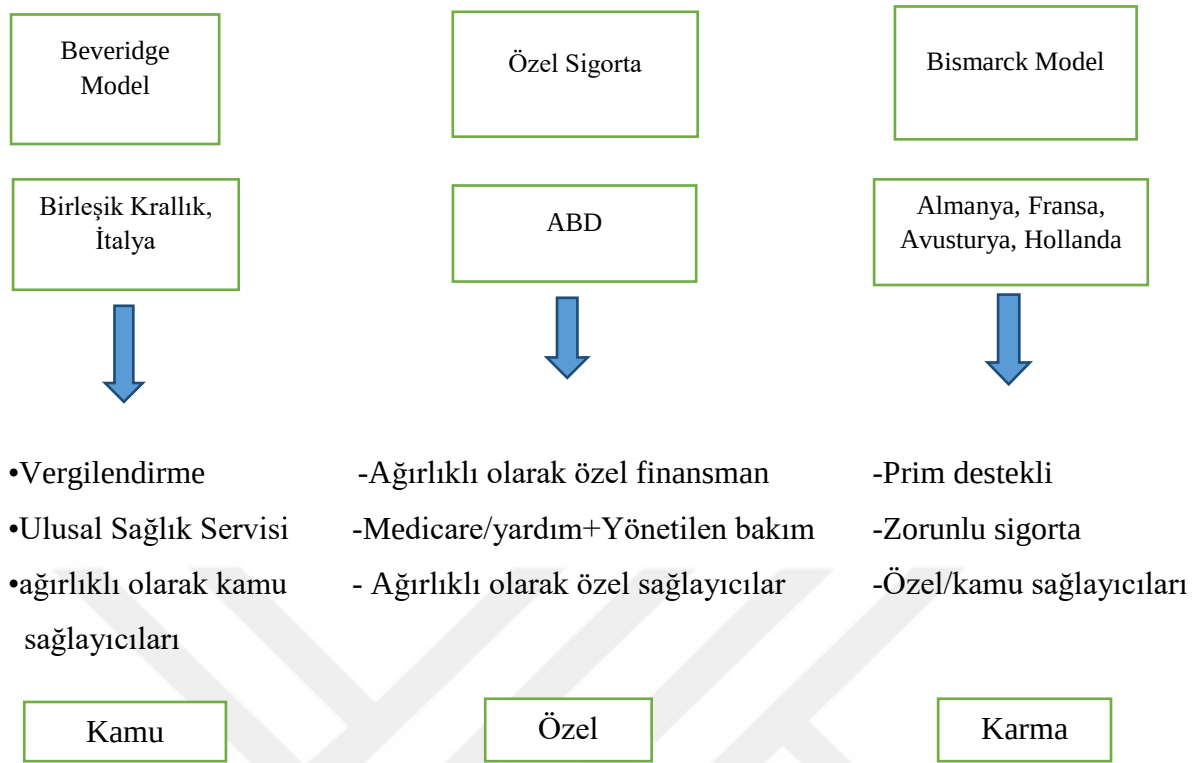
Bu model de Otto von Bismarck’ın kendi ismini verdiği gibi ismini hem bir liberalist hem de bir ekonomist olan Lord William Beveridge’den almıştır. Yukarıda da açıklandığı gibi

modelin hazırlandığı dönem ekonomik buhran ve sonucunda ortaya çıkan yoksulluğun arttığı bir dönemdir. Bu model yoksulluk içinde yaşayan insanları ve ekonomik krizle mücadele eden ülkeleri krizden kurtarmak ve refah seviyesine ulaştırmak için sosyal refah seviyesine ulaştırma anlayışına dayanmaktadır. Beveridge, sosyal liberal politikaların da etkisiyle çağdaş toplumu yoksulluktan kurtarmak için İngiltere başta olmak üzere başkaca ülkelere de sosyal güvenlik alanında öncü olabilecek nitelikte bir rapor hazırlamıştır. Hazırlanan bu raporda önerilen sosyal güvenlik sisteminin ilk amacı tüm toplumun yoksulluktan kurtarılmasıdır. Bu da ancak sistemli bir sosyal güvenlik modeli ile mümkün olabilir. Oluşturulan sistem tüm İngiliz toplumunun sisteme dâhil edilmesi ve insanların yoksulluktan korunması amacıyla asgari yaşam düzeyinde yardım ve ödemeler yapılması esasına dayanmaktadır. Bu modelde sosyal güvenlik sistemi tek bir kamusal kurum çatısı altında birleşmektedir. Sistem, vergi ödemeleri yoluyla finanse edilmektedir. Ulusal Sağlık Hizmeti olarak adlandırılan sağlık hizmetleri kamusal bir hizmet olarak sunulmaktadır ve vergilerden alınan fonlar aracılığıyla hükümet tarafından giderler karşılanmaktadır.

'Kamu' modelinde, finansman temel olarak vergilendirmeye dayalıdır ve hizmetlerin temel olarak halk sağlığı sağlayıcıları (hastaneler, toplum doktorları vb.) tarafından sağlandığı merkezi olarak organize edilmiş bir Ulusal Sağlık Hizmeti ile karakterize edilir. Bu modelde, sağlık bütçeleri diğer harcama öncelikleriyle rekabet halindedir. Bu modeli kullanan ülkeler İngiltere, İtalya, İspanya, İsveç, Danimarka, Norveç, Finlandiya ve Kanada'dır.

4.2.4. Cepten Ödeme Modeli

Bu model son yıllarda dünyada Çin, Afrika, Hindistan ve Güney Amerika'nın kırsal kesimleri gibi ülkelerde kullanılan bir sosyal güvenlik modelidir. İsminden de anlaşılacağı üzere sunulan sağlık giderleri genellikle kişilerin tercihine bağlı olarak özel ücretlendirmeye tabi bir şekilde sunulmaktadır. Bu sistemin kullanıldığı ve vahşi kapitalizmin hüküm sürdüğü ülkelerde milyonlarca kişi belki de hiç sağlık hizmeti almadan yaşamaktadır (Wallace, 2013). Çünkü bu modeli kullanan ülkelerin toplu bir tıbbi bakım sağlamak için sistemleri hem çok dağınık hem de çok düzensizdir. Aslına bakılırsa gerek ülkelerin sosyo-ekonomik yapısından gerekse de kültürel yapılarından anlaşılacağı üzere bu ülkelerde sosyal güvenlik sistemi genellikle zenginlerin sağlık hizmeti almasından yana işlemektedir. Sağlık hakkının insan hakkı olduğu bir yüzyılda, yoksullar sağlık hizmeti alması ve korunması gereken bir grupta yer almamaktadır. Hastalanmaları durumunda genellikle şifacı diye adlandırılan geleneksel yöntemleri uygulayan kişilerle ürünlerini (eğer ürettikleri sebze, süt vb. varsa) takas ederek tedavi ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar (Reid, 2009).

Şekil 4.1 Sosyal Güvenlik Modelleri

4.3. Dünyada Çeşitli Ülkelerde Sporcu Sosyal Güvenliği

4.3.1. Avrupa Birliği

Sosyal güvenlik sistemleri ülkelerin sosyo-ekonomik ve toplumsal yapılarına göre şekillenmektedirler. Avrupa Birliği içerisinde bulunan ülkelerin sosyal güvenlik sistemleri de ülkelerin kendi ihtiyaçlarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu kapsamda Avrupa Birliği aldığı kararlar ve yayınladığı yönetmeliklerle tüm Avrupa çapında iş sağlığı ve güvenliği standartlarını belirlemektedir. Güçlü bir Avrupa için ülkelerin Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlıkları da refah ve sosyal güvenlik konularına katkıda bulunmak için Avrupa Birliği'nin belirlemiş olduğu iş sağlığı ve güvenliği konusunda almış olduğu kararlara uyum sağlamaktadır¹⁰¹. Fakat ilk başlarda alınan kararlar ve uygulamalar ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerini birbirleri ile uyumlu şekilde çalışabilecek bir duruma getirme çabasıdan ziyade özellikle işçilerin serbest dolaşımı ilkesine dayanmaktadır. Çünkü güçlü Avrupa hedefleri arasında ortak pazarın ve ekonominin büyümesi fikri yatmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak işçileri kapsayan serbest dolaşım ile ilgili kararlar günümüzde öğrencilere kadar genişletilmiştir.

¹⁰¹ <https://www.bmas.de/EN/Europe-and-the-World/Europe/Employment-and-social-policy-in-the-EU/overview.html> (Erişim tarihi:18.03.2023)

Avrupa sosyal güvenlik sistemlerine bakıldığında özellikle iki ana sağlık sistem üzerine farklı uygulamalar benimsendiği görülmektedir. Bu sistemlerden birincisi 1941 yılında Lord William Beveridge tarafından yürürlüğe konulan ve entegre bir model olarak benimsenen Birleşik Krallık (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda), İskandinavya (Danimarka, Norveç ve İsveç), İspanya ve Yeni Zelanda tarafından kullanılan Beveridge Modeli'dir. Lord William Beveridge İngiltere'de yaşayan herkese sağlık hizmeti sunan Ulusal Sağlık Hizmeti'nin de kurucusudur. Kendisinin tasarladığı modelle tüm vatandaşlara hükümet tarafından finanse edilen sağlık hizmeti sağlamaktadır. Diğer tarafta ise Bismarck tipi sigorta sistemi bulunmaktadır. Bu sistem yukarıda da ayrıntılı şekilde açıklandığı gibi Almanya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Japonya ve İsviçre tarafından kullanılan ve kâr amacı gütmeyen, işveren ve çalışan tarafından ortak şekilde finanse edilen bir sistemdir (Wallace 2013). Bu sistemlerin yanında sporcuların sigortalanmasına yönelik sporculara özel sigorta hükümlerinin bulunduğu tüm Avrupa'da faaliyet gösteren çeşitli özel sigorta şirketleri bulunmaktadır. Bu şirketler sporun tehlikeli doğasından ötürü çeşitli risklere karşı sporcuları korumakta ve çeşitli ek maddelerle hayatlarının geri kalanını da garanti altına almaktadır. Avrupa'da faaliyet gösteren, sporcuları spor kazalarına karşı koruyan uluslararası özel sigorta şirketlerinden bazıları ise şunlardır;

- ARAG¹⁰²,
- ALLIANZ¹⁰³,
- Impact Multisports¹⁰⁴.

4.3.1.1. Avusturya

Avusturya Sosyal Güvenlik Yasası, yaşayan nüfusunun çoğunun geniş kapsamlı sosyal koruma fikrinden yararlanması gerektiği temelinde şekillenmiş ve bunu gerçekleştirmenin de ön koşulunu zorunlu sigorta anlayışına bağlamıştır¹⁰⁵. Bu anlayış temelinde Avusturya Sosyal Güvenlik Yasası'nın zorunlu sigorta kapsamı sağlık, kaza ve emeklilik sigortasında tam sigortalı olan gerçek ve serbest çalışanları içermektedir. Ancak kaza sigortası ile ilgili bir ayrım mevcuttur. Buradaki ayrım ise ekonomik içeriğe dayanmaktadır. Eğer karşılıklı kurulan ilişkide çalışan ve işveren ilişkisi ekonomik bir temel ve karşılığında hizmet ilişkisini

¹⁰² <https://www.arag.de/vereinsversicherung/> (Erişim tarihi:11.05.2023)

¹⁰³ <https://www.allianz.de/vorsorge/unfallversicherung/extremsport-versicherung/#extremsportarten> (Erişim tarihi:19.03.2023)

¹⁰⁴ https://www.assurance-multi-sports.com/AssuranceSportContactezNous_en (Erişim tarihi:17.05.2023)

¹⁰⁵ <https://rdb.manz.at/document/ris.n.NOR40242654?source=726462233230323330333230237269732e627677672e42565747545f32303137303331305f573134355f323132383837395f315f303023534c2332373839313632313637> (Erişim tarihi: 14.03.2023)

içeriyorsa burada çalışanlar için zorunlu sigortadan bahsedilebilir. Bu yoruma yönelik Avusturya Genel Sosyal Güvenlik Hukuku'nda şu ifadeler yer almaktadır:

“Bu Federal Kanun kapsamında bir çalışan, ücret için kişisel ve ekonomik bağımlılık ilişkisi içinde istihdam edilen herhangi bir kişidir; bu aynı zamanda istihdamında kişisel ve ekonomik bağımlılık özellikleri serbest meslek özelliklerinden daha ağır basan kişileri de içerir. Her durumda çalışanlar, Hizmet Kontrolü Yasası (DLSG), Federal Yasa Gazetesi I No. 45/2005 uyarınca bir hizmet kontrolü ile ücretlendirilen kişiler olarak kabul edilir.”¹⁰⁶

Avusturya, iş ve sosyal güvenlik hukuku kapsamında sporun meslek, sporcuların da çalışan olarak kabul edilmesinin belirsizliğini koruduğu, sporcuların iş ve sosyal güvenlik yasası kapsamında sağlanan haklardan yararlanması konusunda hukuksal açıdan sorunlarla karşılaştığı ülkelerden biridir. Avusturya'da (Jandl, 2020) sporun birçok yönü vardır fakat iş (meslek) ve hukuksal olarak yerinin ne olduğuna yönelik tartışmalar devam etmektedir. Spor kazaları sonrasında ölümlerin ve kalıcı sakatlıkların yaşanması sonrasında defalarca gündem olmuş ve mahkeme kararları ile örnek teşkil edecek bir konu olan sporcuların sosyal güvenliği konusunda belirsizlik bulunmaktadır. Sporun meslek olarak mı yoksa hobi olarak mı yapılması noktasındaki ince çizginin belirlenmesi, sporcuların da ücret kazanma durumlarının profesyonel ve amatör ayrımını kaldırması sporcuların hukuki olarak sosyal güvenlik sınıflandırmalarının yanı sıra iş hukuku açısından incelenmesini de zorunlu kılmıştır (Firlei 1988: 55). Ortaya çıkan bu ayrımın çözülmesine sebep olarak genellikle ücrete atıfta bulunulmuş ve sporcular için sosyal güvenlik yasası bakımından ücret alınması bir istihdam ilişkisinin bulunduğunu göstermiştir. Bu kararın yanında sporun meslek ya da amatör olarak yapılmasındaki ayrımın belirlenmesine yönelik gerçekleşen birtakım vakalar da öncülük etmiştir. Bunlar Sahinovic ve Lukas Müller'in hayatını sonsuza dek değiştiren iki vahim vakadır. Bakü'deki Avrupa Oyunları'na aday gösterilen Sahinovic'e antrenmana giderken otobüs çarpmıştır; Kulm'daki Kayakla Atlama Dünya Şampiyonası'nda öncü olarak aday gösterilen Müller ise, trajik bir düşüş yaşamıştır. Her iki durumda da sonuç: geri dönüşümsüz parapleji yani diğer adıyla omurilik felcidir. Yaşanılan vahim kazalardan sonra açılan davalar hem medyada¹⁰⁷ hem de spor dünyasında büyük bir heyecan ve yasal bir belirsizlik yarattı. Çünkü yaşanan bu kazaların iş kazası olup olmadığına yönelik net bir yasal dayanak yoktu. Sonuç olarak her iki kaza durumunda açılan davaların prosedür adımları birbirinden farklı olmakla birlikte, sonuç olarak her iki durumda da sporcular çalışan olarak nitelendirildi ve

¹⁰⁶<https://rdb.manz.at/document/ris.n.NOR40242654?source=726462233230323330333230237269732e627677672e42565747545f32303137303331305f573134355f323132383837395f315f303023534c2332373839313632313637>, (Erişim tarihi: 19.05.2023).

¹⁰⁷ <https://sportv2.orf.at/stories/2244199/> <https://swimswam.com/3-austrian-synchronized-swimmers-hit-by-bus-in-baku-on-eve-of-inaugural-2015-european-games/> (Erişim tarihi: 12.05.2023)

akabinde gerçekleşen kazaların da iş kazası olduğu kabul edildi¹⁰⁸. Fakat alınan bu kararlar sporun kendisine has özellikleri ve çeşitli olgusal durumlardan dolayı sporcuların bireysel değerlendirilmeleri olarak kaldığı ve genelleştirilmediği şeklinde yorumlandı. Yapılan araştırmalarda sporun meslek olarak yapıp yapılmadığına yönelik kararların bir yasama organı tarafından açık ve net bir şekilde açıklanması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Avusturya İş hukuku açısından kararlar değerlendirildiğinden ücrete yapılan atfın yetersiz kaldığı, bir iş sözleşmesinin varlığından söz edebilmenin şartının ücrete bağlanmaması gerektiği de vurgulanmıştır. Sahinovic davası, kulüplerde profesyonel olarak spor yapan sporcuların sigortalanması konusunda tüm sporcuları kapsayacak tatmin edici bir çözüm önerisi üretememiştir. Alınan kararlar kişisel olarak kabul görüp genele ulaşamamıştır. Fakat hem Müller hem de Sahinovic davalarında kulüplerin sporcuları sosyal güvenlik için zorunlu sigorta kapsamında kaydettirmek zorunda oldukları bu dava sonucu ile açıkça belirtilmiştir.

Sonuç olarak Avusturya’da sporcuların sosyal güvenliğine yönelik mevcut duruma bakıldığında sporcuları kapsayan ve karşılaşılabilecekleri sosyal risklere karşı koruyacak özel bir yasa bulunmamaktadır. Ancak durum özel kaza ve sağlık sigortası kapsamında değerlendirildiğinde sporcuları kapsayan özel kaza ve sağlık sigortaları bulunmaktadır. Bu sigortaların ödemeleri bireysel tercih ve özel şartlara bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu kapsamda Avusturya’da zorunlu tutulan kaza sigortası pirim ödemeleri hem federal yasa tarafından kurulan sosyal güvenlik sistemi tarafından hem de daha özel şartların bulunması durumunda sporcular tarafından karşılanmaktadır (Jandl, 2020; Strohmeier, 2021).

4.3.1.2. Almanya

Bismarck tipi sağlık sigortası sistemine sahip olan Almanya’nın sosyal güvenlik sistemine bakıldığında yoksullukla ve sosyal dışlanma ile mücadelede zorunlu tutulan birtakım sigorta kolları bulunmaktadır. Bu sigorta kolları temelde sosyal sigorta çatısı altında birleşmekte ve tüm çalışanlar için zorunluluk arz etmektedir. Zorunlu sigorta olarak sosyal sigorta, iş kazaları ve meslek hastalıkları, bakıma muhtaç olma, malullük ve işsizlik risklerine karşı koruma sağlamakta ve yaşlılık hayatının daha kaliteli sürdürülmesi için mevcut çevresel koşulların iyileştirilmesini garanti etmektedir¹⁰⁹. Sigortalı olarak çalışan bir kişi bir kaza meydana gelmesi durumunda, ilgili sosyal sigorta programından yararlanma hakkına sahiptir. Fakat burada uyulması gereken bir kural vardır. Bu kural ise yararlanan sigorta primlerinin çalışanlar ve işverenler tarafından yarısının ödenmesidir. Daha açıklayıcı bir ifade

¹⁰⁸ https://rdb.manz.at/document/ris.bvwg.BVWGT_20170310_W145_2128879_1_00 ;
https://rdb.manz.at/document/ris.bvwg.BVWGT_20170310_W145_2128879_1_00#/doc-section-text Erişim tarihi: 14.02. 2023)

¹⁰⁹ <https://www.bmas.de/EN/Social-Affairs/social-affairs.html> Erişim 18.04.2023).

ile mevcut bir kaza durumunda yasal kaza sigortasından yararlanılır ve primleri işveren tarafından ödenir ve sonrasında ödenen katkılar otomatik olarak çalışan kişinin maaşından düşülür (Turquet, 2012). Ancak zorunlu sağlık sigortasına tabii olmanın zorunlu tutulduğu gelir sınırı ilkesi vardır. Buna göre belirli gelir seviyesinin üzerindeki Alman vatandaşları bu sigorta kolunu yaptırmak zorunda değildir ve bireysel sigorta oranlarına göre belirlenen özel sağlık sigortası yaptırabilirler dolayısıyla bu durum isteğe bağlıdır (Schubert ve Schnabel, 2009). Çalışmayan ve gelir seviyesi düşük olanların sağlık sigortaları ise devlet tarafından karşılanır. Buradan Almanya’da zorunlu sağlık sigortasının hem bireylerin kendilerinin belirleyeceği özel sağlık sigortaları hem de kamusal sağlık sigortaları tarafından ikili bir şekilde hizmet verdiği sonucuna varılmaktadır. Özel sigorta kuruluşları sağlık hizmetleri konusunda farklı teminatlar sunarken AOK¹¹⁰ ve BKK¹¹¹ gibi devletle iş birliği içerisinde olan sigorta kuruluşları yalnızca kanuni perspektif çerçevesinde yasanın belirlemiş olduğu zorunlu hizmetleri sunmakla görevlidir ve bu hizmetlerin dışına çıkmamaktadırlar.

Çalışanların çalışan olarak bildirilmesi ve prim ödemelerinin dışında yapılan sağlık sigortaları özel sigorta şirketleri aracılığıyla yapılmaktadır. Bunun amacı ise sağlık sigortası şirketleri arasındaki rekabeti artırarak hizmet sağlayıcılar ve sağlık sigortası şirketlerinin tasarruf yapmalarını sağlamak ve aynı zamanda kamu harcamalarının miktarını azaltarak özel destekleyicileri devreye sokmaktır. Ancak bu amaç gerçekleştirilirken sigortalıya sağlanan faydalarda herhangi bir kısıtlama olmaması beklenmektedir¹¹².

Bismarck tipi sağlık sistemini kullanan Almanya’da spor -Alman İş Kanunundameslek olarak kabul edilmemektedir. Genellikle sporcu sözleşmelerinden doğan anlaşmazlıklar bireysel olarak kabul edilerek karara bağlanmaktadır¹¹³. Fakat spor kazalarına karşı özel koruma içeren sporculara yönelik sağlık sigortası bulunmaktadır ve bu sigorta sporcular için zorunlu tutulmaktadır. Sporcular için zorunlu tutulan yasal sağlık sigortası lisanslı sporculara kulüpleri üzerinden yapılmaktadır. Bunların katkı payları ise federasyonlar, çatı spor birlikleri ve kulüpler tarafından karşılanmaktadır. Almanya’da spor kulüplerinin ve derneklerinin bağlı olduğu bu çatı kuruluşlar Almanya’nın çeşitli bölgelerine göre ayrılmış ve bulunduğu bölgelerdeki spor kulüpleri ve derneklerini bünyesinde toplamaktadır. 1 Ocak 2022 tarihi itibarı ile Almanya çapında 15 devlet spor birliği ve spor sigortası konusunda

¹¹⁰ <https://www.aok.de/pk/> (Erişim tarihi: 21.04.2023)

¹¹¹ <https://www.bkk-dachverband.de/> (Erişim tarihi: 21.05.2023)

¹¹² <https://www.krankenkassen.de/gesetzliche-krankenkassen/gesundheitsreform/gesundheitsreform2010/> (Erişim tarihi: 22.05.2023)

¹¹³ <https://www.bmas.de/EN/Labour/Labour-Law/labour-law.html> (Erişim tarihi: 25.05.2023).

Avrupa'nın ve Almanya'nın en kapsamlı sigortası olan ARAG¹¹⁴ sigorta şirketi arasında bir sözleşme imzalanmıştır. Kurulan bu ortaklık çerçevesinde belirlenen spor birliklerine bağlı kulüpler ve kulüplerde spor yapan sporcular spor sigortası kapsamına alınmıştır. Bu sigorta kulüp faaliyetlerinin neredeyse tamamını içermekle birlikte; özellikle spora özgü riskleri kapsamakta, dernekleri, kulüpleri ve sporcuları tazminat taleplerine karşı korumakta, spor kazalarında özel/devlet yasal sağlık sigortasına ek sigorta hizmeti sağlayarak, sporcunun yurt dışı gezileri için yolcu başına belirli miktarda ödeme hizmeti sunmaktadır. ARAG'ın sunmuş olduğu spor sigortasının dışında sporcular bireysel olarak tamamlayıcı nitelikte ek sigortalar yaptırabilirler. Bu kapsamda araştırmacı tarafından ARAG yetkilisi ile yapılan elektronik posta metni de yukarıda yapılan açıklamayı doğrular nitelik taşımaktadır. Orijinal metine ilgili ekte ulaşılabilmeyle birlikte (Ek-12) metnin Türkçesi şu şekildedir;

“ARAG Sportversicherung, Almanya'da kulüplerde spor yapan yaklaşık 20 milyon rekreasyonel sporcu için sigorta kapsamı sunmaktadır. Bu sigorta kapsamı, ARAG Sportversicherung ile kulüp sporlarındaki Alman çatı dernekleri- sözde Landessportbünde veya Landessportverbände- arasında yapılan grup sözleşmeleri aracılığıyla sağlanır. Bu grup sözleşmeleri genellikle sorumluluk, kaza ve yasal sigorta yardımlarını içerir ve kulüplerdeki spor faaliyetleri için iyi bir temel koruma sağlamayı amaçlar. Ancak, üyeleri özel sorumluluk sigortası, özel kaza sigortası veya özel hukuk sigortası şeklinde özel önlem almaktan muaf tutmaz. Sigorta teminatı, ilgili spor kulübünün üyelik ücretinin bir parçası olarak ödenir. Almanya'da bu türden toplam 20 şemsiye kuruluş bulunmaktadır ve ARAG'ın bunlardan 15'i ile grup sözleşmesi bulunmaktadır. ARAG Sportversicherung bireysel sporcular için veya Almanya dışında spor sigortası sunmaz.”

Yapılan bu incelemenin yanında Almanya'da elit sporcuların desteklenmesi amacıyla Ocak 2019'dan beri yürürlükte olan sporcu destek reformu gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu reformun amacı elit sporcuları hem mevcut durumlarında hem de yaşlılığa kadar spordan sonraki yaşamlarında korumaktır. Fakat reformda alınan kararlar değerlendirildiğinde ilk etapta Olimpiyat ve Paralimpik takımlarında yarışan sporcuların maddi olarak aylık ödemeler şeklinde desteklendiği görülmektedir. İkinci olarak ikili kariyer yapmaları teşvik edilerek spor kariyerlerinden sonra başka alanlarda istihdam edilmeleri için Olimpiyat merkezlerinde kariyer danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Fakat bu uygulamanın da birinci önceliği engelli sporcuların işe alım yoluyla kamuda istihdam edilmeleri yönünde gerçekleşmektedir. Sporcuların spordaki aktif hayatlarının erken bittiği ve sonrasındaki kariyerlerinin geç başladığı aynı zamanda sporun yıpratıcı etkisinin çok büyük olduğu gerekçesiyle kıdemli/elit sporcular bireysel emeklilik programlarında hükümet tarafından desteklenmektedir. Burada

¹¹⁴[https://www.arag.de/vereinsversicherung/partner/https://www.blsv.de/startseite/produkte/beratungsservice/arasportversicherung/;https://www.arag.de/vereinsversicherung/sportversicherung/#Zusatzversicherungen%20f%C3%BCr%20Ihren%20Sportverein](https://www.arag.de/vereinsversicherung/partner/https://www.blsv.de/startseite/produkte/beratungsservice/arasportversicherung/) (Erişim tarihi: 09.03.2023)

belirli şartlar bulunmaktadır. Bu şartlara göre Olimpik spor branşlarındaki en iyi sporcuların Olimpiyat kadrosuna üyeliklerinin ilk yılından itibaren, milli takıma üyeliklerinin ise üçüncü yılından itibaren takım üyeliğinin her ayı için aylık belirli miktarda sübvansiyon almaya hak kazanır¹¹⁵. Yapılan bu uygulama ile olimpik seviyeye gelen sporcular aktif sporculuk yaşamları süresince desteklenmektedir. Herhangi bir sigorta sözleşmesi olmayan fiili olarak profesyonel şekilde spor yapan fakat görünürde amatör olan sporcular bu tür teşvik edici desteklerden mahrum kalmaktadır.

4.3.1.3. Hollanda

Almanya gibi Bismarck tipi sağlık sisteminin özelliklerini kullanan Hollanda, yapılan reformlarla sigorta sistemlerini sürekli yenilemiştir. Yapılan bu reformların amacı artan maliyetleri azaltarak işçi ve işverenden toplanan prim ödemeleri yoluyla daha fazla gelir akışını sağlamaktır. Bu sebeple hükümet tarafından alınan tedbir kararlarının özel sigortalar arasında rekabeti artırıcı etkide bulunduğu söylenebilir. Hollanda'nın sosyal güvenlik sistemine bakıldığında Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı tarafından herkese sağlıklı ve güvenli çalışma imkânı sunulmakta ve kişilerin gelecekleri kısa ve uzun dönemli sosyal risklere karşı garanti altına alınmaktadır. Bunun için Hollanda sağlık sigortası sisteminde zorunlu tutulan Sağlık Sigortası Yasası, Uzun Süreli Bakım Yasası, Sosyal Destek Yasası ve Gençlik Yasası bulunmaktadır¹¹⁶. Bu yasalar temelde uzun vadeli bakım ve temel tıbbi bakım olarak ikiye bölünmüştür. Uzun vadeli bakımı içeren sigortalar devlet tarafından ödenmektedir. Fakat temel tıbbi bakım olarak adlandırılan sigortaların işleyişi ile ilgili uygulamada bazı farklılıklar bulunmaktadır. Buradaki fark şu şekildedir; belirli bir gelir seviyesinin altında bulunanların ve 65 yaş üzerindeki vatandaşların sigorta giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Fakat diğer bireyler için sigorta kapsamı devlet tarafından belirlenen temel sağlık sigortası özel sigorta şirketleri aracılığıyla da yapılabilir. Bu sigortanın özel sigorta şirketleri tarafından yapılması ise isteğe bağlıdır. Yapılan sağlık sigortalarının kapsamı ve finansmanı ise şu şekilde belirlenmiştir; buna göre, devlet 18 yaşına kadar tüm bireylerin sağlık masraflarını karşılamaktadır. 18 yaşından itibaren sigorta şirketlerine sigortalı bireyler tarafından pirim ödemesi yapılır. İkinci finansman kaynağı ise sosyal yardımların da dahil olduğu, miktarının gelire bağlandığı katkı paylarıdır. Bu katkı payları aslında pirimlerdir yani bir çeşit sosyal güvenlik katkı paylarıdır ve bu pirimler yasal

¹¹⁵<https://www.bmi.bund.de/DE/themen/sport/nationale-sportpolitik/spitzensportreform/reform-athletenfoerderung/reform-athletenfoerderung-node.html> (Erişim tarihi: 13.12.2022)

¹¹⁶<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorgverzekerings/documenten/brochures/2016/02/09/het-nederlandse-zorgstelsel>; <https://wetten.overheid.nl/BWBR0013060/2023-01-01/#Hoofdstuk5> (Erişim tarihi: 14.11.2022)

olarak işveren tarafından ödenir ve devlet tarafından sübvansé edilen devlet fonuna aktarılır. Bu fonlardan elde edilen gelirle de devlet hem reşit olmayanların sağlık giderlerini karşılar hem de risk sıralamasına göre sigorta şirketleri arasında fonları pay eder. Kısaca uzun ve kısa vadeli sigorta giderlerinin belirli bir kısmı işverenler tarafından diğer kısmı ise belirlenen standart tutarda çalışanlar tarafından ödenmektedir¹¹⁷ (Busse vd., 2006).

Hollanda sağlık ve sosyal sistemleri içerisinde sporcuların haklarına bakıldığında tıpkı Almanya ve Avusturya gibi sporun İş Kanunu'nda meslek olarak kabul edilmediği genellikle sporcu sözleşmelerinden doğan anlaşmazlıkların da bireysel olarak kabul edildiği¹¹⁸, fakat spor kazalarına karşı özel koruma içeren sağlık sigortalarının bulunduğu aynı zamanda uzun dönemli bir sigorta kolu içerisinde pirim ödeme esasına dayalı çalışan olarak özel haklara sahip olmadığı görülmektedir¹¹⁹. Bunun yanında spor kulüplerinde bir veya daha fazla çalışan olması durumunda kulüp için çalışma koşulları yasası geçerli olmaktadır ve bu yasa spor kulübünde çalışanları kapsamaktadır. Açıkça sporcuların çalışma yasası esasına göre sigortalanacağına yönelik bir hüküm barındırmamaktadır¹²⁰. Yukarıdaki açıklamaya yönelik kanunda şu hükümler yer almaktadır;

“Bir spor derneği olarak personel çalıştırırsanız, bu size onların maaşından daha pahalıya mal olur. Hollanda'daki her işveren, vergi makamlarına bordro vergisi beyannamesi vermeli ve bordro vergilerini ödemelidir. Bu bordro vergileri, ücret vergisi, sağlık ve çalışan sigortası primleri ve Sağlık Sigortası Yasasına yapılan katkılardan oluşur. Birçok spor kulübü antrenörler, yöneticiler vb. personel istihdam etmektedir. Bu, bir spor kulübü olmanın yanı sıra aynı zamanda bir işveren oldukları anlamına da gelmektedir. Çeşitli yasal hükümler işveren olmakla ilişkilendirilmektedir. Yasal kurallara ek olarak, derneğin işveren olarak dikkat etmesi gereken vergisel hususlar da vardır.

İşverenlik bir istihdam ilişkisi olarak açıklanmaktadır. Bu, bir tarafın (çalışan) diğer tarafın (işveren) hizmetinde belirli bir süre için ücret karşılığında iş yapmayı taahhüt etmesi anlamına gelir. Bunun için bir iş sözleşmesi yapılır.

İstihdam kriterleri

Bir istihdam ilişkisi her zaman aşağıdaki üç kriteri karşılar:

- *Emek (kişisel olarak yapılması gereken);*
- *Ücretler (para veya ayni olarak);*
- *Yetki (işveren ile çalışan arasında bir yetki ilişkisi vardır).*

Yukarıdaki üç kriterden biri veya birkaçı karşılanmazsa, işveren olma söz konusu olamaz.”¹²¹

¹¹⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid> ; https://wetten-overheid-nl.translate.google/BWBR0018492/2023-01-01?_x_tr_sl=nl&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc (Erişim tarihi: 18.01.2023)

¹¹⁸ <https://www.bmas.de/EN/Labour/Labour-Law/labour-law.html> (Erişim tarihi: 21.01.2023)

¹¹⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/arbeidsovereenkomst-en-cao/vraag-en-antwoord/wat-staat-er-in-een-arbeidsovereenkomst> (Erişim tarihi: 28.03.2023).

¹²⁰ <https://nocnsf.nl/handboek-wet-en-regelgeving/11-arbo> (Erişim tarihi: 23.04.2023).

¹²¹ <https://nocnsf.nl/handboek-wet-en-regelgeving/10-arbowet>; <https://nocnsf.nl/handboek-wet-en-regelgeving/10-arbowet> (Erişim tarihi: 03.05.2023).

Kanunda da belirtildiği gibi sporcuların istihdamına yönelik bir ifadenin yer almadığı görülmektedir.

Sporcuların sağlık sigortalarına bakıldığında ise sigortalamaların kulüpler üzerinden yapıldığı sigorta şirketleri tarafından belirtilmektedir. Hollanda Olimpiyat Komitesi ve Hollanda Spor Federasyonu'nun (NOC*NSF) birleşerek bir çatı kuruluş oluşturdukları görülmektedir. Bu çatı kuruluş 77 spor birliği ve 13 ortaktan oluşan 90 ulusal spor organizasyonu bağlıdır. Bu kuruluşta 24.000 spor kulübü ve 5,2 milyon da sporcu faaliyet göstermektedir. NOC*NSF güçlü ve sağlıklı bir Hollanda olma yolunda Hollanda sporunu ve sporcularını desteklemektedir. NOC*NSF ve Zilveren Kruis (özel sigorta şirketi) iş birliği içerisinde “En İyi Spor Politikası” kapsamında başarılı sporcuların spor risklerine karşı korunması ve geleceklerinin garanti altına alınması için “Topsportpolis” isimli özel olarak formüle edilmiş bir sağlık sigortası poliçesi sunmaktadır. Bu özel poliçeye elit sporcu statüsüne sahip sporcular sahip olabilir¹²².

Bunun yanında Ulusal Spor Politikası kapsamı çerçevesince ulusal spor birlikleri üyelerine özel olarak sunulan “Ulusal Spor Poliçesi” bulunmaktadır¹²³. Bu poliçe de spor kazalarına karşı sporcuları korumak ve yaşamlarını garanti altına almak için sporculara özel hizmetler içermektedir.

4.3.1.4. Fransa

İkinci Dünya Savaşı sonrasında önemi artan sosyal güvenlik uygulamalarının Fransa'daki görünümü herkese sağlık sigortası hakkı tanıyan bir sistem üzerine kurulmuştur. Bu sistem gereğince özel sektörde çalışan herkes sosyal güvenlik sistemine dahil edilmektedir. Herhangi bir yerde sigortalı olarak çalışmayan ancak kesintisiz şekilde 3 aydan daha uzun süre Fransa'da ikamet eden herkes ise temel sağlık sigortası hakkına sahip olmaktadır (Turquet, 2012). Fransa'nın sosyal devlet statüsü gereğince Fransız Anayasası ile devlet güvencesi altına alınmış bireylere tanımlanan sosyal hakları bulunmaktadır. Bu haklar Avrupa Komisyonu tarafından belirtilen; “ *Hastalık, analık ve babalık; emeklilik; engellilik; işsizlik; aile yardımı; iş kazaları ve meslek hastalıkları*”¹²⁴; Fransa Cumhuriyeti tarafından sosyal sağlık başlığı altında sunulan “*sosyal destek (aktif destek yardımı (RSA), işsizlik (işe dönüş için işsizlik yardımı), sosyal güvenlik (karşılıklı-tamamlayıcı sağlık), hasta hakları, sağlık yardımı, engellilik yardımı ve emeklilik, konaklama yardımı, ölümden kaynaklı*

¹²² <https://nocnsf.nl/medisch> (Erişim tarihi: 24.03.2023)

¹²³ <https://www.zilverenkruis.nl/consumenten/zorgverzekering/campagne/sport> (Erişim tarihi: 24.03.2023)

¹²⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=854&langId=fr> (Erişim tarihi: 27.05.2023)

yardımlar” olarak belirtilmektedir¹²⁵. Bununla birlikte Fransa’da sosyal güvenlik kapsamındaki sağlık sigortası bireylerin sağlık giderlerini kısmen karşılamaktadır. Kalan giderler için “Tamamlayıcı Sağlık Sigortası” (karşılıklı), bireysel veya şirket kalan masrafları karşılar. “Tamamlayıcı Sağlık Dayanışması” (C2S) ikamet ve kaynak koşulları esasına dayanarak verilen bir tamamlayıcı sağlık hizmetidir. Bireysel tamamlayıcı sağlık sigortası kişiye ait olan ve kişinin sorumluluğunda olan sağlık masraflarını karşılamak için yaptırılır (Franc, 2017). Yapılan sözleşme kapsamında masrafların kişiye ait olduğu kalan maliyetleri geri ödeyen bir sigortadır¹²⁶. “Tamamlayıcı Şirket Sağlık Sigortası”nda (karşılıklı sağlık sigortası) ise çalışan sosyal güvenlik kurumunun temel güvencelerine ek olarak çalıştığı şirketten veya dernekten tamamlayıcı sağlık sigortasından da yararlanabilir. Fakat tamamlayıcı şirket sağlık sigortası asgari teminatları kapsamalıdır. Bu sigorta zorunlu sigorta (ölüm, iş göremezlik ve malullük) dışında ek olarak işveren tarafından yaptırılmalı ve maliyeti de işveren tarafından yapılan sözleşmeye bağlıdır¹²⁷.

Spordeki sosyal güvenlik haklarına bakıldığında ise, sporcuların ve kulüplerin hukuki durumlarına yönelik en kapsamlı açıklamanın yapıldığı “Spor Kodu” bulunmaktadır¹²⁸. Bu kod öncelikle elit sporcuların ve Fransız takımlarının uluslararası müsabakalarda desteklenmesi için yapılması gerekenleri açıklamaktadır. Profesyonel sporcular spor kodunun L100-4. maddesinde;

“Ücretli bir mesleki faaliyette bulunan sporcular, İş Kanunu’nun aşağıda tekrarlanan L. 3122-28. Maddesi hükümlerinden yararlanırlar:

"Madde L. 3122-28 .- Her çalışan, şirketin imkânları göz önünde bulundurularak, bir sporun düzenli ve kontrollü olarak icrası için çalışma saatlerinin ayarlanmasından yararlanabilir."

Aynı zamanda Spor Kanununun 23 Mayıs 2006 Tarih ve 2006-596 sayılı yönetmelik çerçevesince sporcuların amatör ve profesyonellik durumlarının çizgisi belirlenmiştir. Buna göre;

“Bu Yönetmeliğin L.211-4 maddesinde belirtilen bir merkez tarafından verilen antrenmanlara erişim, eğitimden yararlanan kişi veya yasal temsilcisi ile spor kurumu veya topluluğu arasında bir anlaşma yapılmasına bağlıdır. Anlaşma, eğitimin süresini, seviyesini ve şartlarını belirler. Antrenman sonunda, eğitim alan kişi, eğitimi aldığı spor disiplini profesyonel olarak uygulamak isterse, eğitimden yararlanan kişi, merkezin ait olduğu dernek veya şirket ile sözleşme yapmak zorunda kalabilir. Bu İş Kanunu’nun L. 122-1-1 maddesinin 3°’sinde tanımlanan, süresi üç yılı geçmeyecek bir iş sözleşmesi olmalıdır. Spor derneği veya kulübü kendisine bir iş sözleşmesi teklif etmezse, ilgili kişiye,

¹²⁵ <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/N19811> (Erişim tarihi: 27.05.2023).

¹²⁶ <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F20314> (Erişim tarihi: 16.03.2023).

¹²⁷ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006073189/2023-05-24/ ; <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F20739> (Erişim tarihi: 08.02.2023).

¹²⁸ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071318/LEGISCTA000006151574/#LEGISCTA000006151574 (Erişim 07.03.2023).

sözleşmede öngörülen koşullar çerçevesinde okul veya mesleki entegrasyon konusunda yardım sağlamak gerekir. Sözleşme hükümleri, her spor dalı için standart hükümlere göre Danıştay kararnameyle belirlenen şartlarda belirlenir.”¹²⁹

Aynı kanunun (Madde L. 221-1 ila L. 221-13) “sporcular” bölümünde bulunan “üst düzey spor” tanımı ve bu sporcuların sahip oldukları hakları açıklanmaktadır. Bu maddeye göre üst düzey sporcular; Ulusal Üst Düzey Spor Komisyonu, Fransız Ulusal Olimpiyat ve Spor Komitesi ve yerel makamların temsilcileri kararıyla üst düzey performans gösteren sporcular, antrenörler ve hakemlerden oluşur. Misyonu ise; yetkilendirilmiş spor federasyonlarına danışılarak her branşta sporcu, antrenör ve hakem belirleme kriterlerini belirlemek; Uluslararası Olimpiyat Komitesi sorumluluğunda sporcu seçim kriterlerini belirlemektir.

“Madde L.221-8’e göre; “Spordan sorumlu Bakan, iş konseyine veya bunun olmaması durumunda personel temsilcilerine danıştıktan sonra, bir kamu veya özel şirketle, üst düzey bir sporcunun istihdamını ve mesleki eğitimini kolaylaştırmayı amaçlayan bir anlaşma akdedebilir. Bu sözleşmenin amacı da bu sporcunun şirkete karşı hak ve görevlerini belirlemek, antrenmanına ve spor müsabakalarına katılımına uygun istihdam koşullarını sağlamak, antrenmanını ve mesleki gelişimini teşvik etmektir. Sözleşme sonunda sporcunun yeniden sınıflandırılmasına ilişkin koşullar da belirtilmiştir.

Sözleşmenin uygulama koşulları işyeri konseyine veya yoksa personel temsilcilerine bildirilir. Uygulanmasının izlenmesi ile ilişkilidirler ve sporcunun şirkete entegrasyonuna katkıda bulunurlar.

Md. L.611-4.- Yükseköğretim kurumları, üst düzey sporcuların çalışmalarının organizasyonu ve yürütülmesinde gerekli düzenlemelerle sportif kariyerlerini sürdürmelerine olanak tanır.

L. 612-2 ila L. 612-4 ve L. 613-3 ila L Maddelerinde tanımlanan koşullar altında, üniversite derecesine sahip olsun veya olmasın, üst düzey sporcuların antrenman veya ileri eğitime erişimini teşvik ederler.”¹³⁰

Üst düzey sporcuların sosyal güvenlik katkı payları da devlet tarafından karşılanmaktadır. Buna yönelik kanun maddesi ise şu şekildedir: “Bu Kanunun L.221-2. Devlet, destekleyici belgelerin ibrazına bağlı olarak, mesleki entegrasyon veya yeniden eğitim amacıyla, sosyal güvenlik katkı payları matrahından düşülmek üzere mesleki giderlere entegre edilir.”

Spor Kanunun Profesyonel spor bölümünde ise hem profesyonel spor hem de profesyonel sporcuları net bir şekilde açıklanmaktadır. Buna göre sporcu sporu meslek olarak yapan bir işçi olarak tanımlanmaktadır. İlgili kanun maddesi şu şekildedir;

“Madde L.222-1’e göre; Yasal çalışma süresinin yarısından daha az bir işte çalışan yerel makamların veya bunların kamu kuruluşlarının memurları ve temsilcilerine, bu işi bir spor derneğinde veya spor

¹²⁹ <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000792831> (Erişim tarihi: 11.05.2023).

¹³⁰ <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000792831> (Erişim tarihi: 14.04.2023).

topluluğunda ücretli bir spor faaliyeti ile birleştirmeleri için yerel makam tarafından yetki verilebilir. Bu faaliyetlere ilişkin ücretler, kamu hizmeti karşılığında alınan ücrete referansla belirlenen bir miktar sınırı içinde birleştirilebilir.

Madde L.222-2'e göre ise;

I.- Profesyonel sporcuya L. 122-2 ve L. 122-12 maddeleri hükümlerine tabi bir firma tarafından (sporcunun ait olduğu takımın) ödenen ve söz konusu firma tarafından görselin pazarlanmasına karşılık gelen kısmı maaş olarak değerlendirilmez.

Bu maddenin uygulanmasında, yalnızca birinci fıkrada belirtilen bir şirketle asıl amacı spor müsabakalarına katılmak olan iş sözleşmesi akdeden kişiler profesyonel sporcu sayılır.

II.- Profesyonel sporcuları temsil eden kuruluşlar ile profesyonel sporcuları istihdam eden şirketleri temsil eden kuruluşlar arasında her bir spor disiplini için akdedilen toplu sözleşmeler şunları belirler:

1° Yukarıda I' de tanımlanan ücretin, şirket tarafından profesyonel sporcuya ödenen toplam brüt ücretin %30'unu geçemeyecek kısmı;

2° Bu ücretlendirme payının, spor takımının kolektif imajından yararlanılarak elde edilen ticari gelir düzeyine ve özellikle sponsorluk, reklam ve ticaretten elde edilen gelirler ile bunların satışından elde edilen gelirlere göre belirlenmesine ilişkin hüküm ve koşullar yarışmalar için görsel-işitsel yayın hakları;

3° Yukarıdaki I hükümlerinin, Sosyal Güvenlik Kanunu'nun L. 241-3. Maddesi uyarınca çıkarılan kararname ile belirlenen tavanın iki katından az olmamak kaydıyla, bu ücret payına uygulanacağı eşik.

III.- Bir spor disiplini için toplu sözleşme bulunmaması halinde, yukarıdaki II' de belirtilen şartlara uygun olarak, söz konusu disiplindeki bu ücret payının koşulları bir kararname ile belirlenebilir.”

Spor hem spor kanununda hem de iş kanununda meslek olarak kabul edilmektedir. Buna yönelik kanun maddesi ise şu şekildedir;

“Madde L.222-4; İş Kanunu'nun L. 931-20. Maddesinde öngörülen ödemeler, İş Kanunu'nun meslek olarak spor sektörü L. 122-1-1 ile ilgilidir. (Le versement prévu à l'article L. 931-20 du code du travail n'est pas dû en cas de contrat à durée déterminée conclu, en application du 3° de l'article L. 122-1-1 du code du travail, dans le secteur d'activité du sport professionnel.)¹³¹).

Kanunda hem üst düzey sporcuların hem de iş sözleşmesi uyarınca spor yapan profesyonel sporcuların özel tıbbi bakım ve giderleri ile ilgili hükümler de yer almaktadır. Madde L.231-6 'da yer alan bu hükümler uyarınca;

“-Yetkilendirilmiş spor federasyonları üst düzey spora giden yollarda, bu Kanunun L.221-2 maddesinin birinci fıkrasında belirtilen üst düzey sporcular listesinde kayıtlı lisans sahipleri ile kayıtlı lisans sahiplerinin tabi oldukları özel tıbbi gözetimin organizasyonunu sağlar.

-Sağlık ve spordan sorumlu bakanların emri, bu gözetim çerçevesinde yapılan tıbbi muayenelerin niteliğini ve sıklığını tanımlar.

-Bu incelemelerin sonuçları bu kanunun L. 231-7 maddesinde öngörülen metinde belirtilmiştir.

¹³¹ <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000792831> (Erişim tarihi: 08.05.2023)

-Bu tıbbi denetim, İş Kanunu'nun L. 122-1-1. Maddesinin 3°'si uyarınca bir iş sözleşmesine sahip olan profesyonel sporcuların işverenlerini, aynı kanunun II. Bölümünün IV. Başlığı kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmekten muaf tutmaz.”¹³².

Spor Kanununda yer alan maddeler uyarınca spor İş kanunu çerçevesince değerlendirilen bir meslek kolu olarak, sporcu da işçi olarak kabul edilmektedir. Buna göre sporcu kulüpler ve dernekler tarafından sigortalandırılarak kanuni tüm haklara erişirken zorunlu sigorta kapsamına alınmayan ancak fiili olarak profesyonel şekilde spor yapan sporcular ise sosyal güvenlik kapsamında sağlık sigortalısı olarak kabul edilmektedir.

4.3.1.5. İtalya

İtalya'nın sosyal güvenlik sistemi incelendiğinde yardım türü, ödenen katkı payları ve vergilendirme şekillerine göre farklılıklar içermektedir. Bu sistem gereğince sağlanan yardımlar şu şekildedir; sağlık hizmetleri, hastalık tazminatı, analık ve babalık ödeneği, iş göremezlik ve sakatlık yardımı, yaşlılık aylığı, ölüm aylığı, iş kazası veya meslek hastalığı durumunda yapılan yardımlar, aile yardımları, işsizlik ödeneği, sosyal hizmet ve gelir desteği yardımları, bireysel iş göremezlik ve uzun süreli bakım yardımlarıdır. İtalyan sosyal güvenlik sistemi yapılan yardımların finansmanını işçiler, işverenler, serbest meslek sahipleri ve bağımsız çalışanlar üzerinden alınan vergiler ve katkı payları aracılığıyla finanse etmektedir.

İtalya'da ikamet eden her birey 1978 sayılı İtalya Anayasası'nın 32. Maddesi¹³³ gereğince Ulusal Sağlık Hizmeti (SSN) çerçevesince bireysel, sosyal ve ekonomik durum ayrımı yapılmaksızın sağlık hizmetlerine erişim hakkına sahiptir. Sağlık 1978 anayasasına göre toplumsal bir kaynak olarak kabul edilmiştir ve 32. Maddede bu durum;

“Cumhuriyet, bireyin temel bir hakkı olarak ve toplumun çıkarları doğrultusunda sağlığı korur ve yoksullara ücretsiz sağlık güvencesi verir. Hiç kimse, kanun hükmü olmadıkça özel bir sağlık tedavisi görmeye zorlanamaz.” Şeklinde açıklanmıştır. Bireylere verilen bu hak çerçevesince ortaya çıkan maliyetler ise hem vergiler hem de “bilet” olarak adlandırılan ödeme yoluyla ortaklaşa ödenir.”¹³⁴

İtalya Ulusal Sosyal Güvenlik Enstitüsü (INPS) tarafından çeşitli işçi kategorilerine dahil olan çalışanlar sigorta kapsamında değerlendirilmektedir ve işçiler olası kazalar, iş yerinde ölümler ve meslek hastalıklarına karşı Ulusal İş Kazalarına Karşı Sigorta Enstitüsü

¹³² <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000792831> (Erişim tarihi: 29.05.2023).

¹³³ <http://www.trovanorme.salute.gov.it/dettaglioAtto?id=21035&completo=true> (Erişim tarihi: 15.02.2023).

¹³⁴ <https://www.salute.gov.it/portale/lea/dettaglioContenutiLea.jsp?area=Lea&id=5073&lingua=italiano&menu=vuoto> (Erişim tarihi: 19.04.2023).

(INAIL) kapsamında işverenler tarafından ödenen katkı paylarıyla finanse edilen bir sigorta ile korunmaktadırlar¹³⁵. Yapılan sosyal güvenlik yardımları katkı payları ile finanse edilir:

“Sosyal güvenlik katkı payları, brüt gelire göre yüzde bazında hesaplanır: bunun bir kısmından şirket, kalan kısmından işçi olarak siz sorumlusunuz. Katkılarınız doğrudan maaş çekinizden alınır: işveren maaşınızdan bir miktar düşer ve ardından bunu INPS'ye öder.

Çoğu işçi kategorisi için, katkı payı miktarı fiili ücrete bağlıdır; diğerleri için, geleneksel ücret üzerinden. Katkı payınızın miktarı kanunla belirlenir ve şirketin faaliyet gösterdiği sektöre (sanayi, ticaret, zanaatkarlık, kredi, sigorta vb.) ve çalışan sayısına, coğrafi konuma, iş unvanına vb. göre değişir.”¹³⁶

Spordeki durum incelendiğinde İtalya’da sporcular Eğlence İşçileri Meslek kolunda “ara sıra veya belirli süre istihdam ilişkisi ile 1. Gruba ait sanat ve teknik personel kategorisinde değerlendirilmektedir. Fakat burada sporcuları içeren özel bir madde olamamakla birlikte profesyonel spor tanımlaması üzerinden gerekli tanımlamalar yapılmaktadır¹³⁷. Bu nedenle amatör spor ve profesyonel spor arasındaki ayrım çok net değildir. Çünkü İtalya’da amatör spor yalnızca hobi amaçlı yapılmamakta içerisine rekabet sporlarını da dahil etmektedir. Her ne kadar teoride amatör sporculara ücret ödenmeyip profesyonel sporculara ödeme yapılsa da İtalya’da uygulamada amatör spordaki sporcuların çoğu ücret alarak fakat sigortasız spor yapmaktadır aslında amatör görünümlü fiili profesyonel sporculardır (Dentici, 2009). Aynı zamanda İtalyan spor federasyonları tarafından da ücretli spor yapan sporcular profesyonel olarak nitelendirilmemektedir. Çünkü profesyonel sporcu olarak nitelendirilebilecek ayrı bir kategori oluşturulmuştur. Bu kapsama da yine tüm sporcular alınmamakla birlikte ücret alsa dahi profesyonel kategorisinde olmayan tüm sporcular amatör olarak kabul edilmektedir (Carmina, 2016). Bu durum İtalya’da sporcular açısından büyük bir sorun olarak kabul edilmekte ve kaynak olarak da 1981 anayasasının 91 sayılı yönergesi gösterilmektedir¹³⁸. İtalyan sporu 1981/91 sayılı kanunla yönetilmektedir ve özellikle profesyonel spor bağlamında istihdam ilişkisiyle ilgili konulara açıklık getirmektedir.

Bu yasa CONI (İtalyan Olimpiyat Komitesi) tarafından düzenlenen branşlarda sürekli olarak sürdürülen ve ücretli faaliyetle ilgili olduğu sürece belirli sporların profesyonel olarak tanımlanabileceğini ifade etmektedir. Daha açıklayıcı bir şekilde ifade etmek gerekirse bu

¹³⁵<https://www.inail.it/cs/internet/home.html>; https://www.inps.it/content/inpsite/it/it/inpscomunica/atti/circolari-messaggi-normativa/dettaglio.circolari-messaggi.2016.05.circolare-numero-83-del-20-05-2016_7769.html (Erişim tarihi: 30.05.2023).

¹³⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1116&langId=en&intPageId=4616> (Erişim tarihi: 30.05.2023).

¹³⁷ https://www.inps.it/content/inps-site/it/it/inps-comunica/atti/circolari-messaggi-enormativa/dettaglio.circolari-messaggi.2016.05.circolare-numero-83-del-20-05-2016_7769.html Erişim 30.05.2023).

¹³⁸ https://scuoladellospor.coni.it/images/documenti/Normativa_Sport/Professionismo/Legge_23_marzo_1981_n.91.pdf (Erişim tarihi: 31.05.2023).

yasaya göre amatör ve profesyonel sporcular CONI tarafından belirlenen yönergelere uygun olarak ilgili spor federasyonlarının tercihinin bırakılmıştır. Dolayısıyla spor federasyonlarının yasal özerklikleri dolayısıyla sportif faaliyetlerin hangi kategoride bulunacakları yalnızca ilgili spor federasyonlarının kararlarına bırakılmıştır. Bu çerçevede bir spor federasyonu kendi branşında mücadele eden sporcusunu profesyonel olarak nitelendirmediği müddetçe o sporcu ücret alsa dahi amatör olarak kabul edilmektedir. Elbette bu durum bir sorun olarak gösterilmekte ve sporcular arasında performans sonuçlarına göre ayrımcılığa neden olmaktadır. Bu ayrım ise sporcuların kazanması gerektikleri birtakım hakları kazanmalarını engellemektedir. Çünkü fiili olarak profesyonel görünmelerine ama teorik olarak görünmemeleri dolayısıyla 91/1981 yasa gereğince sporcuların imzaladıkları iş sözleşmeleri kanun önünde uygulama alanı bulmamaktadır. Oysaki kanuna göre profesyonel sporcuların ücret karşılığında spor yapmaları bir iş sözleşmesine bağlanmalıdır kaldı ki profesyonel spor eğlence iş kolu içerisinde değerlendirilmektedir¹³⁹. Ancak serbest çalışma kapsamında değerlendirilen iş sözleşmesinin kabul edilmesi için iş sözleşmesinin mutlaka yazılı bir şekilde kurulması gerekmektedir. İtalya’da sporda istihdam edilme durumu spor branşları üzerinden de değerlendirilmektedir. Buna göre spor federasyonları birkaç spor branşını profesyonel olarak kabul etmektedir. Ancak özellikle iş mahkemelerinde hâkimler yapılan iş sözleşmelerinde sporcunun yaptığı işi sürekli ve ücretli yapıp yapmadığı durumunu dikkate almaktadır. Bu kapsamda spor sektörleri yapılan iş bakımından; “*profesyonel spor sektörü, profesyonel fiili spor sektörü ve amatör spor sektörü*” olmak üzere üçe ayrılır. 91/1981 sayılı kanun hükümleri ilk olarak profesyonel sporcular için geçerlidir, ikinci olarak İş Kanunu kapsamında istihdam edilen fiili profesyonel sporcular için geçerlidir, amatör sporcular ise hobi amaçlı spor yapmaktadırlar ve kanun hükümleri amatör sporcuları kapsamamaktadır. Fakat bir sporcu teoride amatör görünmesine rağmen fiili olarak profesyonel bir sporcu ise, mahkemeler fiili profesyonel sporcunun istihdam ilişkisini ve karşılığında elde ettiği hakları sporcuya kazandırır. Fakat sporun ve sporcunun federasyonlar tarafından profesyonel olarak sınıflandırılması sporcuların elde edecekleri haklar konusunda bir takım sınırlandırmalara yol açabilir¹⁴⁰ (Carmina, 2016; Di Domizio vd., 2019).

¹³⁹https://www.inps.it/content/inps-site/it/it/inps-comunica/atti/circolari-messaggi-e-normativa/dettaglio.circolari-e-messaggi.2016.05.circolare-numero-83-del-20-05-2016_7769.html Erişim 29.03.2023).

¹⁴⁰https://scuoladelloSPORT.coni.it/images/documenti/Normativa_Sport/Professionismo/Legge_23_marzo_1981_n.91.pdf (Erişim tarihi: 31.05.2023).

4.3.2. Amerika

Günümüz sosyal güvenlik kavramının yasal manada ilk kez kullanan ülke olan Amerika'dır. 1929 Ekonomik Buhran ve sonrasında artan işsizlik sonrasında yaşanan sosyoekonomik olumsuzluklarla mücadele etmek ve sosyoekonomik eşitliği sağlamak amacıyla 1935 yılında dönemin devlet başkanı Roosevelt tarafından Sosyal Güvenlik Kanunu kabul edilmiştir. Ancak günümüzde ilk yürürlüğe girdiği dönemden farklı ilke ve prensiplerle hareket etmektedir. Çünkü yasanın ilk kabul edildiği dönemde devlet Amerika'da yaşayan tüm bireylerin asgari bir gelir seviyesine erişmesini ve sosyoekonomik açıdan eşit konumlarda olması yönünde hareket etmiştir. Ancak günümüzde geline nokta bakıldığında ilk kabul edildiği dönemden tamamen farklı refah devleti anlayışından uzak tamamen “*liberal model*” olarak nitelendirilen bir uygulama ile hareket etmektedir (Alan, 2023).

Amerika Sosyal Güvenlik sistemi hak sahibi kişilere fayda sağlamak için bir güven fonuna ödenen vergileri kullanarak çalışır. Bireyler çalışırken sosyal güvenlik vergilerini öderler ve ödenen vergiler mevcut durumda emekli olan kişilere, engelli bireylere ve ölen kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişilere fayda sağlar. Yapılan uygulamanın amacı ise hak sahibi kişilere (Sosyal Güvenlik İdaresi tarafından ABD vatandaşlarına, daimî sakinlere ve ABD'de çalışan fakat vatandaş olmayan kişilere verilen Sosyal Güvenlik kart sahibi olan kişiler) emekli olduklarında veya malullük durumlarında gelir sağlamak ve ölümleri durumunda ise bakmakla yükümlü oldukları kişilere sosyal destekte bulunmaktır¹⁴¹.

Amerika Adil Çalışma Standartları Yasası'na bakıldığında ABD Çalışma Bakanlığı (DOL) 180'den fazla federal yasayı uygulamaktadır. Her bir eyalete göre hem saatlik çalışma ücreti hem de haftalık çalışma saati süresi değişiklik göstermektedir.¹⁴² Mevcut yasa Golf çalışanlarıyla ilgili çalışan statüsünde birtakım açıklamalar yapmakta fakat profesyonel sporcuları içeren herhangi bir tanımlama yapmamaktadır¹⁴³.

Amerika sağlık sistemine bakıldığında ise Beveridge ve Bismarck modellerindeki gibi herkesi kapsayan genel sağlık sigortası uygulaması bulunmamaktadır. Özel teşebbüsün teşvik edildiği hem özel hem de devlet çalışanlarının özel sigorta şirketleri aracılığıyla sağlık sigortası paketlerini satın aldığı serbest piyasa tipi sağlık sistemi uygulanmaktadır. Amerika sağlık hizmetlerini sağlayan ve finanse eden, kâr amacı güden özel sigorta şirketlerinin yanında kamusal sağlık sigortaları da bulunmaktadır. Bunlardan Medicare, Hastane Sigortası Güven Fonu ve Tamamlayıcı Sağlık Sigortası Güven Fonu aracılığıyla finanse edilmektedir.

¹⁴¹ <https://www.usa.gov/about-social-security#item-212313> (Erişim tarihi: 02.05.2023).

¹⁴² <https://www.dol.gov/agencies/whd/minimum-wage/state> (Erişim tarihi: 04.05.2023).

¹⁴³ <https://www.dol.gov/agencies/whd/field-operations-handbook/Chapter-10#B10d00> (Erişim tarihi: 31.05.2023).

Medicare dört bölümden oluşmaktadır¹⁴⁴. Bölüm A hastane sigortası olarak yatan hasta bakımı için ödeme yapılmasını sağlarken Bölüm B ise sağlık sigortası olarak doktor ve diğer sağlık hizmeti sağlayıcılardan alınan hizmetleri, evde bakım ve bazı önleyici hizmetleri kapsamaktadır. Kişiler Bölüm B için gelir düzeyine göre değişebilen aylık pirim ödemesi yapmaktadır. Bölüm C Medicare avantajı olarak görme, işitme ve diş sigortalarını kapsamaktadır. Fakat Medicare Advantage olarak bilinen bu bölüme kayıt olmadan önce Bölüm A ve Bölüm B'ye kayıt olunması gerekmektedir. Bölüm D ise reçeteli ilaçların maliyetlerini karşılamaktadır. Medicare ABD'de 65 yaş ve üstü bireyleri kapsayan sağlık sigortasıdır. Aynı zamanda kalıcı böbrek yetmezliği veya malullük ödeneği de alıyorsa bireyler bu sigorta kapsamına alınabilir¹⁴⁵. Medicaid ise düşük gelirli yoksulluk sınırının altındaki kişiler, çocuklar, hamileler, engelli bireyleri kapsamına alan sağlık sigortasıdır. Medicaid federal gereksinimlere göre eyaletler tarafından yönetilir ve ortaklaşa finanse edilir¹⁴⁶.

Sporcuların sosyal güvenlik haklarına bakıldığında ise Amerika Adil Çalışma Standartları Yasası incelenmiş yalnızca golf çalışanları ile ilgili hükümlerin bulunduğu görülmüştür¹⁴⁷. Amerika'da sağlık sigortasına yönelik istihdam ilişkisinin dışında sorumluluk genelde bireylere verilmiştir bununla birlikte profesyonel sporcuların sigortalanması ile ilgili de sorumluluk sporculara aittir. Fakat Amerika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezlerinin raporlarına göre her yıl yaklaşık olarak 300.000 genç spor yapmalarından dolayı travmatik beyin yaralanmaları ve dolayısıyla da beyin sarsıntısı yaşamaktadır. Bu yaralanmaların uzun ve kısa dönemde ciddi sağlık sorunlarına sebep olduğu da bilinmektedir. Bu sebeple travmatik beyin hasarından kaynaklanan yaralanmaları en aza indirebilmek amacıyla eyaletlerde travmatik beyin hasarını önleyici yasalar çıkarılmıştır¹⁴⁸. Bu yasaların amacı daha çok genç sporcuların bu hasarı atlattıkları için ne kadar süre spordan uzak kalmaları gerektiğine, spor etkinliklerine tekrar başlama süresinin ne kadar olması gerektiğine, hangi tip sağlık personelinin sporcunun spor yapmasına karar vermesi gerektiğine ve son olarak travmatik beyin hasarını azaltmak için ebeveyn ve antrenörlere eğitim verilmesine dayanmaktadır. Ancak verilmesi gereken eğitimin içeriğine yönelik de genellikle herhangi bir ayrıntı verilmemekle birlikte bu eğitimlerin devlet eliyle yapılması gerektiği belirtilmektedir¹⁴⁹. Yapılan yasaların çıkış noktalarından biri de 2006 yılında Washington eyaletinde okul

¹⁴⁴ <https://www.ssa.gov/medicare/plan/medicare-parts> (Erişim tarihi: 2.04.2023).

¹⁴⁵ <https://www.ssa.gov/medicare> Erişim 02.04.2023).

¹⁴⁶ <https://www.medicaid.gov/medicaid/index.html> Erişim 02.04.2023).

¹⁴⁷ <https://www.dol.gov/agencies/whd/field-operations-handbook/Chapter-10#B10d00> Erişim 02.04.2023).

¹⁴⁸ <https://www.cdc.gov/headsup/policy/> Erişim 08.04.2023).

¹⁴⁹ <https://lawatlas.org/datasets/sc-reboot> Erişim 13.05.2023).

futbolcusu olan Zachery Lystedt'in okul futbol maçı esnasında hayati bir tehlike yaratacak kadar ciddi olan beyin hasarı geçirmesi olmuştur. Çünkü kendisi o esnada 13 yaşındadır ve kafasını sert bir şekilde yere vurmuştur fakat yaşadığı sakatlıktan habersiz şekilde oyuna devam etmiştir. Sonrasında başının çok ağrıdığına yönelik şikayetleri artmış ve babasının kollarına düşmüştür. 31 gün komada kalmış 9 ay boyunca hareket edememiş, konuşamamış ve yaklaşık 2 yıl boyunca da beslenme tüpüyle beslenmek zorunda kalmıştır. Aslına bakılırsa Zachery beyin sarsıntısı geçiren öğrenci sporcudan biri olmuştur ve bu üzücü olayın akabinde Lystedt ailesi genç sporcuların beyin hasarlarını önlemek amacıyla bir yasa tasarısı hazırlamışlar ve hazırlanan tasarı Mayıs 2009'da “Zachery Lystedt Yasası” olarak Washington Eyaletinde imzalanmıştır. “Zachery Lystedt Yasası sayesinde, beyin sarsıntısı geçirdiğinden şüphelenilen 18 yaşın altındaki genç sporcuların lisanslı bir profesyonel tarafından kontrol edilip onaylanmadıkça maça geri dönmelerine izin verilmez.”¹⁵⁰

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere atılan yasal adımlar profesyonel sporcuları mesleki anlamda desteklemekten ziyade özellikle amatör sporcuları sağlık anlamında çeşitli risklerden koruyacak bir önlem niteliği taşımaktadır.

Bunun yanında Amerika'da kolej sporlarını ve sporcularını desteklemek amacıyla faaliyet gösteren ve kolej sporcularına en iyi şekilde bakım sağlamak akademik ve sportif başarılarını artırmak amacıyla 1906 yılında National Collegiate Athletic Association (NCAA) kurulmuştur¹⁵¹. NCAA'nın üyeleri okullardır ve üç bölümü bulunmaktadır;

“Üç NCAA bölümü arasında, Bölüm I okulları genellikle en büyük öğrenci kitlesine sahiptir, en büyük atletizm bütçelerini yönetir ve en yüksek sayıda atletizm bursu sunar. Bölüm II, akademik başarı, üst düzey atletizm yarışmalarında öğrenme ve topluma hizmete odaklanma yoluyla büyüme fırsatları sunar. Bölüm III, kolej sporcularını sahada üstün olmaya ve kampüste yeni zorluklarla mücadele ederek potansiyellerini geliştirmeye iten rekabetçi bir atletizm ortamına katılım sunar.”¹⁵²

NCAA, yıllık gelirini bilet satışlarından ve televizyon/pazarlama haklarından elde etmektedir. Yapılan spor branşları amatör olarak kabul edilmekte ve bu düzeyde yürütülmektedir. Amerika'da amatör kabul edilen sporlardan para kazanılması ise yasaklanmaktadır. Bu sebeple oyuncu sporcular maaş olarak değil burs ödemesi şeklinde desteklenmektedir. Bu durum da fiili olarak profesyonel anlamda spor yapan sporcuların teoride amatör kalmalarına yol açmaktadır.

Yapılan açıklamaların dışında diğer ülkelerde elit sporcuların yeteneklerinin ve başarılarının arttırılması amacıyla ilgili spor bakanlıkları aracılığıyla finansal destek ve hibe

¹⁵⁰ <https://thebrainproject.org/zackery-lystedt-brain-project/> Erişim 02.04.2023).

¹⁵¹ <https://www.ncaa.org/sports/2021/2/16/overview.aspx> Erişim 15.03.2023).

¹⁵² <https://www.ncaa.org/sports/2021/2/16/overview.aspx> Erişim 01.05.2023).

sağlanmaktadır. Bu kapsamda “Elit Sporcu Yardım Programı (EAAP)” kapsamında elit sporcular desteklenmektedir. Bu programa göre yardıma hak kazanmanın şartı sporcuların kendi branşlarında dünya sıralamasında ilk 40 arasına girebilmeleridir¹⁵³.

4.3.3. Çin

Çin sosyal güvenlik sistemi iki ana bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisini oluşturan bölüm şehirlerde çalışan işçileri ve bu işçilerin bakmakla yükümlü oldukları kişileri kapsarken ikinci bölüm temel geçim kaynaklarına erişemeyecek kadar bakıma muhtaç olan ve sosyal yardıma muhtaç kişileri kapsamaktadır (Chow, 1989). Özellikle kentsel terimi ilgi çekici gibi görünse de Çin’de ilk sosyal güvenlik uygulamaları komünler (20 bin kişilik nüfusa sahip kırsal alanda yaşayan yönetsel yapılar) tarafından dayanışma esasına bağlı olarak kırsal alanlarda yaşayanlar için sunulmuştur. Bu sebeple sosyal güvenlik uygulamaları uzun yıllar yalnızca kamuda çalışanları kapsamış, kırsal alanlarda yaşayan kesim ise sosyal sigorta uygulamalarının dışında kalmıştır. Bunu başka bir sebebi de “Hukuo” denilen kırdan kente göç etmeyi yasaklayan bir sistemdir. Ancak 2008 yılı itibari ile kır ve kent ayrımına yönelik uygulanan sosyal güvenlik uygulamaları kaldırılmaya başlanmış fakat terk edilmemiştir¹⁵⁴.

Çin’in sosyal güvenlik uygulamalarına bakıldığında ülkede yaşayan herkes temel sağlık ve yaşlılık sigortası kapsamına alınmıştır. Fakat kent ve kır ayrımından dolayı çalışanlara ve yaşlılara uygulanan prosedürlerde de farklılıklar gözetilmektedir. Buna göre kırsal alanda yaşayanların emeklilik yaş sınırı (erkekler için) 70 iken kentte yaşayanların emeklilik yaş sınırı 60 olarak belirlenmiştir. Ülkede emeklilik sigortası, yaşlılık sigortası, doğum(analık), işsizlik sigortası, iş kazası sigortası, malullük ve kapsayıcı sigortalar bulunmaktadır¹⁵⁵.

Çin hükümeti istihdama en çok önem veren ülkelerden biridir. Buna yönelik özellikle üniversite mezunlarının istihdam edilmesi ve sigortalanmalarına yönelik bilgilendirmeler yapmaktadır. Bu konuda sporcuların sosyal güvenlikteki yerine bakıldığında ise mevcut istihdam teşvikinin sporcular özelinde de yapıldığı yayınlanan yönetmeliklerde görülmektedir¹⁵⁶. Bahsi geçen politika belgesi Çin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayınlanmış ve futbolun güçlendirilmesini teşvik etmek amacıyla futbol

¹⁵³ <https://mscd.gov.tt/fundingoverview/file:///C:/Users/casper/OneDrive/Masa%C3%BCst%C3%BC/EAAP-Policy-guidelines-for-HP-athletes.pdf> Erişim 02.04.2023).

¹⁵⁴ http://www.gov.cn/fuwu/2022-06/18/content_5696382.htm ; https://www-mohrss-gov-cn.translate.goog/ncshbxs/?_x_tr_sl=zhCN&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc&_x_tr_sch=http Erişim 11.04.2023).

¹⁵⁵ <http://www-mohrss.gov.cn/SYrlzyhshbzb/shehuibaozhang/zcwj/SHBZzonghe/> ; https://www-mohrssgovcn.translate.goog/?_x_tr_sl=zhCN&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc&_x_tr_sch=http Erişim 18.02..2023).

¹⁵⁶ https://www-mohrss-gov-cn.translate.goog/SYrlzyhshbzb/laodongguanxi/_zcwj/laodongguanxixiediao/201608/t20160805_244926.html?_x_tr_sl=zh-CN&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc&_x_tr_sch=http Erişim 04.04.2023).

özelinden yola çıkarak profesyonel sporcuların iş gücü olarak teşvik edilmesine yönelik gerekli tedbirlerin alınmasına vurgu yapılmıştır. İlgili politika belgesi Ek-10'yer almaktadır.

Alınan kararda Çin hükümeti sporu bir endüstri ve meslek kolu olarak sporcuyu da bu endüstri kuruluşunda çalışan işçi olarak kabul etmektedir. Bu doğrultuda diğer meslek kollarında çalışanların zorunlu sigorta kapsamına alınarak sigortalanmasını nasıl bir gereklilik olarak görüyorsa benzer şekilde spor çalışanları olarak profesyonel sporcuları da sigortalama konusunda gerekli önerilerde bulunarak bu durumu zorunluluk olarak açıklamaktadır. Çünkü İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın almış olduğu başka bir kararda profesyonel sporcuların geçirmiş oldukları spor kazaları mesleki kazalar olarak kabul edilmiş ve bunun önlenmesi için gerekli tedbirlerden bahsedilmiştir. Spordan kaynaklı engel durumu yaşayan sporculara ise engel durumlarına yönelik yardım yapılması yönünde kararlar alınmıştır. İlgili karar metni Ek-11'de belirtilmektedir.

Alınan kararlardan sporun riskli bir meslek ve uğraş alanı olduğu, sporcunun da bu riskli mesleki alanda faaliyet gösteren işçi olarak kabul edildiği söylenebilir. Fakat sigortaya katılma konusunda pirim ödemelerinin çok yüksek olmasından dolayı kayıt dışı istihdam da yüksektir. Bu sebeple sporcuların sigortalanmasına yönelik arz düşüktür.

4.4. Türk Sosyal Güvenlik Sistemi ile Karşılaştırılması ve Genel Değerlendirme

Türk Sosyal Güvenlik Sistemi içerisinde sporcuların mevcut durumları ve ele alınan ülkelerin sosyal güvenlik sistemleri içerisinde sporcuların sosyal güvenlik haklarına bakıldığında sporun bazı ülkelerde meslek sporcunun da işçi olarak kabul edildiği bazılarında ise tamamen kendi başlarına bırakıldıkları, bazılarında ise devlet destekli özel sigortalarla çeşitli güvencelere kavuşturulmaya çalıştırıldıkları görülmektedir. Fakat nihai aşamada yargı kararları ile birlikte bile olsa sosyal güvenlik sisteminde sporcuların sigorta kapsamında diğer işçiler gibi zorunlu olarak değerlendirilmedikleri, değerlendirilseler bile sigortalılık ilişkilerine yönelik denetimlerinin yavaş işlediği görülmektedir. Bu durum ülkemizde de benzerdir, sporcular ülkemizde sigortalı sayılanlar arasında yer almaktadır fakat uygulamada ya kayıt dışı çalıştırılmakta ya da sigorta primleri aldıkları ücret üzerinden yatırılmamaktadır. Ayrıca mevcut hükümlerle profesyonel sporcuların sosyal güvenliklerinin sağlanamayacağı da açıktır. Dolayısıyla profesyonel sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınması için sosyal güvenlik mevzuatının teorisi ve uygulamasının birbirleri ile uyumlu olması ve uygulamanın sektöre uğramaması için de denetim mekanizmasının hızlı ve etkili çalışması önem arz etmektedir.

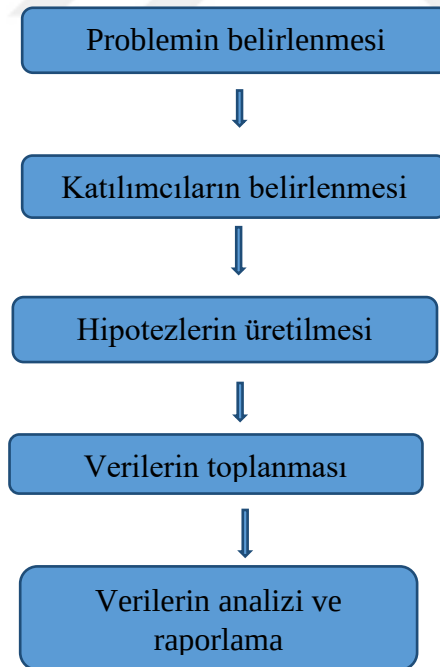
Özel sigortacılık konusunda sporcular diğer ülkelerde daha geniş kapsamda değerlendirilirken ülkemizde kapsam dışında tutulmaktadır. Sporcuları mevcut risklere karşı koruyan, sporculara özel bir özel sigorta ülkemizde bulunmamaktadır öyle ki çalışma kapsamında araştırmacı adına bir sigorta firması aracılığıyla kaza riskine karşı sigorta yaptırılması amacıyla başvurulmuş ve özel sigorta şirketi tarafından gelen poliçe teklifinde sporcuların kapsam dışında olduğu belirtilmiştir ilgili poliçe örneği ekte yer almaktadır (ek teklif basımı) fakat çalışma kapsamında incelenen ülkelerin tamamında özel sigortalar profesyonel sporcuları kapsamakta hatta sporculara özel sigortalar bulunmaktadır. Özellikle Almanya'da bulunan tüm spor kulüpleri sporcuları mevcut kaza risklerine karşı ARAG sigortası kapsamında sigortalamak zorundadır. Bu durum ARAG şirketi ile elektronik posta aracılığıyla yapılan görüşmede araştırmacıya bildirilmiştir. Yapılan görüşmenin ekran görüntüsü Ek-12'de yer almaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

5.1. Araştırma Deseni

Bir araştırmaya başlamadan önce araştırılması planlanan konunun sosyal yaşam içerisinde bir problem olarak var olması gerekmektedir. Araştırmacı bu problemi çözme merakı ile araştırmaya başlamaktadır. Var olan probleme yönelik bir kavramsal çerçeve çizilmekte ve araştırma soruları belirlenmektedir. Çizilen kavramsal çerçeve ve belirlenen araştırma soruları aslında araştırma alanının da sınırlarını belirlemektedir. Aynı zamanda bu sorular araştırmanın her aşamasını ayrı ayrı açıklayacak ve araştırmaya yön verici nitelikte olmaktadır. Çalışmanın sınırlarının belirlenmesi, çalışma grubunun seçimini ve uygun veri toplama aracının belirlenmesini kolaylaştıracaktır. Belirlenen çalışma grubu araştırmanın derinliğine katkı sağlayacak nitelikte kişilerden oluşmaktadır. Bu aşamalardan sonra belirlenen veri toplama araçları ile ham veriler elde edilmektedir. Bu verilere nitel araştırmalarda kullanılan yüz yüze görüşme, doküman analizi gibi çeşitli yöntemlerle ulaşılabilir (Baltacı, 2017).

Şekil 5.1 Nitel araştırma aşamaları

Kaynak: Büyüköztürk vd., 2016: 244-250

Yapılan açıklamalardan yola çıkarak bu araştırmada;

- Ülkemizde bulunan profesyonel/fiili profesyonel (gizli profesyonel) sporcuların sosyal güvenlik hukukundaki mevcut durumlarının incelenerek, kısa ve uzun vadeli sigorta kolları bakımından uygulama içerisinde kendilerine tanımlanan hakların neler olduğunun belirlenmesi,
- Profesyonel/fiili profesyonel (gizli profesyonel) sporcuların kendilerine tanımlanan hakları uygulamada kullanabilme durumlarının incelenmesi,
- Sporda sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran risk unsurlarının belirlenmesi,
- Dünyada (örnek ülkelerde) profesyonel sporcuların sosyal güvenlik haklarının incelenmesi,
- Ülkemiz için örnek teşkil edebilecek mevcut uygulamaların ortaya konması amacıyla ve araştırma probleminin daha önce bu kadar geniş kapsamda yeterince incelenmemiş olmasından hareketle nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Nitel araştırma yöntemi daha çok derinlemesine çalışmaların yapıldığı sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biridir (Creswell, 2018: 42-50). Nitel araştırma yöntemi içerisinde kullanılan farklı desenler bulunmaktadır. Bu çalışmada bu desenlerden fenomenoloji tercih edilmiştir. Çünkü fenomenoloji çalışması, bir olguya yönelik bireylerin yaşadıkları ortak deneyimlerin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır. Bu kapsamda belli bir fenomen ile ilgili olguların araştırılması için veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelenmiş, veriler sistematik bir şekilde toplanmış, olguya bağlı temalar tanımlanmıştır (Creswell, 2020: 80-82)

Doğası gereği fenomenoloji çalışmaları deneysel çalışmaların aksine karşılaştırma yapmaz, bir olgu ile ilgili deneyimleri araştırır bu sebeple araştırmacının araştırılan konuya yönelik bilgi sahibi olması katılımcılarla kolay ilişki ve empati kurmasını kolaylaştırmaktadır. (Lester, 1999: 2-10). Gerçek yaşamda deneysel ya da tarama yöntemleriyle açıklanamayacak kadar müdahaleler içeren ve aralarında nedensel bağlantı olduğu varsayılan olguları açıklamada, tanımlamada ve keşfetmede fenomenoloji çalışmalarının kullanılması onu diğer çalışmalardan ayırır.

Araştırmada ham verilere ulaşabilmek ve araştırmaya derinlik katabilmek için nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı tarafından konuya ilişkin soruların önceden hazırlanması ve görüşme sırasında net cevaplanmayan yerleri ortaya çıkarmak adına serbest sorular sorulmaktadır. Uygulanan bu teknikteki amaç verileri daha kolay analiz

edilebilmek ve derinlemesine görüşmeler yapabilmektir (Yıldırım, 2008: 122-130; Mills vd., 2006; Parameswaran vd., 2020).

5.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Fenomenoloji çalışmalarında araştırma problemine uygun olabilecek şekilde çalışma grubu belirlenir. Bu grup özellikle problem konusu ile alakalı ve birbirleri ile etkileşim içerisinde olan kişilerden oluşmaktadır. Fenomenoloji çalışmalarında derinlemesine araştırma yapmak için katılımcılardan detaylı ve niteliksel bilgiler elde edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışma grubunun belirlenmesinde sporcuların sosyal güvenlik olgusuna bakış açılarını ortaya koymaları ve spordaki risk unsurlarını belirtmeleri için amaçlı örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmacının kendi kişisel gözlemlerinden hareketle araştırmanın konusu hakkında bilgi sahibi olduğu düşünülen, olguya ilişkin belirli özellikleri taşıyan deneklerin seçimine denir (Etikan, 2016). Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde incelenecek olay veya olgu ile ilişkili çok sayıda farklılığı kapsayan, incelenecek olgu hakkında en fazla bilgi edinmeyi olanaklı kılacak katılımcılar olmasına dikkat edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2016: 88-91).

Bu nedenle araştırmanın konusu ve kullanılan teknikler doğrultusunda araştırmanın çalışma grubu aşağıdaki kriterlere göre belirlenmiştir. Bu kriterler doğrultusunda;

- Bireysel/takım sporlarında kulüple sözleşme yapan fakat sosyal güvenliksiz olmayan, zamanının çoğunu spor yaparak geçiren amatör branşlarda milli takım seviyesine kadar çıkmış gizli profesyonel sporcu,
- Profesyonel olarak bir iş sözleşmesi gereğince kulübe bağlı olarak spor yapan, geliri ve sosyal güvenliksiz olan profesyonel sporcu,
- Kendi spor kulübünde antrenörlük yapan milli antrenör,
- Spor faaliyetlerinin yürütüldüğü kulüplerde yöneticilik yapan kulüp yöneticisi ve menajer,
- Aktif olarak ulusal ve uluslararası faaliyetlerine devam eden hakem,
- Sosyal güvenlik uzmanı,
- Özel sigorta uzmanı, çalışma konusunun daha derinlemesine incelenmesi için belirlenmiştir.

Araştırmaya gönüllü katılım yoluyla dâhil olan katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda çalışma grubu; 4 gizli profesyonel sporcu, 5 profesyonel sporcu, 2 kulüp yöneticisi,

3 milli antrenör, 2 uluslararası hakem, 1 menajer, 3 sosyal güvenlik uzmanı, 2 özel sigorta uzmanı olmak üzere toplam 22 katılımcıdan oluşmaktadır (Tablo 5.1.).

Tablo 5.1 Katılımcıların Meslek Alanı ve Sayısı

Katılımcıların mesleki alanı	Katılımcıların sayısı
Gizli Profesyonel Sporcu	4
Profesyonel Sporcu	5
Kulüp Yöneticisi	2
Milli Antrenör	3
Uluslararası Hakem	2
Menajer	1
Sosyal Güvenlik Uzmanı	3
Özel Sigorta Uzmanı	2
Toplam	22

Fenomenoloji çalışmalarında, daha fazla kişi ile görüşmenin daha fazla bilgi elde etmeyi sağlamadığı görüşü kabul edilmektedir dolayısıyla önemli olan katılımcılardan derinlemesine bilgi edinmektir. Baltacı'ya (2019) göre nicel araştırmalarda örneklem sayısının çokluğu önem kazanırken, nitel araştırmalarda belirlenen örneklemin detayları üzerinde durulur. Nitel araştırmalarda çeşitli örneklem biçimleri bulunsa da bu araştırma türünde konuya ilişkin en iyi katkıyı sağlayacak örnekleme ulaşılmaya çalışılır. Bilginin derinliği ve özgünlüğünün etkili görüldüğü nitel araştırmalarda küçük örneklem grubundan elde edilecek nitelikli ve kapsamlı verilere ulaşmaya odaklanmak gerektiği savunulur. Bu sebeple elde edilen veriler doygunluğa ulaştığı için çalışma grubu daha fazla genişletilmemiştir.

Tüm araştırmalarda olduğu gibi nitel araştırma yönteminde de kişinin çalışmaya katılmak için gönüllü olması gerekmektedir. Aynı zamanda katılımcı onayı olmadan katılımcı ile ilgili herhangi bir bilginin de araştırma etiği açısından paylaşılmaması gerekmektedir (Heggen ve Guillemine, 2012: 470-475). Bu sebeple katılımcı bilgilerinin gizli tutulması amacıyla katılımcıların üyesi oldukları gruplarla ilgili bilgiler kodlama yapılarak belirtilmiştir. İlgili gruplar ve yapılan kodlamalar şu şekildedir; Gizli profesyonel sporcu “G.P.S.1.”, profesyonel sporcu “P.S.1.”, milli antrenör “M.A.1.”, kulüp yöneticisi “K.Y.1.”, menajer “M.1.”, hakem “H.1.”, sosyal güvenlik uzmanı “S.G.U.1.”, sigorta uzmanı “Ö.S.U.1” şeklinde kodlamalar yapılmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler tablo1 de yer almaktadır.

Tablo 5.2 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Değişkenler	Grup	f
Yaş	18-25 Yaş	2
	25-35 Yaş	7
	35 Yaş ve üzeri	13
	Toplam	22
Cinsiyet	Erkek	14
	Kadın	8
	Toplam	22
Eğitim Durumu	Lise	1
	Lisans	21
	Toplam	22
Mesleki durum	Öğrenci	2
	Özel Sektör Çalışanı	10
	Kamu Çalışanı	10
	Toplam	22

Katılımcıların demografik bilgilerinin yer aldığı tablo incelendiğinde katılımcıların 18-35 yaş üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde katılımcıların 14'ünün erkek (%63,63), 8'inin ise kadın (%36,66) olduğu; eğitim değişkeni açısından incelendiğinde ise 1'inin lise, 21'inin lisans mezunu olduğu görülmektedir.

5.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda katılımcılara yönlendirme yapılmadan ve herhangi bir deney ya da işlem uygulamadan veri toplanmaktadır. Bu sebeple nitel araştırmalarda yaygın olarak doküman analizi, görüşme ve gözlem yolu ile veri toplanmaktadır (Yıldırım, 2011)

Bu bağlamda araştırmada katılımcıların konu ile ilgili düşüncelerini, deneyimlerini ve görüşlerini almak derinlemesine bilgi edinmek amacıyla hem doküman analizi hem de görüşme tekniğinin bir türü olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır (Creswell, 2018: 145-160). Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara sorulacak sorular hazırlanmadan önce ayrıntılı bir literatür taraması yapılmıştır. Araştırmacı eski bir profesyonel sporcudur bu sebeple uygulamada sporcuların sosyal güvenlik haklarına yönelik mevcut işleyişle ilgili gerekli tecrübeye sahiptir. Bu sebeple hem literatür taraması hem de tecrübeler dayalı olarak kısa ve uzun vadeli sigorta kollarının spor içerisinde uygulanması ile ilgili soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular dil ve problemin anlaşılabilirliğinin belirlenmesi için 3 katılımcıya sorulmuş ve ön uygulama yapılmıştır. Yapılan ön uygulama sonrasında sorular ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış hem nitel araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip 2 akademisyene hem de sosyal güvenlik hukukçusu olan 2 akademisyene

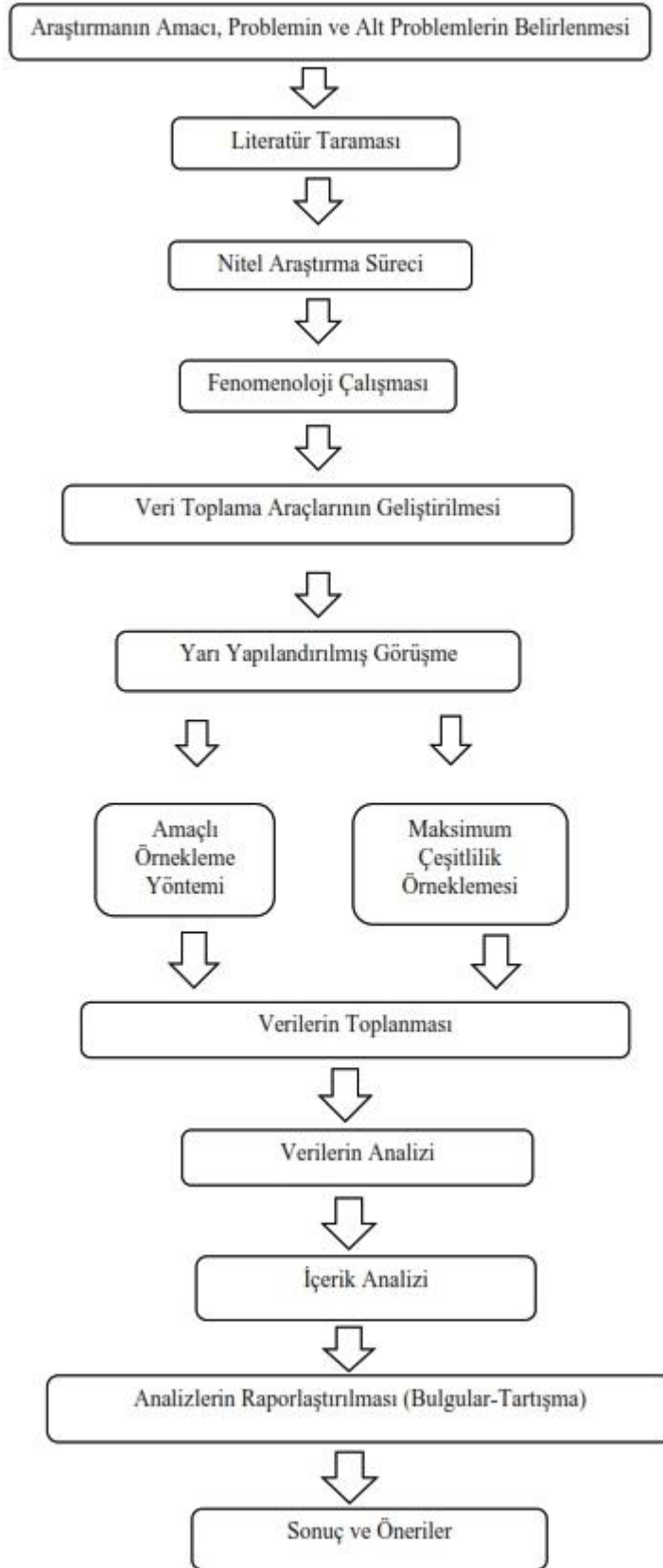
ayrı ayrı gönderilmiştir. Akademisyenler ve hukukçulardan gelen dönütlere göre gerekli düzeltmeler yapılmış 11 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu hazır hale getirilmiştir.

5.4. Araştırmacının Rolü ve Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda araştırmacı mevcut çalışmanın bir katılımcısı olarak hareket etmektedir. Bu sebeple araştırmacılar araştırma ile ilgili daha öncesinde insanların tutum ve davranışlarına göre bir anlam çıkarmaya çalışmamaktadırlar (Yıldırım, 2021: 81-83). Aksine kendi bakış açıları ve düşünceleri ne olursa olsun durumları katılımcıların bakış açılarına ve düşüncelerine göre algılamaya ve bir çıkarımda bulunmaya çalışmaktadırlar. En nihai aşamada ise katılımcıların anlattığı konu ile anlatılmak istenen konuyu kendi kelimeleri ile süzgeçten geçirerek analiz ve rapor etmelidir (Creswell ve Miller, 2000). Bu bağlamda araştırmacının eski bir milli ve profesyonel sporcu olması, spora çok erken yaşlarda başlayarak uzun yıllar spor yapması (amatör, gizli profesyonel) sporcuların sosyal güvenlik haklarının uygulanması ve spor içerisindeki sosyal risklerin belirlenmesi konusunda tecrübelerine sahip olmasından dolayı araştırma içerisinde hem katılımcı hem de araştırmacı olarak yer almasına yol açmıştır. Araştırmacının yıllarca sporun risklerine maruz kalması ve sosyal güvenlik eksikliğinden dolayı kalıcı sakatlık yaşaması yapılan görüşmelerde katılımcıların ne söylediklerinden ziyade aslında söylemek istediklerinin ne olduğunu anlamasına neden olmuştur.

Araştırmanın çalışma grubunda bulunan 1 milli antrenör, 1 gizli profesyonel sporcu, 1 profesyonel sporcu, 1 menajer, 3 uluslararası hakem, 3 sosyal güvenlik uzmanı ile telefon aracılığıyla iletişime geçilerek uygun olan bir gün ve saat belirlenmiş akabinde belirlenen yer ve tarihte yüz yüze nitel görüşmeler yapılmıştır. 1 milli antrenör, 3 profesyonel sporcu, 4 gizli profesyonel sporcu, 2 kulüp yöneticisi, 2 sigorta uzmanı ile de telefon aracılığıyla iletişime geçerek uygun bir görüşme saati ve programı belirlenmiş ve ZOOM/görüntülü WhatsApp uygulamaları üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcıların onayı ile ses kaydı alınmıştır. Alınan ses kayıtları bilgisayar ve harici diske kayıt edilmiş ve Word programı üzerinde bire bir yazıya dönüştürülmüştür. Yazıya dönüştürülen bu kayıtlar katılımcılara elektronik posta üzerinden tekrar gönderilerek katılımcı onayı alınmıştır. Onayı alınan veriler Nvivo10 programında analiz için hazır hale getirilmiştir. Sonrasında verilerin betimsel ve içerik analizleri yapılmıştır.

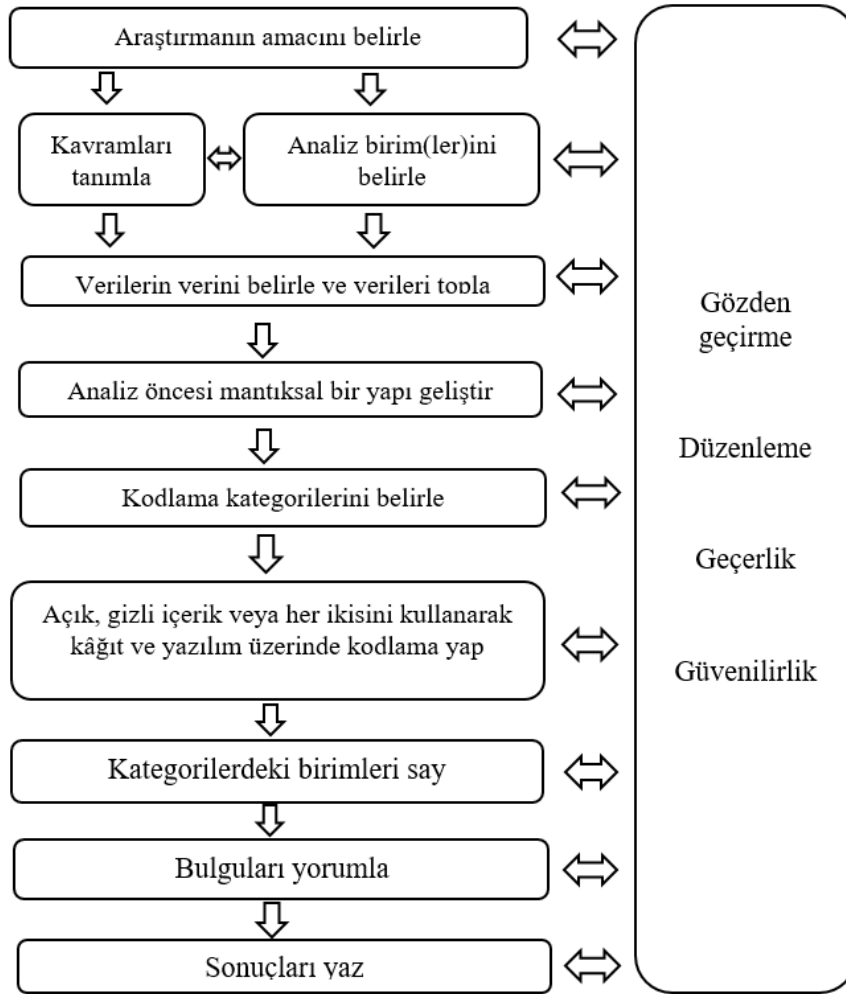
Araştırma aşamasında izlenen süreç aşağıdaki verilmiştir;

Şekil 5.2 İş-Akış Süreci

5.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplam 22 katılımcı ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerden iki katılımcıdan elde edilen veriler sağlıklı olması nedeni ile analize dâhil edilmemiştir. Çünkü katılımcılarla yapılması planlanan yüz yüze görüşmeler katılımcıların isteği üzerine yazılı soru cevap şekline dönüştürülmüş ve katılımcılardan görüşme formunda yer alan soruların yazılı şekilde sunulması istenmiştir. Bu doğrultuda katılımcılardan alınan yazılı belgelerdeki metinlerin net olarak okunamaması sebebiyle analize dâhil edilmemiştir. Kalan 20 katılımcının görüşlerinden elde edilen veriler Nvivo10 programına aktarılarak içerik analizi yöntemi ile derinlemesine analiz edilmiştir. Yapılan araştırma nitel araştırma yönteminin bir modeli olan fenomenoloji çalışmasıdır. Durum çalışmalarında kullanılan verilerin analiz süreci nitel araştırmaların analiz süreci ile aynıdır. Nitel araştırmaların veri analizi ise ağırlıklı olarak tümevarımsal bir yöntemle dayanmaktadır. Bu yöntemle yapılan analiz aşaması kodlama ile başlamaktadır. Veri analizinden elde edilen veriler kodlanarak kategorilere ve temalara ayrılır (Creswell, 2018: 197-200). İçerik analizi ise nitel araştırmalardan elde edilen verilerin analiz edilmesini sağlayan bir tekniktir. Bu teknik özellikle sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılır. İçerik analizi yöntemi ile belirli söylemlerden (verilerden) objektif ve sistemli bir şekilde çıkarımlar yapılmaktadır. Araştırmacılar bu tekniği kullanarak bir söylem içerisinde bulunan kavramların anlam ilişkileri belirlenerek asıl söylenmek istenen mesajı anlamaya çalışırlar. Bu yöntem insanların düşüncelerini ortaya çıkarmak için kullanılan bir yöntem olup, incelenen konu ilgili karşılaştırma yapılmasına da olanak tanımaktadır. İçerik analizi belli aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamalar Büyüköztürk ve arkadaşları tarafından şu şekilde ifade edilmektedir;

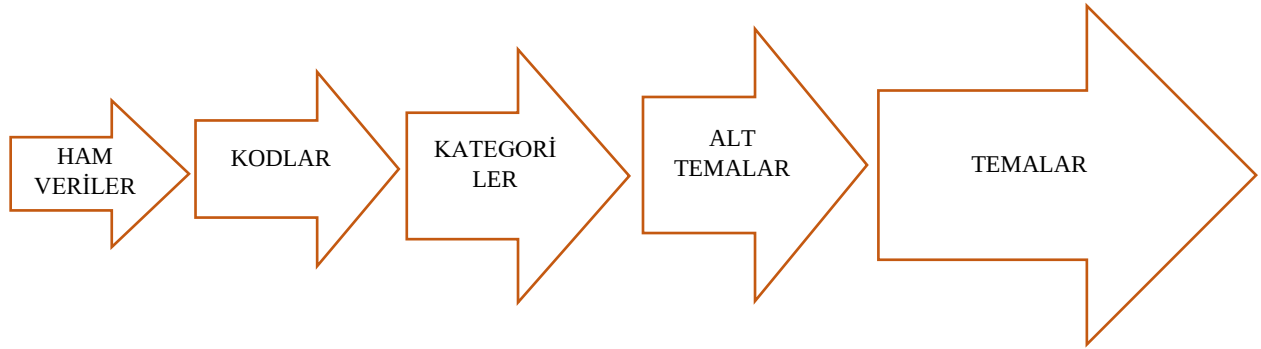

Şekil 5.3 İçerik Analizi Aşamaları

Kaynak: Büyüköztürk vd., 2016: 252

İçerik analizi yapılırken veri setinde çoğunlukla tekrar eden ve vurgu yapılan olgulardan “kodlar”; kodlar içerisinde birbirleri ile ilişkili belirli kavramlardan “kategoriler” ve kategorilerden de “temalar” çıkarılır (Creswell ve Plano Clark, 2015: 220-223). Analitik tümevarım olarak da adlandırılan bu süreç belirli verilerden yola çıkılarak genel bir sonuca ulaşmayı içermektedir (Teddlie ve Tashakkori, 2015: 295-300).

Yapılan araştırmada da görüşmelerden elde edilen verilerden kodlar, kodlardan kategoriler, kategorilerden de alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. Bu aşamalar aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

Şekil 5.4 Nitel veri analizinin aşamaları

5.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Yapılan tüm araştırmaların bilimsel bir nitelik kazanması için belli birtakım ölçütleri karşılaması gerekmektedir. Bu ölçütler hem nitel hem de nicel araştırmalar için kullanılan geçerlik ve güvenirlilik ölçütleridir. Nicel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik ölçütleri sayısal verilerle kanıtlanırken nitel araştırmalarda bu ölçütler daha çok *inandırıcılık (iç geçerlik)*, *aktarılabirlik (dış geçerlik)*, *tutarlılık (iç güvenirlilik)* ve *teyit edilebilirlik (dış güvenirlilik)* durumlarına göre değerlendirilir. *İnandırıcılık (iç geçerlik)*, elde edilen veri sonuçlarının ne derece inandırıcı olduğu ile ilgilidir. Bunun için belirli teknikler kullanılmaktadır. Bunlar; “uzun süreli etkileşim, araştırmacı önyargılarını azaltma, katılımcı teyidi ve üçgenleme” dir (Öztürk Fidan vd., 2018). Araştırmadan elde edilen verilerin kendi içinde tutarlı olması önem arz etmektedir. *Aktarılabirlik (dış geçerlik)*, nicel araştırmalardaki sonuçların genellenebilirlik durumuyla ilişkilendirilebilir fakat nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının genellenebilirlik düzeyi oldukça düşüktür. Nitel araştırmaların aktarılabirliği bir durumun derinlemesine analiz edilebilmesi için uygun çalışma grubunun seçimi ve sonuçların genellemesinden ziyade karşılaştırılabilmesi ve dönüştürülebilmesi ile ilişkilidir. *Tutarlılık (iç güvenirlilik)*, araştırma verilerinin farklı araştırmacılar tarafından uyumlu sonuçlar içerdiği ile ilgilidir. *Teyit edilebilirlik (dış güvenirlilik)* ise ham verilerin objektif şekilde yansıtılarak katılımcılar tarafından onaylanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2016: 225-230). Fakat nitel araştırmalarda araştırmanın güvenirliliğinin rolü azdır. Aslında nitel araştırmanın güvenirliliği ile ilgili bahsedilen asıl konu analiz esnasında araştırmacılar tarafından oluşturulan fikir birliğinin ve katılımcı teyitlerinin güvenirliliğidir. Dolayısıyla araştırmanın güvenirliliği için daha çok çalışmanın doğruluğuna bakılmaktadır. Yani araştırma sürecinin en doğru şekilde kayıt edilmesi ve sonrasında teyit edilmesi bu aşamada önem arz etmektedir. Nitel araştırmalarda araştırmanın genellenebilir olmasından ziyade geçerli olmasına odaklanılmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2015: 220-230). Çünkü nitel bir çalışmanın geçerli bir çalışma olabilmesi için araştırma problemine uygun örneklem ve analiz seçimi

yapılması, elde edilen veri setinin de doğru olup olmadığının uzman araştırmacı ve katılımcılar tarafından teyit edilmesi gerekmektedir

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda yapılan araştırmanın;

- *İnandırıcılığını (iç geçerlik) sağlamak için*, araştırmacı çalışma alanı içerisinde uzun süre etkileşim içerisinde bulunmuş bu durum araştırmanın derinlemesine analiz edilmesine katkı sağlamış ve araştırma en objektif şekilde yürütülmüştür. Katılımcılarla yapılan görüşmeler bire bir yazıya aktarılarak tekrar katılımcılara elektronik posta aracılığı ile gönderilmiş ve aktarılan bilgilerin doğruluğu teyit edilmiştir. Son olarak elde edilen veriler nitel araştırmalar konusunda uzman bilgiye sahip 2 akademisyen ve tez danışmanları tarafından incelenerek sonuçlar konusunda görüş birliğine varılmıştır.

- *Aktarılabilirliğini (dış geçerlik) sağlamak için*, çalışmanın amacına uygun çalışma grubu seçilmiş bunun için de amaçlı örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Belirlenen çalışma grubunun özellikleri, deneyimleri ayrıntılı şekilde anlatılmış ve anlamaya çalışılmıştır.

- *Tutarlılığını (iç güvenilirlik) sağlamak için*, araştırma sürecinin başlangıcından sonlanmasına kadar ki aşamalar nitel araştırmalar konusunda çalışmalar yapmış olan 3 akademisyen tarafından onaylanmıştır.

- *Teyit edilebilirliğini (dış güvenilirlik) sağlamak için*, araştırma sonucunda elde edilen ses kayıtları ve yazıya aktarılan Word belgeler uzman görüşlerine sunularak çalışmanın nesnellik ölçütünü sağladığına yönelik teyit edilmiştir.

Çalışmanın güvenilirliğine katkı sağlamak için “*üçgenleme*” tekniğinden yararlanılmıştır (Speziale vd., 2011: 306-310). Bu teknik birden fazla araştırmacı tarafından aynı veri setinin incelenerek kodlamalar yapmasını ve yapılan kodlamalar arasındaki benzerlik ve farklılık durumlarının sayısal şekilde ifade edilmesini içermektedir. İçsel tutarlık şeklinde de ifade edilen bu benzerlik oranı, güvenilirlik katsayısı=üzerinde görüş birliği sağlanan konu sayısı / (üzerinde görüş birliği konu sayısı + üzerinde görüş birliği bulunmayan konu sayısı) şeklinde hesaplanmaktadır. Miles ve Huberman iç tutarlılığın geçerli olması için hesaplanan sonucun en az %80 olması gerektiğini belirtmektedir (Miles BM, 1994). Yapılan hesaplamalar doğrultusunda %95,6 iç tutarlılık değeri elde edilmiştir.

5.7. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan gerekli izin (Ek-13) alınmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR

6.1. Araştırmanın Bulguları

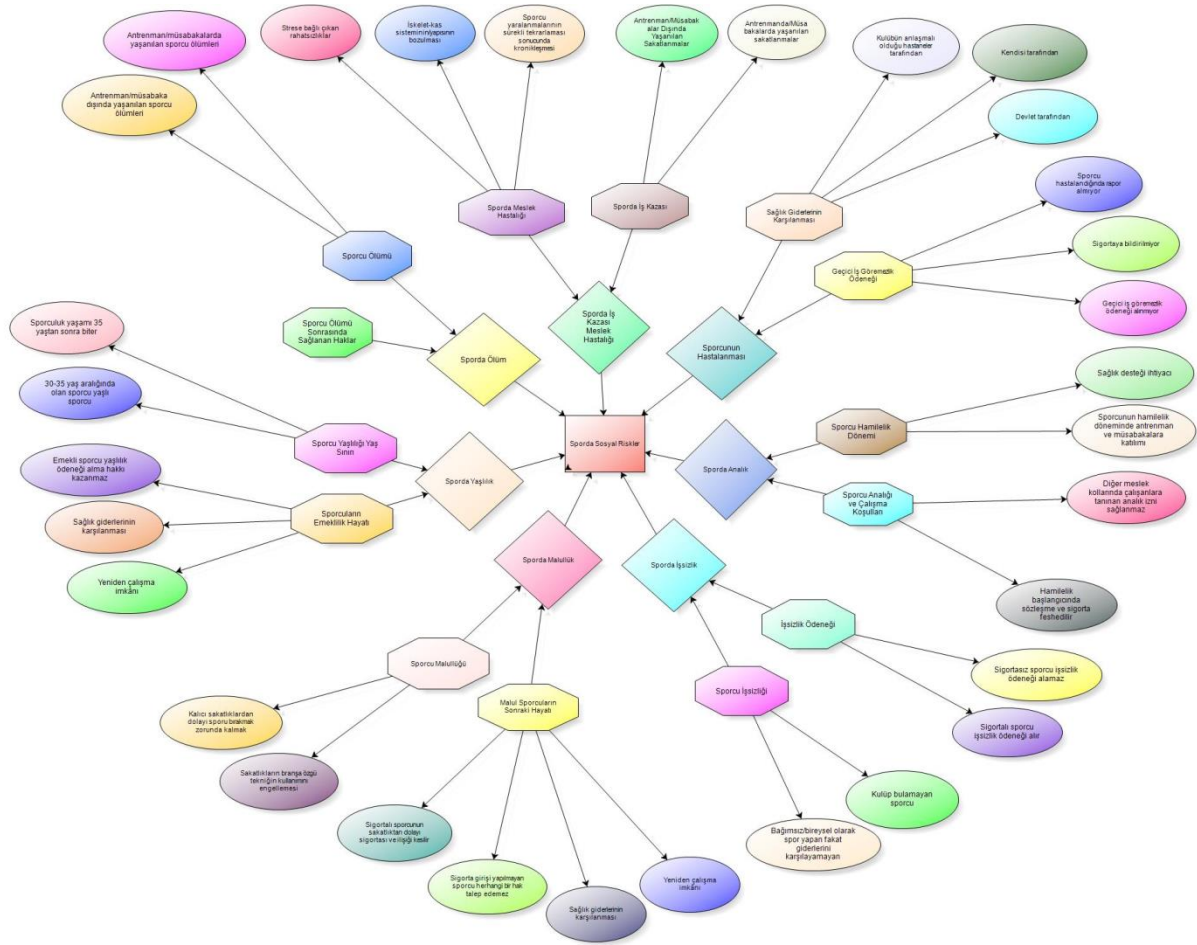
Araştırmadan elde edilen verilerin içerik analizi sonrasında “Sporda Sosyal Riskler” ana teması altında iki alt başlıkta yedi alt temaya ulaşılmıştır. Bu alt temalar şu şekilde belirtilmiştir;

Kısa Vadeli Sigorta Kolları

- Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- Sporcunun Hastalanması,
- Sporda Analık,
- Sporda İşsizlik,

Uzun Vadeli Sigorta Kolları

- Sporda Malullük,
- Sporda Yaşlılık,
- Sporda Ölüm.

Şekil 6.1 Sporda Sosyal Riskler Ana Teması, Alt Temalar, Kategoriler ve Kodları

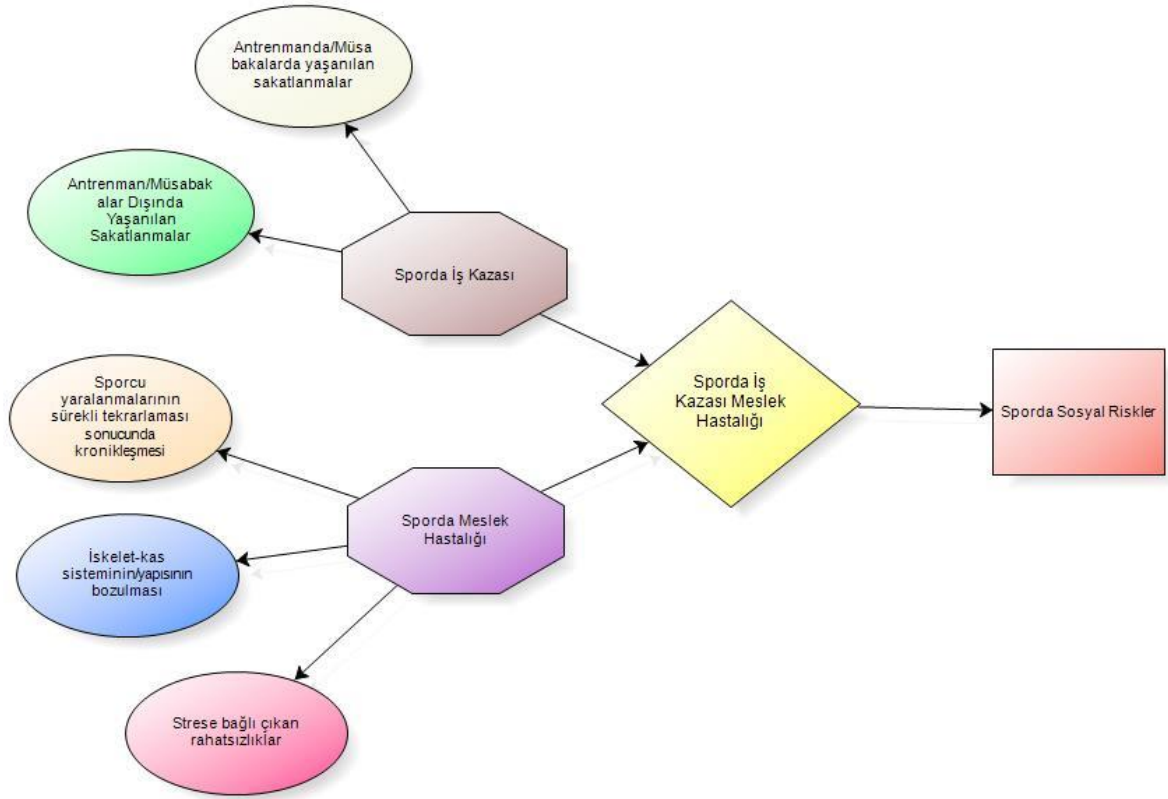
Yukarıda bulunan şekilde katılımcı görüşlerinden kapsayıcı bir veri setine ulaşılmıştır. Elde edilen tema, alt temalar, kategoriler ve kodlar katılımcı görüşmelerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Şekilde oluşan tema, alt tema, kategori ve kodların birbirleri ile örtüştüğü ve çelişmediği görülmektedir.

6.1.1. Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı

“Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı” alt temasını oluşturan;

- Sporda İş Kazası,
- Sporda Meslek Hastalığı,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntıların yer aldığı şekil ve tablo aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.2 Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.1 Sporda İş Kazası Kategorisi, Kodları, Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodu Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı	Sporda İş Kazası	Antrenmanda/müşabakalarda yaşanan sakatlanmalar	-branşa özgü materyallerden kaynaklı kazalar (engelden düşme, engele çarpma) -yanlış teknik ve hareket kullanımı -burkulma, incinme, kırık (boyun, omurga vb.) -dilinin nefes borusuna kaçması	G.P.S.1: “biz birtakım materyaller kullanıyoruz ve o materyalleri kullanmamıza bağlı olarak iş kazaları yaşayabiliyoruz. Bazen bir barın altına girdiğimizde ve atamadığımızda altında kaldığımız ve kaza geçirdiğimiz oluyor onun dışında engelden düşme gibi işimize has kazalar var.” M.A.2: “Yanlış hareketler olabiliyor. Sporunun elinde olmayan veya rakibin yaptığı hareketler olabiliyor.” P.S.1: “antrenman esnasında yaşadığımız sakatlıklar bizim için iş kazası olarak görülüyor; diz ve omuz sakatlıkları ayak bileği burkulması parmak kırılması bizim branşta olan iş kazaları”
			Antrenman/müşabakalar dışında yaşanan sakatlanmalar	-Trafik kazaları (otobanda koşu esnasında, maça/antrenmana giderken ve gelirken) -Kötü hava koşulları (dışarda antrenman ya da müsabaka esnasında)	G.P.S.2: “koşarken mutlaka oluyor araba çarpması kaza geçirme gibi. Sonuçta yollarda koşuyoruz” K.Y.1: “antrenmanda yaşanan sakatlıklar, deplasmanlara giderken otobüs veya uçak kazaları olabiliyor, bunlar da iş kazasıdır. Servisle çocuklar toplanıp antrenmana götürülüp antrenmandan sonra evlerine dağıtılırken servis kazaları da iş kazalarıdır” M.A.1: “kas yapısını kullanırken gayri ihtiyarı ya da şanssız durumlar olabiliyor. Antrenmanda çok terlediğimizde rüzgâr esip kaslarımızın kasılmasına neden oluyor”

Tablo 6.1 incelendiğinde katılımcılar genel olarak spordaki iş kazalarını antrenman/müşabakalarda yaşanan sakatlanmalar, branşa özgü tekniklerin yanlış kullanımı, materyallerden kaynaklı sakatlanmalar ve antrenman/müşabakalar dışında yaşanan sakatlanmalar (hava koşulları, trafik kazaları) dolayısıyla gerçekleşen kazalar olarak ifade etmişler aynı zamanda her branşın kendine has sakatlanma profili çizdiğini ve bu sakatlanmaların da iş kazalarına yol açtığını vurgulamışlardır.

Tablo 6.2 Sporda Meslek Hastalığı Kategorisi, Kodları

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı	Sporda Meslek Hastalığı	Sporcu yaralanmalarının sürekli tekrarlanması sonucunda kronikleşmesi	-Tenisçi dirseği -Parkinson -Morton Nöroma	G.P.S.1: “tenisçinin tesnisçi dirseğini örnek verebiliriz. Özellikle mesafe sporu yapanlarda kalp kapasitesi biraz büyüdüğü için kalpte büyüme de meydana gelmekte” G.P.S.2: “kendimden örnek vereyim morton nöroma rahatsızlığı var ayak parmaklarından 3 ve 4 arasındaki sinirlerdeki kalınlaşma oluyor. Bende de uzun süre koştuğumdan dolayı sinirlerde kalınlaşma oldu ve bu hastalık teşhisi konuldu, doktor ayakkabıların sıkmasından ve uzun süre koşmaktan kaynaklanan bir hastalık olduğunu söyledi” H.1: “tenisçilerde tenisçi dirseği oluyor. Atletlerde ise genelde tendon kopması var bunların tedavisi hem çok uzun sürüyor hem de bir ömür boyu hissettiriyor”
			İskelet-kas sisteminin/yapısının bozulması	-Uzun yıllar yapılan şiddetli ve yoğun antrenman sonrasında omurga ve kemiklerde aşınma (burun, kulak kırıkları) -Omuz/eklem/diz/bilekler/parmaklarda kalıcı hasarlar -Hareket kısıtları -Akciğer/karaciğer/böbreklerde problemler -Bel/boyun fıtıkları -Menisküs/dizlerde yırtıklar -Eklemlerde kireçlenmeler -Ödemler -Kas kasılmaları -Tendonlarda kalıcı hasarlar -Tendinit/tendon kopmaları -Kalpte büyüme/sol ventrikülünde büyüme -Kan dolaşım sistemi problemleri -Travmalara dayalı problemler (kafa ve boyun hasarları, -Hafıza kaybı ve şok -Kapsüllerde patlamalar	P.S.2: “Sporcularda var meslek hastalığı mesela dizlerde aşınmadan dolayı kırıldak hasarları, tendinit, zaten sporcuların çoğunda tendinit var, voleybolda da takımda 10 kişiye 9 sporcuda tendinit var.” M.A.1: “yapılan ağır idmanlarla özellikle kalbin sağ ve sol ventrikülünde büyüme oluyor. Fiziksel olarak omurgada ve kemiklerde aşınma olabiliyor bu durum sağlıklı bir şekilde bedeni kullanmanın önünde bir engeldir” M.A.2: “Eklem bölgelerinde yaşanan sürekli sakatlıklar var bunlar sporla ilişkilidir. İleride hem spor hayatında hem de normal yaşamında bu sakatlıklar engel olabiliyor” H.2: “sporcularda daha çok menisküs rahatsızlığı oluyor. Hayat boyu çekiyorlar o hastalığı. Voleybolcularda daha çok omuz rahatsızlığı oluyor benim de yıllardır voleybol oynadığım dönemden kalma omuz ağrılarım var ve çok zor iyileşiyor, iyileşse bile tekrarlıyor.” M.A.3: “cirit çekiş gülle ve disk atan sporcularda genelde omuz bölgelerinde sakatlanmalar oluyor ve bu sakatlanmalar kalıcı hasarlara yol açıyor”
			Strese bağlı çıkan rahatsızlıklar	-Yüksek/alçak tansiyon -Mide rahatsızlıkları -Stres sonucunda oluşan tikler -Kalp krizleri	M.A.1: “Strese bağlı olarak çıkan bazı hastalıklar da var tansiyon bunların başında geliyor. Çünkü spor başlı başına bir stres olduğu için stres bu hastalıklara sebep olabiliyor. Mesela ben herhangi bir mide hastalığı yaşamama rağmen mide kanaması geçirdim strese bağlı olarak. Mide kanamasından sonra tansiyon hastalığına yakalandım şu anda yüksek tansiyon hastasıyım” P.S.2: “çok büyük stres yaşıyoruz buna bağlı olarak kalp problemi yaşıyorum ben.”

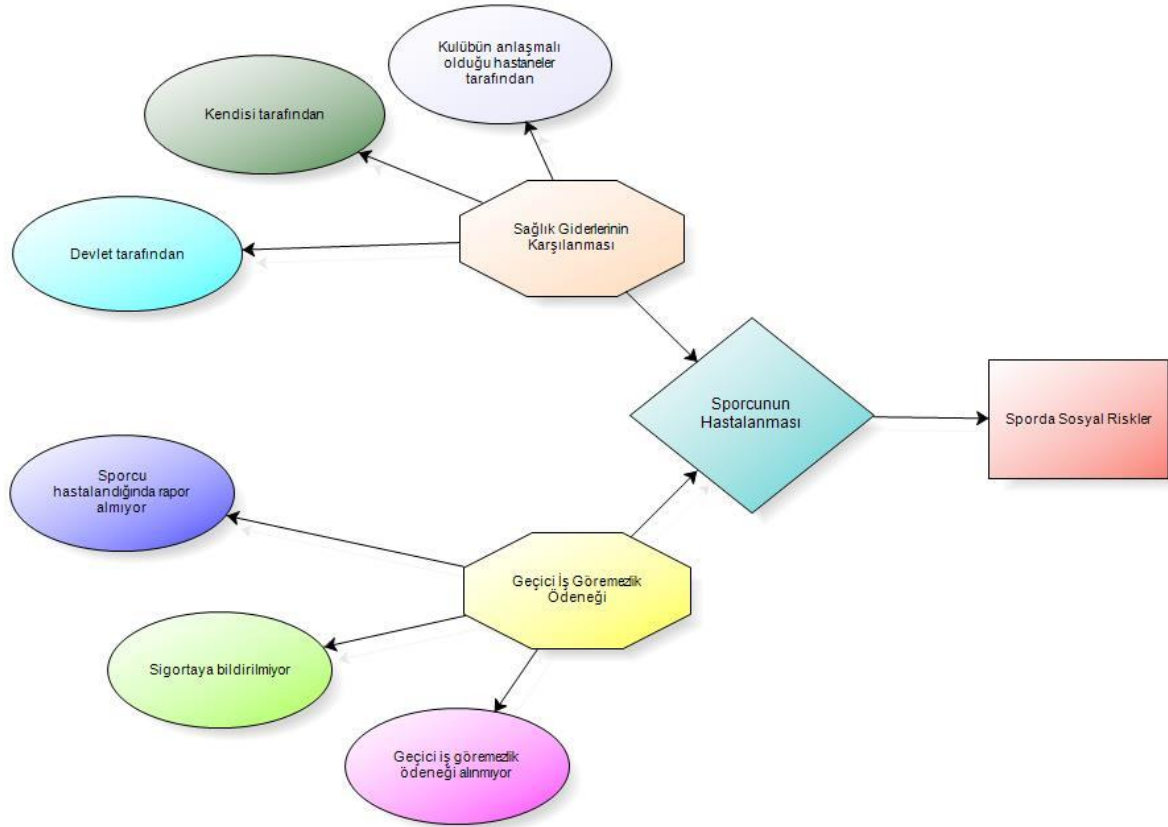
Tablo 6.2 incelendiğinde katılımcıların sporcu sakatlıklarının sürekli tekrarlanması sonrası kronikleşerek mesleki bir hastalığa dönüştüğünü, ağır ve şiddetli antrenmanlar sonrasında iskelet kas sisteminin deforme olduğunu ve sporda yaşanan stresin büyüklüğünden hareketle strese bağlı olarak kalıcı rahatsızlıkların oluştuğunu ifade etmişleri görülmektedir.

6.1.2. Sporcunun Hastalanması Alt Teması

“Sporcunun Hastalanması” alt temasını oluşturan;

- Sağlık Giderlerinin Karşılanması,
- Geçici İş Göremezlik Ödeneği,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntılarının yer aldığı şekil ve tablolar aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.3 Sporcunun Hastalanması Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.3 Sağlık Giderlerinin Karşılanması Kategorisi, Kodları

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporcunun Hastalanması	Sağlık Giderlerinin Karşılanması	Kulübün anlaşmalı olduğu hastaneler tarafından	G.P.S.1: “Elit seviyede profesyonel olan sporculara kulüp doktorlarımız oluyor anlaşmalı onlar sağlık desteği sağlıyor” G.P.S.2: “olimpik sporcu olduğumdan dolayı TOHM sporcularına anlaşmalı oldukları hastanelerde hastalık sakatlık durumlarında tedavi süresince yardımcı olunuyor. Ama başka sporcuların özel sponsorları oluyor başka firmalar tarafından karşılanabiliyor.” H.1: “Kulübün anlaşmalı olduğu hastaneler var direkt oraya gidiyorlar.”
			Kendisi tarafından	M.A.2: “Anlaşmalı hastane yoksa kendisi tarafından karşılanıyor” G.P.S.3: “Eğer kulüp destek vermiyorsa kendisi tarafından karşılanıyor masrafları” H.2: “sporcu ve kulüp anlaşıp yarı yarıya masrafları karşılayabiliyor”
			Devlet tarafından (genel sağlık sigortası)	K.Y.2: “anne babasından dolayı devlet tarafından karşılanıyor ya da TOHM sporcusuysa yine tüm sağlık giderleri devlet tarafından karşılanıyor” G.P.S.2: “genelde TOHM sporcuları devlet tarafından karşılanıyor ya da anne babasının sigortasından dolayı devlet tarafından karşılanıyor”

Tablo 6.3 incelendiğinde katılımcıların sporcuların hastalanma durumlarında oluşabilecek sağlık giderlerinin; kulüplerin anlaşmalı olduğu özel hastanelerde kulüp tarafından, kendileri tarafından ve anne/baba/eş dolayısıyla genel sağlık sigortalısı olması dolayısıyla devlet tarafından karşılandığını ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 6.4 Geçici İş Göremezlik Ödeneği Kategorisi, Kodları

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporcunun Hastalanması	Geçici İş Göremezlik Ödeneği	Sporcu hastalandığında rapor almıyor	M.A.2: “normal bir kulüp sporcusunda böyle bir şeyin olduğunu düşünmüyorum genelde yoktur rapor alınmıyor” G.P.S.2: “maalesef öyle bir şey hiç duymadım ve bana da denk gelmedi. Yıllarca TOHM sporcusu olarak yarışmalara katıldım, sağlık giderlerim onlar tarafından karşılandı. TOHM sporcularının tedavi masrafları ödeniyor onun dışında sigortalı sporcunun bildirimi gibi devletin bünyesinde öyle bir şey yok. TOHM’un sadece olimpiik sporculara vermiş olduğu tedavi imkanları var onun dışında sigorta ile ilgili bir garanti yok.” P.S.1: “normalde çoğu kulüpte hiç öyle bir şey olmadı verilmiyor da zaten bizim anlaşmamız 10 aylık olduğu için o süre zarfında olan maaşın da zaten devam ediyor.”
			Sigortaya bildirilmiyor	M.A.3: “farklı kulüplerde işçi statüsünde gösterilip rapor alma durumları olabilir ama kulüp sporcularının hastalanma durumlarında sigortaya bildirilmiyor” G.P.S.1: “maalesef sporcular rapor almadığı gibi sporcuların sigorta girişleri olmadığı için sigortaya bildirim de olmuyor sigortasız sporcular kendi imkanlarıyla karşıyorlar sağlık giderlerini” K.Y.1: “genelde sağlık giderlerini kulüp olarak biz karşıyoruz ve anlaştığımız ücret neyse onu ödemeye devam ediyoruz kesmiyoruz. Eğer biz ödemeseydik devlet öder miydi bilmiyorum orasını” P.S.2: “benim kulüple anlaşmam ve sigortam da var ama bizim kulüpte bu şekilde ilerlemiyor sigortaya bildirilmiyor anlaşman ne ise o şekilde devam ediyor.”
			Geçici iş göremezlik ödeneği alınmıyor	M.A.2: “kulüplerde anlaşmalı sporcular anlaşmalı hastanelere gider ama rapor alıp ödenek için sigortaya bildirilmediği için ödenek almazlar” G.P.S.4: “sigortalı sporcularda hiç duymadım zaten öyle bir şey olsa sporcular birbirlerine bir şekilde haber eder. Ama hiç duymadı zaten kulüp tarafından rapor alın sigortaya bildirelim geçici iş göremezlik ödeneği alma hakkınız var şeklinde bir bilgilendirme de yapılmadı”

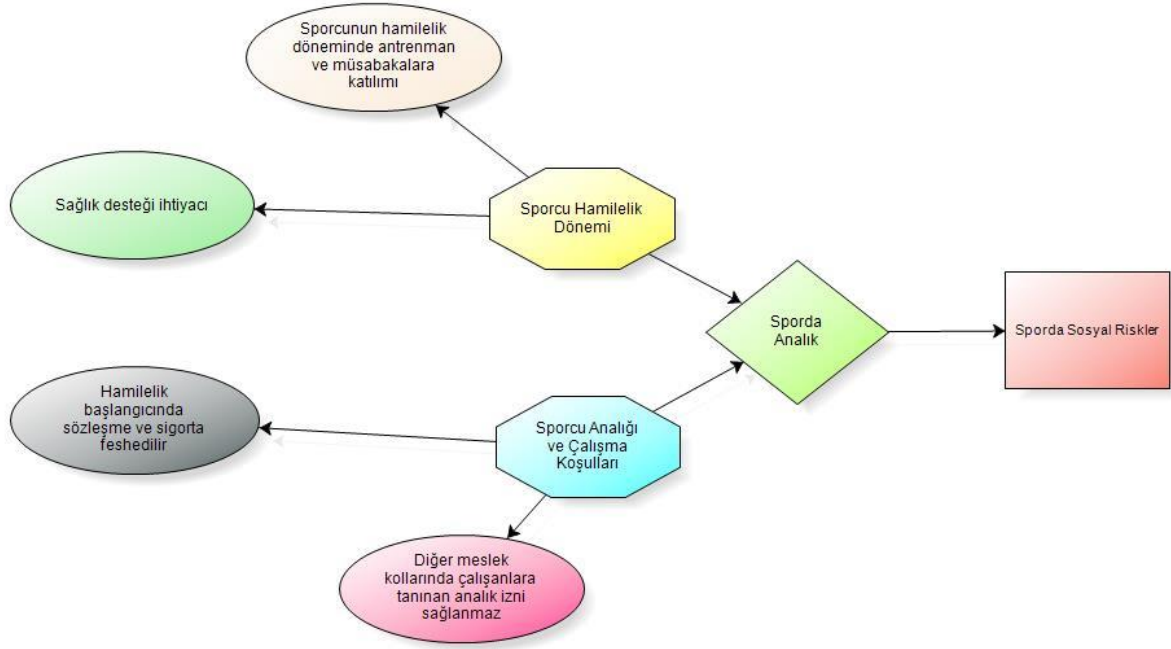
Tablo 6.4 incelendiğinde katılımcıların hastalık durumunda alınabilecek geçici iş göremezlik ödeneğini almak için sporcuların sigortalı ve sigortasız olmalarının bir fark yaratmadığını, sporcuların hastalık esnasında rapor almadıklarını, sigortaya hastalıklarının bildirilmediğini ve dolayısıyla geçici iş göremezlik ödeneğinin de yapılmadığını ifade ettikleri görülmektedir.

6.1.3. Sporda Analık Alt Teması

“Sporda Analık” alt temasını oluşturan;

- Sporcu Hamilelik Dönemi
- Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntıların yer aldığı şekil ve tablo aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.4 Sporda Analık Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.5 Sporcu Hamilelik Dönemi Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Analık	Sporcu Hamilelik Dönemi	Sporcunun hamilelik döneminde antrenman ve müsabakalara katılımı	-Spor şiddet içerir ve darbelere izin verir -Düşük riski yüksektir	P.S.4: “sporcu hamilelik döneminde antrenmanlara ve müsabakaya gelemmez.” G.P.S.3: “sporcu normal çalışanlardan farklı durum çünkü antrenman ya da müsabaka yapamaz.” P.S.5: “hamilelik durumunda sporu bırakın çok ağır hareketler yapılmamalı zaten spor başlı başına bir risk o sebeple özel koşullar sağlanmalı.” M.A.1: “sağlık açısından düşündüğümüzde kaslarını kullanarak bedenini kullanarak idmanlara çıkması zaten mümkün değil ki bebeğe zarar verme durumu söz konusu olduğu için aslında işin sağlık tarafından bakıldığı zaman kesinlikle bu sporu yapmaması doğum tatilleri ve sürecin geniş tutulması bir anne ve sporcu olarak hakkı.”
			Sağlık desteği ihtiyacı	-Kalıcı spor sakatlıklarının devam eden tedavisi -Strese bağlı ortaya çıkan hastalıkların tedavisi -Artan vitamin ihtiyacı	G.P.S.2: “Bizim yaptığımız spor branşında zaten annelik ve hamilelik ile ilgili bir yardım yapılmıyor. Devletin vermiş olduğu herhangi bir yardım yok. Ancak sporcu kendi imkanlarıyla doğurur giderlerini karşılar ve eğer döndüğü vakit güzel bir derece yaparsa tekrar devletin vermiş olduğu kamplardır, primlerdir veya milli takıma girme gibi durumları elde ederse tekrar spora döner diğer türlü hamilelik iznidir gibi bu konularda kesinlikle sporculara herhangi bir avantaj yok.” P.S.5: “sporcu hamilelik döneminde kendi başına bırakılıyor oysa daha çok desteğe ihtiyaç duymaktadır çünkü devam eden sakatlıkların tedavileri var.”

Tablo 6.5 incelendiğinde katılımcılar tarafından sporcu analığının ilk olarak hamilelik dönemi içerisinde değerlendirildiği ve bu dönemde sporcuların sporun içerisindeki risklerden dolayı antrenman ve müsabakalara katılamayacağı aynı zamanda sporcu sakatlıklarından ve iskelet kas yapısının fazla zorlanmasından dolayı sağlık desteğine daha fazla ihtiyaç duyulduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 6.6 Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Analık	Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları	Hamilelik başlangıcında sözleşme ve sigorta feshedilir	-Sporcu sözleşmelerinin hamilelikle birlikte sonlandırılması -Kulüp tarafından ilişik ve sigortalılık durumunun kesilmesi	K.Y.1: “sözleşme hamilelikle birlikte feshedilir çünkü sporcu sezon boyunca hamile kalmayacağını taahhüt ederek sözleşme imzalıyor ve sözleşmede “bana hizmet ettiğin sürece ben seni transfer ederim ama bana hizmet ettiğin süre boyunca hamile kalmayacaksın...” şeklinde bir maddemiz var ve sporcu bu maddeyi bilerek sözleşmeyi imzalıyor. Eğer sezon ortasında hamile kalırsa sözünde durmamış oluyor ve fesih kararı alıyoruz.” P.S.2: “sözleşme hamile olduğumuz an kulüp tarafından anında feshediliyor” M.A.1: “hamilelik durumunda sigortası kesiliyor yani kulüple bir alakası kalmıyor çünkü ne zaman döneceği de belli değil.” M.1: “kulüpte senelik bir planlama var ve ona göre takım kadrosunu kuruyoruz eğer sezon içinde hamile olursa sporcu tüm planlama alt üst olur ve bunun bir bedeli olması gerek bu sebeple sözleşme anında feshediliyor ve sigortalılık durumu sonlandırılıyor.” K.Y.2: “sözleşme hamilelikte feshedilir ve sigorta kesilir, oyuncunun hak talebi kesinlikle olamaz bunun yaptırımını zaten biliyor o ve sözleşmede de yazıyor bu”.
			Diğer meslek kollarında çalışanlara tanınan analık izni sağlanmaz	-Normal çalışanlara tanınan analık izin süreleri sporcular için uygun değildir	P.S.1: “bizim zaten sıkıntımız o. Çünkü normal analık izinleri sporcular için uygun değil, sigortalarımız 10 aylık oluyor ve hamilelik durumunda da anında kesiliyor.” M.A.3: “hamilelik ciddi bir konu onun için sporcuların da diğer normal çalışanlar gibi izinli sayılması lazım. Sonuçta spordan para kazanıyorsa o dönemde belli bir süre izinli olması lazım. Ama ülkemizde maalesef sporcuların anneliği çok zor çünkü sporcu genelde anneliğini öteliyor.”

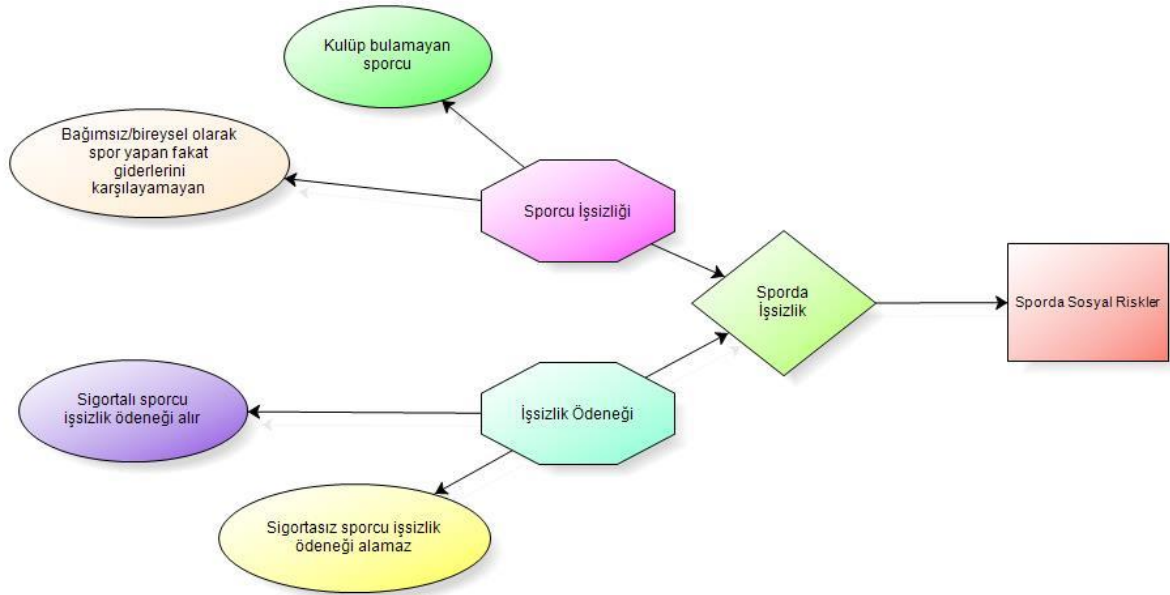
Tablo 6.6 incelendiğinde katılımcılar sporcuların hamilelik başlangıcı itibariyle kulüpler tarafından sözleşmelerinin feshedilerek sigortalarının kesildiğini belirtmişler ve bu dönemde oluşan sağlık masraflarının sporcular tarafından karşılandığını aynı zamanda sporun zorlayıcı yapısından dolayı sporcuların antrenmanlara ve müsabakalara devam edemedikleri bu sebeple normal bireylere tanınan analık izin haklarının sporcular için yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

6.1.4. Sporda İşsizlik Alt Teması

“Sporda İşsizlik” alt temasını oluşturan;

- Sporcu İşsizliği
- İşsizlik Ödeneği,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntılarının yer aldığı şekil ve tablo aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.5 Sporda İşsizlik Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.7 Sporcu İşsizliği Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda İşsizlik	Sporcu İşsizliği	Kulüp bulamayan sporcu	-Spor hayatı devam eden fakat anlaşma sağlayacağı kulüp bulamayan	G.P.S.2: “sporculuk hayatı devam ettiği halde kulüp bulamayan sporcu işsizdir.” K.Y.1: “sporculuk yapmaya devam ettiği halde kulüp bulamayan kendi başına da giderlerini karşılayamayan ve spor hayatını bitiren, başka meslek alanında da çalışamayan kişi işsizdir.”
			Bağımsız/ Bireysel olarak spor yapan fakat giderlerini karşılayamayan	-Herhangi bir kulübe bağlı olmadan bireysel olarak spor yapan fakat giderlerini karşılayamadığı için sporu bırakmak zorunda kalan	M.A.2: “Sporu bıraktığı anda bitmiştir işi. Yani sporculuğu bitmiştir ve işsizdir. Çünkü spor başarılı sporcularda çok küçük yaşlarda başlayıp meslek olarak yapılıyor ama ücret kazanılmıyor ilerleyen yıllarda gelecek kaygısı devreye giriyor çok başarılı olacakken o sporcu sporu bırakarak başka alanlara yöneliyor ve sporu bırakıyor. Spor camiası başarılı bir sporcuyla kaybediyor.” H.2: “başarılı bir sporcu kulüp bünyesinde spor yapıyor fakat herhangi bir ücret almıyor giderlerini karşılayamadığı için sporu bırakıp başka işler yapmaya başlıyor. Sporda başarılı olacakken spordan başka işlerle ilgileniyor bana göre bu sporcu işsizdir.” G.P.S.3: “çok daha iyi sporcular atanabiliyor, olimpiyat görmüş sporcular kendilerini garanti altına alabiliyor ortada ve geçiş döneminde kalmış sporcuların hepsi kendini daha çok spora adamaya çalışırken bazıları vazgeçiyor hayatlarından. Tamam bütün hayatım spor olsun çok iyi dereceler elde edeyim diyor ama herhangi bir destek görmediği için dersleri ve işi de bıraktığı ve spora yoğunlaştığı için ortada kalıyor ne dersleri iyi oluyor ne de başka alanda çalışıp meslek sahibi oluyor. İşte bu sporcu işsiz oluyor.”

Tablo 6.7 incelendiğinde katılımcılar sporculuk yaşamı devam eden fakat anlaşma yapabileceği ve bünyesinde sporculuk yaşamına devam edeceği herhangi bir kulüp bulamayan sporcunun işsiz olduğunu belirtmişler aynı zamanda yaşam koşullarının zorluğundan dolayı bireysel olarak spor yapan fakat giderlerini karşılayamadığı için sporu bırakmak zorunda kalarak başkaca işlere yönelen sporcuların da işsiz sporcu olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 6.8 İşsizlik Ödeneği Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda İşsizlik	İşsizlik Ödeneği	Sigortalı sporcu işsizlik ödeneği alır	-Sigorta girişi yapılan ve gerekli çalışma süresini dolduran sporcu işsizlik ödeneği alır	K.Y.1: “sporcular genelde 10 aylık sözleşme imzalıyorlar federasyon takvimleri var eylül-haziran arası aktif dönem temmuz ağustos boş geçiyor iki-üç ay sporcular işsizlik maaşı alıyor.” P.S.2: “bizim kulüpte sigorta yapıldığı için biz işsizlik ödeneği alıyoruz üç ay boyunca”
			Sigortasız sporcu işsizlik ödeneği alamaz	-Kulüp bünyesinde karşılıklı imzalanan bir sözleşme gereğince spor yapan fakat sigorta girişi yapılmayan sporcu alamaz	G.P.S.4: “biz kulüple sözleşme imzalıyoruz maaş adı altında ücret de alıyoruz fakat sigorta girişlerimiz olmadığı için işsizlik ödeneği alamıyoruz.” M.A.3: “kulüpler sözleşme imzalıyor sporcularla ve burs adı altında ödeme yapıyor fakat sigorta yapmıyor bu nedenle işsizlik maaşı alamıyor sporcular.”

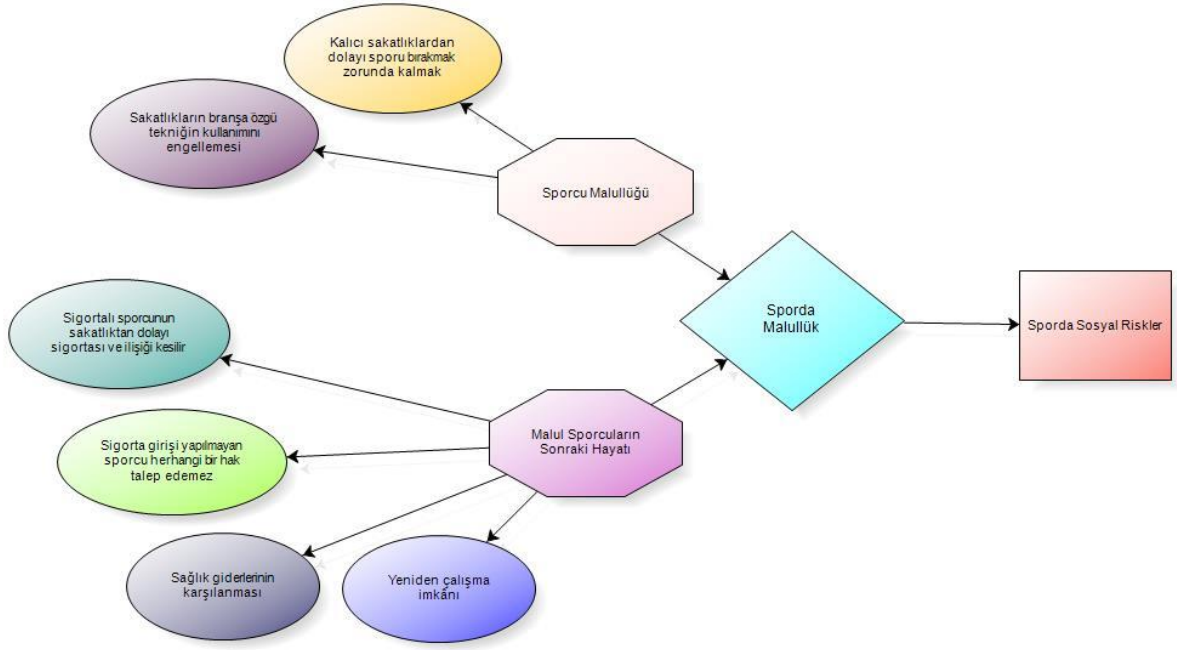
Tablo 6.8 incelendiğinde sporcuların işsizlik ödeneğinden yararlanabilmeleri için sigortalı olma zorunluluklarına dikkat çekildiği görülmekte, sigortalı sporcuların gerekli şartları sağlamaları koşuluyla işsizlik ödeneği alabildikleri ancak kulüple karşılıklı olarak imzalanan sözleşmenin işsizlik ödeneği için herhangi bir hak doğurmadığı da ifade edilmektedir.

6.1.5. Sporda Malullük Alt Teması

“Sporda Malullük” alt temasını oluşturan;

- Sporcu Malullüğü,
- Malul Sporcuların Sonraki Hayatı,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntıların yer aldığı şekil ve tablo aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.6 Sporda Malullük Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.9 Sporcu Malullüğü Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Malullük	Sporcu Malullüğü	Kalıcı sakatlıklardan dolayı sporu bırakmak zorunda kalmak	-Sporcunun branşına özgü sakatlığının spor yapmasını engellemesi	M.A.2: “birçok sporcu arkadaşım mesela omuz eklemi sürekli çıktığından maç esnasında artık devam edemedi. Ameliyat olmasına rağmen tekrarlardı ve bu durumdan dolayı sporu devam ettiremedi ve noktalandı çünkü sürekli tekrarlıyordu ve sporu artık yapamadı.” G.P.S.3: “branşına özgü yaşadığı sakatlık sürekli tekrarlayıp akut durumdan kronik duruma döndüğünde ve spor yapmasını engellediğinde sporu bırakıyor.” M.A.1: “çok net bilimsel örnekler var mesela vücut bütünlüğünün ve kas yapısının bozulması dolayısıyla günlük sportif yaşantısını ve normal yaşantısını sürdürememesi. En yerinde örnek Sedat Balkanlı’dır futbolcu, menisküs ameliyatında beyne pıhtı atıyor ve bitkisel hayata giriyor”
			Sakatlıkların branşa özgü tekniğin kullanımını engellemesi	-Branşa özel tekniğin sakatlıklar dolayısıyla kullanılmaması	P.S.5: “her branşta önemli teknikler vardır sporcu sakatlandığında bu branşına özel teknikleri kullanamıyorsa o zaman sporu bırakmak durumunda kalır çünkü mesleğini yapamaz o saatten sonra.” G.P.S.1: “bizde ameliyata kadar gidebilen birkaç tane sakatlık riski olabiliyor. Bazen ikinci ameliyatı olabiliyorsun bazen üçüncü ama bu durum sizin performansınızı olumsuz yönde etkiliyor. Belki bir malullük durumu olmasa bile artık tekrardan eski potansiyeline dönemediğin için bu kalıcı bir şey olarak kalıyor vücutta etkisi. Ondan dolayı spor hayatını sonlandırma söz konusu olabiliyor.”

Tablo 6.9 incelendiğinde katılımcıların sporcuların malullüğünü kalıcı sakatlıkların branşa özgü tekniklerin kullanılmasını engellemesi ve sporcunun sporu bırakmak zorunda kalması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 6.10 Malul Sporcuların Sonraki Hayatı Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Malullük	Malul Sporcuların Sonraki Hayatı	Sigortalı sporcunun sakatlıktan dolayı sigortası ve ilişkisi kesilir	-Spor sakatlığı sigortaya bildirilmiyor -Geçici iş göremezlik ödeneği alamıyor	P.S.4: “sporcular da yaptıkları spor branşından dolayı sporu bırakmalarına sebep olan kalıcı bir sakatlık yaşayıp sporu bıraktıktan sonra malul kabul edilmeliler çünkü kalıcı sakatlık yaşadıklarında bu durum sigortaya bildirilmiyor ve direkt spor hayatları, sigortaları ve sözleşmeleri bitiyor”
			Sigorta girişi yapılmayan sporcu herhangi bir hak talep edemez	-Kulüp bünyesinde karşılıklı imzalanan bir sözleşme gereğince spor yapan fakat sigorta girişi yapılmayan sporcu hak talep edemez	H.1: “sporcunun sigorta girişi yoksa zaten hak talep edemez ancak sözleşmeye bakılması gerekmektedir” K.Y.2: “eğer kulüple sözleşme imzalamış fakat kulüp tarafından sigortası yapılmamışsa zaten herhangi bir hak talebi olamaz sporcunun. Çünkü imzalanan sözleşme maluliyeti ile ilgili bir gideri karşılamaz o esnada kulübün sporcuyla işi bitmiştir.”
			Sağlık giderlerinin karşılanması	-Kendisi tarafından karşılanır -Devlet tarafından karşılanır (Genel Sağlık Sigortalısı)	P.S.3: “eğer sporculuk hayatı spor sakatlığından dolayı sonlanmışsa kulüple bir ilişkisi kalmamıştır ve sağlık giderleri de kendi cebinden karşılanır” P.S.4: “yaşı gereği ailesi tarafından sigorta kapsamındaysa devlet tarafından karşılanır”

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
			Yeniden çalışma imkânı	-Spor içerisinde kalır (antrenör, menajer, yönetici, öğretmen vb.) -başka alanlara yönelir (ticaret yapma, işçi olarak çalışma, gündelik/mevsimlik işlerde çalışma vb.)	M.A.1: “maluliyet uzun süreli antrenmanların sonucunda bulunmaktan veya sakatlıkların ardından oluşur, kendini 10-12 yaşından itibaren spora verip de uzun süre bu alana vakit harcayıp malul olduklarında sosyal güvenlik kapsamında bir güvence altına alınmalı çünkü ben hayatımı 25-30 yaşına kadar buna adadım bunu yaptım, 30 yaşından sonra yeniden bir üniversite okuyup başka bir meslek yapacak halim yok, kredi çekip dükkânı açacak halim de yok bu güvenin aslında sporculara verilmesi lazım.” G.P.S.4: “sigortasız bir sporcu spor sakatlığından dolayı sporculuk hayatını noktıyor ve artık para kazanamıyor fakat yaşamını idame ettirmesi, sağlık giderlerini karşılamak ve emeklilik için sigortaya da ihtiyacı oluyor. Bunun için en kısa yoldan gidip başka meslekler yapıyor sporcular. Dünya ve Avrupa Şampiyonalarında derece yapamayan hatta kıl payı kaçırın sonrasında sakatlanıp sporu bırakmak zorunda kalan kafelerde ve fabrikalarda çalışan çok arkadaşım var benim” G.P.S.2: “bizim branşımızda en çok aşıl tendinitinde sıkıntı varsa artık koşamıyordur sporcu ve aşıl tendonu zaten çok önemli yıllarca yaptığımızdan çok yıpranıyor ve kopmalar meydana geliyor. Kopmadan sonra da sporcunun bırakın koşmayı yürümesi bile çok zor. En zirvede bu sakatlıktan dolayı sporu bırakıp yıllarca sporun için gelen fakat KPSS puanıyla da atanamayan çok yakın arkadaşlarım var. Pazarda satıcılık yapıyor.” G.P.S.1: “Yıllarca spora emek veriyoruz başarılı olmak için başka hiçbir şey yapmıyoruz en zirveye tam çıkacakken spor sakatlığı yaşıyoruz ve sporu bırakmak zorunda kalıyoruz en azından bizi antrenör yapsınlar biz o saatten sonra tecrübelerimizi başka çocuklara aktaralım ve antrenör olarak çocuk yetiştirelim. Birçok ilçe var oralara en azından antrenör olarak atanıp sporcu yetiştirmemiz gerekiyor”

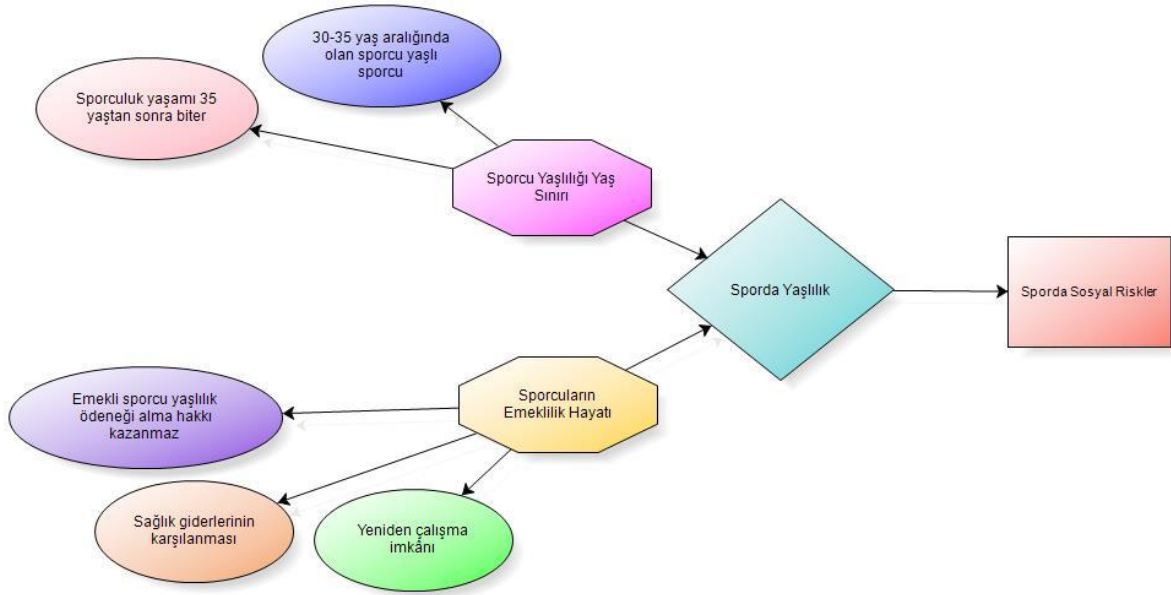
Tablo 6.10 incelendiğinde katılımcıların malul olarak niteledikleri sporcuların çalışma koşullarını değerlendirdikleri görülmekte ve kalıcı sakatlık yaşayan sporcuların hem kulüple hem de sigorta ile ilişkisinin kesildiği, sigortasız çalışan sporcuların herhangi bir hak talep edemeyeceği ifade edilmiştir. Kulüple ve sigorta ile ilişkisi kesilen malul sporcuların sağlık giderlerinin kendileri ya da baba/anne/eş dolayısıyla genel sağlık sigortalısı olarak devlet tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Maluliyet sonrasında artan gider ve eksilen gelir dolayısıyla yeniden çalışmaya ihtiyaç duyulduğu ve bu ihtiyacı gidermeye yönelik ya spor içerisinde devam edildiği ya da spor dışında başkaca alanlarda çalışıldığı belirtilmiştir.

6.1.6. Sporda Yaşlılık Alt Teması

“Sporda Yaşlılık” alt temasını oluşturan;

- Sporcu Yaşlılığı Yaş Sınırı,
- Sporcuların Emeklilik Hayatı,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntılarının yer aldığı şekil ve tablo aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.7 Sporda Yaşlılık Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.11 Sporcu Yaşlılığı Yaş Sınırı Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Yaşlılık	Sporcu Yaşlılığı Yaş Sınırı	30-35 yaş aralığında olan sporcu yaşı sporcu	-Branşa göre değişir -Oynanan pozisyona göre değişir -Sporcunun biyolojik, fizyolojik ve mental yaşı normal çalışan bireyden farklıdır	G.P.S.3: “30-35 arası olarak gözlemliyorum ben. Evet müsabaka yapıyor sporcular o yaşta da ama çok iyi derece olmuyor çok iyi müsabaka yapamıyorlar. Belli yaştan sonra vücutları yoruluyor ve yenileyemiyorlar kendilerine bir şey katamıyorlar.” M.A.2: “30-35 yaş arasındır yaşlı sporcu yaşı. Sonrası veteran sporcu kısmına giriyor.” G.P.S.2: “en fazla 35 yaşına kadar atletizm sporuyla uğraşıyorlar” P.S.1: “voleybol için söylüyorum 35 yaş yaşlı sporcu yaşı ama mevkiye göre de değişebiliyor” M.A.3: “genel olarak 35 yaş yaşlı sporcu kavramına giriyor o yaşlardan sonra sporcu görmek zor.”
			Sporculuk yaşamı 35 yaştan sonra biter	-Branşa göre değişir -Oynanan pozisyona göre değişir	G.P.S.1: “Bu branşa göre değişiyor tabi ben atletizm branşı için şöyle söyleyebilirim. Bizde 35 yaşına gelince veteranlar grubunda yarışma hakkı var.” H.2: “voleybol profesyonel ligde pozisyona göre değişmekle birlikte en fazla 32-33 hadi bilemedin 35 yaşa kadar oynanır”. M.1: “Voleybolda maksimum 35 yaş ama mevki önemli ve sporcunun kendisine bakması da çok önemli”

Tablo 6.11 incelendiğinde katılımcılar branşlara, oynanan pozisyon ve mevkiye göre değişmekle birlikte yaşlı sporcu kavramı için yaş sınırının 30-35 yaş aralığında olduğunu belirtmişler, 35 yaştan sonra biyolojik, fizyolojik ve mental yaşlanma ile alakalı olarak performansın ve başarının düştüğünü akabinde ise spor hayatının noktalandığını vurgulamışlardır.

Tablo 6.12 Sporcuların Emeklilik Hayatı Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Yaşlılık	Sporcuların Emeklilik Hayatı	Emekli sporcu yaşlılık ödeneği alma hakkı kazanmaz	-Emeklilik ödeneği alma koşulları, yaş ve pirim gün sayısının eksikliğinden dolayı sağlanmaz -Yaşlılık ödeneği alma koşulları sağlanmaz	P.S.5: “Sporculuk kariyeri bittikten sonra zaten kulüple işi kalmaz sporcunun ve sigortası da kesilir. O saatten sonra emeklilik için ya antrenör, yönetici, gibi spor içindeki işlerde çalışır ya da gider başka işlerde çalışır. Benim sanayide, otellerde çalışan tanıdıklarım var” M.A.3: “Zaten sporcu sporu bıraktıktan sonra pirim gün sayısını doldurmamış olur ve emeklilik için de mecburen şartları sağlaması gerekir. Eğer ataması da yapılmamışsa hayatını devam ettirmek için gidip başka yerlerde çalışıyor. Benim tanıdığım çok sporcu var sporculuk hayatları bitiyor sonra da gidip bahçelerde, seralarda otellerde muz bahçelerinde çalışıyorlar para kazanmak için.”
			Sağlık giderlerinin karşılanması	-Kendisi tarafından karşılanır -Devlet tarafından karşılanır (Genel sağlık sigortalısı)	P.S.2: “Sporu bıraktıktan sonra sağlık masraflarım bana ait olur. Çünkü kulüple olan sigortam kesiliyor sözleşmem de bitiyor dolayısıyla o saatten sonra kendimle baş başayım” G.P.S.4: “Sporculuk kariyerini sonlandırdıktan sonra zaten ya kendi cebinden karşılar giderlerini ya da anne/baba/eş üzerinden genel sağlık sigortalısı olabilir devlet tarafından karşılanır.”
			Yeniden çalışma imkânı	-Pirim gün sayısını ve yaş kriterini sağlamak için spor içerisinde kalır (antrenör, menajer, yönetici, beden eğitimi öğretmeni vb.) -Başka alanlara yönelir (ticaret yapma, işçi olarak çalışma, gündelik/mevsimlik işlerde çalışma vb.)	M.1: “çok erken yaşta başlayıp uzun yıllarımızı veriyoruz sürekli yoğun ve ağır antrenman altında yıllarca çalışıyoruz. 35 yaştan sonra spor içinde kalamıyorsak başka işlere yöneliyoruz.” P.S.1: “spor yapanın emeklilik yaşının daha düşük olması gerek. Ben şu anda kendi yaşıtımlarım kadar sağlıklı değilim ki 28 yaşındayım ama sağlıklı değilim. 48 yaşındaki bir insanın vücuduna sahibim. Mesela 60 yaşında büyük ihtimalle bastonla yürüyeceğim çok kötü şimdiden dizlerim Bu kadar yıpranmadan sonra 35 yaşında sporu bırakacağım ve pirim günümü doldurmak için spor içinde kalamazsam mecbur başka işlerde çalışacağım.”

Tablo 6.12 incelendiğinde katılımcılar sporculuk kariyeri biten sporcularının sigortalarının kesildiği ve sözleşmelerinin yenilenmediğini belirterek, sporculuk yaşamından

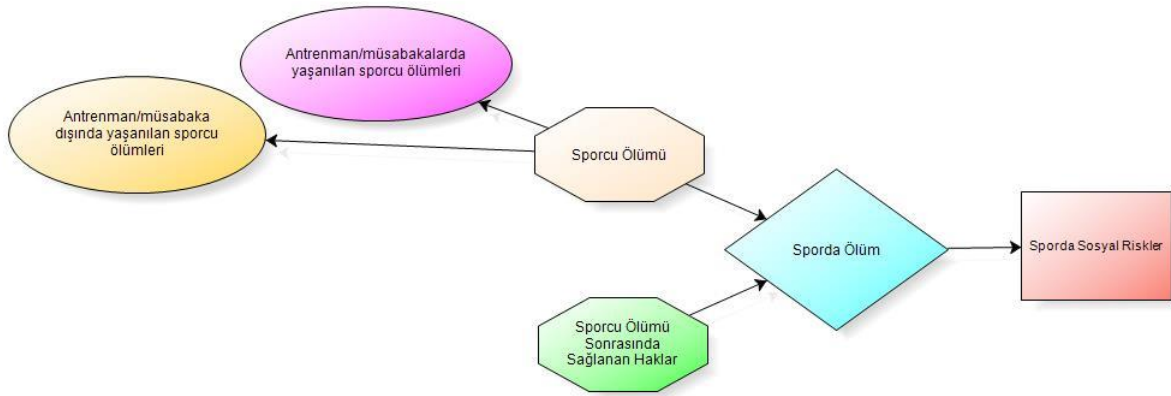
sonra emeklilik aylığı için pirim gün ve yaş gibi şartların sağlanmadığını da ifade etmişlerdir. Bu sebeple tablodan da anlaşılacağı üzere sporcunun sigortalı olması emeklilik aylığına hak kazandığını göstermemektedir. Sigorta ve sözleşmesi olmayan sporcunun sağlık giderleri ise ya kendisi tarafından ya da anne/baba/eş üzerinden genel sağlık sigortalısı olarak devlet tarafından karşılanmaktadır. Katılımcı görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda sporcuların spor kariyerlerini sonlandırdıktan sonra pirim gün ve yaş gibi şartları sağlamak ve yaşamlarını idame ettirmek için ya spor içerisinde antrenör, öğretmen, yönetici olarak ya da başka mesleki alanlarda otel, bahçe, fabrika ve sanayi gibi yerlerde işçi olarak çalıştıkları ifade edilmiştir.

6.1.7. Sporda Ölüm Alt Teması

“Sporda Ölüm” alt temasını oluşturan;

- Sporcu Ölümü,
- Sporcu Ölümü Sonrasında Sağlanan Haklar,

kategorileri, bu kategorileri oluşturan kodlar, kodları oluşturan maddeler ve doğrudan alıntılarının yer aldığı şekil ve tablo aşağıda yer almaktadır;

Şekil 6.8 Sporda Ölüm Alt Teması, Kategorileri ve Kodları

Tablo 6.13 Sporcu Ölümü Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Kod	Kodları Oluşturan Maddeler	Doğrudan Alıntı
Sporda Sosyal Riskler	Sporda Ölüm	Sporcu Ölümü	Antrenman/ müsabakalarda yaşanılan sporcu ölümleri	-Akut/kronik rahatsızlıklar sebebiyle (kalp krizi, beyin kanaması/travması vb.) -Rakipten gelen darbe sebebiyle -Branşa özgü materyallerden kaynaklı (ağırlık altında kalma vb.)	M.A.2: “Spor başlı başına stresi barındırır ve strese bağlı ortaya çıkan rahatsızlıklar ani ölümlere neden olabiliyor. Tanıdığım arkadaşlar var kalp krizi geçiren. Hatta bir taekwondocu da müsabaka esnasında kalple alakalı bir rahatsızlık sebebiyle vefat etti.” G.P.S.2: “Biz yollarda koşuyoruz ve mutlaka araba çarpması gibi kazalar oluyor. Bu kazalar ölümle sonuçlanabilir” H.1.: “Olimpiyat hakemi bir arkadaşım vardı beraber Moskova’da maç yönettik o mesela bir turnuvada kalp krizi geçirdi ve vefat etti.”
			Antrenman/ müsabaka dışında yaşanılan sporcu ölümleri	-Trafik kazaları -Darp (tarafar vb.) -Gıda zehirlenmesi -Boğulma	H.2.: “Turnuvalardan sonra darp edilme riskimiz var maç bittikten sonra kimi zaman takip ediyoruz uzunca bir mesafe ve bu çok kez başımıza geldi. O esnada ölümle burun burunayız çünkü neyle karşılaşacağımız bilmiyoruz.” K.Y.2: “Müsabakadan dönerken kaza yaptık iki sporcu ağır yaralandı. Başka bir tanıdığım kafile de trafik kazası geçirdi ve oradaki sporcu vefat etti maalesef” P.S.5: “Samsun’da bir müsabaka olmuştu orada müsabakaya katılan sporculardan biri boğularak vefat etti.”

Tablo 6.13 incelendiğinde katılımcı görüşlerinden de anlaşılabacağı üzere spor içerisinde ölümcül risklerin bulunduğu görülmektedir. Bu risklerin yol açtığı ölümler hem spordan ve branştan kaynaklı olabilmekte hem de bir dış etki sebebiyle gerçekleşebilmektedir. Spor içerisinde meydana gelen ölümler darbelere, travmalara, kalp krizlerine ve sakatlıkların akut durumdan kronik hale dönüşmesiyle gerçekleşebildiği gibi, trafik kazaları, boğulmalar ve darp gibi bir dış etki sebebiyle de oluşabilmektedir.

Tablo 6.14 Sporcu Ölümü Sonrasında Sağlanan Haklar Kategorisi, Kodları ve Maddeleri

Tema	Alt Tema	Kategori	Doğrudan Alıntı
Sporla Sosyal Riskler	Sporla Ölüm	Sporcu Ölümü Sonrasında Sağlanan Haklar	P.S.5: “Yaşanan sporcu ölümlerinde sporcu sigortalıysa zaten ona sigortalıya tanınan yasal prosedürler uygulanır.” G.P.S.5: “Önemli olan zaten sigorta eğer sigorta yapılmışsa bütün haklardan yararlanır geride kalan kişiler.” K.Y.2: “Kulüp sigorta yapmışsa sorun olmaz bakmakla yükümlü olduğu annesi olsun, babası olsun, eşi ve çocukları olsun mağdur olmazlar ama her kulüp maalesef sigorta yapmıyor.” K.Y.1: “Bizim kulüpte profesyonel olarak spor yapan her sporcuysa sigorta mutlaka yapılır ve öyle bir durumda yasal haklar ne ise sonuna kadar kullanılır” G.P.S.1: “Maalesef kulüpler sporcuyla sözleşme yapıyorlar ama sigorta yapmıyorlar o yüzden sigortasız bir sporcunun ölümü durumunda geride kalanlar hak talep edemez.” Ö.S.U1: “Sporcunun özel sigortalar tarafından kaza riskine karşı sigortalanması durumunda özel sigortaların sporcuları kapsamadığı bir prosedür uygulanmaktadır ülkemizde. Çünkü sporcuların yapmış olduğu işin risk faktörünün yüksek olduğu gerekçesiyle ferdi kaza sigortaları profesyonel sporları ve sporcuları kapsamamaktadır. Kapsam dışında olmaları dolayısıyla risk faktörü düşük diğer sigortalılar gibi hak talepleri olamaz.” Ö. S.U.2: “Spor riskli bir uğraş olarak görüldüğünden ferdi kaza sigortasında oluşabilecek bir tehlike ve ölüm durumlarında sigorta kapsamının dışında tutulmaktadır. Bu sebeple özellikle profesyonel sporcuları kapsamaz.”

Tablo 6.14 incelendiğinde katılımcı görüşlerinden spor içerisinde oluşabilecek bir ölüm durumunda sigortalı bir sporcunun yasal haklardan yararlanabileceği ve gerisinde kalan bakmakla yükümlü olduğu kişilere aylık bağlanacağı, gelir sağlanacağı fakat sigortasız sporcuların bu gibi yasal haklardan yararlanamayacağı ve talepte bulunamayacağı anlaşılmaktadır.

YEDİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen “Sporda Sosyal Riskler” ana teması ve ortaya çıkan alt temalar tartışılmıştır.

7.1. Sporda İş Kazası ve Meslek Hastalığı Alt Temasını oluşturan “Sporda İş Kazası” kategorisine ilişkin tartışma;

Yapılan araştırma kapsamında “Sporda İş Kazası” kategorisinde sporda iş kazası sayılabilen durumlara ilişkin “Antrenman/Müsabakalarda Yaşanılan Sakatlanmalar” ve “Antrenman/Müsabakalar Dışında Yaşanılan Sakatlanmalar” olmak üzere iki kod belirlenmiştir (Tablo 6.1.).

“Antrenman/Müsabakalarda Yaşanılan Sakatlanmalar” bulgusuna yönelik Hill ve arkadaşları (1998), İngiltere’de bulunan bir acil servise spor kazaları geçiren sporcuların başvurduklarını; ragbi, bisiklet ve futbol branşlarındaki sporcuların, daha çok vücut temasından dolayı iskelet kas sistemi yaralanmaları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Steinbrück (1999) ise 25 yıllık boylamsal bir araştırmada antrenman/müsabakalarda yaşanan sporcu kazalarını ve bu kazalar sonrası oluşan yaralanmaları incelemiş ve 34.742 sporcunun spor kazası sonucu yaralandıklarını; bu sporcuların futbol, tenis, hentbol, voleybol ve kayak branşlarında spor yaptıklarını ve büyük oranda alt ekstremitte yaralanmalarının meydana geldiğini ifade etmiştir. Murphy vd. (1992) ise altı aylık bir süre boyunca hastanelere sporcu yaralanmalarından dolayı başvuran hastaları incelemiş ve bu hastaların %3,8’inin spor kazaları sonucu yaralanan sporcular olduğunu ortaya koymuştur. Watters ve arkadaşları (1984) yapmış oldukları çalışmada bir yıllık bir süre içerisinde Edinburg Kraliyet Hastanesine Kaza ve Acil Durum Departmanına 2270 sporcunun spor kazaları sonrasında meydana gelen yaralanmalar dolayısıyla başvurduğunu ve bu başvuruları yapan sporcular arasında en çok futbol ve ragbi sporcularının olduğunu, spor karşılaşması esnasında yaralanmaların meydana geldiğini, kırık, kafa travması gibi yaralanmaların daha fazla olduğunu ve hastaların bir kısmının tedavi edilmek için hastaneye yatarak tedavi edildiğini ortaya koymuşlardır. Pickard ve arkadaşları (1988) ise sporda meydana gelen spor kazalarının yaralanmalara yol açtığını ve bu sebeple sporcuların çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Guilbert (2008) ise basketbol, karate, masa tenisi, yüzme, atıcılık, futbol, voleybol, judo ve tenis olmak üzere dokuz spor dalı üzerine yapmış olduğu çalışmada spor kazalarının branşlara göre farklılık gösterebileceği, temas ve şiddetin fazla olduğu spor dallarında spor kazalarının daha ciddi olabileceğini

belirtmiştir. Araştırma bulguları ve literatürde yapılan çalışmalar, sporda kazaların yaşanabildiğini, çok sayıda spor kazası meydana geldiğini, bu kazaların spor dallarına göre farklılık gösterebildiğini, daha çok yakın temastan kaynaklandığını, spor müsabakaları ve antrenmanlarda meydana geldiğini ve spor kazası sonucu yaralanan sporcuların tedavi süresi boyunca spordan uzaklaşmak durumunda kaldığını ve hatta sporu bıraktığını göstermektedir.

“Antrenman/Müsabakalar Dışında Yaşanılan Sakatlanmalar” bulgusuna yönelik olarak, açık bir alanda antrenman/müsabaka veya seyahat yapmak zorunda kalınan spor dallarında kaza risklerinin daha da yükseldiği ve hatta ölümle sonuçlanabildiği söylenebilir. 2015 yılında Bakü’de yapılan 1. Avrupa Oyunları’nda Avusturya Senkronize Yüzme Takımı’nın 3 kadın sporcusuna sporcular köyüne giderlerken otobüs çarpmıştır. Sporculardan Vanessa Sahinovic’in vücudunda birden fazla kırık meydana gelmiştir¹⁵⁷. Araştırma katılımcılardan biri olan olimpiyat oyunlarında da mücadele etmiş maraton koşucusu profesyonel sporcu (G.P.S.2) otobanda antrenman yaparken arkadaşına araba çarptığını ifade etmiştir (Tablo 6.1). Otobanın bir antrenman sahası olmadığı düşünülebilir fakat maraton koşularındaki uzun mesafeler ve yarışmaların yapıldığı alanlar göz önünde bulundurulduğunda otobanın koşmak için makul sayılabileceği de düşünülmektedir. Bu sebeple sporcular için iş yeri sayılabilecek yerlerin özel olarak belirlenmesi ve belirlenen bu alanlarda yaşanan kazaların da iş kazası sayılması önem arz etmektedir. İsviçre’de yapılan bir çalışma ise bu görüşü doğrular niteliktedir. Yapılan çalışmada profesyonel sporcuların diğer çalışanlar gibi zorunlu sosyal kaza sigortası olan kaza sigortası yasası kapsamında sigortalı olmaları gerektiği, zorunlu kaza sigortası kapsamına girmeyen durumlarda yani sporcuların spor kazaları yaşamaları sonrasında oluşan zararların özel ek sigortalar ile karşılanabileceği fakat profesyonel sporcuların sporda kaza, kazaya benzetilen lezyonlar ve sporda mesleki hastalık kavramlarının tanınmasında yasal anlamda farklılıklar olduğu ve bu sebeple de sporcuların sigortalanması ve zararlarının karşılanması konularında zorluklar yaşandığı ifade edilmiştir (Meine, 1994). Lugmayr ve Stremitzer’da (1991) yaptıkları çalışmada sporun barındırdığı risklerin diğer çalışma alanlarının barındırdığı risklere göre farklı olduğu ve spordaki risklerden etkilenen sporcuların farklı yeteneklere sahip olduğu bu nedenle sporcuların yasaların tanıdığı kısıtlı hakların yanında özel sigortayla desteklenmesi gerektiği ancak bu şekilde sporcular için geniş kapsamlı bir koruma sağlanabileceği ifade edilmiştir.

Yapılan çalışmalardan ve elde edilen araştırma bulgularından da anlaşılacağı üzere antrenman ve müsabaka esnasında meydana gelen sportif yaralanmalara ve kazalara sporda

¹⁵⁷ <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa-oyunlari-trafik-kazasiyla-basladi-29264048> (Erişim 25.05.2023).

meydana gelen iş kazaları diyebiliriz. Mevzuatta spor iş kolu üzerinden spor dallarının meslek kodları bulunmaktadır (Tablo 3.3. Spor Dallarına Yönelik Meslek Kodları) ancak uygulamada sporcuları özel olarak korumaya yönelik bir girişim bulunmamaktadır. Çünkü diğer meslek kollarında çalışan bir işçinin çalışma esnasında kafasına bir darbe alması olağan dışı bir durum olarak görülür ve iş kazası olarak kabul edilebilirken sporda durum tam tersine işlemektedir. Öyle ki bir taekwondocu ve boksör işini yapabilmesi için rakibinin kafasına yumruk ya da tekme vurmak zorundadır ve bunu isteyerek yapmaktadır. Bu sebeple sporcuların ayrı bir uygulama ekseninde sosyal güvenliklerinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

“Sporda Meslek Hastalığı” kategorisine ilişkin tartışma;

Araştırmadan elde edilen verilere göre “Sporda Meslek Hastalığı” kategorisine yönelik “Sporcu Yaralanmalarının Sürekli Tekrarlaması Sonucunda Kronikleşmesi”, “İskelet-Kas Sisteminin Yapısının Bozulması”, “Strese Bağlı Çıkan Rahatsızlıklar” kodlarına ulaşılmıştır (Tablo 6.2.). “Sporcu Yaralanmalarının Sürekli Tekrarlaması Sonucunda Kronikleşmesi” koduna yönelik Puzin ve arkadaşları (2012) yaptıkları çalışmada sakatlıkların profesyonel sporcuların ayrılmaz bir parçası olduğunu, sporcuların profesyonel spor yaptıkları dönemde yaşamış oldukları sakatlıkların sporda meslek hastalıkları olarak değerlendirilmesi ve bunun da kanuni bir düzenlemeyle tanınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu açıklamaya gerekçe olarak spor yaralanmalarının antrenman ve müsabaka esnasında meydana geldiğini ve uzun yıllar yaşandığı için de kronikleşerek sporcunun hayatını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Price ve arkadaşları (2013) ise profesyonel sporcularda ve sürekli yoğun antrenman yapan elit sporcularda hava yolu fonksiyon bozukluğu yaygınlığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Elit düzeyde yapılan sporun solunum sağlığı için zararlı olabileceğini vurgulamışlar ve sporcular için mesleki bir akciğer hastalığı olabileceğini ifade etmişlerdir. Çalışmada özellikle yüzücülerde fazla görülen bu problemin sudaki klor türevleri ve karbon monoksitten kaynaklandığını bildirmişlerdir. Baker ve arkadaşları (2002) ise özellikle elit sporcularda yoğun fiziksel aktiviteden dolayı menisküs problemlerinin yaşandığını ve bu problemin sporcular için mesleki bir hastalık olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla bir branşa özgü sürekli ve şiddetli şekilde antrenmanlar bedenin özellikle belirli bir bölgesini tahriş ederek fonksiyonel bir bozukluğa yol açabilmektedir.

“İskelet-Kas Sisteminin Yapısının Bozulması” koduna yönelik olarak ise Spector ve arkadaşları (1996) 81 elit kadın sporcu üzerine bir araştırma yapmışlar ve uzun süreli ağırlık

kaldırmadan dolayı kalça ve dizlerde osteoartrit problemi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Osteoartrit kalça eklemleri, patellofemoral (PF) eklemler ve tibiofemoral (TF) eklemlerdeki radyolojik değişiklikleri (eklem aralığı daralması ve osteofitöz) içeren bir rahatsızlık olarak tanımlanmaktadır. Yapılan başka bir çalışmada ise aşırı fiziksel efordan kaynaklanan patolojik değişikliklerin bulunduğu, yoğun ve uzun süreli yapılan antrenmanların kalp ve dolaşım sisteminde değişikliklere sebep olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple “spor kalbi” olarak da adlandırılan bu durumun yasalar tarafından mesleki bir deformasyon olarak tanınması gerektiği ifade edilmektedir (Puzin vd., 2012). Sporcunun işi rakibe uygulayacağı darbeler sonrasında puan almak ve üstün gelmektir. Uzun yıllar sporcunun bu darbelere ve yoğun çalışma programına maruz kaldığı düşünüldüğünde sporun fazlasıyla yıpratıcı bir uğraş olduğu yönünde değerlendirme yapılabilir (Menke ve Stern, 1997). Dolayısıyla yapılan uzun süreli ve ağır antrenmanların fiziksel olarak yıpranmaya sebep olduğu, vücudun iç-dış bütünlüğünün ve işlevselliğinin bozulmasına yol açtığı söylenebilir.

“Strese Bağlı Çıkan Rahatsızlıklar” koduna yönelik literatüre bakıldığında sporun stres içeren bir faaliyet olduğu, rekabet ortamı, sporcunun parasal sorunları, antrenör, yönetim, taraftarlar vb. örgütsel meselelerden kaynaklı olarak sporcuyu etkileyen durumlarla ilgili çalışmalar bulunmaktadır (Fletcher ve Hanton, 2003). Fletcher ve Scott’ın (2010) yapmış olduğu bir çalışmada stresin sporcular üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu ve performansı olumsuz yönde etkilediği ortaya konmuş, sonrasında stresle başa çıkmak ve psikolojik sağlığı korumak için ekstra bir maliyete de ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Kellmann (2010) ise stresin spor içerisinde antrenman, rekabet ortamı ve yaşam faktörlerinden kaynaklandığını ve elit sporcularda düşük performansın nedenlerinden biri olduğunu belirtmiştir. Genel bir değerlendirme yapıldığında sporun rekabet içermesi sporcunun başarılı olup olmayacağı konusunda kendini baskı altında hissetmesine ve stres yaşamasına sebep olmakta, stres ise psikolojik rahatsızlıklar başta olmak üzere mide ve kalp problemleri gibi birçok hastalığın oluşmasına yol açmaktadır. Elde edilen bulgular göstermektedir ki; sporcuların yaşadıkları stres başarıyı ve psikolojik sağlığı olumsuz yönde etkileyebilmekte dolayısıyla sosyal güvenlik uygulamalarına bu yönde de ihtiyaç duyulmaktadır.

7.2. Sporcunun Hastalanması Alt Temasına İlişkin Tartışma

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonrasında “Sporcunun Hastalanması” alt temasına yönelik “Sağlık Giderleri” ve “Geçici İş Göremezlik Ödeneği” kategorilerine ulaşılmıştır.

“Sağlık giderleri” kategorisine ilişkin tartışma;

“Sağlık Giderlerinin Karşılanması” kategorisine yönelik; “Kulübün anlaşmalı olduğu hastaneler tarafından”, “Kendisi tarafından”, “Devlet tarafından” kodları elde edilmiştir (Tablo 6.3.). Fişekçioğlu ve arkadaşlarının (2019) yapmış oldukları çalışmada sporcuların sağlık giderlerinin karşılanması için bazı spor dallarında (basketbol, hentbol, voleybol vb.) faaliyet gösteren sporcular tarafından özel sağlık sigortası kullanıldığı belirtilmiştir. Baştuğ (2022) ise profesyonel basketbolcuların güvencesiz çalışmalarını incelediği araştırmasında sporcuların sakatlık yaşadıklarında ve çalışamama durumları ortaya çıktığında kulüpleri tarafından sözleşmelerinin feshedilmek istendiği dolayısıyla sağlık ve tedavi giderlerinin de kendileri tarafından karşılandığını ifade etmiştir.

Gökdoğan ve Çankaya’nın (2019) yapmış oldukları çalışmada amatör sporcuların Genel Sağlık Sigortası ve amatör sporcuların sağlık giderlerinin karşılanması amacıyla imzalanan “Sporculara Sağlık Güvencesi Protokolünden” haberdar olmadıkları ve dolayısıyla hastalık ve sakatlık durumunda tedavi masraflarının kendileri tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Amcaoğlu ve Yetim (2018) ise profesyonel sporcuların sosyal güvenlik konusunda bilgi düzeylerini incelemişler ve sürekli gelir elde eden sporcuların sigortasız çalıştırıldıklarını bu sebeple de herhangi bir güvenceye sahip olmadıklarını, sağlık giderleri konusunda da sahip oldukları hakları bilmedikleri ve devletin sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanamadıklarını ortaya koymuşlardır. Yapılan çalışmalar ve katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara göre profesyonel sporcular içerisinde; sigortalı olanların sağlık giderlerinin devlet tarafından karşılandığı, özel sigortalı olan profesyonel sporcuların özel sağlık kuruluşlarından faydalandığı ve ücret adı altında kulüplerinden ayni ve nakdi ödeme alan bazı profesyonel sporcuların ise sağlık giderlerinin kendileri tarafından karşılandığı söylenebilir.

“Geçici İş Göremezlik Ödeneği” kategorisine ilişkin tartışma;

Katılımcı görüşleri doğrultusunda “Sporcu hastalandığında rapor almıyor”, “Sigortaya bildirilmiyor” ve “Geçici iş göremezlik ödeneği alınmıyor” kodları ortaya çıkmıştır (Tablo 6.4.). Puzin ve arkadaşları (2012) yapmış oldukları çalışmada profesyonel sporcuların yaşamış oldukları sakatlıkların zorunlu sigorta kapsamına alınmasının yanında sporcunun yaralanmaları ve hastalanmaları durumunda da zorunlu sigorta sisteminde değerlendirilerek yasal haklar çerçevesinde değerlendirilmeleri gerektiğini vurgulamışlardır. Baştuğ (2020) ise profesyonel sporcuların bir kulüp bünyesinde sigortasız çalıştığını, sakatlık ve hastalık durumunda sigortaya bildirme ve işsizlik ödeneği gibi haklarının olmadığını öyle ki profesyonel basketbolcuların ciddi sakatlık yaşamaları durumunda sözleşmelerinin feshedildiğini belirtmiştir. Dolayısıyla profesyonel sporcuların hastalanmaları ve

sakatlanmaları durumunda kulüpleri tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmediği ve sporcuların geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanamadığı söylenebilir.

7.3. Sporda Analık Alt Temasına İlişkin Tartışma

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda “Sporda Analık” alt temasını “Sporcu Hamilelik Dönemi” ve “Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları” başlıklı iki kategorinin oluşturduğu görülmektedir.

“Sporcu Hamilelik Dönemi” kategorisine yönelik tartışma;

Katılımcı görüşleri doğrultusunda “sporcu hamilelik dönemi” kategorisinde “sporcunun hamilelik döneminde antrenman ve müsabakalara katılımı” ve “sağlık desteği ihtiyacı” kodları yer almaktadır (Tablo 6.5.). Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında elit sporcuların hamile kaldıklarında yüksek yoğunluklu ve şiddetli şekilde spor yapmalarının fetüse zarar verebileceği ifade edilmiştir (Weaving, 2020). Başka bir çalışma ise daha ilgi çekicidir çünkü yüksek yoğunluklu spor yapmanın pelvik taban kaslarının hipertrofisine neden olabileceği ve fetüs için tıkanmalara yol açacağı ve nihayetinde yüksek yoğunluğa sahip yorucu sporların doğumu olumsuz etkileyebileceği ortaya konmuştur (Sigurdardottir vd., 2019). Öte yandan Penttinen ve Erkkola (2007) ise aksine üst düzey Fin dayanıklılık sporcuların hamilelikleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmalarında hamileliğin egzersiz performansı üzerine bireysel etkiye sahip olduğu bu nedenle bazı sporcuların gebeliklerinde ve doğumlarında dayanıklılık egzersizlerinin zararlı bir etkiye sahip olmadığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla sporun hamilelik dönemi ve doğum sonrası performans üzerinde bireysel etkiye sahip olduğu ve her sporcu için genel geçer kurallar taşımadığı söylenebilir.

Hem yapılan çalışmalar hem de elde edilen bulgular ışığında spor branşının çeşidine ve egzersizin şiddetine göre hamilelikte olumlu ya da olumsuz etkiye sahip olabildiği söylenebilir. Fakat sporun şiddet içermesi ve performansa bağlı olması sebebiyle hamilelik döneminde hem sporcuya hem de bebeğe zarar verebilecek bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Öyle ki yüksek yoğunluklu ve şiddetli antrenmanın fetüs üzerindeki etkisi mutlaka dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla profesyonel olarak spor yapan bir boksörün, taekwondocunun, judocunun ve güreşçinin hamilelik döneminde antrenmanlara devam etmesi mümkün olmayabilir (Hale ve Milne, 1996).

“Sağlık desteğine daha çok ihtiyaç vardır” koduna yönelik olarak Darroch ve arkadaşları (2019) uzun mesafe koşucuları üzerine yapmış oldukları bir çalışmada elit kadın sporcularının hamilelik dönemlerinde ve doğumdan sonra daha fazla desteklenmesi gerektiğini belirtmişler ve desteklenmemelerinin erkek meslektaşlarına oranla daha fazla stres ve belirsizlik

yaşamalarına yol açacağını ifade etmişlerdir. Yukarıdaki bölümde stresin başarı üzerinde olumsuz etkiye sebep olduğu ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Bu sebeple kadın sporcuların hamilelik dönemi ve doğum sonrasında desteklenme konusunda yaşayacakları stres faktörünün performanslarını olumsuz etkileyeceği sonucuna ulaşılabilir.

“Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları” kategorisine ilişkin tartışma

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonrasında “Sporcu Analığı ve Çalışma Koşulları” kategorisinde “hamilelik başlangıcında sözleşme ve sigorta feshedilir”, “sigorta ve ilişik kesilir” ve “diğer meslek kollarında çalışanlara tanınan analık izni sağlanmaz” kodlarına ulaşılmıştır (Tablo 6.6.). Literatürde yapılan çalışmalar genel olarak kadın sporcuların hamilelik dönemlerinde ve doğum sonrasında desteklenmelerinin sportif kariyerleri üzerinde büyük etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre Davenport ve arkadaşları (2022) elit kadın sporcuların annelik için en üretken yıllarında spor yaptıklarından dolayı anneliklerini ertelediklerini ve bu sebeple sporcuların annelik dönemlerinde ekonomik olarak destekleyecek politikaların geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadırlar. Forsdick ve arkadaşları (2022) ise kişisel olarak büyük başarılarla sahip olan kadın sporcuların hamileliklerini duyurduktan sonra sözleşmelerinde maaş kesintileri ve haksızlıklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca hamilelik esnasında ve doğum sonrasında sporcuların sağlığının desteklenmesi için spor politikalarının geliştirilmesi gerektiğini de vurgulamışlardır. Dolayısıyla sporcuların hamileliklerinde sözleşmelerinin feshedileceğini bilmelerinden, gelirlerinde meydana gelecek azalmalardan ve yoksulluğa düşme endişelerinden dolayı ekonomik olarak desteklenmeye ihtiyaç duymaktadırlar.

Edie ve arkadaşlarının (2021) yapmış olduğu çalışmada da yeni anne olmuş elit sporcuların yetersiz sosyal destek (bakıcı, eş vb.) ve uykusuzluk gibi engellerle karşılaştıklarını belirtmektedir. Çalışma bulgularından elde edilen veriler sporcuların hem hamilelik döneminde hem de doğum sonrasında yaşamış oldukları sıkıntıların genel anlamda dünyada da yaşandığını göstermektedir. Öyle ki sporcuların hamilelik dönemleriyle başlayan sıkıntılar anne olduktan sonra daha da çoğalmaktadır. Bu sebeple ekonomik anlamda sıkıntı yaşamamak için bir an önce spora dönerek ertelemiş oldukları anneliklerini bu sefer de çocuklarıyla ilgilenememe olarak göstermektedirler. Dolayısıyla profesyonel kadın sporcuların doğurgan zamanda anne olabilmeleri ve annelikleri ile sporculuklarını aynı anda başarılı şekilde yürütebilmeleri için onları destekleyici geniş kapsamlı politikaların üretilmesi gerektiği düşünülmektedir.

7.4. Sporda İşsizlik Alt Temasına İlişkin Tartışma

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre “Sporda İşsizlik” alt temasını “Sporcu İşsizliği” ve “İşsizlik Ödeneği” kategorileri oluşturmaktadır.

“Sporcu İşsizliği” kategorisine yönelik tartışma

Sporcu işsizliği kategorisinde “kulüp bulamayan sporcu” ve “bağımsız/bireysel olarak spor yapan fakat giderlerini karşılayamayan” kodları yer almaktadır (Tablo 6.7.). Bu kapsamda yapılan çalışmalar sporcuların sportif kariyerlerine ilk başladıklarında ekonomik olarak ailelerinden yardım aldıklarını, profesyonel aşamaya geldiklerinde bağlı oldukları kulüp ya da spor organizasyonlarından gelir elde ettiklerini, yaşlarının ilerlemesiyle birlikte kulüp bulmakta zorlandıklarını ayrıca gelirlerinde meydana gelen azalmayla birlikte ekonomik ve ailesel problemler yaşadıklarını ve başka bir mesleki alana yöneldiklerini belirtmektedirler (López de Subijana vd., 2020; Barriopedro vd., 2019; Park vd., 2013).

Çinli elit sporcular üzerine yapılan başka bir çalışmada ise profesyonel sporcuların geleceğe yönelik beklentilerinin karşılanması, spordan sonra kariyerim ne olacak? sorusuna yönelik gelecek endişesinin kaldırılmasının, sporcuların yalnızca sportif başarısına odaklanmasını sağlayacağına işaret edilmektedir (Ling ve Hong, 2014). Dolayısıyla sporculara geleceğe yönelik iş garantisinin verilmesi spor başarısı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Sporcunun hem kendisine hem de bakmakla yükümlü olduğu kişilerin geçimine katkı sağlayamayan ve sonrasında ise emeklilik vaat etmeyen bir spor yaşantısı sporcuda motivasyon kaybı yaratabilir ve sporcu başka mesleki alanlara yönelerek sportif yaşantısına son verebilir.

“İşsizlik Ödeneği” kategorisine ilişkin tartışma;

Katılımcılar, profesyonel sporcuların genellikle kulüpleri tarafından sigortalarının yapılmadığını ve kayıt dışı olarak sportif kariyerlerini sürdürdüklerini, bunun yanında bazı kulüplerin ise sigortasız çalıştırmamaya özen göstererek sporcuların sigortalarını yaparak işsizlik ödeneği gibi yasal haklardan yararlanmalarını sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda “İşsizlik Ödeneği” kategorisine yönelik “sigortalı sporcu işsizlik ödeneği alır” ve “sigortasız sporcu işsizlik ödeneği alamaz” kodları elde edilmiştir (Tablo 6.8.). Baştuğ (2022) bazı basketbolcuların kulüple sözleşme imzalamadan çalıştırıldıklarını ve sigorta girişlerinin yapılmadığını tespit etmiştir. Öztuna (2015) ise profesyonel sporcuların kulüpleri tarafından sigorta bildirimlerinin yapılması gerektiğini ifade ederek, Sosyal Güvenlik Kurumuna sigorta bildirimini yapmayan spor kulüplerinin ceza ödemek durumunda kalacaklarını belirtmiştir. İyem (2013) ise profesyonel sporcuların spor endüstrisinin çalışanları olmaları sebebiyle kulüpleri tarafından sigortalı olmaları gerektiğini ifade ederken, İş Kanunu kapsamına

alınmamalarının sigortalı olmalarına engel teşkil etmeyeceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla yapılan çalışmalar ve katılımcı görüşlerinden sporcuların sigortalı olmalarıyla birlikte yasal haklara erişebileceklerini sigortasız kayıt dışı çalıştırılan sporcuların ise doğal olarak hiçbir yasal yardım alamayacağını söyleyebiliriz. Çünkü gerek kişilere gerekse de sporculara haklar yasal bir statü çerçevesince tanınmaktadır. Yasaların önünde sigortalı olmayan bir sporcunun yasal olarak bir tanınırlığının olduğunu söylemek zordur. Bu sebeple sporcuların işsizlik riskine karşı yasaların belirtmiş olduğu işsizlik ödeneğini almaları için kulüpleri tarafından sigortalı olmaları gerektiği düşünülmektedir.

7.5. Sporda Malullük Alt Temasına ilişkin tartışma

“Sporda Malullük” alt temasını “Sporcu Malullüğü” ve “Malul Sporcuların Çalışma Koşulları” kategorileri oluşturmaktadır.

“Sporcu Malullüğü” kategorisine yönelik tartışma;

“Sporcu Malullüğü” kategorisinde katılımcılara “malul sporcu kimdir?” sorusu sorulduğunda katılımcılardan elde edilen bulgular doğrultusunda “kalıcı sakatlıklardan dolayı sporu bırakmak zorunda kalmak” ve “sakatlıkların branşa özgü tekniğin kullanımını engellemesi” kodlarına ulaşılmıştır (Tablo 6.9.). Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında sporcuların spor kariyerlerinin sonlanmasına sebep olan sakatlıklar yaşadıklarını belirten araştırmalar bulunmaktadır. Araştırmalar göstermektedir ki, sporcuların sportif kariyerini sonlandıran kalıcı sakatlık yaşamaları hayatlarının geri kalanını da olumsuz etkilemektedir (Pitcho-Prelorentzos ve Mahat-Shamir, 2019; Moore vd., 2022). Amerika’da her yıl spordan kaynaklı omurilik sakatlıkları yaşandığı ve servikal omurga sakatlıklarının spor sakatlıkları içerisinde çok fazla hasara neden olması dolayısıyla sporcular için çok riskli sakatlıklar olarak kabul edildiği ve yaşanan bu sakatlıklardan sonra sporcuların kariyerlerinin sonlandığı ifade edilmektedir (Cantu vd., 2013; Boden ve Jarvis, 2009). Yapılan başka bir çalışmada ise spor müsabakaları esnasında sporcunun sportif kariyerini sonlandıracak ve yaşamını olumsuz etkileyecek kalıcı nörolojik yaralanmaların yaşandığına dikkat çekilerek kırıkların yaşanması durumunda bile spinal segmentlerde değişen biyomekanik ve normal hareket kaybından dolayı sporcunun sporu bırakmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir (Bailes vd., 1991). Başka bir çalışmada ise müsabaka ya da antrenman esnasında kafaya alınan bir darbenin travmalara ve beyin sarsıntısına neden olabileceği, yaşanan beyin sarsıntılarının vasküler tıkanmaya ve ardından beyin ödemeine yol açabileceği, tekrarlanan sarsıntıların uzun dönemde bilişsel işlev bozukluğuna kadar kalıcı hasarlara neden olacağı belirtilmektedir (Boden ve Jarvis, 2009).

Öyle ki yaşanan sakatlıklar sporcunun kariyerini sonlandırmakla kalmayıp yaşamının geri kalanında da bakıma muhtaç halde yaşamına bile sebebiyet verebilir. Dolayısıyla yapılan çalışmalar ve elde edilen bulgular sporcu malullüğünün sosyal güvenlik uygulamalarında önemli bir başlık olduğuna işaret etmektedir.

“Malul Sporcuların Sonraki Hayatı” kategorisine yönelik tartışma;

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonrasında “sigortalı sporcunun sakatlıktan dolayı sigortası ve ilişkisi kesilir”, “sigorta girişi yapılmayan sporcu herhangi bir hak talep edemez”, “sağlık giderlerinin karşılanması” ve “yeniden çalışma imkânı” gibi kodlara ulaşılmıştır.

Literatürde sporcuların kalıcı sakatlık yaşamaları sebebiyle spor kariyerlerine son vermek zorunda kaldıklarına yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Özellikle Amerika’da omurilik yaralanmalarının %8,7’sinin spor sakatlıkları sebebiyle gerçekleştiği, futbol, güreş, buz hokeyi, dalış, kayak, snowboard, rugby branşlarında daha yaygın görüldüğü ve feci sonuçlara sebep olabildiği dolayısıyla sporcunun spor kariyerini sonlandırmak zorunda kaldığı belirtilmiştir (Boden ve Jarvis, 2009). Sportif kariyerini sonlandıran elit güreşçi ve halterciler üzerine yapılan bir araştırma sonucunda sporculardaki sağlık kontrolleri sonrasında normal bireylere oranla yaşam boyunca bel ağrısı prevalansı ve insidansı güreşçiler arasında %59 oranında hem haltercilerden hem de normal bireylerin oranından yüksek çıkmıştır. Aynı zamanda spor sakatlığı dolayısıyla daha fazla kırığı olan güreşçilerin daha sık bel ağrısı yaşadıkları belirtilmiştir (Granhed ve Morelli, 1988). Özellikle kafa travmaları bilişsel bozukluklara yol açmakta ve sportif kariyerin sonlanmasının yanında kişinin tüm yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir (Sahler ve Greenwald, 2012). Yapılan çalışmaların incelenmesiyle birlikte sportif kariyerin bitmesine sebep olabilecek sakatlıklar yaşanması dolayısıyla sporcu spora devam edememektedir ve spora devam edemeyen bir sporcunun kulübüyle ilişkisinin kesilmesi beklenmektedir. Dolayısıyla katılımcı görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda sigortalı bir sporcunun sportif kariyerini sonlandıracak kalıcı bir sakatlık yaşaması sonrasında kulübü ile ilişkisinin kesileceği ve sigortasının sonlandırılacağı söylenebilir.

“Sporda İşsizlik” alt temasında sigortası yapılmayan bir sporcunun sigortalılara sağlanan haklardan yararlanmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Burada da aynı durum söz konusudur. Çünkü kalıcı sakatlığı sebebiyle spor yapamayan bir sporcunun sigortasız ve güvencesiz çalıştırılması dolayısıyla yasal olarak herhangi bir talepte bulunması söz konusu değildir. Öyle ki yasaların önünde sporcunun nerede çalıştığı ne iş yaptığı ve ne sebeple kariyerini sonlandığı gibi sorulara cevap bulunamamaktadır çünkü sporcu yasal olarak sigortalı ve görünür değil sigortasız ve kayıt dışı çalışandır. Başka bir çalışma ise ilgi çekicidir

çünkü sporcuların kalıcı sakatlık yaşamaları sonrasında “İşçi Tazminatı” sigortasının faydalarından yararlanabilmeleri için işçi sayılmaları gerektiğine dikkat çekilmiştir (Goonen ve Medina-Shore, 2022). Hem elde edilen bulgular hem de yapılan araştırmalar sporcuların sigortalı olarak çalıştırılmadıkları sürece sigortalı çalışanlara tanınan haklardan yararlanamayacaklarını göstermektedir.

Literatürde sporculara spor kariyerlerini zorunlu veya planlı sonlandırma kararı vermeleri aşamasında, öncesinde ve sonrasında yardımcı olabilmek, başka alanlara kariyer geçişlerini desteklemek için çeşitli programlar hazırlanması gerektiği belirtilmiştir (Baillie, 1993). Dolayısıyla spor sakatlığı sonrasında sporu bırakan fakat başka alanlarda çalışabilecek durumu olan sporcuların olumsuz duygular yaşadığı, başka mesleki alanlarda zorlandığı ve bu sebeple desteklenerek spordan sonraki hayata başarılı şekilde uyum sağlayabilmeleri için bir plan içerisinde hareket etmelerinin vurgulanması gerektiği ifade edilmiştir (López de Subijana vd., 2020). Bu sebeple spor kariyerinin sonlanması sonrasında başka hayata adapte olamayan, sağlık sorunları yaşayan sporcuların kişisel ve sosyal destek ağlarıyla desteklenmesi gerektiği bu şekilde hayata adapte olurken daha uyumlu bir adaptasyon süreci yaşayacakları vurgulanmaktadır (Park vd., 2013).

Genel olarak bakıldığında sportif kariyerin gerek planlı ve isteyerek gerekse de spor sakatlığı sonrasında istemsizce sonlandırıldığı söylenebilir. Yaşanan sakatlıklar sporcuyla bakıma muhtaç hale getirebileceği gibi sportif kariyer sonrasında başka mesleklere de yönelerek çalışmasına yol açmaktadır. Bu aşamada bazı sporcular başka bir hayata kolay uyum sağlarken bazıları ise uyum sağlayamayarak mutsuz olmaktadır. Dolayısıyla hem sosyo-ekonomik olarak hem de sağlık ve tedavi giderlerinin karşılanması açısından sporcunun başka bir hayata hazırlanması için desteklenmesi gerekmektedir.

7.6. Sporda Yaşlılık Alt Temasına İlişkin Tartışma

Sporda Yaşlılık alt temasını “Sporcu Yaşlılığı Yaş Sınırı” ve “Yaşlı Sporcuların Çalışma Koşulları” kategorisi oluşturmaktadır.

“Sporcu Yaşlılığı Yaş Sınırı” kategorisine yönelik tartışma;

Aktif sporculuk hayatının en geç ne zaman sonlandığına yönelik katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda “30-35 yaş aralığında olan sporcu yaşı sporcudur” ve “sporculuk yaşamı 35 yaştan sonra biter” kodlarına ulaşılmıştır (Tablo 6.11.). Bu kodlara yönelik literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında Young ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada yetişkin ve yaşlı sporcular için yaş sınırını 35 ve üzeri olarak belirtmişler, sosyal desteğin sporcular üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Başka bir

çalışmada ise elit sporcular için en büyük beklentinin ve stres kaynağının sportif kariyer üzerinden emekli olmak olduğu belirtilmiş, yaşlı sporcular için yaş aralığının branşlara ve sakatlanma durumuna göre değişmekle birlikte 30-35 yaş arası olduğu, spor kariyerlerinin de genellikle 35 yaş geçmeden bittiği şeklinde ifade edilmiştir (Ling ve Hong, 2014). Spora erken yaşlarda başlandığı ve uzun yıllar yoğun şekilde sürdürüldüğü, kalıcı ve geçici birçok spor sakatlığına maruz kalındığı göz önüne alındığında sporun normal bireyler için erken denebilecek bir yaşta (35 yaş) sonlandırılması normal karşılanmalıdır. Fakat asıl mesele sporcunun yeteneğinin geliştirilmesine destek verilmesi ve sporcuya gelecek sağlanmasıdır. Çünkü gelecek kaygısı sporcuda yıllar ilerledikçe oluşmaya başlamaktadır. Yoğun antrenman ve müsabaka programı sporcunun başka alanlara yönelmesini engelleyerek yalnızca sporla uğraşmasına neden olmakta ve spor belli bir zaman sonrasında yaşamın idame edilmeye başlandığı ve profesyonel olarak adlandırılan bir sürece doğru evrilmeye başlamaktadır. Eğitime yatırımın da yapılmamasıyla birlikte sporcu sportif kariyerin bitimiyle birlikte boşluğa düşmekte ve aslında potansiyeli olan bir işsiz olarak yoksulluğa doğru sürüklenmektedir. Bu bölümün kategorilerinden birini oluşturan “Yaşlı Sporcuların Çalışma Koşulları” kategorisinde de belirtildiği üzere sporcu aslında çok başarılı ve elit bir sporcuyken başka meslek kollarında vasıfsız işçi olarak yaklaşık 35 yaşında baştan başlamak zorunda kalabilmektedir. Bu sebeple, sporcunun sportif kariyerini sonlandırdıktan sonra yoksulluğa düşmemesi için desteklenerek spor içerisinde ya da yeteneğine daha uygun başka bir iş kolunda istihdam edilmesinin önü açılmalıdır.

“Sporcuların Emeklilik Hayatı” kategorisine yönelik tartışma;

Sporcuların sportif kariyerini sonlandırdıktan sonra emeklilik hayatlarını nasıl sürdürdüklerine ve hangi alanlarda istihdam edildiklerine yönelik yapılan görüşmelerde “emekli sporcu yaşlılık ödeneği alma hakkı kazanmaz”, “sağlık giderleri” ve “yeniden çalışma imkânı” kodlarına ulaşılmıştır (Tablo 6.12.). Araştırmalar sporcuların normal bireyler için erken denebilecek bir yaşta sporu bıraktıktan sonra boşluğa düştüklerini, sosyal sigorta kapsamına alınmadıklarını ve kaygı duyduklarını belirtmektedir. Bu kapsamda Puzin ve arkadaşları (2012) mevzuatta sporculara hakların tanındığı fakat uygulamada problemlerin yaşandığı sporcularla ilgili tıbbi ve sosyal sorunların çözülmesi, profesyonel sporculara sosyal güvenliğin yasal düzenlemelerle garanti altına alınması ile sporcuların motivasyonunu ve potansiyellerini artacağı, sportif başarılarının daha yüksek olacağını belirtmişlerdir. Elit sporcuların spor yaşantılarını sonlandırdıktan sonraki istihdam durumlarına yönelik yapılan bir çalışmada, sportif kariyer bittikten sonra emekli sporcuların başka alanlarda zor iş buldukları belirlenmiştir (Ling ve Hong, 2014). İspanyol elit sporcuları üzerine yapılan bir

çalışma ise daha farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu çalışmaya göre elit sporcuların sportif kariyerlerini sonlandırmadan önce gerekli planlamayı yapmaları durumunda iş bulmalarını daha kolay olduğu ve istidam edilmeleri konusunda problem yaşamadıklarını ifade etmektedir. Çünkü elit sporcuların sportif kariyerini sürdürürken eğitim ve tasarruf konularında gerekli yatırımı yapmaları, sosyal ağları korumaları ve planlı hareket etmeleri gelecekte problem yaşamalarını engellemektedir (López de Subijana vd., 2020).

Ancak yapılan bu çalışmanın ortaya koymuş olduğu durum tüm sporcular için geçerli olmamaktadır. Çünkü sporcular arasındaki gelir farkı sporcunun geleceğini şekillendirme konusunda önemli bir etken olmaktadır. Sporcunun kulübünden almış olduğu ücretin azlığı yaşamın idamesi için yeterli olmamakta ve dolayısıyla sporculuk kariyerinin yanında ek işler yapmasına neden olmaktadır. Bu durumda sporcu eğitim ve tasarruf konularında geleceğini planlayamamakta ve sportif kariyerin bitimiyle birlikte gerçekte vasıflı fakat görünürde vasıfsız işsizler arasında yer almaktadır.

Emeklilik aylığı alma koşullarına yönelik yapılan başka bir çalışmada ise emekli olmak için tüm ülkeleri kapsayan standart bir yaş sınırının olmadığı bu durumun meslek kollarına, cinsiyete ve yaşa göre değişebildiği fakat ülkemizde emeklilik aylığına hak kazanmak için belirli prim gün sayısı ve yaş şartlarını sağlamış olmak gerektiği belirtilmiştir. Buna göre farklı hesaplamaları olmakla birlikte genel olarak kadınlarda 58 erkeklerde 60 yaş ve prim gün sayısı emekli aylığına hak kazanılması için istenen şartlardandır (Erol, 2011; Arabacı ve Alper, 2010). Sporcuların ortalama 30-35 yaş aralığında sporculuk kariyerlerini sonlandırıp spordan emekli oldukları düşünüldüğünde hem yaş hem de prim gün şartlarını yerine getirmediikleri için emekli aylığına hak kazanamadıkları ortadadır. Dolayısıyla sporun sporcular için meslek olarak görülmemesi ve gelecekte spor üzerinden çeşitli aylıkların alınamaması sporcuları başka alanlara yönlendirmekte ve spordan uzaklaştırmaktadır.

Yukarıda yapılan çalışmalardan da yola çıkılarak sporculara sporculuk yaşantılarından sonra istihdam olanağı sağlanması ya da istihdama yönelik kolaylaştırıcı uygulamalar sunulması sporun meslek olarak görülmesini sağlayabilir. Bu sebeple sporcuların yalnızca yeteneklerini desteklemek onların başarısının sürdürülebilirliğini sağlamak konusunda yetersiz kalabilir.

7.7. Sporda Ölüm Alt Temasına İlişkin Tartışma

“Sporda Ölüm” alt temasına yönelik “sporcu ölümü” ve “sporcu ölümü sonrasında sağlanan haklar” kategorileri elde edilmiştir.

“Sporcu ölümü” kategorisine yönelik tartışma;

Yapılan görüşmeler sonrasında sporcu ölümünün sebepleri ile ilgili “antrenman/müsabakalarda yaşanan sporcu ölümleri” ve “antrenman/müsabaka dışında yaşanan sporcu ölümleri” kodlarına ulaşılmıştır (Tablo 6.13.). Buna göre “antrenman/müsabakalarda yaşanan sporcu ölümleri” koduna yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında literatürde yapılan çalışmalar sporcularda ani ölümlerin meydana geldiğini, bu ölümlere spor esnasında veya sonrasında kalp krizlerinin neden olduğunu, aileden gelen kalp krizi öyküsünün de kalp krizi geçirilmesinde yüksek etkiye sahip olduğu ama aynı zamanda şiddetli ve yoğun şekilde yapılan antrenmanın da bu krizlerde küçük de olsa etkili olduğu ifade edilmiştir (Opie, 1975; Hillis vd., 1994). Amerika’da yapılan beş yıllık bir çalışmada yaklaşık iki milyon sporcu içerisinde 273 ölümün gerçekleştiği, 187 ölümün travmatik nedenlerle, 6 ölümün bilinmeyen nedenlerle, 80 vakanın efor esnasında kardiyovasküler ile ilişkili nedenlerle meydana geldiğini belirtmiştir (Harmon vd., 2011). Birleşik Krallıkta sporcuların ölümü üzerine yapılan başka bir çalışmada ise egzersiz esnasında ve hemen sonrasında ani kardiyak ölümlerin yaşandığı, kardiyomiyopatinin ölüm nedeni olarak bulunduğu ve 118 vakadan %75’inin ortalama yaşının 27 olarak belirlendiği ifade edilmiştir (Sheppard, 2012). Fransa’da yapılan beş yıllık başka bir çalışmada ise spora bağlı ani ölüm yaygınlığının yılda milyon nüfus başına 4,6 vaka olduğu ve vakaların %6’sının genç profesyonel sporcularda meydana geldiği belirtilmiştir (Marijon vd., 2011). Hem literatür hem de çalışma bulguları sporun ölümle sonuçlanabilecek riskler barındırdığı, yoğun ve şiddetli çalışmaların ölüme neden olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle sporcuların ölüm riskinin azaltılması ve önüne geçilmesi için koruyucu önlemlerin ve sağlık kontrollerinin çoğaltılması, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki tedbirlerin artırılması gerekmektedir.

“Antrenman/müsabaka dışında yaşanan sporcu ölümleri” koduna ilişkin olarak hem ülkemizde hem de dünyada maalesef ki çok sayıda sporcu ölümü yaşanmıştır. Bu ölümler antrenman ya da müsabakaya giderken yaşanan uçak, otobüs ya da araba kazaları (Pedoe, 2000) olabileceği gibi katılımcılarımızdan biri olan profesyonel maraton koşucusu (G.P.S.2) sporcunun da ifade ettiği gibi antrenman yaparken yaşanan kazalar sonucunda da gerçekleşebilmektedir. Yaşanan sporcu ölümlerine örnek olarak Kayserispor deplasmanı dönüşünde yaşanan kaza sonrasında Josef Sural hayatını kaybetmesi, Brezilya Futbol Ligi takımlarından biri olan Chapecoense’yi taşıyan uçağın 2016 yılında kaza yapması ve uçakta bulunan 77 kişiden 71’inin hayatını kaybetmesi, 2009 yılında Dünya üçüncüsü ABD’li profesyonel yüzücü Crippen’in katıldığı yarışta kalbindeki problem ve yarışmanın zorlu

koşullarından dolayı boğularak yaşamını kaybetmesi verilebilir¹⁵⁸. Elde edilen bulgular yaşanan trajik ölümlerin yalnızca sporcunun mevcut uğraşından kaynaklanmadığını çevresel birçok faktörün de sporcunun ölümüne neden olduğunu göstermektedir. Bu sebeple sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınması ve ölümleri sonrasında bakmakla yükümlü olduğu kişilere gelir sağlanması bir gereklilik olarak görülmektedir.

“Sporcu ölümü sonrasında sağlanan haklar” kategorisine yönelik tartışma (Tablo 6.14.);

Ölümün ILO tarafından bir risk olarak kabul edildiği her ülkenin ölüm riski karşısında vatandaşlarına tanımış olduğu hakları bulunduğu söylenebilir. Bu açıklamadan hareketle bir kişinin sosyal güvenlik sistemi içerisinde ölüm riskine karşı korunması için sistemin kendisi tarafından tanınması gerekmektedir. Gerekli şartları sağlamamış bir kişinin ister sporcu olsun ister normal bir çalışan birey olsun sosyal güvenlik sisteminin tanımış olduğu haklardan yararlanması söz konusu olamaz. Bu sebeple profesyonel sporcuların sigortalarının yapılarak sosyal güvenlik sistemine dâhil edilmesi ve ölüm durumunda sigortalıya sağlanan yardımlardan ve haklardan yararlanması gerekmektedir. Türkiye sosyal güvenlik sisteminde ölüm durumunda sigortalının hakları ve yararlanma koşulları 5510 sayılı SSGSS kanunun 32 ve 37. Maddelerinde “Ölüm Sigortası” başlığı altında açıkça belirtilmiş ve çalışmanın “3.1.1. Türkiye Sosyal Sigorta Sistemi ve Sosyal Güvenlik: 5510 sayılı kanun kapsamında sağlanan sosyal güvenlik hakları” bölümünde açıklanmıştır.

¹⁵⁸ <https://www.haberturk.com/spor-dunyasinin-trajik-kazalari-2446129-spor> (Erişim tarihi: 30.05.2023)

SONUÇ

Yapılan araştırma kapsamında öncelikle incelenen mevzuatta sporcuların sosyal güvenlikleri konusunda bir bütünlükten bahsetmenin mümkün olmadığı görülmüştür. Buna yönelik sporcuları ilgilendiren İş Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, Borçlar Kanunu ve konu ile ilgili talimat ve yönergelerin ayrı ayrı düzenlenmesi gerekmektedir.

Çalışmanın amaçlarından birini oluşturan sosyal risklere karşı sporcuların korunması kapsamında hem katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler hem de literatürde yapılan çalışmalar sporcuların sosyal risklere fazlasıyla maruz kaldığı fakat bu riskler karşısında yalnız bırakıldığını göstermiştir. Bu risklerden;

-İş kazalarını sporcuların fazlasıyla yaşadıkları çünkü sporun özü ve doğası gereği darbeye ve şiddete müsaade ettiği, dolayısıyla antrenman ve müsabakalarda yaşanan kazaların yaralanmalara, sakatlanmalara yol açtığı söylenebilir. Literatürde yapılan birçok çalışma ise acil vaka olarak bildirilen sporcu yaralanmalarının gerçekleştiğini bu sebeple sporda meydana gelen yaralanmaların iş kazaları olarak adlandırılması ve kanunda sporun iş ve meslek olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

-Meslek hastalıklarına yönelik ise sporda meydana gelen kazaların akut durumdan kronik hale dönüşmesiyle ve spor dallarına özgü tekniklerin sürekli kullanılması dolayısıyla o bölgede kalıcı hasar oluşturması gibi farklı farklı birçok sporcuların yakalanmış olduğu meslek hastalığı bulunmaktadır. Literatürde de ayrıntılı şekilde ve branşlar özelinde analizi yapılan bu sporcu meslek hastalıklarının yine kanun kapsamında değerlendirilmesi ve sporcuların sosyal güvenlikle kavuşturulması gerekmektedir.

-Hastalık durumunda sporcuların sigortalılara sağlanan yardımlardan yararlanmadığı çünkü sigorta bildirimlerinin ya olmadığı ya da hastalanmaları durumunda özel sigortalardan faydalandıkları ifade edilmiştir. Oysaki literatürde yapılan çalışmalar sporun akut/kronik üst ve alt solunum yolu enfeksiyonlarına sebep olduğu bu enfeksiyonlar başta olmak üzere migren gibi birçok rahatsızlığın ilerleme hızını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple hastalık durumunda iş göremezlik ödeneği gibi sigortalıya sağlanan haklardan sporcuların da yararlanması ve tedavi giderlerinin karşılanması gerekmektedir.

-Analık ise sporun ve sporcuların handikaplarından biri olarak görülmektedir. Hamilelik ile başlayan süreçte sözleşmeleri feshedilen ve sigortaları kesilen sporcular bu süreçte kendi başlarına bırakılmaktadır. Hem katılımcılar hem de literatür anne sporcuların sosyal destek olmadan spordan uzaklaştıkları ve hatta sporu bıraktıklarını ya da anneliklerini

sportif kariyerin bitiminden sonraya ertelediklerini belirtmektedir. Spor bırakma yaşının ortalama 35 olduğu göz önüne alındığında hem vücudun o döneme kadar birden fazla sakatlık yaşamış olması hem sporcu meslek hastalıklarına yakalanma olasılığının yüksek olması hem de iskelet kas sisteminin fazlasıyla yıpranmış olması sağlıksız bir gebelik olma riskini yükseltmektedir. Bu sebeple sporcuların hamilelikle birlikte başlayan süreçte maddi ve sosyal anlamda desteklenerek spordan uzaklaşmalarının önüne geçilmeli hem de nesillerin sağlıklı şekilde sürdürülmesi sağlanmalıdır.

-İşsizliğin risk olarak kabul edildiği hem mevzuatımızda hem de ILO sözleşmesinde birçok çalışan için kurumlar aracılığıyla istihdam olanakları sunulmaktadır. Fakat maalesef ki sporcuların işsizliği konusunda gereken önlemler alınmamaktadır. Özellikle katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular sporcuların sakatlık yaşamları sonrasında kulüpler tarafından çok talep görmediğini onun dışında yaşamın idame edilmesi konusunda kulüpler tarafından sunulan ücret eşitsizliği ve adaletsizliği sonrasında sporcular erken yaşlarda ya sporu bırakıp başka meslek kollarına yönelmekte ya da aynı anda birden fazla iş yapmaktadır. Sporculuktan başka alana yönelmeyen, sporun ağır temposundan dolayı kendine eğitim veya başka konularda yatırım yapmayan fakat sporda yetenekli olan sporcular sportif kariyerin erken yaşta bitmesiyle birlikte sanayi, fabrika ya da mevsimlik işler gibi alanlarda çalışmaya başlamaktadırlar. Oysaki yetenekli olan fakat çeşitli sıkıntılardan dolayı zirve göremeyen profesyonel sporcuların mesleki deneyimlerini spor içerisinde kalarak başarılı sporcular yetiştirmek amacıyla aktarmaları gerekmektedir.

-Malullük başka meslek kollarıyla ilişkilendirilirken hem katılımcı bilgileri hem de literatürde sporun göz ardı edildiğini göstermiştir. Sporcuların sporcu kazaları sonrasında kalıcı sakatlık yaşadıkları ve yaşamın geri kalanının olumsuz yönde etkilendiği, bakıma muhtaç hale gelerek yoksul duruma düştükleri, yaşanan sakatlığın ölümle sonuçlandığı ve en kötüsü de bu sporcuların sosyal güvenlik kapsamında değerlendirilmediği ortaya konmuştur. Çalışmada hem ülkemizde hem de dünyada spor müsabakaları ve antrenman esnasında yaşanan sakatlıklar sonrasında malul olan sporculara örnekler verilmiştir. Bu sebeple sporun meslek kolu olarak kabul edildiği mevzuatımızda spor kazalarının meslek kazaları olarak sayılması ve bir kulüp bünyesinde spor yapan sporcuların sigorta girişlerinin zorunlu tutularak denetim altına alınması gerekmektedir.

-Yaşlılık hem sporcular hem de normal bireyler için risk olarak görülmektedir fakat normal bireyler için tanımlanan yaşlılık kavramı ile sporcuların yaşlılık tanımları birbirlerinden farklıdır. Normal bireyler için ortalama 65 yaş olarak belirlenen yaşlılık sınırı sporcular için 35 yaşa tekabül etmektedir. Normal bireyler 18 yaş ve yükseköğrenimle 24-25

yaşlarında iş hayatlarına başlarken sporcular için spora başlama yaşı ortalama 10-15 yaş aralığıdır. Normal iş yaşamında genel hatları belirli bir çalışma düzeni hâkimken sporcularda performansın en üst seviyede tutulması amacıyla yüksek tempolu ve yoğun bir antrenman ve müsabaka temposuna uygun daha esnek bir çalışma düzeni bulunmaktadır. Normal iş yaşamında yıpratıcı meslekler için yıpranma payları göz önünde bulundurulurken sporun doğasında bulunan şiddet ve darbelere rağmen yıpranma payı sporcular için geçerli olmamaktadır. Bu sebeple sporcular sportif kariyerin ortalama 35 yaşta bitimiyle birlikte çalışma yaşamlarına devam etmektedirler.

-Ölüm yaşanması kesin olan risktir ve sporda da maalesef çok sayıda ölüm yaşanmaktadır. Fakat en üzücü ve çarpıcı olanı ise sporcularda yaşanması muhtemel olan ölüm riskleridir. Bunlardan biri literatürde Ani Kardiyak Ölüm olarak adlandırılmakta ve özellikle ailesinde kardiyovasküler rahatsızlık geçmişi olan sporcuların antrenman esnasında veya sonrasında aniden kalp krizleri geçirmelerine ve sonucunda ölmelerine sebep olmaktadır. Ülkemizde de bunun örneği yaşanmış ve milli sporcumuz müsabaka esnasında kalp rahatsızlığı dolayısıyla vefat etmiştir. Aynı zamanda travmatik beyin hasarına yönelik kafaya alınan darbeler sonrasında da sporcu ölümleri yaşanmaktadır. Onun dışında antrenmana ya da müsabakalara giderken yaşanan trafik kazaları da sporcu ölümlerine neden olmaktadır.

Sosyal risklerin sporcuları da kapsadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda sosyal risklere karşı sporcuların sigortalanması ve sosyal sigortalarda 4/1-a'lı olarak değerlendirilmesi için gerekli tüm şartların oluştuğu da söylenebilir. Çünkü sporcular kulüpleriyle bir hizmet karşılığında sözleşme imzalamakta ve imzalanan bu sözleşme karşısında hem ücret almakta hem de taahhüt ettiği edimi yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu sebeple kulüplerin işveren, sporcuların iş gören ve sözleşmelerin de iş sözleşmesi olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak sporcuların sosyal risklere fazlasıyla maruz kaldığı fakat mevcut sosyal güvenlik mevzuatının bu risklere karşı sporcuları koruyacak yeterlilikte olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda sporcuların 5510 sayılı kanun kapsamında 4/1-a'lı olarak sigortalı olmalarının önünde bir engel bulunmadığı, bu konuda atılacak adımların ise sporcu sağlığı, güvenliği ve sporda başarının sürdürülebilirliği açısından önem arz ettiği söylenebilmektedir.

Öneriler

Fiili Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Haklarının Bir “Mikro Sigortacılık” Uygulaması Olarak Ek Madde İle Düzenlenmesi

Gelir getirici bir faaliyet olarak spor yapan profesyonel sporcuların sigortalı olarak sosyal güvenlik kapsamına alınması için 5510 sayılı Kanunun sigortalılık ilişkisi özel hükümlerle oluşturulan ve farklı şekilde yorumlanan, ILO tarafından da sosyal güvenlik programlarının kapsamını genişletmeye yönelik kullanılan uygulamalardan biri olan “mikro sigortacılık” uygulaması önerilebilir. Genel hükümlerle profesyonel sporcuların sosyal güvenliğinin sağlanamamasından dolayı mikro sigortacılık uygulamasının bir uygulaması olan ek madde ile profesyonel sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınması gerekmektedir. Çünkü bu uygulama ile birlikte 5510 sayılı Kanunun sigortalılık ilişkileri özel düzenlemelerle oluşturulmuştur. Bu duruma sebep olarak ise şu başlıklar sunulmaktadır;

“-5510 sayılı Kanun bazı sigortalıların sigortalılık ilişkilerini diğer sigortalılarla birlikte ve ortak hükümlerle düzenlememiş, hatta zaman içinde farklılıklarını arttıran ve niteliklerini yeniden belirleyen yeni düzenlemeler yapılmıştır.

-Kişi olarak kapsamı genişletmeye yönelik olarak yeni çalışan grupları kapsama alınırken genel hükümlerin kapsamı altında değil, ek madde ilaveleri ile Kanun kapsamına alınmışlardır.

-Diğer sigortalılardan farklı olarak sigortalılık ilişkileri ile ilgili bütün hükümler tek bir madde içinde toplanmaya çalışılmıştır. Sigortalılık ilişkilerinin başlangıcı, sona ermesi ve primlerinin hesaplanması, ödenmesi ve haklara erişim şartları gibi hususlar gruplara özel hükümlerle düzenlenmiştir.”

Uygulamaya örnek olarak 5510 sayılı Kanunda yer alan Ek Maddelerle sosyal güvenliği sağlanan gruplardan bazıları aşağıda yer almaktadır;

- Ek Madde 5- Tarım veya orman işlerinde hizmet akdiyle süresiz olarak çalışanların sigortalılığı
- Ek Madde 6- Bazı kısmi süreli çalışanların sigortalılıkları (Ticari taksi, dolmuş ve benzeri nitelikteki şehir içi toplu taşıma sürücülerini ile kısmi süreli çalışan sanatçılar)
- Ek Madde 9- Ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı ve konut kapıcılığı
- Ek Madde 15- Güvenlik Korucularının sigortalılığı¹⁵⁹

Dolayısıyla;

¹⁵⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5510.pdf> Erişim tarihi: 30.05.2023)

- Sporcuların 4/1-a kapsamında sigortalı olmaları, özel çalışma koşulları ve ortak özelliklerinden dolayı mikro sigortacılık uygulamaları aracılığıyla ek bir madde altında sigortalılık ilişkilerinin düzenlenmesi önerilmektedir.
- Sporcuların kapsamı, sigortalılık ilişkisinin başlangıcı, prim ödemesi, sigortalılığın sona ermesi gibi konuların tek bir madde ile düzenlenmesi ve olmayan hükümler için de genel esaslar içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.
- Ek madde ile sigortalılık ilişkilerinin düzenlenmesi 4/1-a’lı olarak sigortalı sayılmalarına da engel teşkil etmemektedir. Çünkü profesyonel sporcular sigortalı işçi, kulüpler işveren, antrenman ve müsabaka sahaları da iş yeri olarak kabul edilmelidir (Bütün ek madde kapsamındakiler 4/1-a’lı sigortalı sayılanlardır ve bütün farklılıklarına rağmen 4/1-a’lı sayılmaları için ek madde ile düzenlenmelidir)
- Sporcu transfer sözleşmeleri iş sözleşmelerinin çerçevesinde değerlendirilmeli ve iş sözleşmeleri neyi gerektiriyorsa transfer sözleşmeleri de bu gereklilikleri yerine getirmelidir.
- Kulüp tarafından sporcuların sigortalılıkları sigortaya bildirilmeli, aylık primi hesaplanmalı, sosyal güvenlik kurumuna bildirilmeli ve bildirilen miktar gerçek ücretler üzerinden ödenmelidir.
- İş kazası ve hastalık durumunda Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmelidir.
- Profesyonel sporcuların sigortalılık ilişkileri transfer sözleşmeleri sona erdiği zaman sona ermelidir (Transfer sözleşmeleri belirli süreli iş sözleşmesi gibi değerlendirilmelidir).
- Transfer sözleşmelerinin sona ermesinden sonra profesyonel sporcunun kulüp bulamaması halinde bu hal işsizlik olarak tanımlanmalı ve bu süreler işsizlik hizmet borçlanması olarak değerlendirilmelidir. Nasıl ki erkekler askere gittiği zaman, kadınlar doğum yaptığı zaman sigortasız geçen süreleri borçlanabiliyorsa sporcu da kendi iradesi dışında sözleşme imzalayamayıp işsiz kaldığı süreyi isteğine bağlı olarak hizmet borçlanması yapabilmelidir.
- Spor hayatını yurt dışında geçirenler için yurt dışı hizmet borçlanması yapılması.
- Sportif kariyerin erken yaşlarda sonlanması göz önüne alındığında bu sporcular için “Fiili Hizmet Zammı” uygulanması gerekmektedir. Çünkü sporcuların çalışma koşulları diğer çalışma alanlarına göre ağır olduğu için normal çalışanlardan farklı uygulama içerisinde değerlendirilmelidir. Bu durumda belki

15 yıl aktif profesyonel spor yapan bir sporcu Fiili Hizmet Zammından ötürü 4 ya da 5 yıl çalışmış gibi kazanabilir böylece prim gün sayısı artarak emekliliği öne çekilmiş olur.

- Sportif kariyerin sonlanmasıyla birlikte başka alanlarda sigortalılıkları devam etmiyorsa isteğe bağlı sigortalı olmalarına müsaade edilmelidir. Fakat isteğe bağlı sigortalılık 4/1-b kapsamında değerlendirilirken sporcuların isteğe bağlı sigortalılıkları 4/1-a'lı olarak sayılmaya devam etmelidir. Profesyonel sporcuların emekli olmaya kadar ki geçen sürede sigortalılık ilişkilerinin devam etmesine imkân tanınmalıdır.
- Sporcu anneler için analık izin süreleri yıpratıcı bir faaliyet yürütmeleri dolayısıyla doğum öncesinde ve sonrasında uzatılmalıdır. Doğum borçlanması sporcu anneler açısından daha da genişletilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adirim, T. A., & Cheng, T. L. (2003). Overview of Injuries in the Young Athlete. *Sports Medicine*, 33(1), 75–81. <https://doi.org/10.2165/00007256-200333010-00006>
- Ağar, S. (2012). Sporun Vergilendirilmesi. In A. Çağlar, Tacar; Baykal, Gökçe; Çağatay, Boğaçhan; Aybers (Ed.), *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atılâ Elmas” Armağanı* (pp. 35–79). Ankara Barosu.
- Akpınar, T. ve Öğütoğulları, E. (2020). Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Kısa Tarihçesi. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 6(Special Issue).
- Aksoy, O. (2010). *Profesyonel Futbolcunun İş Sözleşmesi*. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Alan, T. (2023). riye ve Dünyada Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Karşılaştırılması ve Sürdürülebilirlikleri. *International Journal Of Sustainability*, 1(1), 58–77. <https://doi.org/doi.org/10.5281/zenodo.777907>
- Alper, Y. (2000). *Türkiye’de Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar* (3.). Alfa Yayınları.
- Alper, Y. (2015). Sosyal Güvenlik Reformu (2008-2016): Kapsamla İlgili Gelişmeler. *Sosyal Politika Konferansları Dergisi*, 1(68), 1–23.
- Alper, Y. (2019). *Sosyal Güvenlik Teorisi*. Bursa Uludağ Üniversitesi İİBF-Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.
- Alper, Y. (2022). *Sosyal Sigortalar Hukuku* (12.). Dora Yayınevi.
- Anandacoomarasamy, A. (2005). Long term outcomes of inversion ankle injuries * Commentary. *British Journal of Sports Medicine*, 39(3), e14–e14. <https://doi.org/10.1136/bjsm.2004.011676>
- Andreoli, C. V., Chiaramonti, B. C., Biruel, E., Pochini, A. de C., Ejnisman, B., & Cohen, M. (2018). Epidemiology of sports injuries in basketball: integrative systematic review. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 4(1), e000468. <https://doi.org/10.1136/bmjsem-2018-000468>
- Appleby, K. M., & Fisher, L. A. (2009). “Running in and out of Motherhood”: Elite Distance Runners’ Experiences of Returning to Competition after Pregnancy. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 18(1), 3–17. <https://doi.org/10.1123/wspaj.18.1.3>
- Arabacı, R. Y. ve Alper, Y. (2010). “Sosyal Güvenlik Reformunun yaşlılık aylıklarına etkisi: Yoksulluk yaratan bir sosyal güvenlik sistemi.” *Amme İdaresi Dergisi*, 43(2), 101–117.
- Arıkan, Y. ve Mil, İ. (2013). Amatör Sporcuların Sosyal Güvenliği. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 58, 221–238.

- Atilla Yayla. (2008). *Liberalizm*. Liberte Yayınları.
- Aydın, U., Özgüler, V. C., Kocabaş, F., Solmaz, D. Y., Katırcı, H., Demirkaya, S., ... & Hilmi, E. T. C. İ. (2017). Türkiye’de profesyonel sporcuların çalışma koşulları ve örgütlenme eğilimleri. *Çalışma ve Toplum*, 4(55), 1873–1912.
- Aydın, U. (1996). *Sosyal Güvenlik Sorunlarının Çözümünde Özel Sigortalar*, Anadolu Üniversitesi. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.1997.tb00134.x>
- Bacak, B. (2005). Sosyal Güvenlik Yönüyle Bireysel Emeklilik. *Journal of Social Policy Conference*, 0(49).
- Bahr, R., & Bahr, I. A. (2007). Incidence of acute volleyball injuries: a prospective cohort study of injury mechanisms and risk factors. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 7(3), 166–171. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.1997.tb00134.x>
- Bahr, R., & Reeser, J. C. (2003). Injuries among World-Class Professional Beach Volleyball Players. *The American Journal of Sports Medicine*, 31(1), 119–125. <https://doi.org/10.1177/03635465030310010401>
- Bailes, J. E., Hadley, M. N., Quigley, M. R., Sonntag, V. K., & Cerullo, L. J. (1991). Management of athletic injuries of the cervical spine and spinal cord. *Neurosurgery*, 29(4), 491–497.
- Baillie, P. H. F. (1993). Understanding Retirement from Sports. *The Counseling Psychologist*, 21(3), 399–410. <https://doi.org/10.1177/0011000093213004>
- Balcı İzgi, B. (2008). Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Son Gelişmeler. *Çalışma ve Toplum*, 1(16), 85–107.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3(1), 1–15.
- Barriopedro, M., López de Subijana, C., Muniesa, C., Ramos, J., Guidotti, F., & Lupo, C. (2019). Retirement difficulties in Spanish athletes: The importance of the career path. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 8(4), 387–400. <https://doi.org/10.1037/spy0000136>
- Baştürk, F. (2007). *İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu*. Beta Yayınları.
- Becker, G. S. (1962). Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of Political Economy*, 70(5), 9–49.
- Boden, B. P., & Jarvis, C. G. (2009). Spinal Injuries in Sports. *Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America*, 20(1), 55–68. <https://doi.org/10.1016/j.pmr.2008.10.014>
- Boden, B. P., Tacchetti, R. L., Cantu, R. C., Knowles, S. B., & Mueller, F. O. (2006).

- Catastrophic Cervical Spine Injuries in High School and College Football Players. *The American Journal of Sports Medicine*, 34(8), 1223–1232. <https://doi.org/10.1177/0363546506288306>
- Boulet, L. P., Turcotte, H., Langdeau, J. B., & Bernier, M. C. (2005). Lower airway inflammatory responses to high-intensity training in athletes. *Clinical and Investigative Medicine*, 28(1), 15–22.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21.). Pegem Akademi.
- Cain, E. L. Jr, Dugas J. R., Wolf, R. S., et al. (2003). Elbow injuries in throwing athletes: a current concepts review. *Am J Sports Med*, 31, 621–635.
- Can, Y. (1991). *Türkiye’de sporcuların sosyal güvenliği*. Marmara Üniversitesi.
- Cantu, R. C. (1996). Head injuries in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 30(4), 289–296. <https://doi.org/10.1136/bjism.30.4.289>
- Cantu, R. C., Li, Y. M., Abdulhamid, M., & Chin, L. S. (2013). Return to Play After Cervical Spine Injury in Sports. *Current Sports Medicine Reports*, 12(1), 14–17. <https://doi.org/10.1249/JSR.0b013e31827dc1fb>
- Carmina, R. (2016). Employment Status in Amateur Sport in Italy. *European Labour Law Journal*, 7(1), 142–163. <https://doi.org/10.1177/201395251600700108>
- Cecić Erpič, S., Wylleman, P., & Zupančič, M. (2004). The effect of athletic and non-athletic factors on the sports career termination process. *Psychology of Sport and Exercise*, 5(1), 45–59. [https://doi.org/10.1016/S1469-0292\(02\)00046-8](https://doi.org/10.1016/S1469-0292(02)00046-8)
- Çeker, M. (2022). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanuna Göre Sigorta Hukuku* (Seyfi Karahan (ed.); 25.). Karahan Kitabevi.
- Chae, J.-S. (2019). Development of retirement age prediction model for athletes. *IJASS (International Journal of Applied Sports Sciences)*, 31(2), 101–114. <https://doi.org/10.24985/ijass.2019.31.2.101>
- Chow, N. W. (1989). Modernization and Social Security Reforms in China. *Asian Perspective*, 13(2), 55–68.
- Cichon, M., & Normand, C. (1994). Between Beveridge and Bismarck: options for health care financing in Central and Eastern Europe. *In World Health Forum*, 15(4), 323–328.
- Çımrın, F. K., & Durdu, Z. (2015). Türkiye’de sosyal güvenlik sisteminin dönüşümü ve bireysel emeklilik sistemi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 60–75.
- Çolakoglu, T., Erturan, E. (2009). Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri Ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27),

323–335.

- Collins, C. L., Micheli, L. J., Yard, E. E., & Comstock, R. D. (2008). Injuries Sustained by High School Rugby Players in the United States, 2005-2006. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 162(1), 49. <https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2007.1>
- Conder, A., Conder, R., & Friesen, C. (2020). Neurorehabilitation of Persistent Sport-Related Post-Concussion Syndrome. *NeuroRehabilitation*, 46(2), 167–180. <https://doi.org/10.3233/NRE-192966>
- Cremer, H., & Pestieau, P. (2003). Social insurance competition between Bismarck and Beveridge. *Journal of Urban Economics*, 54(1), 181–196. [https://doi.org/10.1016/S0094-1190\(03\)00042-1](https://doi.org/10.1016/S0094-1190(03)00042-1)
- Creswell, J.W. ve Plano Clark, V. L. (2015). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi* (S. B. D. Yüksel DEDE (ed.)). Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma Ve Araştırma Deseni* (D. S. Bütün M (ed.); 4.). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (S. B. Çev. Ed: Bütün, M. ve Demir (ed.); 5.). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining Validity in Qualitative Inquiry. *Theory Into Practice*, 39(3), 124–130. https://doi.org/10.1207/s15430421tip3903_2
- Darroch, F. E., Giles, A. R., Hillsburg, H., & McGettigan-Dumas, R. (2019). Running from responsibility: athletic governing bodies, corporate sponsors, and the failure to support pregnant and postpartum elite female distance runners. *Sport in Society*, 22(12), 2141–2160. <https://doi.org/10.1080/17430437.2019.1567495>
- Darroch, F., & Hillsburg, H. (2017). Keeping pace: Mother versus athlete identity among elite long distance runners. *Women's Studies International Forum*, 62, 61–68. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2017.03.005>
- Davenport, M.H., Ray, L., Nesdoly, A. et al. (2023). We're not Superhuman, We're Human: A Qualitative Description of Elite Athletes' Experiences of Return to Sport After Childbirth. *Sports Med*, 53, 269–279.
- de Subijana, C. L., Galatti, L., Moreno, R., & Chamorro, J. L. (2020). Analysis of the Athletic Career and Retirement Depending on the Type of Sport: A Comparison between Individual and Team Sports. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(24), 9265. <https://doi.org/10.3390/ijerph17249265>
- DeHaven, K. E., & Lintner, D. M. (1986). Athletic injuries: Comparison by age, sport, and gender. *The American Journal of Sports Medicine*, 14(3), 218–224.

<https://doi.org/10.1177/036354658601400307>

- Demorest, R. A., Koutures, C., LaBella, C. R., Brooks, M. A., Diamond, A., Hennrikus, W., LaBotz, M., Logan, K., Loud, K. J., Moffatt, K. A., Nemeth, B., Pengel, B., & Peterson, A. (2016). Youth Participation and Injury Risk in Martial Arts. *Pediatrics*, 138(6). <https://doi.org/10.1542/peds.2016-3022>
- Dentici, L. M. (2009). Il lavoro sportivo tra professionismo e dilettantismo: profili di diritto interno e comunitario. *Europa E Diritto Privato*, 12(4), 1059–1082.
- Deshmukh NV, S. M. (2003). Bilateral radial head fractures in a martial arts athlete. *Br J Sports Med.*, 37(3), 270–271.
- Dever, A., Sözen, H. (2021). *Spor sosyolojisi* (H. Dever, Ayhan; Sözen (ed.); 1st ed.). Gazi Kitabevi.
- Di Domizio et al. (2019). Sport O Business? Il Calcio-Mercato Sı Rıvela. *Rivista Di Diritto Ed Economia Dello Sport*, 15(2), 121–144. https://econpapers.repec.org/RePEc:rde:rivdes:201902didomizio_neri_rossi_russo
- Diamond, P. A. (1977). A framework for social security analysis. *Journal of Public Economics*, 8(3), 275–298. [https://doi.org/10.1016/0047-2727\(77\)90002-0](https://doi.org/10.1016/0047-2727(77)90002-0)
- Dickinson, J. W. (2005). Impact of changes in the IOC-MC asthma criteria: a British perspective. *Thorax*, 60(8), 629–632. <https://doi.org/10.1136/thx.2004.037499>
- Diebel, L. W. M., & Rockwood, K. (2021). Determination of Biological Age: Geriatric Assessment vs Biological Biomarkers. *Current Oncology Reports*, 23(9), 104. <https://doi.org/10.1007/s11912-021-01097-9>
- Dietz, P., Legat, L., Sattler, M. C., & van Poppel, M. N. M. (2022). Triple careers of athletes: exploring the challenges of planning a pregnancy among female elite athletes using semi-structured interviews. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 22(1), 643. <https://doi.org/10.1186/s12884-022-04967-7>
- Dilik, S. (1971). *Türkiye’de Sosyal Sigortalar-İktisadi Açıdan Bir Tahlil Denemesi* (2.). Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- DOĞU, H. M. (2018). Futbolcu Menajerliği Sözleşmesinde Menfaat Çatışması. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 400–414. <https://doi.org/10.33433/maruhad.445675>
- Dupuis, M., Bloom, G. A., & Loughhead, T. M. (2006). Team captains’ perceptions of athlete leadership. *Journal of Sport Behavior*, 29(1), 60.
- Eirale, Cristiano, et al. (2013). Low injury rate strongly correlates with team success in Qatari professional football. *British Journal of Sports Medicine*, 47(12), 807–808.

- Emery, M. S., & Kovacs, R. J. (2018). Sudden Cardiac Death in Athletes. *JACC: Heart Failure*, 6(1), 30–40. <https://doi.org/10.1016/j.jchf.2017.07.014>
- Erkiner, K. (2007). *Spora Tarihsel Bir Bakış.Spor Hukuku Dersleri* (A. S. Kısmet Erkiner (ed.)). Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını.
- Erlanger, D. M., Kutner, K. C., Barth, J. T., & Barnes, R. (1999). FORUM Neuropsychology of Sports-Related Head Injury: Dementia Pugilistica to Post Concussion Syndrome. *The Clinical Neuropsychologist*, 13(2), 193–209. <https://doi.org/10.1076/clin.13.2.193.1963>
- Erol, S. (2011). Yaşlılık Sigortası Ve Emeklilik Yaşı Tartışması. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 40–65.
- Ertaş, Ş. ve Petek, H. (2005). *Spor Hukuku* (D. H. P. Prof. Dr. Şeref Ertaş (Ed.)). Yetkin Yayıncılık.
- Etikan, I. (2016). Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Fernandez, A., Stephan, Y., & Fouquereau, E. (2006). Assessing reasons for sports career termination: Development of the Athletes' Retirement Decision Inventory (ARDI). *Psychology of Sport and Exercise*, 7(4), 407–421. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.11.001>
- Feskanich, D. (2002). Walking and Leisure-Time Activity and Risk of Hip Fracture in Postmenopausal Women. *JAMA*, 288(18), 2300. <https://doi.org/10.1001/jama.288.18.2300>
- Fife, G. P., O'Sullivan, D. M., Pieter, W., Cook, D. P., K. T. (2013). Effects of Olympic-style taekwondo kicks on an instrumented head-form and resultant injury measures. *Br J Sports Med.*, 47(18), 1161–1165.
- Fletcher, D., & Hanton, S. (2003). Sources of Organizational Stress in Elite Sports Performers. *The Sport Psychologist*, 17(2), 175–195. <https://doi.org/10.1123/tsp.17.2.175>
- Foss, K. D. B., Myer, G. D., & Hewett, T. E. (2014). Epidemiology of Basketball, Soccer, and Volleyball Injuries in Middle-School Female Athletes. *The Physician and Sportsmedicine*, 42(2), 146–153. <https://doi.org/10.3810/psm.2014.05.2066>
- Fricke, P. A., Pyne, D. B., Saunders, P. U., Cox, A. J., Gleeson, M., & Telford, R. D. (2005). Influence of Training Loads on Patterns of Illness in Elite Distance Runners. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 15(4), 246–252.

- <https://doi.org/10.1097/01.jsm.0000168075.66874.3e>
- Futtermann, L. G., & Myerburg, R. (1998). Sudden Death in Athletes. *Sports Medicine*, 26(5), 335–350. <https://doi.org/10.2165/00007256-199826050-00004>
- Gartland, S., Malik, M. H., & Lovell, M. (2005). A prospective study of injuries sustained during competitive Muay Thai kickboxing. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 15(1), 34–36.
- Geissler, W. B. (2001). Carpal Fractures in Athletes. *Clinics in Sports Medicine*, 20(1), 167–188. [https://doi.org/10.1016/S0278-5919\(05\)70254-4](https://doi.org/10.1016/S0278-5919(05)70254-4)
- Genç, D. A. (1998). *Spor Hukuku*. Alfa Yayınları.
- Giray, B. (2010). *Sosyal Güvenlik Sistemine Destek Amaçlı Tamamlayıcı Sağlık Sigortası Modeli*. Marmara Üniversitesi.
- Gleeson, M. (2000). Mucosal immune responses and risk of respiratory illness in elite athletes. *Exercise Immunology Review*, 6, 5–42. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10919060>
- Goonen, N. M., & Medina-Shore, S. (2022). Student-athletes may sustain life-long injuries. How can they be covered by workers' compensation insurance if they are not considered employees? *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/19357397.2022.2088188>
- Gregg, E. W., Pereira, M. A., & Caspersen, C. J. (2000). Physical Activity, Falls, and Fractures Among Older Adults: A Review of the Epidemiologic Evidence. *Journal of the American Geriatrics Society*, 48(8), 883–893. <https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.2000.tb06884.x>
- Gülcan, E. (2017). Avrupa Birliğinde Ve Türkiye’de Yeni Sosyal Riskler Ve Sosyal Koruma. *Journal of International Social Research*, 10(51), 964–984. <https://doi.org/10.17719/jisr.2017.1830>
- Gülşen, R. (2013). *Spor Hukuku* (2.). Adalet Yayınevi.
- Gündüz, B. & Kayhan, M. (2017). Türkiye Ve Avrupa’da Teknik Direktör Değişimi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, Özel sayı*(1), 109–116.
- Güvercin, C. H. (2004). Sosyal Güvenlik Kavramı Ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(2).
- Guyette, R. F. (1993). Facial injuries in basketball players. *Clinics in Sports Medicine*, 12(2), 247–264. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8097678>
- Güzel, A.; Okur, A.R.; Caniklioğlu, N. (2016). *Sosyal Güvenlik Hukuku* (16.). Beta Yayınları.
- Haerle, R. K. (1975). Education, Athletic Scholarships, and the Occupational Career of the

- Professional Athlete. *Sociology of Work and Occupations*, 2(4), 373–403.
<https://doi.org/10.1177/073088847500200405>
- Hägglund, M., Waldén, M., Magnusson, H., Kristenson, K., Bengtsson, H., & Ekstrand, J. (2013). Injuries affect team performance negatively in professional football: an 11-year follow-up of the UEFA Champions League injury study. *British Journal of Sports Medicine*, 47(12), 738–742.
- Hägglund, M. (2005). Methods for epidemiological study of injuries to professional football players: developing the UEFA model. *British Journal of Sports Medicine*, 39(6), 340–346. <https://doi.org/10.1136/bjism.2005.018267>
- Hale, R. W., & Milne, L. (1996). The elite athlete and exercise in pregnancy. *Seminars in Perinatology*, 20(4), 277–284. [https://doi.org/10.1016/S0146-0005\(96\)80020-6](https://doi.org/10.1016/S0146-0005(96)80020-6)
- Hamczyk, M. R., Nevado, R. M., Barettino, A., Fuster, V., & Andres, V. (2020). Biological versus chronological aging: JACC focus seminar. *Journal of the American College of Cardiology*, 75(8), 919–930.
- Harmon, K. G., Asif, I. M., Klossner, D., & Drezner, J. A. (2011). Incidence of Sudden Cardiac Death in National Collegiate Athletic Association Athletes. *Circulation*, 123(15), 1594–1600. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.110.004622>
- Harmon, K. G., Asif, I. M., Maleszewski, J. J., Owens, D. S., Prutkin, J. M., Salerno, J. C., Zigman, M. L., Ellenbogen, R., Rao, A. L., Ackerman, M. J., & Drezner, J. A. (2015). Incidence, Cause, and Comparative Frequency of Sudden Cardiac Death in National Collegiate Athletic Association Athletes. *Circulation*, 132(1), 10–19. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.115.015431>
- Harmon, K. G., Drezner, J. A., Wilson, M. G., & Sharma, S. (2014). Incidence of sudden cardiac death in athletes: a state-of-the-art review. *Heart*, 100(16), 1227–1234. <https://doi.org/10.1136/heartjnl-2014-093872.rep>
- Heggen, K., & Guillemin, M. (2012). Protecting participants' confidentiality using a situated research ethics approach. In *The sage handbook of interview research: The complexity of the craft*. Sage.
- Hillis, W. S., McIntyre, P. D., Maclean, J., Goodwin, J. F., & McKenna, W. J. (1994). ABC of Sports Medicine: Sudden death in sport. *BMJ*, 309(6955), 657–660. <https://doi.org/10.1136/bmj.309.6955.657>
- Houlston, D. R. (1982). The Occupational Mobility of Professional Athletes. *International Review of Sport Sociology*, 17(2), 15–28. <https://doi.org/10.1177/101269028201700202>

- Hreljac, A. (2004). Impact and overuse injuries in runners. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 36(5), 845–849. <https://doi.org/10.1249/01.mss.0000126803.66636.dd>
- Hull, J. H., Jackson, A. R., Ranson, C., Brown, F., Wootten, M., & Loosemore, M. (2021). The benefits of a systematic assessment of respiratory health in illness-susceptible athletes. *European Respiratory Journal*, 57(6), 2003722. <https://doi.org/10.1183/13993003.03722-2020>
- İmamoğlu, O., Kishalı, N. F., Altun, P. ve Çebi, M. (1999). Türkiye’de Amatör Sporcuların Sigortalanma Sorunları. *Atatürk Üniversitesi BESYO Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 48–52.
- J. Tekavc, P. W. & S. C. E. (2020). Becoming a mother-athlete: female athletes’ transition to motherhood in Slovenia. *Sport in Society*, 23(4), 734–750.
- James, T. N. (1967). Sudden Death in Young Athletes. *Annals of Internal Medicine*, 66(5), 1038. https://doi.org/10.7326/0003-4819-66-5-1038_1
- Jandl, L. F. (2020). *Rbeits-oder Freizeitunfall?: Die sozialversicherungsrechtliche Arbeitnehmereigenschaft im Sport anhand der Entscheidungen Sahinovic (BVwG W 145 2128879-I) und Müller*. Universität Graz.
- Jaworski, C. A., & Rygiel, V. (2019). Acute Illness in the Athlete. *Clinics in Sports Medicine*, 38(4), 577–595. <https://doi.org/10.1016/j.csm.2019.05.001>
- Jones, A., Jones, G., Greig, N., Bower, P., Brown, J., Hind, K., & Francis, P. (2019). Epidemiology of injury in English Professional Football players: A cohort study. *Physical Therapy in Sport*, 35, 18–22. <https://doi.org/10.1016/j.ptsp.2018.10.011>
- Karagöl, E. T. & Dama, N. (2015). *Geçmişten günümüze sosyal yardımlar*. SETA.
- Kesaniemi, Y. A., Danforth, E., Jensen, M. D., Kopelman, P. G., Lefèbvre, P. I. E. R. R. E., & Reeder, B. A. (2001). Dose-response issues concerning physical activity and health: an evidence-based symposium. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 33(6), S351–S358.
- Kesim, Ü. (2007). Dünya Spor Tarihi. In A. Erkiner, K., Soysüren (Ed.), *Spor Hukuku Dersleri* (pp. 95–107). Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını.
- Kidman, L., & Hanrahan, S. J. (2010). *The Coaching Process*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203857427>
- Kilic, O., Maas, M., Verhagen, E., Zwerver, J., & Gouttebarger, V. (2017). Incidence, aetiology and prevention of musculoskeletal injuries in volleyball: A systematic review of the literature. *European Journal of Sport Science*, 17(6), 765–793.

- <https://doi.org/10.1080/17461391.2017.1306114>
- Kılış, İ. ve Alper, Y. (2015). *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku* (1.). Dora Yayınevi.
- Koca, T. F. (2022). *Türkiye’de Sosyal Güvenlik Haklarına Sahip Olmayan Futbol Hakemleri Ve Gözlemcilerinin Kazalar/Yaralanmalar Yönünden Durumlarının Değerlendirilmesi*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Küçükgüngör, E. (1999). Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2).
- Küçükgüngör, E. (2007). Profesyonel Futbolcu-Kulüp İlişkisi. In A. Erkiner, Kısmet.; Soysüre (Ed.), *Spor Hukuku Dersleri* (pp. 531–543). Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını No: 02.
- Kulesher, R. R., & Elizabeth Forrestal, E. (2014). International models of health systems financing. *Journal of Hospital Administration*, 3(4), 127. <https://doi.org/10.5430/jha.v3n4p127>
- Lannuzel, A., Moulin, T., Amsallem, D., Galmiche, J., & Rumbach, L. (1994). Vertebral-artery dissection following a judo session: a case report. *Neuropediatrics*, 25(2), 106–108.
- Lester, S. (1999). *An introduction to phenomenological research*. (Taunton, U).
- Ling, Z., & Hong, F. (2014). After the Glory: Elite Athletes’ Re-Employment in China. *The International Journal of the History of Sport*, 31(6), 635–651. <https://doi.org/10.1080/09523367.2013.878498>
- Liu, D., Zhang, J. J., & Desbordes, M. (2017). Sport business in China: current state and prospect. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 18(1), 2–10. <https://doi.org/10.1108/IJSMS-12-2016-0086>
- Locher, J. M. (2016). *Factors Impacting the Retirement Experience of Professional Football Players* [Vanderbilt University]. <http://hdl.handle.net/1803/11160>
- Longo, U. G., Lamberti, A., Maffulli, N., & Denaro, V. (2010). Tendon augmentation grafts: a systematic review. *British Medical Bulletin*, 94(1), 165–188. <https://doi.org/10.1093/bmb/ldp051>
- López de Subijana, C., Ramos, J., Garcia, C., & Chamorro, J. L. (2020). The Employability Process of Spanish Retired Elite Athletes: Gender and Sport Success Comparison. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5460. <https://doi.org/10.3390/ijerph17155460>
- Lystad, R. P., Graham, P. L., P. R. (2013). Exposure-adjusted incidence rates and severity of competition injuries in Australian amateur taekwondo athletes: a 2-year prospective

- study. *Br J Sports Med.*, 47(7), 441–446.
- Maffulli, N., Longo, U. G., Maffulli, G. D., Rabitti, C., Khanna, A., & Denaro, V. (2011). Marked pathological changes proximal and distal to the site of rupture in acute Achilles tendon ruptures. *Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy*, 19, 680–687.
- Maffulli, N., Longo, U. G., Gougoulas, N., Caine, D., & Denaro, V. (2011). Sport injuries: a review of outcomes. *British Medical Bulletin*, 97(1), 47–80. <https://doi.org/10.1093/bmb/ldq026>
- Maffulli, N., Longo, U. G., Spiezia, F., & Denaro, V. (2010). Sports Injuries in Young Athletes: Long-Term Outcome and Prevention Strategies. *The Physician and Sportsmedicine*, 38(2), 29–34. <https://doi.org/10.3810/psm.2010.06.1780>
- Majerske, C. W., Mihalik, J. P., Ren, D., Collins, M. W., Reddy, C. C., Lovell, M. R., & Wagner, A. K. (2008). Concussion in Sports: Postconcussive Activity Levels, Symptoms, and Neurocognitive Performance. *Journal of Athletic Training*, 43(3), 265–274. <https://doi.org/10.4085/1062-6050-43.3.265>
- Marcus, F. I., McKenna, W. J., Sherrill, D., Basso, C., Bauce, B., Bluemke, D. A., Calkins, H., Corrado, D., Cox, M. G. P. J., Daubert, J. P., Fontaine, G., Gear, K., Hauer, R., Nava, A., Picard, M. H., Protonotarios, N., Saffitz, J. E., Sanborn, D. M. Y., Steinberg, J. S., ... Zareba, W. (2010). Diagnosis of Arrhythmogenic Right Ventricular Cardiomyopathy/Dysplasia. *Circulation*, 121(13), 1533–1541. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.108.840827>
- Marijon, E., Tafflet, M., Celermajer, D. S., Dumas, F., Perier, M.-C., Mustafic, H., Toussaint, J.-F., Desnos, M., Rieu, M., Benameur, N., Le Heuzey, J.-Y., Empana, J.-P., & Jouven, X. (2011). Sports-Related Sudden Death in the General Population. *Circulation*, 124(6), 672–681. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.110.008979>
- Maron, B. J., Epstein, S. E., & Roberts, W. C. (1986). Causes of sudden death in competitive athletes. *Journal of the American College of Cardiology*, 7(1), 204–214. [https://doi.org/10.1016/S0735-1097\(86\)80283-2](https://doi.org/10.1016/S0735-1097(86)80283-2)
- Martins, F., França, C., Marques, A., Iglésias, B., Sarmento, H., Henriques, R., Ihle, A., Lopes, H., Ornelas, R. T., & Gouveia, É. R. (2022). Sports Injuries of a Portuguese Professional Football Team during Three Consecutive Seasons. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12582. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912582>

- Massey, K. L., & Whitehead, A. E. (2022). Pregnancy and motherhood in elite sport: The longitudinal experiences of two elite athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 60, 102139. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2022.102139>
- McClain R, Wassermen J, Mayfield C, Berry AC, Grenier G, S. R. (2014). Injury profile of mixed martial arts competitors. *Clin J Sport Med.*, 24(6), 497–501.
- McGannon, K. R., Tatarnic, E., & McMahon, J. (2019). The Long and Winding Road: An Autobiographic Study of an Elite Athlete Mother's Journey to Winning Gold. *Journal of Applied Sport Psychology*, 31(4), 385–404. <https://doi.org/10.1080/10413200.2018.1512535>
- McKay, G. D. (2001). Ankle injuries in basketball: injury rate and risk factors. *British Journal of Sports Medicine*, 35(2), 103–108. <https://doi.org/10.1136/bjsm.35.2.103>
- McLatchie, G. R. (1993). Risks and injuries in combat sports. In *The Soft Tissues* (pp. 443–465). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-0170-2.50031-5>
- Meine, J. (1994). [Medical insurance problems of professional athletes]. *Zeitschrift Fur Unfallchirurgie Und Versicherungsmedizin : Offizielles Organ Der Schweizerischen Gesellschaft Fur Unfallmedizin Und Berufskrankheiten = Revue de Traumatologie et d'assicurologie : Organe Officiel de La Societe Suisse De ...*, 87(1), 14–21. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8031631>
- Menke, W., & Stern, T. (1997). [Typical sports injuries, sports specific risks and comparison with other sources of accidents]. *Versicherungsmedizin*, 49(2), 41–44. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9190739>
- Miles BM, H. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2.). SAGE Publications.
- Mills, J., Bonner, A., & Francis, K. (2006). The development of constructivist grounded theory. In *International journal of qualitative methods* (Vol. 5, Issue 1, pp. 25–35). Landessportorganisation.
- Moore, H. S., Walton, S. R., Eckenrod, M. R., & Kossman, M. K. (2022). Biopsychosocial Experiences of Elite Athletes Retiring From Sport for Career-Ending Injuries: A Critically Appraised Topic. *Journal of Sport Rehabilitation*, 31(8), 1095–1099. <https://doi.org/10.1123/jsr.2021-0434>
- Mueller, F. O., & Cantu, R. C. (1990). Catastrophic injuries and fatalities in high school and college sports, fall 1982-spring 1988. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 22(6), 737. <https://doi.org/10.1249/00005768-199012000-00001>
- Muller, M. L. (2017). Sudden Cardiac Death in a Young Athlete: Imaging Techniques to

- Evaluate the Etiology. *Journal of Radiology Nursing*, 36(1), 24–27.
<https://doi.org/10.1016/j.jradnu.2016.10.011>
- Nash, M. (2011). “You don’t train for a marathon sitting on the couch”: Performances of pregnancy ‘fitness’ and ‘good’ motherhood in Melbourne, Australia. *Women’s Studies International Forum*, 34(1), 50–65. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2010.10.004>
- Nelson, A. J., Collins, C. L., Yard, E. E., Fields, S. K., & Comstock, R. D. (2007). Ankle injuries among United States high school sports athletes, 2005–2006. *Journal of Athletic Training*, 42(3), 381.
- Ngai, K. M., Levy, F., & Hsu, E. B. (2008). Injury trends in sanctioned mixed martial arts competition: a 5-year review from 2002 to 2007. *British Journal of Sports Medicine*, 42(8), 686–689. <https://doi.org/10.1136/bjsm.2007.044891>
- Nieman, D. C. (2000). Exercise effects on systemic immunity. *Immunology and Cell Biology*, 78(5), 496–501. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1711.2000.t01-5-.x>
- O’Keefe, J. H., Patil, H. R., Lavie, C. J., Magalski, A., Vogel, R. A., & McCullough, P. A. (2012). Potential Adverse Cardiovascular Effects From Excessive Endurance Exercise. *Mayo Clinic Proceedings*, 87(6), 587–595.
<https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2012.04.005>
- Okutan, C. (2007). Türkiye Futbol Federasyonu Mevzuatının Değerlendirilmesi. In A. Erkiner, Kısımet; Soysüren (Ed.), *Spor Hukuku Dersleri* (pp. 333–339). Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını No: 02.
- Öner, S. (2011). *Sporda Sosyal Güvenlik*. Selçuk Üniversitesi.
- Opie, L. H. (1975). Sudden Death And Sport. *The Lancet*, 305(7901), 263–266.
[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(75\)91155-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(75)91155-1)
- Oral, A. İ. (2001). *Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Sigortalar Kapsamında Sağlık Sigortası Uygulamaları*. Anadolu Üniversitesi.
- Orhaner, E. (2017). Sağlık Harcamalarının Finansmanında Özel Sağlık Sigortalarının Rolü. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 3(3), 398–412.
- Örs, B. (2009). *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler* (B. Çınar (ed.)). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özmaden, H. (1999). *Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936)’nın Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi Ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişimler Ve Toplumsal Hayata Etkileri*. Marmara Üniversitesi.
- Özmaden, M. (2006). Tici Dönemi Sporla İlgili Gelişmeler Ve Dönemin Spor

- Anlayışı/Developing With Sport And Understanding Sport At Tıcı Period. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 11–25.
- Öztuna, B. (2015). Social Security Of Turkish Athletes. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(11), 802–802. <https://doi.org/10.14486/IJSCS349>
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor* (Öztürk Fusun (ed.)). Bağırhan Yayınevi.
- Öztürk Fidan, İ., Fidan, T., & Arastaman, G. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *Yuzuncı Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37–75. <https://doi.org/10.23891/efdyyu.2018.61>
- Parameswaran, U. D., Ozawa-Kirk, J. L., & Latendresse, G. (2020). To live (code) or to not: A new method for coding in qualitative research. *Qualitative Social Work*, 19(4), 630–644. <https://doi.org/10.1177/1473325019840394>
- Park, S., Lavallee, D., & Tod, D. (2013). Athletes' career transition out of sport: a systematic review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 6(1), 22–53. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2012.687053>
- Patel, V., & Elliott, P. (2012). Sudden death in athletes. *Clinical Medicine*, 12(3), 253–256. <https://doi.org/10.7861/clinmedicine.12-3-253>
- Pieter, W. (2005). Martial Arts Injuries. In *Epidemiology of Pediatric Sports Injuries* (pp. 59–73). KARGER. <https://doi.org/10.1159/000084283>
- Pieters, D. (2006). *Social security: an introduction to the basic principles*. Kluwer Law International BV.
- Pitcho-Prelorentzos, S., & Mahat-Shamir, M. (2019). A Shattered Dream: Meaning Construction in Response to Retirement From Professional Sport Due to Career-Ending Injury. *The Sport Psychologist*, 33(2), 110–118. <https://doi.org/10.1123/tsp.2018-0069>
- Potts, J. (1996). Factors Associated with Respiratory Problems in Swimmers. *Sports Medicine*, 21(4), 256–261. <https://doi.org/10.2165/00007256-199621040-00002>
- Puzin, S.N., Achkasov E.E., Bogova O.T., M. E. V. (2012). Cardiovascular System Diseases In Professional Athletes. *Medical And Social Expert Evaluation And Rehabilitation*, 15(3), 55–57.
- Pyne, D. B. (2005). Characterising the individual performance responses to mild illness in international swimmers. *British Journal of Sports Medicine*, 39(10), 752–756. <https://doi.org/10.1136/bjsm.2004.017475>
- Pyne, D. B., & Gleeson, M. (1998). Effects of Intensive Exercise Training on Immunity in Athletes. *International Journal of Sports Medicine*, 19(S 3), S183–S194.

<https://doi.org/10.1055/s-2007-971991>

- Rainey, C. E. (2009). Determining the prevalence and assessing the severity of injuries in mixed martial arts athletes. *North American Journal of Sports Physical Therapy: NAJSPT*, 4(4), 190–199. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21509103>
- Rauh, M. J., Koepsell, T. D., Rivara, F. P., Rice, S. G., & Margherita, A. J. (2007). Quadriceps Angle and Risk of Injury Among High School Cross-Country Runners. *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy*, 37(12), 725–733. <https://doi.org/10.2519/jospt.2007.2453>
- Raysmith, B. P., & Drew, M. K. (2016). Performance success or failure is influenced by weeks lost to injury and illness in elite Australian track and field athletes: A 5-year prospective study. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 19(10), 778–783. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2015.12.515>
- Reid, T. R. (2009). Four basic models of health care. *Change*, 27.
- Richardson, J. H. (1960). Social Insurance. In *In Economic and Financial Aspects of Social Security: An International Survey* (pp. 55–68). Routledge, University of Toronto Press. <http://www.jstor.org/stable/10.3138/j.ctvfrxd8g.7>
- Rundell, K. W., Im, J., Mayers, L. B., Wilber, R. L., Szmedra, L., & Schmitz, H. R. (2001). Self-reported symptoms and exercise-induced asthma in the elite athlete. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 208–213. <https://doi.org/10.1097/00005768-200102000-00006>
- Şahanlı Gökdoğan, Ç., Temel, C., & Akyol, E. (2022). Uluslararası Kuruluşlarda Sporun Rolü. *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 133–147. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1020697>
- Şahin, H. M. (2004). *Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü* (2.). Nobel Yayın Dağıtım.
- Sahler, C. S., & Greenwald, B. D. (2012). Traumatic Brain Injury in Sports: A Review. *Rehabilitation Research and Practice*, 2012, 1–10. <https://doi.org/10.1155/2012/659652>
- Savaşer, Y. (2007). Yarışma Hakemlerinin ve Kararlarının Hukuki Nitelikleri. In A. Erkiner, K.; Soysüren (Ed.), *Spor Hukuku Dersleri* (pp. 887–896). Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını No: 02.
- Schmied, C., & Borjesson, M. (2014). Sudden cardiac death in athletes. *Journal of Internal Medicine*, 275(2), 93–103. <https://doi.org/10.1111/joim.12184>

- Schultz, T. W. (1960). Capital formation by education. *Journal of Political Economy*, 68(6), 571–583.
- Sheppard, M. N. (2012). Aetiology of sudden cardiac death in sport: a histopathologist's perspective. *British Journal of Sports Medicine*, 46(Suppl 1), i15–i21. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2012-091415>
- Sigurdardottir, T., Steingrimsdottir, T., Geirsson, R. T., Halldorsson, T. I., Aspelund, T., & Bø, K. (2019). Do female elite athletes experience more complicated childbirth than non-athletes? A case–control study. *British Journal of Sports Medicine*, 53(6), 354–358. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2018-099447>
- Şimşek, A. (2008). *Son Düzenlemeler Çerçevesinde Sosyal Güvenlik*. Yaklaşım Yayıncılık.
- Sosa, I., Linic, I. S., Petaros, A., Desnica, A., & Bosnar, A. (2011). The potential value of early screening for neurological deficits in participants in certain sports. *Medical Hypotheses*, 77(4), 633–637. <https://doi.org/10.1016/j.mehy.2011.07.002>
- Speziale, H. S., Streubert, H. J., & Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative* (Lippincott Williams & Wilkins. (ed.); 5.).
- Sunay, H. (1998). Spor Yöneticilerinin Nitelikleri Ve Eğitimi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59–68.
- Svinth JR. (2007). Death under the stoplight: The Manuel Velazquez boxing fatality collection. *Journal of Combative Sport*. http://ejmas.com/jcs/jcsart_svinth_a_0700.htm
- Talas, C. (1997). *Toplumsal Politika* (5.). İmge Kitabevi.
- Tanriverdi, F., Unluhizarci, K., Karaca, Z., Casanueva, F. F., & Kelestimur, F. (2010). Hypopituitarism due to sports related head trauma and the effects of growth hormone replacement in retired amateur boxers. *Pituitary*, 13(2), 111–114. <https://doi.org/10.1007/s11102-009-0204-0>
- Tapan, B.; Alıcı, S.; Yıldıırım, N. ve Gayef, A. (2015). Özel sağlık sigorta şirketlerinin genel sağlık sigortasının sürdürülebilirliği için tamamlayıcı sağlık sigortasının gerekliliği konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *FNG & Bilim Tıp Dergisi*, 1(2), 77–86.
- Tapan, B. (2015). Evaluation of private health insurance companies' views on the need for a complementary health insurance for the sustainability of general health insurance. *Istanbul Bilim University Florence Nightingale Journal of Medicine*, 1(2), 77–86. <https://doi.org/10.5606/fng.btd.2015.015>
- Taylor, J., & Ogilvie, B. C. (1994). A conceptual model of adaptation to retirement among athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 6(1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/10413209408406462>

- Teddle, C. ve Tashakkori, A. (2015). *Karma Yöntem Araştırmalarının Temelleri* (S. B. D. Yüksel DEDE (ed.)). Anı Yayıncılık.
- Thomas, R. E., & Thomas, B. C. (2018). Systematic review of injuries in mixed martial arts. *The Physician and Sportsmedicine*, 46(2), 155–167. <https://doi.org/10.1080/00913847.2018.1430451>
- Topçuoğlu, M. & Öztürk, M. (2016). Özel Sigorta Girişiminin Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 1(1), 1–16.
- Torrontegui-Duarte, M., Gijon-Nogueron, G., Perez-Frias, J. C., Morales-Asencio, J. M., & Luque-Suarez, A. (2020). Incidence of injuries among professional football players in Spain during three consecutive seasons: A longitudinal, retrospective study. *Physical Therapy in Sport*, 41, 87–93. <https://doi.org/10.1016/j.ptsp.2019.11.008>
- Tuncay, A.C.; Ekmekçi, Ö. (2015). *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*. Beta Yayınları.
- Türkoğlu, İ. (2013). “Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik.” *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 275–305.
- Üçışık, F. (2015). *Sosyal Güvenlik Hukuku*. Ötüken Yayınları.
- Üçışık, F. (2017). *Spor Hukuku* (F. Üçışık (ed.)). Ötüken Yayınları.
- Ulusoy, Y. (2020). Orta Yaş Dönemi Bireylerin İçinde Bulundukları Yaş Dönemlerine İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(74), 587–601. <https://doi.org/10.17755/esosder.544967>
- Uluyol, O. (2014). Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi / Financial Performance Analysis Of Super League Football Clubs. *Journal of Yaşar University*, 9(34), 5716. <https://doi.org/10.19168/jyu.78102>
- Van der Worp, M. P., ten Haaf, D. S. M., van Cingel, R., de Wijer, A., Nijhuis-van der Sanden, M. W. G., & Staal, J. B. (2015). Injuries in Runners; A Systematic Review on Risk Factors and Sex Differences. *PLOS ONE*, 10(2), e0114937. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0114937>
- Varoğlu, F. Ö. (2013). Tamamlayıcı Sağlık Sigortasının Genel Görünümü Ve Türkiye Deki Gelişim Süreci. *Sosyal Güvenlik*, 3, 20–20. <https://doi.org/10.21441/sguz.2013317888>
- Visnes, H., & Bahr, R. (2012). Training volume and body composition as risk factors for developing jumper’s knee among young elite volleyball players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, n/a-n/a. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2011.01430.x>
- W., P. (2005). Martial arts injuries. *Med Sport Sci.*, 48, 59–73.
- Wallace, L. S. (2013). A View Of Health Care Around The World. *The Annals of Family*

- Medicine*, 11(1), 84–84. <https://doi.org/10.1370/afm.1484>
- Wang, M.-C., Liu, C.-Y., Shiao, A.-S., & Wang, T. (2005). Ear Problems in Swimmers. *Journal of the Chinese Medical Association*, 68(8), 347–352. [https://doi.org/10.1016/S1726-4901\(09\)70174-1](https://doi.org/10.1016/S1726-4901(09)70174-1)
- Wasfy, M. M., Hutter, A. M., & Weiner, R. B. (2016). Sudden Cardiac Death in Athletes. *Methodist DeBakey Cardiovascular Journal*, 12(2), 76–80. <https://doi.org/10.14797/mdcj-12-2-76>
- Weaving, C. (2020). Prenatal Paranoia: An Analysis of the Bumpy Landscape for the Pregnant Athlete. *Sport, Ethics and Philosophy*, 14(2), 176–191. <https://doi.org/10.1080/17511321.2019.1593233>
- West, N. P., Pyne, D. B., Cripps, A. W., Hopkins, W. G., Eskesen, D. C., Jairath, A., Christophersen, C. T., Conlon, M. A., & Fricker, P. A. (2011). Lactobacillus fermentum (PCC®) supplementation and gastrointestinal and respiratory-tract illness symptoms: a randomised control trial in athletes. *Nutrition Journal*, 10(1), 30. <https://doi.org/10.1186/1475-2891-10-30>
- Wieloch, N., Klostermann, A., Kimmich, N., Spörri, J., & Scherr, J. (2022). Sport and exercise recommendations for pregnant athletes: a systematic scoping review. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 84(4).
- Yard, E. E., Knox, C. L., Smith, G. A., & Comstock, R. D. (2007). Pediatric martial arts injuries presenting to Emergency Departments, United States 1990–2003. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 10(4), 219–226. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2006.06.016>
- Yasar, H., Balibey, H., Alay, S., Tekeli, H., Turker, T., & Bayar, N. (2013). The levels of anxiety, depression and obsessive-compulsive symptoms in migraine patients. *Journal of Mood Disorders*, 3(4), 156. <https://doi.org/10.5455/jmood.20130901115300>
- Tekin, Y., Mucuk, B., & Sunay, H. (2016). Türkiye’de amatör sporcu olmak. *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 183–190. https://doi.org/10.1501/Sporm_00000000295
- Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri Ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Journal of International Social Research*, 10(52), 1278–1287. <https://doi.org/10.17719/jisr.2017.1979>
- Yeung, M. S., Chan, K. M., So, C. H., & Yuan, W. Y. (1994). An epidemiological survey on ankle sprain. *British Journal of Sports Medicine*, 28(2), 112–116. <https://doi.org/10.1136/bjism.28.2.112>

- Yıldırım A, Ş. H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım A, Ş. H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım A, Ş. H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (H. Yıldırım, Ali; Şimşek (ed.); 12.). Seçkin Yayıncılık.
- Zazryn, T. R., McCrory, P. R., & Cameron, P. A. (2008). Neurologic Injuries in Boxing and Other Combat Sports. *Neurologic Clinics*, 26(1), 257–270. <https://doi.org/10.1016/j.ncl.2007.11.004>
- Zetaruk, M. N., Violan, M. A., Zurakowski, D., & Micheli, L. J. (2005). Injuries in martial arts: a comparison of five styles. *British Journal of Sports Medicine*, 39(1), 29–33.
- Zetaruk, M. N., Zurakowski, D., Violan, M. A., M. L. (2000). Safety recommendations in Shotokan karate. *Clin J Sport Med.*, 10(2), 117–122.
- Zwick, H., Popp, W., Budik, G., Wanke, T., & Rauscher, H. (1990). Increased sensitization to aeroallergens in competitive swimmers. *Lung*, 168(1), 111–115. <https://doi.org/10.1007/BF02719681>

EK-1: FERDİ KAZA SİGORTASI GENEL ŞARTLARI

Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları

Madde 1- İşbu poliçe, aşağıdaki şartlar dairesinde, sigortalıyı sigorta müddeti içinde maruz kalacağı kazaların neticelerine karşı temin eder.

Madde 2- Bu poliçedeki Kaza tabirinden maksat ani ve harici bir hadisenin tesirile sigortalının iradesi dışında ölmesi veya cismani bir arızaya maruz kalmasıdır.

Madde 3- Aşağıdaki haller de kaza sayılır:

- a) Birdenbire ve beklenilmeyen bir şekilde intihar eden gazların teneffüsünden.
- b) Yanıklardan ve ani bir hareket neticesinde adale ve sinirlerin incinmesi, burkulması ve kopmasından.
- c) Yılan veya haşerat sokması neticesinde husule gelen zehirlenmeler.
- d) Isırılma neticesinde meydana gelen kuduzdan mütevellit vefat hali veya cismani arızalar.

Madde 4 -Aşağıdaki haller kaza sayılmaz:

- a) Her nevi hastalıklarla bunların neticelerinin ve marazi bir halin,
- b) Sigortalının şumulüne giren bir kaza neticesinde vukua gelmediği takdirde, suhretin, donma, güneş çarpması ve konjestion gibi tesirlerinin,
- c) Herhangi akıl ve ruh haleti ile olursa olsun, intiharın veya intihara teşebbüsün,
- d) Aşık sarhoşluğun, sigortalının şumulüne giren bir kazanın icap ettirmediği ahvalde uyuşturucu madde kullanmanın, ilaç ve zararlı madde almanın,
- e) Sigortalının şumulüne giren bir kazanın icabettirmediği cerrahi; müdahalenin (ameliyatın) ve her türlü şua tatbikinin, tevliit ettiği vefat hali veya cismani arızalar.

Madde 5- Aşağıdaki haller sigortadan hariştir:

- a) Harp veya harp mahiyetindeki hareket, ihtilal, isyan, ayaklanma veya bunlardan doğan iç kargaşahıklar,
- b) Grevlere, lokavt edilmiş işçi hareketlerine, halk hareketlerine kavgalara iştirak,
- c) Cürüm ve cinayet işlemek veya bunlara teşebbüs,
- d) Tehlikede bulunan eşhas ve malları kurtarmak hali müstesna, sigortalının kendisini bile bile ağır tehlikeye maruz bırakacak hareketlerde bulunması,
- e) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve bu eylemlerden doğan sabotaj sonucunda oluşan veya bu eylemleri önlemek ve etkilerini azaltmak amacıyla yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucu meydana gelen biyolojik ve/veya kimyasal kirlenme, bulaşma veya zehirlenmeler nedeniyle oluşacak bütün zararlar.

f) Nükleer rizikolar veya nükleer, biyolojik ve kimyasal silah kullanımı veya nükleer, biyolojik ve kimyasal maddelerin açığa çıkmasına neden olacak her türlü saldırı ve sabotaj,

g) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve buna bağlı sabotajlara katılmak

Suda boğulmalar, sigortanın şumulüne giren bir kaza neticesinde vuku bulmadığı takdirde sigortadan hariştir.

Madde 6- Aksine mukavele yoksa, aşağıdaki haller de sigortadan hariştir:

a) Motosiklet ve takma motorlu bisiklet kullanmak ve bunlara binmek,

b) Açık deniz balıkçılığı ile sürük ve sürgün avları, yaban domuzu vesair vahşi hayvan avcılığı ve yüksek dağlarda avcılık,

c) Dağlara ve cumudiyelere tırmanma suretile yapılan dağcılık, kar veya buz üzerinde yapılan bilumum sporlar (kayak, patinaj, hokey ve boksley gibi); cirit oyunu, manialı binicilik, polo, rugby, eskrim, halter, güreş, boks, basketbol, futbol ve yelken sporlarıyla ağır ve tehlikeli jimnastik hareketleri ve profesyonel spor hareketleri,

d) Her nevi spor müsabakalarıyla sürat ve mukavemet yarışları,

e) Havada yolcu sıfatından gayri bir sıfatla uçuş,

f) Deprem, sel, yanardağ püskürmesi ve yer kayması.

g) 5 inci maddenin (e) bendinde belirtilen zararlar ve aynı maddenin (g) bendinde belirtilen terör ve sabotaj eylemlerine katılma hali hariç olmak üzere, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve sabotaj sonucunda oluşan veya bu eylemleri önlemek ve etkilerini azaltmak amacıyla yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler.

Sigortanın Mülki Hududu

Madde 7- İşbu sigorta teminatı Türkiye Hududları dışında da caridir.

Teminat Nev'ileri

Madde 8- Verilen ve verilmeyen teminatların poliçenin ön yüzünde belirtilmesi kaydıyla, aşağıda belirtilen vefat ve daimi maluliyet teminatlarına ilave olarak, gündelik tazminat ve tedavi masrafları teminatlarının biri veya her ikisi verilebilir.

A) Vefat Teminatı:

İşbu poliçe ile temin edilen bir kaza, sigortalının derhal veya kaza tarihinden itibaren bir sene zarfında vefatına sebebiyet verdiği takdirde, sigorta bedeli poliçede gösterilen menfaatlara, yoksa kamuni hak sahiplerine ödenir.

B) Daimi Maluliyet Teminatı:

İşbu poliçe ile temin edilen bir kaza, sigortalının derhal veya kaza tarihinden itibaren iki sene

zarfında daimi surette mahuliyetine sebebiyet verdiği takdirde tıbbi tedavinin sona ermesini ve daimi mahuliyetin کافی surette tesbitini müteakip, daimi mahuliyet sigorta bedeli aşağıda münderiç nisbetler dahilinde kendisine ödenir.

Sigorta Bedelinin

	(%)	
İki gözün tamamen kaybı	100	
İki kolun veya iki elin tamamen kaybı	100	
İki bacağın veya iki ayağın tamamen kaybı	100	
Bir kol veya bir el ile beraber bir bacağın veya bir ayağın tamamen kaybı	100	
Umumi felç	100	
Şifa bulmaz akıl hastalığı	100	
		Sağ
Kolun veya elin tamamen kaybı 50		60
Omuz hareketinin tamamen kaybı 20		25
Dirsek hareketinin tamamen kaybı 15		20
Bilek hareketinin tamamen kaybı 15		20
Baş parmak ile şehadet parmağının tamamen kaybı 25		30
Baş parmak ile beraber şehadet parmağından gayri bir parmağın tamamen kaybı 20		25
Şehadet parmağı ile beraber baş parmaktan gayri bir parmağın tamamen kaybı 15		20
Baş ve şehadet parmaklarından gayri üç parmağın tamamen kaybı 20		25
Yalnız baş parmağın tamamen kaybı 15		20

Yalnız şehadet parmağının tamamen kaybı 10	15
Yalnız orta parmağın tamamen kaybı 8	10
Yalnız yüzük parmağının tamamen kaybı 7	8
Yalnız küçük parmağın tamamen kaybı 6	7
Bir bacağın dizden yukarsından tamamen kaybı	50
Bir bacağın dizden aşağısından tamamen kaybı	40
Bir ayağın tamamen kaybı	40
Bir ayağın bütün parmaklar dahil kısmen kesilmesi	30
Bir kalçanın hareketinin tamamen kaybı	30
Bir dizin hareketinin tamamen kaybı	20
Bir ayak bileği hareketinin tamamen kaybı	15
Bir ayak baş parmağının tamamen kaybı	8
Kırılan bir bacağın iyi kaynamaması	30
Kırılan bir ayağın iyi kaynamaması	20
Kırılan bir diz kapağının iyi kaynamaması	20
Bir bacağın 5 santimetre veya daha fazla kısılması	15
Bir gözün tamamen kaybı veya iki gözün rüyet kudretinin yarı yarıya kaybı	25
Her iki kulağın tamamen sağırlığı	40
Bir kulağın tamamen sağırlığı	10
Kırılan alt çenenin iyi kaynamaması	25
Amudî fikarının bariz inhuna ile müterafık hareketsizliği	30
Göğüs kafesinde devamlı şekil bozukluğu yapan kaburga kırıklığı	10

Yukarıdaki cetvelde zikredilmemiş bulunan mahuliyetlerin nisbeti, daha az vahim olsalar bile, bunların ehemmiyet derecelerine göre ve cetvelde yazılı nisbetlere kıyasen tayin olunur.

Daimi mahuliyet nisbetlerinin tayininde sigortalının meslek ve san'atı nazarı itibara alınmaz.

Bir uzvun veya bir uzuv kısmının kaybı tabiri, o uzvun veya uzuv kısmının kat'i ve mutlak surette vazife görememesini ve kullanılamamasını ifade eder.

Bir kazadan evvel esasen hiçbir surette vazife göremeyen ve kullanılamayan bir uzvun veya bir uzuv kısmının kaybı tazmin olunmaz.

Bu kazadan evvel kısmen mahul bulunan bir uzvun veya bir uzuv kısmının mahuliyet nispeti kaza sebebiyle arttığı takdirde tazminat, kazadan evvelki nisbet ile sonraki nisbet arasındaki farka göre hesaplanır.

Aynı kazadan dolayı muhtelif uzuvlarda veya uzuv kısımlarında meydana gelen mahuliyetler için ayrı ayrı hesap edilecek tazminatın yekunu poliçede gösterilen meblağı geçemez.

Sigortalı solak olduğu takdirde, yukarıdaki cetvelde sağ ve sol el için tayin olunan nisbetler makûsen tatbik olunur.

C) Gündelik Tazminat

Sigortalı, kaza neticesinde muvakkaten çalışamayacak duruma düşerse, kendisine poliçede yazılı gündelik tazminat ödenir.

Sigortalı, kısmen çalışabilecek durumda bulunduğu veya bilahare kısmen çalışabilecek duruma geldiği takdirde, o tarihten itibaren gündelik tazminat yarıya indirilir.

İşbu tazminat tıbbi tedavinin başladığı günden, sigortalının iyileşerek çalışabilecek duruma geldiği güne kadar ödenir. Ancak bu müddet 200 günü geçemez.

D) Tedavi Masrafları Teminatı

Tedavi masraflarının da sigorta teminatına dahil olduğu poliçede ayrıca tasrih edilmiş olması şartile sigortalı, kaza gününden itibaren bir sene zarfında ihtiyar edilmiş doktor ücreti ile ilaç, radyografi, banyo, masaj, hastahane ve diğer tedavi masraflarını (nakil ücretleri hariç) poliçede bu teminat için tesbit olunan meblağa kadar öder.

Tabii veya sun'î sabit dişlere kaza neticesinde arız olan hasarların protez masrafları tedavi masrafları müemmen meblağının azami % 10'una kadar tazmin olunur.

Tedavi masrafları için, sigortalının çalıştığı müessese veya kanunen mecburi sigortalar tarafından vaki tediyeeler sigortalının ödeyeceği tazminattan indirilir.

Tedavi masraflarının müteaddit sigortacılar tarafından temin edilmiş olunması halinde bu masraflar sigortacılar arasında, teminatları nisbetinde paylaşılır.

Sigortalı ödediği tedavi masrafları dolayısıyla mes'ul üçüncü şahıslara karşı tediye ettiği meblağ kadar sigortalının yerine kaim olur.

Teminat Nev'ilerinin İçtimalı

Madde 9- Bir kaza, vefat ve daimi mahuliyet tazminatına aynı zamanda hak kazandırmaz. Ancak, daimi mahuliyet tazminatı almış bulunan sigortalı, kazanın vuku tarihinden itibaren bir sene zarfında ve bu kaza neticesinde vefat ettiği takdirde hak sahiplerine, "Sigortalıya ödenmiş bulunan daimi mahuliyet tazminatı ile vefat tazminatı arasındaki fark ödenir.

Gündelik tazminat ve tedavi masrafları vefat veya daimi mahuliyet tazminatından indirilmez.

Kazanın Neticesini Ağırlaştırıcı Haller

Madde 10- Bir kaza sonunda husule gelen neticeler, kazadan evvel mevcut olan veya sonradan meydana gelen ve her halde kaza ile ilgisi bulunmayan hastalık, bedeni teşekkülâtın bozukluğu veya sigortalının kusuru neticesinde tedavinin kifayetsiz, yanlış veya fena yapılmış olması sebebiyle vahamet kesbederse, ödenmesi icap eden tazminat miktardan husule gelmiş olan neticeye göre hesap edilmeyip, aynı kazanın tamamen sıhhatli bir kimsede tıbbi tedavinin tam ve fenni bir surette yapılmış olması şartıyla tevliit edebileceği neticeye göre tayin edilir.

Sigorta Ettirenin Beyan Mükellefiyeti

Madde 11- İşbu Mukavele sigorta ettirenin beyanı esas tutularak aktedilmiştir.

Sigorta ettiren teklifname ve bunu tamamlayıcı vesikalarda kendisine sorulan suallere doğru cevap vermek ve sigortanın mevzuunu teşkil eden rizikonun takdirine müessir olabilecek hususattan kendisince bilinenleri de beyan etmekle mükelleftir. Sigorta ettiren, sigortanın daha ağır şartlarla temin edilmesini icap ettiren hallerde hakikate aykırı veya noksan beyanda bulunmuşsa:

a) Sigorta ettirenin kastı tahakkuk ederse, Sigorta Poliçesi hükümsüzdür.

b) Sigorta ettirenin kastı bulunmadığı hallerde sigortacı, rizikonun, ağırlığı ile mütenasip prim farkını almak suretile sigorta poliçesini yürürlükte tutmak veya feshetmek şıklarından birini seçer. Feshi şıkkını seçtiği takdirde keyfiyeti, irtula tarihinden itibaren bir ay içinde sigortalıya ihbar eder. Fesih ihbarının postaya verildiği tarihten itibaren 15 gün sonra öğleyin saat 12.00'de sigorta sona erer ve işlemeyen sigorta müddetine ait prim iade olunur. Müddetinde kullanılmayan fesih hakkı düşer. Hakikate aykırı veya noksan beyan halleri hasarı vukuundan sonra öğrenilirse, sigorta ettirenin kastı bulunan hallerde tazminat ödenmez, kastı bulunmayan hallerde, tahakkuk ettirilen primle, tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki nisbet dairesinde tazminattan indirim yapılır.

Rizikonun Değişmesi

Madde 12- Sigorta ettiren, teklifnamede beyan veya poliçenin hususi şartları içine dercedilmiş bulunan hususlarda sigorta müddeti içinde vuku bulacak bilcümle değişiklikleri - bilhassa meslek ve meşguliyet tebeddülü, körlük ve sağırlık halleri, sar'a, kısmi veya tam felç, verem, akıl ve sinir hastalıkları gibi- sigortacıya yazılı olarak derhal ihbarla mükelleftir.

Değişiklikler rizikoyu ağırlaştırıcı mahiyette olup da sigortacıya en geç sekiz gün içinde bildirilmiş ise, sigortacı:

a) ya munzam bir prim almak suretile sigortanın devamını kabul eder,

b) veya keyfiyetten haberdar olduğu tarihten itibaren 8 gün içinde mukaveleyi fesheder.

Bu takdirde sigorta, feshin yazılı olarak ihbarile sona erer ve işlemeyecek günlere ait prim, gün esasına göre iade olunur. Fesih hakkının müddetinde kullanılmaması halinde sigortanın hükmü devam eder.

Sigorta ettiren değişiklik keyfiyetini sigortacıya ihbar etmediği halde dahi sigortacı, vaki değişikliği öğrendikten sonra 8 gün içinde mukaveleyi feshetmez veya sigorta primini tahsil etmek gibi sigortanın hükmünün devamına razı olduğunu gösterir bir harekette bulunursa fesih hakkı düşer.

Munzam primin ödenmesinde uyuşamazsa, fesih hakkını sigortalı da kullanabilir Bu takdirde mukavele feshin ihbarile hükümden düşer ve işlemeyecek günlere ait prim, kısa müddetli sigorta esasına göre, iade edilir.

Değişiklikler rizikoyu hafifletici mahiyette olur ve primin indirilmesini icap ettirir ise değişikliğin ihbarı tarihinden itibaren prim farkı kısa müddetli sigorta esasına göre iade edilir.

Bu madde mevzun ihbar mükellefiyeti yerine getirilmediği ve değişiklik rizikoyu ağırlaştırıcı mahiyette olduğu takdirde sigortacı, rizikonun tahakkuku halinde mes'ul olmaz. Meğer ki, tehlike ağırlaşması ile tahakkuk eden riziko arasında bir illiyet rabutası bulunmaya.

Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigorta Ettirenin Vecibeleri

Madde 13-

A) Rizikonun Gerçekleştiğinin İhbarı

Sigorta ettiren veya hak sahipleri rizikonun gerçekleştiğini öğrendikleri tarihten itibaren beş gün içinde keyfiyeti sigortacıya yazı ile bildirmeye mecburdur.

Sigorta ettiren veya hak sahipleri mezkur ihbarda kazanın yerini, tarihini ve sebeplerini bildirmek ve ayrıca tedaviyi yapan doktordan kazanın tevhit ettiği durum ile bunun muhtemel neticelerini mübeyyin bir rapor istihsal ederek sigortacıya göndermekle mükelleftir.

B) Tedaviye Başlama ve Lüzumlu Tedbirleri Alma

Kazayı müteakip derhal bir doktor çağrılarak gereken tedaviye başlanması ve kazazedenin iyileşmesi için icapeden bilcümle tedbirlerin alınması meşruttur.

Sigortacı her zaman kazazedeyi muayene ve sıhhi durumunu kontrol ettirmek hakkını haiz olup, bu muayene ve kontrollerin yapılmasına müsaade edilmesi mecburidir.

Kazazedenin tedavisi ve iyileşmesi hakkında sigortacının tabibi tarafından yapılacak tavsiyelere ve verilecek direktiflere riayet de şarttır.

Yukarıda (A) ve (B) paragraflarında derpiş edilen vecibeler:

- a) Kasden yerine getirilmediği takdirde poliçeden doğan haklar zayi olur.
- b) Kusur neticesinde yerine getirilmediği ve bu sebeple kaza neticeleri ağırlaştığı takdirde

sigortacı ağırlaşan kısımdan mes'ul olmaz.

C) Lüzumlu Vesailin Tevdii

Sigorta ettiren veya hak sahipleri, kaza neticeleri ve tediyesi gereken meblağın tesbiti ile ilgili olarak sigortacının isteyeceği lüzumlu vesai ki tevdi etmekle mükelleftir.

Rizikonun Gerçekleşmesini Müteakip Mukavelelin Durumu

Madde 14- Sigortacı veya sigorta ettiren tazminat tediyesini gerektiren bir kazayı müteakip sigorta mukavelesini işlememiş günler için, fesih hakkını haizdir. Fesih hakkı tazminatın tekiye edildiği günden sonra kullanılamaz.

Mukaveleyi sigortacı feshettiği takdirde sigorta, fesih ihbarının postaya verildiği tarihten itibaren onbeş gün sonra öğleyin saat 12.00'de sona erer ve işlememiş günlerin primleri, gün esasına göre, sigorta ettirene iade olunur.

Mukaveleyi sigorta ettiren feshettiği takdirde, sigorta feshin ihbar ile hükümden düşer ve işlememiş günlere ait primler iade olunmaz.

Tazminatın Tesbit Şekli

Madde 15 -

1) Bu poliçe gereğince ödenecek tazminatın miktarı evvelemirde taraflar arasında uyushularak tesbit olunur.

2) Taraflar uyushamadıkları takdirde tazminat miktarı gerek vefat, daimi mahuliyet ve çalışmaktan muvakkaten mahrumiyet hallerinin sebepleri, gerekse mahuliyetin derecesi ve gündelik tazminat veya tedavi masrafları gibi tazminat miktarının tesbitine müessir maddi unsurlar gözönünde bulundurulmak suretile hakem bilirkişi marifetile tesbit edilir.

a) Taraflardan her biri kendi hakem bilirkişisini tayin ve irac ve bu iki hakem bilirkişi tesbit muamelesine başlamadan evvel, uyushamadıkları hususlar hakkında kat'i kararlar ittihazı için ve selahiyeti buna münhasır olmak üzere tayinlerinden en geç yedi gün içinde üçüncü bir hakem bilirkişi seçerler.

b) Taraflardan biri diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren 15 gün içinde hakem bilirkişi tayin etmezse, yahut tarafların hakem bilirkişileri üçüncü hakem bilirkişinin ittihazı hususunda 7 gün zarfında ittifak edemezlerse ikinci tarafın hakem bilirkişisi veya üçüncü hakem bilirkişi ilk müracaatta bulunan tarafın talebi üzerine, 19'ncu madde gereğince selahiyetli mahkeme tarafından tayin edilir.

c) Sigortalı hakem bilirkişisini tayinden sonra vefat ettiği takdirde dahi hakem bilirkişi vazifesinin intacına kadar selahiyetli kahr.

d) Hakem bilirkişilerden birinin vefatı, istifası veya reddi halinde yenisini tayin selahiyeti, hakem bilirkişisi vefat veya istifa etmiş veya reddedilmiş olan tarafa aittir. Üçüncü hakem bilirkişinin vefatı, istifası veya reddi halinde de yenisinin ittihazı selahiyeti evvelemirde taraf hakem bilirkişilerine aittir. Bu selahiyetler (a) ve (b) bendleri hükümleri dairesinde kullanılır.

- e) Taraflar uyuştukları takdirde tesbit muamelesini tek hakem bilirkişiye dahi yaptırabilirler.
- f) Taraflardan her biri kendi hakem bilirkişisinin ücret ve masraflarını öder, üçüncü hakem bilirkişinin veya tek hakem bilirkişinin ücret ve masrafları taraflar arasında yarı yarıya taksim olunur.
- g) Hakem bilirkişi heyeti veya tek hakem bilirkişi tetkikatını icrada Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümleri ile bağh olmayıp mutlak surette serbesttir.
- h) Hakem bilirkişi kararlarına ancak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki hakem kararlarına ait itiraz sebeplerine istinaden veya kararın aşıkâr bir surette fenne veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı olması halinde kararın tebliği tarihinden itibaren 15 gün içerisinde selahiyetli Asliye Mahkemesinde itiraz olunabilir.
- 3) Hakem bilirkişi heyetinin veya tek hakem bilirkişinin vereceği karar taraflar için kat'i ve nihai mahiyeti haizdir.
- 4) Tazminat miktarı taraflar arasında uyuşularak veya hakem bilirkişiler tarafından tesbit edilmedikçe tazminatın ödenmesi için sigortacıdan bir guna mütalebatta bulunulamaz.

Sigorta Priminin Ödenmesi, Sigortacının Sorumluluğunun Başlaması ve Sigorta Ettirenin Temerrüdü

Madde 16-Sigorta priminin tamamının, primin taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa peşinatın (ilk taksit) akıt yapılır yapılmaz ve en geç poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir. Aksi kararlaştırılmadıkça, prim veya peşinat ödenmediği takdirde poliçe teslim edilmiş olsa dahi sigortacının sorumluluğu başlamaz ve bu husus poliçenin ön yüzüne yazılır. Sigorta ettiren kimse, sigorta primini veya primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde peşinatını, sigorta poliçesinin teslim edildiği günün bitimine kadar ödemediği takdirde temerrüde düşer ve prim borcunu temerrüde düştüğü tarihi takip eden 30 gün içinde dahi ödemediği takdirde sigorta sözleşmesi hiç bir ihtara gerek olmaksızın feshedilmiş olur. Prim ödenmemiş olmasına rağmen poliçenin teslimi ile sigortacının mesuliyetinin başlayacağını kararlaştırıldığı hallerde, bu bir aylık sürenin ilk 15 gününde sigortacının sorumluluğu devam eder.

Primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde, taksitlerin kesin ödeme zamanı, miktar ve vadesinde ödenmemesinin sonuçları poliçe üzerine yazılır veya poliçe ile birlikte yazılı olarak sigorta ettirene bildirilir. Sigorta ettiren kimse, kesin vadeleri poliçe üzerinde belirtilen ya da yazılı olarak kendisine bildirilmiş olan prim taksitlerinin herhangi birini vade günü bitimine kadar ödemediği takdirde temerrüde düşer. Sigorta ettiren, prim borcunu temerrüde düştüğü tarihi takip eden 15 gün içinde ödemediği takdirde sigorta teminatı durur. Rizikomon gerçekleşmemesi kaydıyla, teminatın durduğu süre içinde prim borcunun ödenmesi halinde teminat durduğu yerden devam eder .Sigorta teminatının durduğu tarihten itibaren 15 gün içerisinde prim borcunun ödenmemesi halinde, sigorta sözleşmesi hiç bir ihtara gerek olmaksızın feshedilmiş olur.

Poliçenin ön yüzüne yazılması kaydıyla, rizikomon gerçekleşmesiyle henüz vadesi gelmemiş prim taksitlerinin sigortacının ödemekle yükümlü olduğu tazminat miktarını aşmayan kısmı, muaccel hale gelir .

Bu madde uyarınca sigorta sözleşmesinin feshedilmiş sayıldığı hallerde, sigortacının sorumluluğunun devam ettiği süreye tekabül eden prim gün esaslı üzerinden hesap edilerek fazlası sigorta ettirene iade edilir.

İdare Masrafı ile Vergi, Resim ve Harçlar

Madde 17- Sigorta primlerine, sigorta bedeline ve poliçeye müteallik olarak halen mevcut veya ileride vaz olunacak vergi, resim ve harçlarla poliçede gösterilen idare masrafı sigorta ettirene aittir.

İkametgah

Madde 18- Sigortanın akdinde sigorta ettiren tarafından beyan edilen ikametgah adresi poliçeye dercedilir. Sigorta ettiren ikametgahını değiştirdiği takdirde bunu derhal taahhütlü mektupla sigortacıya bildirmeye mecburdur. Aksi takdirde sigortacı tarafından yapılacak tebligatın sigorta ettirene ulaşmamış olmasından doğacak bütün neticelerden sigorta ettiren mes'uldür.

Selahiyetli Mahkeme

Madde 19 -Selahiyetli mahkeme, davanın sigorta ettiren tarafından ikamesi halinde sigortacının merkezinin veya poliçeyi tanzim eden acentenin, sigortacı tarafından ikame edilmesi halinde ise sigorta ettirenin 18'nci maddede zikri geçen ikametgahının bulunduğu mahal mahkemesidir.

Mürürü Zaman

Madde 20- Sigorta mukavelesinden doğan bütün mutalebeler iki yılda mürürü zamana uğrar.

Son Düzenleme Tarihi: 1 Temmuz 2006

EK-2: FERDİ KAZA SİGORTASI ÖZEL ŞARTLAR

Ferdi Kaza Sigortaları Genel Şartları ve özel şartları ile aşağıda belirtilen özel şartlar çerçevesinde, sigortalıyı sigorta süresi içinde maruz kalacağı kazaların neticelerine karşı poliçe teminat limitlerine kadar temin eder. Poliçede kaza tabirinden maksat ani ve harici bir hadisenin tesiri ile sigortalının iradesi dışında ölmesi veya cismani bir arızaya maruz kalmasıdır.

SÜREKLİ SAKATLIK :

Sigortalının poliçe teminatına giren bir kaza sonucunda derhal veya kaza tarihinden itibaren iki sene içinde sürekli sakatlığa maruz kalması durumunda poliçede yazılı limitler ve Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları çerçevesinde ödenir.

TEDAVİ MASRAFLARI :

Tedavi masraflarının da sigorta teminatına dahil olduğu poliçede ayrıca açıkça belirtilmiş olması şartı ile sigortacı, sigortalının poliçe kapsamında yer alan bir kaza sonucunda yaralanması veya sakatlanması durumunda tedavi için yapılan doktor ücreti ile ilaç, radyografi, banyo, masaj, hastane ve diğer tedavi masraflarını (nakil ücretleri hariç) poliçede bu teminat için olunan meblağa kadar öder.

GÜNLÜK İŞ GÖREMEZLİK :

Sigortalı, kaza neticesinde muvakkaten çalışamayacak duruma düşerse, kendisine poliçede yazılı gündelik tazminat ödenir. Sigortalı, kısmen çalışabilecek durumda bulunduğu veya bilahare kısmen çalışabilecek duruma geldiği takdirde, o tarihten itibaren gündelik tazminat yarıya indirilir. İşbu tazminat tıbbi tedavinin başladığı günden, sigortalının iyileşerek çalışabilecek duruma geldiği güne kadar ödenir. Ancak bu müddet 200 günü geçmez.

ASİSTANS TEMİNATLARI VE LİMİTLERİ : Asistans teminatı kitapçıkta detayı yer alan özel şartlara tabi olmak üzere hizmet sağlamaktadır.

EK-3: ANADOLU SİGORTA FİRDİ KAZA SİGORTASI GENEL ŞARTLARI

ANADOLU SİGORTA

FİRDİ KAZA SİGORTASI GENEL ŞARTLARI

Sigortanın Mevzuu ve Şumulu

Madde 1

İşbu poliçe, aşağıdaki şartlar dairesinde, sigortalıyı sigorta müddeti içinde maruz kalacağı kazaların neticelerine karşı temin eder.

Madde 2

Bu poliçedeki kaza tabirinden maksat ani ve harici bir hadisenin tesiri ile sigortalının iradesi dışında ölüm veya cismani bir anzaya maruz kalmasıdır.

Madde 3

Aşağıdaki hallerde kaza sayılır

- Birdenbire ve beklenilmeyen bir şekilde intihar eden gazların teneffüsünden,
- Yanıklardan ve ani bir hareket neticesinde adele ve sinirlerin incinmesi, burkulması ve kopmasından,
- Yılan veya haşerat sokması neticesinde husule gelen zehirlenmelerden,
- Isırılma neticesinde meydana gelen kuduzdan, mütevellit vefat hali veya cismani anızalar.

Madde 4

Aşağıdaki haller kaza sayılmaz

- Her nevi hastalıklarla bunların neticelerinin ve marazi bir halin,
- Sigortanın şumulüne giren bir kaza neticesinde vukua gelmediği takdirde suhunetin, donma, güneş çarpması ve konjestiyon gibi tesirlerinin,
- Herhangi akıl ve ruh hali ile olursa olsun, intihardan veya intihara teşebbüsün,
- Aşikâr sarhoşluğun, sigortanın şumulüne giren bir kazanın icap ettirmediği ahvalde uyuşturucu madde kullanmanın, ilaç ve zararlı madde almanın,
- Sigortanın şumulüne giren bir kazanın icap ettirmediği cerrahi müdahalenin (ameliyatın) ve her türlü şua tatbikinin, tevliit ettiği vefat hali veya cismani anızalar.

Madde 5

Aşağıdaki haller sigortadan hariçtir

- Harp veya harp mahiyetindeki hareket, ihtilal, isyan, ayaklanma veya bunlardan doğan iç kargaşalıklar,
- Grevlere, lokavt edilmiş işçi hareketlerine, halk hareketlerine, kavgalara iştirak,
- Cürüm ve cinayet işlemek veya bunlara teşebbüs,
- Tehlikede bulunan eşhas ve malları kurtarmak hali müstesna, sigortalının kendisini bile bile ağır bir tehlikeye mâruz bırakacak hareketlerde bulunması,
- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve bu eylemlerden doğan sabotaj sonucunda oluşan veya bu eylemleri önlemek ve etkilerini azaltmak amacıyla yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler

sonucu meydana gelen biyolojik ve/veya kimyasal kirlenme, bulaşma veya zehirlenmeler nedeniyle oluşacak bütün zararlar,

- Nükleer rizikolar veya nükleer, biyolojik ve kimyasal silah kullanımı veya nükleer, biyolojik ve kimyasal maddelerin açığa çıkmasına neden olacak her türlü saldırı ve sabotaj,
 - 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve buna bağlı sabotajlara katılmak,
- Suda boğulmalar, sigortanın şumulüne giren bir kaza neticesinde vuku bulmadığı takdirde sigortadan hariçtir.

Madde 6

Aksine mukavele yoksa, aşağıdaki haller de sigortadan hariçtir.

- Motorsiklet ve takma motorlu bisiklet kullanmak ve bunlara binmek,
- Açık deniz balıkçılığı ile sürekli ve sürgün avları, yaban domuzu vesair vahşi hayvan avcılığı ve yüksek dağlarda avcılık,
- Dağlara ve cumüdiyelere tırmanma suretiyle yapılan dağcılık, kar veya buz üzerinde yapılan bilumum sporlar (kayak, patinaj, hokey ve boksley gibi), cirif oyunu, manialı binicilik, polo, rugby, eskrim, halter, güreş, boks, basketbol, futbol ve yelken sporları ile ağır ve tehlikeli jimnastik hareketleri ve profesyonel spor hareketleri,
- Her nevi spor müsabakaları ile sürat ve mukavemet yarışları,
- Havada yolcu sıfatından gayrı bir sıfatla uçuş,
- Deprem, sel, yanardağ püskürmesi ve yer kayması
- 5 inci maddenin (e) bendinde belirtilen zararlar ve aynı maddenin (g) bendinde belirtilen terör ve sabotaj eylemlerine katılma hali hariç olmak üzere, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve sabotaj sonucunda oluşan veya bu eylemleri önlemek ve etkilerini azaltmak amacıyla yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler.

Sigortanın Mülki Hududu

Madde 7

İşbu sigorta teminatı Türkiye hudutları dışında da caridir.

Teminat Nev'ileri

Madde 8

Verilen ve verilmeyen teminatların poliçenin ön yüzünde belirtilmesi kaydıyla, aşağıda belirtilen vefat ve daimi maluliyet teminatlarına ilave olarak, gündelik tazminat ve tedavi masrafları teminatlarının biri veya her ikisi verilebilir

A. Vefat Teminatı

İşbu poliçe ile temin edilen bir kaza, sigortalının derhal veya kaza tarihinden itibaren bir sene zarfında vefatına sebebiyet verdiği takdirde, sigorta bedeli poliçede gösterilen menfaatlara, yoksa kanuni hak sahiplerine ödenir.

B. Daimi Malûliyet Teminatı

İşbu poliçe ile temin edilen bir kaza sigortalının derhal veya kaza tarihinden itibaren iki sene zarfında daimi surette malûliyetine sebebiyet verdiği takdirde tıbbi tedavinin sona

ermesini ve daimi malûliyetin katı surette tespitini müteakip, daimi malûliyet sigorta bedeli aşağıda münderiç nispetler dahilinde kendisine ödenir.

Cetvel	Sigorta Bedelinin %	
İki gözün tamamen kaybı	100	
İki kolun veya iki elin tamamen kaybı	100	
İki bacağın veya iki ayağın tamamen kaybı	100	
Bir kol veya bir el ile beraber bacağın veya bir ayağın tamamen kaybı	100	
Umumi felç	100	
Şifa bulmaz akıl hastalığı	100	
	Sağ %	Sol %
Kolun ve elin tamamen kaybı	60	50
Omuz hareketinin tamamen kaybı	25	20
Dirsek hareketinin tamamen kaybı	20	15
Bilek hareketinin tamamen kaybı	20	15
Başparmak ile şehadet parmağının tamamen kaybı	30	25
Başparmak ile beraber şehadet parmağından gayri bir parmağın tamamen kaybı	25	20
Şehadet parmağı ile beraber başparmaktan gayri bir parmağın tamamen kaybı	20	15
Baş ve şehadet parmaklardan gayri üç parmağın tamamen kaybı	25	20
Yalnız başparmağın tamamen kaybı	20	15
Yalnız şehadet parmağının tamamen kaybı	15	10
Yalnız orta parmağın tamamen kaybı	10	8
Yalnız yüzük parmağının tamamen kaybı	8	7
Yalnız küçük parmağın tamamen kaybı	7	6
Bir bacağın dizden yukarisından tamamen kaybı	50	
Bir bacağın dizden aşağısından tamamen kaybı	40	
Bir ayağın tamamen kaybı	40	
Bir ayağın -bütün parmaklar dahil- kısmen kesilmesi	30	
Bir kalçanın hareketinin tamamen kaybı	30	
Bir dizin hareketinin tamamen kaybı	20	
Bir ayak bileği hareketinin tamamen kaybı	15	
Bir ayak başparmağının tamamen kaybı	8	
Kırılan bir bacağın iyi kaynamaması	30	
Kırılan bir ayağın iyi kaynamaması	20	
Kırılan bir diz kapağının iyi kaynamaması	20	
Bir bacağın 5 santimetre veya daha fazla kısalması	15	
Bir gözün tamamen kaybı veya iki gözün rüyet kudretinin yarı yarıya kaybı	25	
Her iki kulağın tamamen sağırılığı	40	
Bir kulağın tamamen sağırılığı	10	
Kırılan alt çenenin iyi kaynamaması	25	
Amudî fıkarcının bariz inhina ile müterafik hareketsizliği	30	
Göğüs kafesinde devamlı şekil bozukluğu yapan kaburga kırıklığı	10	

Yukarıdaki cetvelde zikredilmemiş bulunan malûliyetlerin nispeti, daha az vahim olsalar bile, bunların ehemmiyet derecelerine göre de cetvelde yazılı nispetlere kıyasen tayin olunur.

Daimi malûliyet nispetlerinin tayininde sigortalının meslek ve sanatı nazarı itibare alınmaz.

Bir uzvun veya bir uzuv kısmının kaybı tâbiri, o uzvun veya uzuv kısmının kalf'i ve mutlak surette vazife görmemesini ve kullanılmamasını ifade eder.

Bir kazadan ervel esasen hiçbir surette vazife göremeyen ve kullanılmayan bir uzvun veya bir uzuv kısmının kaybı tazmin olunmaz.

Bu kazadan ervel kısmen malûl bulunan bir uzvun veya bir uzuv kısmının malûliyet nispeti kaza sebebiyle arttığı takdirde tazminat kazadan ervelki nispet ile sonraki nispet arasındaki farka göre hesaplanır.

Aynı kazadan dolayı muhtelif uzuvlarda veya uzuv kısımlarında meydana gelen malûliyetler için ayrı ayrı hesap edilecek tazminatın yekûnu poliçede gösterilen meblağı geçemez.

Sigortalı solak olduğu takdirde, yukarıdaki cetvelde sağ ve sol el için tayin olunan nispetler makûsen tatbik olunur.

C. Gündelik Tazminat

Sigortalı, kaza neticesinde muvakkaten çalışamayacak duruma düşerse, kendisine poliçede yazılı gündelik tazminat ödenir.

Sigortalı, kısmen çalışabilecek durumda bulunduğu veya bilahare kısmen çalışabilecek duruma geldiği takdirde, o tarihten itibaren gündelik tazminat yarıya indirilir.

İşbu tazminat tıbbi tedavinin başladığı günden, sigortalının iyileşerek çalışabilecek duruma geldiği güne kadar ödenir. Ancak bu müddet 200 günü geçemez.

D. Tedavi Masrafları Teminatı

Tedavi masraflarının da sigorta teminatına dahil olduğu poliçede ayrıca tasrih edilmiş olması şartıyla sigortacı, kaza gününden itibaren bir sene zarfında ihtiyar edilmiş doktor ücreti ile ilaç, radyografi, banyo, masaj, hastahane ve diğer tedavi masraflarını (nakil ücretleri hariç) poliçede bu teminat için tespit olunan meblağa kadar öder.

Tabii veya suni sabit dişlere kaza neticesinde arız olan hasarların protez masrafları tedavi masrafları müemmen meblağının azami %10'una kadar tazmin olunur.

Tedavi masrafları için, sigortalının çalıştığı müessese veya kanunen mecburi sigortalar tarafından vaki tediyeler sigortacının ödeyeceği tazminattan indirilir.

Tedavi masraflarının müteaddit sigortacılar tarafından temin edilmiş olunması halinde bu masraflar sigortacılar arasında, teminatları nispetinde paylaşılır.

Sigortacı ödediği tedavi masrafları dolayısıyla mesul üçüncü şahıslara karşı tediye ettiği meblağ kadar sigortalının yerine kaim olur.

Teminat Nev'ilerinin İçtimalı

Madde 9

Bir kaza, vefat ve daimi malûliyet tazminatına aynı zamanda hak kazandırmaz. Ancak, daimi malûliyet

tazminatı almış bulunan sigortalı, kazanın vukuu tarihinden itibaren bir sene zarfında ve bu kaza neticesinde vefat ettiği takdirde hak sahiplerine, sigortalıya ödenmiş bulunan daimi malûliyet tazminatı ile vefat tazminatı arasındaki fark ödenir.

Gündelik tazminat ve tedavi masrafları vefat veya daimi malûliyet tazminatından indirilmez.

Kazanın Neticesini Ağırlaştıran Haller

Madde 10

Bir kaza sonunda husule gelen neticeler kazadan ervel mevcut olan veya sonradan meydana gelen ve her halde kaza ile ilgisi bulunmayan hastalık, bedeni teşekkülâtın bozukluğa veya sigortalının kusuru neticesinde tedavinin kifayetsiz, yanlış veya fena yapılmış olması sebebiyle vehamet kesbederse, ödenmesi icap eden tazminat miktarı husule gelmiş olan neticeye göre hesap edilmeyip, aynı kazanın tamamen sıhhatli bir kimsede tıbbi tedavinin tam ve fenni bir surette yapılmış olması şartıyla tevliit edebileceği neticeye göre tayin edilir.

Sigorta Ettirenin Beyan Mükellefiyeti

Madde 11

İşbu mukavele sigorta ettirenin beyanı esas tutularak aktedilmiştir.

Sigorta ettiren teklifname ve bunu tamamlayıcı vesikalarda kendisine sorulan suallere doğru cevap vermek ve sigortanın merzuunu teşkil eden rizikonun takdirine müessir olabilecek hususattan kendisine bilinenleri de beyan etmekle mükelleftir.

Sigorta ettiren, sigortanın daha ağır şartlarla temin edilmesini icap ettiren hallerde hakikate aykırı veya noksan beyanda bulunmuşsa:

- a. Sigorta ettirenin kastı tahakkuk ederse, Sigorta Poliçesi hükümsüzdür.
- b. Sigorta ettirenin kastı bulunmadığı hallerde sigortacı, rizikonun ağırlığı ile mütenasip prim farkını almak suretiyle sigorta poliçesini yürürlükte tutmak veya feshetmek şıklarından birini seçer. Feshi şıkkını seçtiği takdirde keyfiyeti, itbala tarihinden itibaren bir ay içinde sigortalıya ihbar eder. Fesih ihbarının postaya verildiği tarihten itibaren 15 gün sonra öğleyin saat 12.00'de sigorta sona erer ve işlemeyen sigorta müddetine ait prim iade olunur. Müddetinde kullanılmayan fesih hakkı düşer. Hakikate aykırı veya noksan beyan halleri hasarın vukuundan sonra öğrenilirse, sigorta ettirenin kastı bulunan hallerde tazminat ödenmez, kastı bulunmayan hallerde, tahakkuk ettirilen primle, tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki nispet dairesinde tazminattan indirme yapılır.

Rizikonun Değişmesi

Madde 12

Sigorta ettiren, teklifnamede beyan veya poliçenin hususi şartları içine dercedilmiş bulunan hususlarda sigorta müddeti içinde vuku bulacak bircümle değişiklikleri -bilhassa meslek ve meşguliyet tebeddülü, körlük ve sağırılık halleriyle sar'a, kısmi veya tam felç, verem, akıl ve sinir hastahkları gibi- sigortacıya yazılı olarak derhal ihbarla mükelleftir.

Değişiklikler rizikoyu ağırlaştırıcı mahiyette olup da Sigortacıya en geç sekiz gün içinde bildirilmiş ise, Sigortacı:

- ya munzam bir prim almak suretiyle sigortanın devamını kabul eder.
- veya keyfiyetten haberdar olduğu tarihten itibaren 8 gün içinde mukaveleyi fesheder.

Bu takdirde sigorta feshin yazılı olarak ihbarıyla sona erer ve işlemeyecek günlere ait prim, gün esasına göre, iade olunur. Fesih hakkının müddetinde kullanılmaması halinde sigortanın hükmü devam eder.

Sigorta ettiren değişiklik keyfiyetini Sigortacıya ihbar etmediği halde dahi Sigortacı, vâki değişikliği öğrendikten sonra 8 gün içinde mukaveleyi feshetmez veya sigorta primini tahsil etmek gibi sigortanın hükmünün devamına razı olduğunu gösterir bir hareketle bulunursa fesih hakkı düşer.

Munzam primin ödenmesinde uyuşulamazsa, fesih hakkını Sigortalı da kullanabilir. Bu takdirde mukavele feshin ihbarıyla hükümden düşer ve işlemeyecek günlere ait prim, kısa müddetli sigorta esasına göre, iade edilir.

Değişiklikler rizikoyu hafifletici mahiyette olur ve primin indirilmesini icap ettirir ise değişikliğin ihbar tarihinden itibaren prim farkı kısa müddetli sigorta esasına göre iade edilir.

Bu madde merzuu ihbar mükellefiyeti yerine getirilmediği ve değişiklik rizikoyu ağırlaştırıcı mahiyette olduğu takdirde Sigortacı, rizikonun tahakkuku halinde mesul olmaz. Meğer ki, tehlike ağırlaşması ile tahakkuk eden riziko arasında bir illiyet rabtası bulunmaya.

Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigorta Ettirenin Vebeleri

Madde 13

A. Rizikonun Gerçekleştiğinin İhbarı

Sigorta ettiren veya hak sahipleri rizikonun gerçekleştiğini öğrendikleri tarihten itibaren beş gün içinde keyfiyeti Sigortacıya yazı ile bildirmeye mecburdur.

Sigorta ettiren veya hak sahipleri mezkûr ihbarda kazanın yerini, tarihini ve sebeplerini bildirmek ve ayrıca tedaviyi yapan doktordan kazanın tervit ettiği durum ile bunun muhtemel neticelerini mübeyyin bir rapor istihsal ederek Sigortacıya göndermekle mükelleftir.

B. Tedaviye Başlama ve Lüzumlu Tedbirleri Alma

Kazayı müteakip derhal bir doktor çağınarak gereken tedaviye başlanması ve kazazedenin iyileşmesi için icap eden bircümle tedbirlerin alınması meşruttur.

Sigortacı her zaman kazazedeyi muayene ve sıhhi durumunu kontrol ettirmek hakkını haiz olup, bu muayene ve kontrolların

yapılmasına müsaade edilmesi mecburidir.

Kazazedenin tedavisi ve iyileşmesi hakkında Sigortacının tabibi tarafından yapılacak tavsiyelere ve verilecek direktiflere riayet de şarttır.

Yukarıdaki (A) ve (B) paragraflarında derpiş edilen vebeler,

- Kasten yerine getirilmediği takdirde poliçeden doğan haklar zayı olur.
- Kusur neticesinde yerine getirilmediği ve bu sebeple kaza neticeleri ağırlaştığı takdirde sigortacı ağırlaşan kısımdan mesul olmaz.
- Lüzumlu Vesaikin Tervidi

Sigorta ettiren veya hak sahipleri, kaza neticeleri ve tediyesi gereken meblağın tespiti ile ilgili olarak Sigortacının isteyeceği lüzumlu vesaiki tevdi etmekle mükelleftir.

Rizikonun Gerçekleşmesini Müteakip Mukavelelin Durumu

Madde 14

Sigortacı veya sigorta ettiren tazminat tediyesini gerektiren bir kazayı müteakip sigorta mukavelesini işlememiş günler için fesih hakkını haizdir. Fesih hakkı tazminatın tediyeye edildiği günden sonra kullanılamaz.

Mukaveleyi Sigortacı feshettiği takdirde sigorta, fesih ihbarının postaya verildiği tarihten itibaren onbeş gün sonra öğleyin saat 12.00'de sona erer ve işlememiş günlerin primleri, gün esasına göre Sigorta ettirene iade olunur.

Mukaveleyi Sigorta ettiren feshettiği takdirde, sigorta feshin ihbarıyla hükümden düşer ve işlememiş günlere ait primler iade olunmaz.

Tazminatın Tespit Şekli

Madde 15

- Bu poliçe gereğince ödenecek tazminatın miktarı erveleimde taraflar arasında uyuşularak tespit olunur.
- Taraflar uyuşamadıkları takdirde tazminat miktarı gerek vefat, daimi malûliyet ve çalışmaktan muvakkaten mahrumiyet hallerinin sebepleri, gerekse malûliyetin derecesi ve gündelik tazminat veya tedavi masrafları gibi tazminat miktarının tespitine müessir maddi unsurlar göz önünde bulundurulmak suretiyle hakem bilirkişi marifetiyle tespit edilir.

- Taraflardan her biri kendi hakem bilirkişisini tayin ve irae ve bu iki hakem bilirkişi tespit muamelesine başlamadan ewel, uyuşamadıkları hususlar hakkında kat'i kararlar ittihazi için ve selahiyeti buna münhasır olmak üzere tayinlerinden en geç yedi gün içinde üçüncü bir hakem bilirkişi seçerler.
- Taraflardan biri diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren 15 gün içinde hakem bilirkişi tayin etmezse, veyahut tarafların hakem bilirkişileri üçüncü hakem bilirkişinin intihabı hususunda 7 gün zarfında ittifak edemezlerse ikinci tarafın hakem bilirkişi veya üçüncü hakem bilirkişi ilk müracaatta bulunan tarafın talebi üzerine, 19'uncu madde gereğince selahiyetli mahkeme tarafından tayin edilir.
- Sigortalı hakem bilirkişisini tayinden sonra vefat ettiği takdirde dahi hakem bilirkişi vazifesinin intacına kadar selahiyetli kalır.

- d. Hakem bilirkişilerden birinin vefatı, istifası veya reddi halinde yenisini tayin yetkisiyle, hakem bilirkişisi vefat veya istifa etmiş veya reddedilmiş olan tarafa aittir. Üçüncü hakem bilirkişinin vefatı, istifası veya reddi halinde de yenisinin atılması yetkisiyle, hakem bilirkişilerine aittir. Bu yetkiler (a) ve (b) bendleri hükümleri dairesinde kullanılır.
 - e. Taraflar uyuştukları takdirde tespit muamelesini tek hakem bilirkişiye dahi yaptırabilirler.
 - f. Taraflardan her biri kendi hakem bilirkişinin ücret ve masraflarını öder üçüncü hakem bilirkişinin veya tek hakem bilirkişinin ücret ve masrafları taraflar arasında yarı yarıya taksim olunur.
 - g. Hakem bilirkişi heyeti veya hakem bilirkişi teklifini icrada Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanunu'nun hükümleri ile bağlı olmayıp mutlak surette serbesttir.
 - h. Hakem bilirkişi kararlarına ancak Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanunu'ndaki hakem kararlarına ait itiraz sebeplerine istinaden veya kararın aşıkâr bir suretle tenne veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı olması halinde kararın tebliği tarihinden itibaren 15 gün içerisinde yetkili Asliye Mahkemesinde itiraz olunabilir.
3. Hakem bilirkişi heyetinin veya tek hakem bilirkişinin vereceği karar taraflar için kalî nihai mahiyeti haizdir.
 4. Tazminat miktarı taraflar arasında uyuşularak veya hakem bilirkişiler tarafından tespit edilmedikçe tazminatın ödenmesi için sigortacıdan bir güne mutalebatla bulunulamaz.

Sigorta Priminin Ödenmesi, Sigortacının Sorumluluğunun Başlaması ve Sigorta Ettirenin Temerrüdü

Madde 16

Sigorta priminin tamamının, primin taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa peşinatın (ilk taksit) akit yapılır yapılmaz ve en geç poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir. Aksi kararlaştırılmadıkça, prim veya peşinat ödenmediği takdirde poliçe teslim edilmiş olsa dahi sigortacının sorumluluğu başlamaz ve bu husus poliçenin ön yüzüne yazılır. Sigorta ettiren kimse, sigorta primini veya primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde peşinatını, sigorta poliçesinin teslim edildiği günün bitimine kadar ödemediği takdirde temerrüde düşer ve prim borcunu temerrüde düştüğü tarihi takip eden 30 gün içinde de ödemediği takdirde sigorta sözleşmesi hiç bir ihtara gerek olmaksızın feshedilmiş olur. Prim ödenmemiş olmasına rağmen poliçenin teslimi ile sigortacının mesuliyetinin başlayacağını kararlaştırıldığı hallerde, bu bir aylık sürenin ilk onbeş gününde sigortacının sorumluluğu devam eder.

Primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde, taksitlerin kesin ödeme zamanı, miktarı ve vadesinde ödenmemesinin sonuçları poliçe üzerine yazılır veya poliçe ile birlikte yazılı olarak sigorta ettirene bildirilir. Sigorta ettiren kimse, kesin vadeleri poliçe üzerinde belirtilen ya da yazılı olarak kendisine bildirilmiş olan prim taksitlerinin herhangi birini vade günü bitimine kadar ödemediği takdirde temerrüde düşer. Sigorta

ettiren, prim borcunu temerrüde düştüğü tarihi takip eden onbeş gün içinde ödemediği takdirde sigorta teminatı durur. Rizikonun gerçekleşmemesi kaydıyla, teminatın durduğu süre içinde prim borcunun ödenmesi halinde teminat durduğu yerden devam eder. Sigorta teminatının durduğu tarihten itibaren 15 gün içerisinde prim borcunun ödenmemesi halinde, sigorta sözleşmesi hiç bir ihtara gerek olmaksızın feshedilmiş olur.

Poliçenin ön yüzüne yazılması kaydıyla, rizikonun gerçekleşmesiyle henüz vadesi gelmemiş prim taksitlerinin sigortacının ödemekle yükümlü olduğu tazminat miktarını aşmayan kısmı muaccel hale gelir.

Bu madde uyarınca sigorta sözleşmesinin feshedilmiş sayıldığı hallerde, sigortacının sorumluluğunun devam ettiği süreye tekabül eden prim gün esaslı üzerinden hesap edilerek fazlası sigorta ettirene iade edilir.

İdare Masrafları İle Vergi, Resim ve Harçlar

Madde 17

Sigorta primlerine, sigorta bedeline ve poliçeye müteallik olarak hâlen mevcut veya ileride yazılacak vergi, resim ve harçlarla poliçede gösterilen idare masrafı Sigorta ettirene aittir.

İkametgah

Madde 18

Sigortacının akdinde Sigorta ettiren tarafından beyan edilen ikametgah adresi poliçeye dercedilir. Sigorta ettiren ikametgahını değiştirdiği takdirde bunu derhal taahhütlü mektupla Sigortacıya bildirmeye mecburdur. Aksi takdirde Sigortacı tarafından yapılacak tebligatın Sigorta ettirene ulaşmamış olmasından doğacak bütün neticelerden Sigorta ettiren mesuldür.

Selahiyetli Mahkeme

Madde 19

Selahiyetli mahkeme, davanın Sigorta ettiren tarafından ikamesi halinde Sigortacının merkezine veya poliçeyi tanzim eden acentenin Sigortacı tarafından ikame edilmesi halinde ise Sigorta ettirenin 18'inci maddede zikri geçen ikametgahının bulunduğu mahal mahkemesidir.

Müruru Zaman

Madde 20

Sigorta mukavelesinden doğan bütün mutalebeler iki yılda müruru zamana uğrar.

EK-4: BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLİFİ ÖRNEĞİ

BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLİFİ

Diederik Mösterlinke

Allianz allesne hoc aeldintz.

Sizleri aramızda görmekten çok mutluyuz, her zaman sizleri ve sevdiklerinizin yanınızdayız. Allianz KİŞİSEL GÜVENÇE ürünü müzö tercih ettiğiniz için teşekkür ederiz.

SATIS KANALI BİLGİLERİ

Acente Adı :	B57D HAKAN BOYU
Adres :	TÜRKİYE, ANTALYA ŞANILAR SİTESİ E
Telefon :	
Faks :	
Levha No :	

TEKLEF BİLGİLERİ

Teklif No	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi	Sırası
0001-0300-03856145/001	17/03/2023 12:00	17/03/2024 12:00	1 yıl

SİGORTA ETTİREN BİLGİLER

Adı Soyadı :	Çiğdem	TCK No/VKN :	254*****18
Adresi :			

SİGORTA BİLGİLERİ

Adı Soyadı :	Çiğdem	TCK No/VKN :	254*****18
Adresi :			
Mesleği :	Antrenör/Beden Öğretmeni/Hakem		
Yakınlık Derecesi :	Kendisi		
Lehdar :	Kanuni Mirasçılar		

ÖDEME BİLGİLERİ

Ödeme Planı	Ödeme Vadesi	Tutar
PEŞİNAT	17/03/2023	4.980,00 TL
Toplam Prim :		4.980,00 TL

PRİM BİLGİLERİ

Vergi Öncesi Prim	BSM Vergisi*	Tutar
4.742,86 TL	237,14 TL	4.980,00 TL

* YSV: Yasin Sigorta Vergisi / BSMV : Banka Sigorta Muamele Vergisi

189630378 Çiğdem Gökdoğan	
Teminatlar	Sigorta Bedeli
Sürekli Sakatlık Teminatı	1.000.000,00 TL
Vefat Teminatı	1.000.000,00 TL
Tedavi Masrafları Teminatı	50.000,00 TL
Kişisel Eşyalar Teminatı	15.000,00 TL
Kişisel Sorumluluk Teminatı	50.000,00 TL
Kredi Kartı	10.000,00 TL
Asistans Teminatı	

11/11/2019

Allure Sports A.S. Allure Tower Kibikinkikily Mok. Kuyyskyi Cad. No. 1, 34758 Alupka / Istanbul - Tel: 0216 336 44 66 - Fax: 0216 336 67 77 - E-Mail: info@alluresports.com.tr - www.alluresports.com.tr - Ticker Sol. No. 002 - Merke. No. 0-000-002-0000002 - (Nispetiye) Mikkeller V.D. No. 000001020

Allianz

BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLİFİ

ÖZEL ŞARTLAR VE KLOZLAR :

ÖZEL ŞARTLAR :

Bu poliçe Ferdi Kaza Sigortası, 3.Şahıs Sorumluluk Sigortası ve Hırsızlık Sigortası Genel şartlarına tabidir.

Poliçedeki teminatlar Lübnan, Irak, İran, Burma (Myanmar), Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Liberya, Afganistan, Sudan ve Suriye ülkelerinde meydana gelecek tüm hasarlar için geçersizdir. Ayrıca teminatlar özelinde hariç olan ülkeler aşağıda ayrıca belirtilecektir.

18 yaş altındaki çocuklar için Asistans Teminatı verilmemektedir.

Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartlarında belirtildiği üzere, Deprem, Yanardag Püskürmesi teminatları poliçe kapsamında değildir.

Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartlarında belirtildiği üzere, Terör teminatı poliçe kapsamında değildir.

Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartlarında belirtildiği üzere Sel ve Yer Kayması teminatları poliçe kapsamında değildir.

KAPSAM DIŞINDAKİ MESLEKLER :

Profesyonel sporcuların meslek kazaları ve her tür tehlikeli sporlar sonucu oluşabilecek kazalar teminat kapsamı dışındadır. Ayrıca sigortalıların aşağıdaki mesleklere sahip olması durumunda poliçe geçersizdir ve sigortacı tazminat ödemekle yükümlü olmayacaktır.

Akut görevlisi, Asker, Askeri Hizmet ve Operasyonlara Katılanlar, Astsubay, Dalgıç, Gemici, Güverte subayı, Gemi Mürettebatı, Hostes, İtfaiyeci, Jokey, Kömür İşçisi, Kurye, Hava Sporları ile Uğrasan Kişiler, Mermer Ocağı İşçisi, Madenci, Motorlu Araç Yangılarına Katılanlar, Pilot, Polis, Profesyonel Sporcular, Sivil Savunma Görevlileri, Subay, Taş Ocağı İşçisi, Tersane Çalışanı, Yer Altında Çalışan İşçiler, Nükleer Riskle Uğrasan Kişiler (Nükleer Enerji Mühendisi ve Çalışanları vb), Kaptan, Koruma Görevlisi, Dublör kapsam dışındadır.

TEDAVİ MASRAFLARI :

Tedavi Masrafları, Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları'na tabi olarak, poliçede belirtilen limite dahil edilmiştir.

KİŞİSEL EŞYA :

Sigortalıların ikametgahları dışındaki yaşamları esnasında üzerlerinde ve yanlarında bulunabilecek konut, işyeri ve araç anahtarları, ehliyet, nüfus cüzdanı pasaportlarının ve mobil cep telefonlarının üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilecek gasp, kapkaç ve yankesicilik eylemleri sonucunda çalınması, kaybedilmesi veya zayi olması durumunda yeniden çıkartılması, yaptırılması, değiştirilmesi veya satın alınması masrafları, Hırsızlık Sigorta Genel şartları ile bu poliçede belirtilen özel şartlar çerçevesinde ve kişisel eşya teminatı limiti kapsamında güvence altına alınmıştır. Mobil cep telefonları hasar ödemelerinde cep telefonun faturasının ibrazı esastır. Çalınan mobil cep telefonlarının numarasının değiştirilmesi veya yeniden cep telefonu numarası alınması masrafları da poliçede belirtilen limite kadar teminat kapsamındadır. Yurt içinde meydana gelecek nakit para ve dövizlerin kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları için teminat limiti en fazla 1.500 TL'sidir.

Teminat kapsamı dışında kalan haller

- Polis tutanağı ile iletemeyen kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları teminat haricidir.

Müşteri Kapsamı

MFSG0121

Allianz Sigorta A.Ş., Allianz Tower Kılıçdöğür Cad. No: 1 34730 Akmerkezi / İstanbul - Tel: 0216 558 66 66 - Faks: 0216 556 67 77 - Müşteri Hizmetleri: 0850 399 96 99 - www.allianzsigorta.com.tr - Ticaret Sicil No: 0621 - Mersis No: 0-9000-0101-7000012 - Büyükköy Mülkiyetler VD. No: 8000013270

BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLÜFİ

- Poliçede belirtilen istisna ülkelere ek olarak ABD ve Kanada'da meydana gelecek tüm hasarlar teminat haricidir.
- Yurtdışında meydana gelecek Nakit para ve döviz kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları teminat haricidir.
- Çalınan anahtarlar ile evde, işyerinde veya araçlarda yapılan hırsızlıklar teminat haricidir.
- Ek olarak ortak kullanım alanlarına ait anahtarlar teminat haricidir.
- Taşınabilir bilgisayar, tablet bilgisayar ve aksesuarları teminat dışıdır.
- Kredi Kartları, Hisse senedi, tahvil ve kıymetli kağıt ile altın gümüş ve sair kıymetli maden ile bunlardan mamul eşya, mücevher, değerli taş, inci ve benzerleri teminat haricidir.

KREDİ KARTI :

Sigortalıların ikametgahları dışındaki yaşam alanlarında üzerlerinde ve yanlarında bulundukları kredi kartları üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilecek gasp, kapkaç ve yankesicilik eylemleri sonucunda çalınması durumunda, Kredi kartı çalındı ihbarının ilgili bankaya yapıldığı an ile bu andan 24 saat öncesi arasındaki zaman diliminde hırsızlar/3. Şahıslar tarafından yapılan kredi kartı harcamaları teminat altındadır.

Teminat Kapsamı Dışında Kalan Haller:

- Polis tutanağı iletilmeyen kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları teminat haricidir.
- Poliçede belirtilen istisna ülkelere ek olarak ABD ve Kanada'da meydana gelecek tüm hasarlar teminat haricidir.
- Kredi kartından yapılan nakit çekimler teminat haricidir.

KİŞİSEL SORUMLULUK :

Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigorta Genel Şartlarına tabi olarak, sigortalının sorumlu olacağı maddi zararlar poliçede belirtilen limitle teminat altındadır.

Teminat kapsamı dışında kalan haller:

1. Motorlu bisiklet ve bunun kullanıcısı olarak sorumluluk
2. Amatör ve Profesyonel sportif faaliyetlerde katılımcı olarak sorumluluk
3. Sigortalıların her türlü mesleki sıfat, faaliyet ve hukuki münasebetlerinden dolayı meydana gelebilecek zarar ve ziyan
4. Ruhsatlı ve/veya ruhsatsız silah kullanımı sonucu oluşabilecek her türlü zarar ve ziyan
5. Sigortalıların nezdinde ve idaresinde bulunan evcil olmayan hayvanların sebep olabilecekleri zarar ve ziyan
6. Sigortalıların aynı veya şahsi bir hakka dayanarak tasarruflarında bulunan ve/veya ilgili bulundukları taşınmazlara verecekleri zarar ve ziyan
7. Sigortalıların malik olduğu veya emanet veya ödünç mallara verilebilecek demirbaşlar ve tesisat dahil zarar ve ziyanlar
8. Sigortalıların kendilerinin ölmesi, yaralanması, sakat kalması, sağlığının bozulması (ev hizmetlerinde çalışan personel hariç) ve sigortalılara ait mallara gelecek her türlü zarar ve ziyan
9. Her türlü motorlu kara taşıtlarının ve motorlu/motorsuz deniz (motorsuz şişme bot ve deniz bisikleti hariç) ve hava araçlarının, model uçakların, karavanların verecekleri zarar ve ziyan
10. Üçüncü şahıslara, komşulara veya duruma göre, Sigortalılar dışındaki taşınmazın sahibine karşı yangın, infilak, duman ve su basması nedeniyle meydana gelen zararlar
11. Çevre Kirliliği Sorumluluk

Müserrek Kopyası

MF00021

Allianz Sigorta A.Ş. Allianz Tower Kızılcasilla Köyü, Köybaşı Cad. No: 134750 Alayunt / İstanbul - Tel: 0216 556 66 66 - Faks: 0216 556 67 77 - Müşteri Hizmetleri: 0650 399 99 99 - www.allianzsigorta.com.tr - Ticaret Sicil No: 2621 - Mersis No: 08000090237000002 - İhtiyat Mikullerleri YD No: 8000010270

Allianz

BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLİFİ

12. Asbestos ve Amyanattan kaynaklanan sorumluluklar ALLIANZ YARDIM HİZMETİ :

*Allianz Yardım Hizmeti:

Asistans teminatı kitapçıkta detayı yer alan özel şartlara tabi olmak üzere aşağıdaki hizmetleri sağlamaktadır;

- Tıbbi Danışma Hizmeti (7/24 bilgi ve danışma),
- Ambulans Gönderimi (En Yakın Hastaneye Nakil, Yılda 3 Defa Ücretsiz),
- Hastaneden Hastaneye Nakil (Organizasyon Hizmeti; Masraflar Sigortalıya Ait),
- Şehirlerarası Nakil (Organizasyon Hizmeti; Masraflar Sigortalıya Ait),
- Eve Hemşire Gönderimi (Acil Durumlarda Eve Hemşire Yönlendirilmesi, Yılda 3 Kez Olay Başı Maksimum 300 TL),
- Ameliyat Sonrası Bakım (Organizasyon Hizmeti; Masraflar Sigortalıya Ait),
- Doğum Sonrası Bakım (Organizasyon Hizmeti; Masraflar Sigortalıya Ait),
- Cenaze Nakli (Organizasyon Hizmeti; Masraflar Sigortalıya Ait),
- Acil ilaç Gönderimi (Reçeteli Acil, Bulunamayan İlaçların Gönderimi, İlaç Bedeli Sigortalıya Ait, Yılda 1 Defa Gönderim Asistans Firmaya Ait),
- Telefonda Diyetisyen Desteği ve Sağlıklı Beslenme Yöntemleri (Bilgi ve Organizasyon),
- İndirimli Dış Muayene Hizmeti (Bilgi ve Organizasyon), -Acil Mesajların İletilmesi (Bilgi Hattı),
- İndirimli Hizmetler,
- Dış Sağlık Paketi: Ücretsiz Dış Hekimi Muayenesi, Detertraj, Dış Röntgen Filmi(Diğer hizmetlerde TDB taban fiyat uygulanmaktadır)
- Yılda 1 kez -Mini Check-up: Ücretsiz Doktor Değerlendirme, Akciğer Grafisi Tek Yönlü, EKG, Tam Kan Sayımı - 18 Parametre, İdrar Testi, Sedimentasyon, Açlık Kan Şekeri Ölçümü, Total Kolesterol (Diğer hizmetlerde %3'e varan indirim uygulanmaktadır) Yılda 1 kez

SİGORTA ÜCRETİ VE ÖDEME :

Sigorta priminin tamamının veya taksitle yapılan ödemelerde primin ilk taksitinin, poliçenin teslim edildiği an ödenmesi gerekir. Primin tamamı veya peşinat ödenmediği takdirde, poliçe teslim edilmiş olsa dahi, sigortacının sorumluluğu başlamaz. İlk taksidi veya tamamı bir defada ödenmesi gereken prim zamanında ödenmemişse, sigortacı ödeme yapılmadığı sürece sözleşmeden üç ay içinde cayabilir. İzleyen primlerden herhangi biri zamanında ödenmez ise sigortacı, sigorta ettirene on günlük süre vererek borcunu yerine getirmesini, aksi hâlde süre sonunda sözleşmenin feshedilmiş sayılacağını ihtar eder. Bu sürenin bitiminde borç ödenmemiş ise sigorta sözleşmesi feshedilmiş olur. Sigortacının, sigorta ettirenin temerrüdü nedeniyle Türk Borçlar Kanunu'ndan doğan diğer hakları saklıdır.

Enflasyona ve tarife parametrelerine dayalı olarak sigortacının poliçe yenileme döneminde prim artışı yapma hakkı saklıdır.

CAYMA HAKKI :

Sözleşmenin kurulduğu tarihten itibaren 30 (otuz) gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin aşağıda iletişim bilgileri yer alan sigortacıya ulaşılarak sigortadan cayılabilir. Bu durumda tahsil edilen prim tutan, cayma bildiriminin ulaşması sonrasında iade edilecektir. Mesafeli sözleşmelerde, belirtilen süre içerisinde ilgili poliçe kapsamında tazminat ödemesi yapılmışsa, cayma bildiriminin yöneltildiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde ödenen

BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENÇE SİGORTA TEKLÜFİ

bu tazminatı iade etmeniz gerekmektedir. Bu süre içinde gerekli iade ve ödemelerin yapılmaması halinde sözleşmeden cayılmadığı kabul edilir. Cayma hakkı bildiriminizi işbu bilgilendirme formunun G. ŞİKAYET VE BİLGİ TALEPLERİ başlıklı bölümünde yer alan iletişim kanallarından şirketimize iletebilirsiniz. Geçerlilik süresi bir aydan az mesafeli sigorta sözleşmelerinde, cayma hakkı süresi dolmadan tüketicinin onayı ile tamamen ifa edilmiş olan sözleşmeler ile taksitle satış sözleşmelerinde sigorta ettirenin cayma süresi sona ermeden önce sigorta priminin tamamını ödemesi halinde cayma hakkı kullanılamaz.

Finansal Hizmetlere ilişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin 11. maddesi gereğince tüketici, cayma bildirimini yasal süresi içinde yapmış olması halinde aşağıda belirtilen tutarları Sigortacıya ödemekle yükümlüdür:

- i. Tüketicinin satın almış olduğu poliçe uyarınca tahakkuk etmiş olan vergi ve ferileri
- ii. Sigortacı tarafından işbu Sözleşme çerçevesinde Tüketicinin kullanımına ücretsiz olarak sunulan ve poliçe ile birlikte verilecek olan her türlü puan, promosyon, hediye çeki ve benzeri her türlü Tüketicinin kullanımına ücretsiz olarak sunulan hediyelerin cayma süresi içinde kullanılması halinde, gerçek piyasa değeri göz önüne alınarak Tüketiciden Sigortacı'ya geri ödenmek zorundadır.

Sigortacı, Finansal Hizmetlere ilişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereğince cayma hakkının kullanıldığına ilişkin bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren 30 gün içinde, yukarıda sayılan masraf ve bedeller hariç olmak üzere mevzuat gereği yükümlü olduğu tüm bedelleri Tüketicî'ye iade etmekle yükümlüdür.

ADDRESS: Allianz Tower Küçükbakkalköy Mah. Kayışdağı Cad. No:1 Ataşehir/İstanbul 34750
Tel: +90 850 399 99 99 Fax: +90 216 556 67 77 E-Mail: info@allianz.com.tr

BULAŞICI HASTALIK İSTİSNASI :

1. Bu sigorta poliçesi kapsamındaki aksine yer alabilecek hükümlere bakılmaksızın, bu sigorta poliçesi, eşzamanlı olarak veya başka bir sırayla katkıda bulunan başka bir nedene veya olaya bakılmaksızın, doğrudan veya dolaylı olarak, bir Bulaşıcı Hastalıktan veya bir Bulaşıcı Hastalık korkusu veya tehdidinden (gerçek veya algılanan) kaynaklanan veya bunlarla bağlantılı ortaya çıkan veya bunların katkıda bulunduğu veya bunlar ile bağlantılı olduğu üzere reasüre edilen kişinin tahakkuk ettirdiği veya maruz kaldığı tüm fiili veya iddia edilen kayıp, sorumluluk, hasar, tazminat, yaralanma, hastalık, ölüm, tıbbi ödeme, savunma masrafı, maliyet, masraf veya diğer tutarları kapsam dışı bırakmaktadır.

2. Burada kullanıldığı şekliyle Bulaşıcı Hastalık ibaresi, aşağıda belirtilen şekilde olmak üzere, bir organizmadan diğerine herhangi bir madde veya ajan aracılığıyla bulaşabilen herhangi bir hastalık anlamına gelmektedir:

2.1. İlgili madde veya ajan, bunlarla sınırlı olmamak üzere, canlı kabul edilip edilmediğine bakılmaksızın bir virüs, bakteriyi, paraziti veya diğer organizmayı veya bunların herhangi bir varyasyonunu içermektedir; ve

BİREYSEL KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTA TEKLİFİ

2.2. İletim yöntemi, bunlarla sınırlı olmamak üzere, doğrudan veya dolaylı olarak hava yoluyla iletimi, vücut sıvısı yoluyla iletimi, herhangi bir yüzeyden veya nesneden, kati, sıvı veya gazdan veya organizmalar arasında gerçekleşen iletimi içermektedir; ve

2.3. İlgili hastalık, madde veya ajan bedensel yaralanmaya, hastalığa, duygusal sıkıntıya neden olabilir veya bu yönde tehdit ortaya koyabilir veya insan sağlığına, insan refahına veya mülke zarar verebilir veya bu yönde tehdit ortaya koyabilir.

17/03/2023 08:15 tarihinde 3 nüsha olarak tanzim edilmiştir.

SİGORTALI

ALLIANZ SİGORTA A.Ş.

Yardıma ihtiyaç duyduğunuz her an veya hizmetlerimiz hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tüm kanallardan hızlıca bizlere ulaşabilirsiniz.

Allianz sizinle ve sevdiklerinizle...

www.allianz.com.tr
0850 399 99 99

Allianz'ın Mobil Uygulama

EK-5: KİŞİSEL GÜVENCE SİGORTASI ÖZEL ŞARTLAR

ÖZEL ŞARTLAR :

Bu poliçe Ferdi Kaza Sigortası, 3.Şahıs Sorumluluk Sigortası ve Hırsızlık Sigortası Genel şartlarına tabidir. Poliçe 0 ile 17 yaş arasındaki sigortalılar için vefat teminatı verilmemiştir. Cenaze masrafları poliçede belirtilen bedel ile teminat altına alınmıştır 18 yaş altındaki çocuklar için Asistans Teminatı verilmemektedir. Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartlarında belirtildiği üzere, Deprem, Yanardağ Püskürmesi teminatları poliçe kapsamında değildir. Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartlarında belirtildiği üzere, Terör teminatı poliçe kapsamında değildir. Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartlarında belirtildiği üzere Sel ve Yer Kayması teminatları poliçe kapsamında değildir.

TEDAVİ MASRAFLARI :

Tedavi Masrafları, Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları'na tabi olarak, poliçede belirtilen limitle dahil edilmiştir

KİŞİSEL EŞYA :

Sigortalıların ikametgahları dışındaki yaşamları esnasında üzerlerinde ve yanlarında bulunabilecek konut, işyeri ve araç anahtarları, ehliyet, nüfus cüzdanı pasaportlarının ve mobil cep telefonlarının üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilecek gasp, kapkaç ve yankesicilik eylemleri sonucunda çalınması, kaybedilmesi veya zayi olması durumunda yeniden çıkartılması, yaptırılması, değiştirilmesi veya satın alınması masrafları, Hırsızlık Sigorta Genel şartları ile bu poliçede belirtilen özel şartlar çerçevesinde ve kişisel eşya teminatı limiti kapsamında güvence altına alınmıştır. Mobil cep telefonları hasar ödemelerinde cep telefonun faturasının ibrazı esastır. Çalınan mobil cep telefonlarının numarasının değiştirilmesi veya yeniden cep telefonu numarası alınması masrafları da poliçede belirtilen limite kadar teminat kapsamındadır. Yurt içinde meydana gelecek nakit para ve dövizlerin kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları için teminat limiti en fazla poliçede belirtilen limite kadardır.

Teminat kapsamı dışında kalan haller

- Polis tutanağı ileilemeyen kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları teminat haricidir..
- Poliçede belirtilen istisna ülkelere ek olarak ABD ve Kanada'da meydana gelecek tüm hasarlar teminat haricidir..
- Yurtdışında meydana gelecek Nakit para ve döviz kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları teminat haricidir..
- Çalınan anahtarlar ile evde, işyerinde veya araçlarda yapılan hırsızlıklar teminat haricidir..
- Ek olarak ortak kullanım alanlarına ait anahtarlar teminat haricidir.. - Taşınabilir bilgisayar, tablet bilgisayar ve aksesuarları teminat dışıdır..
- Kredi Kartları, Hisse senedi, tahvil ve kıymetli kağıt ile altın gümüş ve sair kıymetli maden ile bunlardan mamul eşya, mücevher, değerli taş, inci ve benzerleri teminat haricidir.

KREDİ KARTI :

Sigortalıların ikametgahları dışındaki yaşamları esnasında üzerlerinde ve yanlarında bulundurdıkları kredi kartları üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilecek gasp, kapkaç ve yankesicilik eylemleri sonucunda çalınması durumunda, Kredi kartı çalındı ibaresinin ilgili bankaya yapıldığı an ile bu andan 24 saat öncesi arasındaki zaman diliminde hırsızlar/3. Şahıslar tarafından yapılan kredi kartı harcamaları teminat altındadır..

Teminat Kapsamı Dışında Kalan Haller:..

- Polis tutanağı iletilmeyen kapkaç, gasp, yankesicilik hasarları teminat haricidir..
- Poliçede belirtilen istisna ülkelere ek olarak ABD ve Kanada'da meydana gelecek tüm hasarlar teminat haricidir..
- Kredi kartından yapılan nakit çekimler teminat haricidir.

KİŞİSEL SORUMLULUK :

Üçüncü şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigorta Genel Şartlarına tabi olarak, sigortalının sorumlu olacağı maddi zararlar poliçede belirtilen limitle teminat altındadır.

Teminat kapsamı dışında kalan haller:..

1. Motorlu bisiklet ve bunun kullanıcısı olarak sorumluluk.
2. Amatör ve Profesyonel sportif faaliyetlerde katılımcı olarak sorumluluk.
3. Sigortalıların her türlü mesleki sıfat, faaliyet ve hukuki münasebetlerinden dolayı meydana gelebilecek zarar ve ziyan.
4. Ruhsatlı ve/veya ruhsatsız silah kullanımı sonucu oluşabilecek her türlü zarar ve ziyan.
5. Sigortalıların nezdinde ve idaresinde bulunan evcil olmayan hayvanların sebep olabilecekleri zarar ve ziyan.
6. Sigortalıların aynı veya şahsi bir hakka dayanarak tasarruflarında bulunan ve/veya ilgili bulundukları taşınmazlara verecekleri zarar ve ziyan.
7. Sigortalıların malik olduğu veya emanet veya ödünç mallara verilebilecek demirbaşlar ve tesisat dahil zarar ve ziyanlar.
8. Sigortalıların kendilerinin ölmesi, yaralanması, sakat kalması, sağlığının bozulması (ev hizmetlerinde çalışan personel hariç) ve sigortalılara ait mallara gelecek her türlü zarar ve ziyan.
9. Her türlü motorlu kara taşıtlarının ve motorlu/motorsuz deniz (motorsuz şişme bot ve deniz bisikleti hariç) ve hava araçlarının, model uçakların, karavanların verecekleri zarar ve ziyan.
10. Üçüncü şahıslara, komşulara veya duruma göre, Sigortalılar dışındaki taşınmazın sahibine karşı yangın, infilak, duman ve su baskısı nedeniyle meydana gelen zararlar.
11. Çevre Kirliliği Sorumluluk.
12. Asbestos ve Amyanttan kaynaklanan sorumluluklar

ALLIANZ YARDIM HİZMETİ :

Asistans teminatı kitapçıkta detayı yer alan özel şartlara tabi olmak üzere hizmet sağlamaktadır.

EK-6: PROTOKOL 1

T.C.
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
Spor Genel Müdürlüğü

Sayı : 39746592- 710.01 / / 8072
Konu : Web Sayfasında duyuru

14.05.2013

STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANLIĞINA

Ülkemiz sporunun kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve bağımsız federasyonlar ile TFF'den lisanslı olup herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanamayan amatör sporculara, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kurum ve kuruluşlarından sağlık hizmeti alınması amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında 10 Nisan 2013 tarihinde protokol imzalanmış olup, adı geçen protokol 10 Mayıs 2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve bahse konu protokolün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenerek ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilmiştir.

Yukarıda belirtilen protokol ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Genel Müdürlüğümüz web sayfasında yayınlanması hususunda gereğini arz ederim.

Sultan SEYİT
Sağlık İşleri Dairesi Başkanı

EKLER:

1. 10 Nisan 2013 Tarihli Protokol (4sayfa)
2. 10 Nisan 2013 Tarihli Protokolün Usul ve Esasları (5 sayfa)

PROTOKOL

Amaç

Madde 1- Bu protokolün amacı: Türk Gençliğinin beden ve ruh sağlığını en üst düzeyde tutmak ve Türk Sporunun kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve bağımsız federasyonlar ile TFF'den lisanslı olup herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanamayan amatör sporculara, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kurum ve kuruluşlarından sağlık hizmeti satın alınmasına ilişkin usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu protokol, sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından faydalanamayan amatör sporculara, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kurum ve kuruluşlarınca verilecek sağlık hizmetlerini kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Protokolde adı geçen;

Genel Müdürlük : Spor Genel Müdürlüğünü,

Taşra Teşkilatı : Gençlik Hizmetleri ve
Spor İl ve İlçe Müdürlüklerini,

Spor Federasyonu : Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı
ve bağımsız spor federasyonları
ile TFF' ni,

TFF :Türkiye Futbol Federasyonunu,

Sağlık Kurum ve
Kuruluşları : Sağlık Bakanlığına bağlı
yataklı ve yataksız sağlık
tesislerini,

Sporcu	: Spor Genel Müdürlüğüne bağlı, bağımsız spor federasyonlarından ve TFF' den lisans almış, sosyal güvenlik kuruluşlarının sağlık yardımından faydalanamayan lisanslı faal sporcuları,
SUT	: Yürürlükteki Sosyal Güvenlik Kurum Sağlık Uygulama Tebliği'ni,
Sevk Formu	: Protokol ekinde (Ek-1) tanımlanan sporcu hasta sevk formunu, ifade eder.

Sevk Usulü

Madde 4- Sporcuların sağlık kuruluşuna sevki; taşra teşkilatı kurum tabibi tarafından, kurum tabibi bulunmaması halinde idari kademe yetkililerince sevk formu ile yapılır.

Acil hallerde, sporcunun muayene ve tedavisi bu Protokole göre sağlanır ve sevk işlemi usulüne uygun olarak bilahare tamamlattırılır.

Sporcunun muayene talebinde bulunduğu yerdeki sağlık kuruluşu, tıbbi ve teknik donanım yetersizliği sebebiyle teşhis ve tedaviyi gerçekleştiremediği takdirde, sporcuyu, tıbbi ve teknik donanımı yeterli olan en yakın sağlık kurum veya kuruluşuna sevk eder.

Ödeme Esasları

Madde 5- Bu Protokolün 2 nci maddesi kapsamındaki sporculara, ayakta ve yatarak verilecek sağlık hizmetlerinin bedeli, tedaviyi yapan sağlık kurum ve kuruluşu tarafından, SUT' da yer alan hükümler ve fiyat tarifeleri üzerinden ücretlendirilerek ilgili taşra teşkilatına ayrıntılı olarak fatura edilir.

Yatarak tedavi edilen sporcular için düzenlenen faturaya, sağlık kurumu tarafından, epikriz raporu da eklenir.

Fatura bedelleri, sağlık kurum ve kuruluşunun bağlı olduğu hizmeti veren sağlık tesisinin göstereceği banka şubesindeki hesaba bir ay içerisinde ödenir.

Taşra Teşkilatı bu protokole uygun olmayan fatura bedellerini ödemez ve gerekçeleri ile birlikte en geç bir ay içinde ilgili kuruma iade eder. Bu takdirde ödeme süresi faturanın kesildiği ilk tarihten itibaren toplam 45 günü geçemez. Ödemenin usulsüz olduğunun sonradan anlaşılması halinde, sağlık tesisi usulsüz ödeme tutarını mevcut veya müstakbel borçlara mahsup eder borç söz konusu değilse derhal iade eder.

Ambulans bedelleri SUT hükümleri usul ve esasları kapsamında ücretlendirilir.

Usulsüz Sevk

Madde 6- Usulüne uygun olmayan şekilde sevk yapılmış olsa dahi tedavi giderleri sağlık kurum ve kuruluşuna ödenir. Ancak fatura bedelleri usulsüz sevk yapanlardan tahsil edilir.

Bedeli Ödenmeyecek Hizmetler

Madde 7- Estetik amaçlı yaptırılan tıbbi ve cerrahi müdahalelere ait giderler ile estetik ve ortodontik diş tedavi giderleri ödenmez.

SUT' ta yer alan kalemler haricinde ödeme yapılmaz.

Genelge

Madde 8- Bu Protokolün uygulanması ile ilgili olarak tarafların kendi teşkilatlarına yayımlayacakları genelgelerin birer örneği karşı tarafa gönderilir.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Madde 9- Bu Protokol hükümlerinin uygulanmasından doğabilecek aksaklık ve anlaşmazlıklar 02 /11/2012 tarihinde 28103 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 659 Sayılı KHK kapsamında çözülür.

Protokolün Süresi

Madde 10- Bu protokol hükümleri iki yıl için geçerlidir. Süre sonunda, Protokolün bitim tarihinden en az iki ay önce taraflardan biri feshi ihbar etmediği takdirde, süresi kadar uzatılmış sayılır.

Tarafların karşılıklı olarak anlaşmaları suretiyle Protokol hükümlerinde her zaman değişiklik yapılabilir.

Kaldırılan Hükümler

Madde 11- Bu Protokolün yürürlüğe girmesi ile Devlet Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan 15/06/2004 tarihli Protokol yürürlükten kalkar.

Yürürlük

Madde 12- Taraflarca ~~10/04~~ 2013 tarihinde imzalanan 13 maddeden müteşekkil iş bu Protokol hükümleri imza tarihini takiben bir ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13- Bu Protokol hükümleri Gençlik ve Spor Bakanı ile Sağlık Bakanı tarafından yürütülür.

Suat KILIÇ
Gençlik ve Spor Bakanı

Uzm. Dr. Mehmet MÜEZZİNOĞLU
Sağlık Bakanı

EK-7: PROTOKOL 2

**SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNUN SAĞLIK YARDIMINDAN
FAYDALANAMAYAN AMATÖR SPORCULARIN SAĞLIK
GİDERLERİNİN TEMİNİNE İLİŞKİN GENÇLİK VE SPOR
BAKANLIĞI İLE SAĞLIK BAKANLIĞI ARASINDA İMZALANAN
PROTOKOLÜN UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR**

Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve bağımsız federasyonlar ile Türkiye Futbol Federasyonundan lisanslı olup, herhangi bir sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından faydalanamayan amatör sporcuların sağlık giderlerinin karşılanabilmesine yönelik Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında 10/04/2013 tarihinde imzalanan protokolün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar aşağıda belirtilmiştir.

1- TEDAVİ GİDERLERİ KARŞILANACAK SPORCULARIN KAPSAMI :

Bir sporcunun muayene ve tedavi edilmek üzere resmi sağlık kuruluşlarına sevk edilebilmesi için,

- a) Herhangi bir şekilde sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından faydalanmıyor olması,
 - b) Gelir tespitini yaptırmış olması,
 - c) Lisansının yılı içerisinde vizeli olması, gerekmektedir.
- Sporcuların bakmakla yükümlü olduğu kişiler kapsam dışıdır.

2- SPORCULARIN MUAYENE VE SEVK EDİLMESİNE DAİR HÜKÜMLER :

- a) Sporcunun, muayene ve tedavisi için sevk işlemini, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl veya İlçe Müdürlükleri yapacaktır.
- b) Spor Genel Müdürlüğüne bağlı veya bağımsız federasyonlardan lisans almış sporcular, sevk talebinde bulunurken yılı içerisinde vize edilmiş lisanslarını ibraz edecektir.
- c) Türkiye Futbol Federasyonundan lisans almış amatör futbolcular sevk talebinde bulunduğu anda, görevli personel www.tff.org/default.aspx internet adresinin bilgi bankası/oyuncu arama bölümünden futbolcunun bilgilerine ulaşarak web sayfa çıktısını alacak ve saklayacaktır.
- d) Tüm Sporcular sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından herhangi bir şekilde faydalanmadığını gösteren belgeyi Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne teslim edecektir.
- e) Sporcunun sevk işlemi, ek 1'deki form ile yapılacaktır.
- f) Sporcunun, tedavisinin yapılabilmesi için niteliklere haiz sağlık kuruluşunun ilde bulunmaması halinde, muayeneyi yapan sağlık tesisi, sporcuyu tedavinin yapılabilmesi için en yakın sağlık kurum ve kuruluşuna sevk edecektir.

3- ACİL VAKALARDA SEVK İŞLEMİ :

- a) Aciliyetini beyan ederek sevk isteyen sporcuya, herhangi bir sosyal güvencesi olmadığına ilişkin belgeleri mevcut değilse, bilahare ibraz edeceğine dair ek-2'deki taahhütname imzalanacaktır.
- b) Sevk almadan Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesislerinde acil giriş yaparak muayene ve tedavisi yapılan, yılı içerisinde lisans vizeli olan sporcunun, sağlık yardımından faydalanmadığına gösteren belgeyi daha sonra ibraz etmesi halinde tedavi giderleri ilgili sağlık kuruluşuna ödenir. Bu durumda faturalar, sevki yapan Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü adına tanzim edilecek ve ödemeler bu il müdürlüğünce yapılacaktır.

4- SPORCULARIN MUAYENE İŞLEMLERİ :

Usulüne uygun sevk işlemi yapılan sporcunun,

- a) Öncelikle (varsa) Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü tabiplerince muayene ve tedavileri yapılacaktır.
- b) Daire tabibi bulunmayan İl Müdürlükleri sporcuyu Sağlık Bakanlığına bağlı en yakın birinci basamak sağlık kuruluşuna sevk edecektir.
- c) Daire tabipleri veya birinci basamak sağlık kuruluşlarınca yapılan muayene ve tedavi sonucu gerek görülmesi halinde sporcular ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşuna sevk edilecektir. (Milli sporcularda silsile sırası aranmaz.)
- d) Amatör sporcuların dış tedavilerine yönelik muayene ve tedavileri öncelikle birinci basamak sağlık kurum ve kuruluşlarınca yapılacaktır. (Milli sporcularda bu kural aranmaz.)

5- TEDAVİ GİDERLERİNİN ÖDEME ŞEKLİ :

Usulüne uygun sevk edilen sporculardan;

- a) Sağlık kurum ve kuruluşlarınca yapılan muayene ve tedavi giderleri ile bunlara dair reçete bedelleri,
- b) Milli sporcuların bulunduğu İl'in dışına sevk edilmesi halinde, yol giderleri, (1. derece Devlet memurlarının tabii bulunduğu mevzuat hükümleri doğrultusunda)
- c) Sağlık kuruluşlarınca, dış tedavilerine yönelik yapılan muayene ve tedavilerine yönelik giderleri, (protez dahil)

Sporcunun lisans aldığı Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerince gecikmeye meydan verilmeden ödemesi yapılacaktır.

Sevk ve muayene sonucu İl Müdürlüklerine tahakkuk ettirilen faturaların ödeme işlemleri sonuçlandırıldıktan sonra bu ödemeye ait belgelerin birer sureti Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığına gönderilecektir.

6-İSTİSNAİ DURUMLAR :

Yukarıda belirtilen muayene ve tedavi giderlerinin dışında herhangi bir ödeme veya sevk yapılmayacak olup, istisnai durumlar aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri, kendi illerinde yapılan tüm kamp ve müsabakalara iştirak eden sporculardan, sevk isteyen olması durumunda sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından faydalanmadığına dair taahhütname alacak ve kendi illerinin sporcusu olma şartını aramadan sevk taleplerini yerine getirecektir. Daha sonra sporcunun lisansının bulunduğu İl Müdürlüğünden sosyal güvencesi olmadığına dair teyit alacaktır.
- b) Yukarıdaki (a) bendinde belirtilen işlemlerden kaynaklanan giderleri sevk işlemini yapan il müdürlüğü karşılayacaktır.
- c) Sporcuların milli takım kamp ve müsabakaları sırasında sakatlanmaları sonucunda, kullanılması gerektiği sağlık kurulu rapora ile belirlenen ortopedik araç, cihaz, tekerlekli sandalye ve protezlerin bedeli, Genel Müdürlük Sağlık Yüksek Kurulunun uygun görmesi halinde ilgili Federasyon Başkanlığının teklifi, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığının uygun görüşü ve Genel Müdürün onayı ile sporcunun lisansını aldığı İl Müdürlüğünce karşılanacaktır.

7-CEZAİ HÜKÜMLER :

- a) Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerince yukarıda belirtilen esas ve usullere uygun olmayan sevk yapılmayacaktır. Belirtilen usul ve esaslara uygun olmayan sevk edilmiş olsa dahi ilgili sağlık kurum veya kuruluşunun fatura bedelleri ödenecek, ancak ödemesi yapılan giderler usulsüz sevk yapanlardan tahsil edilecektir.
- b) Sporcunun, sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından faydalandığının belgelenmesi halinde, yapılan sağlık yardımı gideri yasal falziyle birlikte sporcudan tahsil edilecek ve Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği hükümleri uyarınca Ceza Kuralına sevk edilecektir.

 Özgür KUNSOY
 Genel Müdür V.

HASTA SPORCUNUN MUAYENE İSTEĞİ			
1.Kurumu:			
2.Adı Soyadı:		3.T.C.Kimlik No:	
4.Doğum yeri:		5. Doğum tarihi:	
6.Kulübü:		7. Branşı:	
8.Lisans No:		9.En son vize tarihi:	
10.Adres:			
11.Sevk eden kurum yetkilisinin Adı soyadı: İmzası		12.Kurum kayıt çıkış No:	
(Tedavi giderleri kurumumuzca ödenecektir)			
13.Sevk edilen sağlık kuruluşunun adı:		14. Sağlık Kurumu kayıt tarihi no:	
15. Sağlık Kurumu kayıt tarihi no:		16. Teşhis:	
17. Tedavi		18. Karar:	
19. Muayene eden tabibin adı- soyadı- imzası:		20. Muayene eden tabibin adı- soyadı- imzası:	

TAAHHÜTNAMEDİR

..... İlinde spor dalında, lisanslı ve faal olarak spor yapmaktayım. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan, sosyal güvencesi olmayan amatör sporcuların sağlık giderlerinin teminine ilişkin protokol çerçevesinde muayene ve tedavi olmak istiyorum. Sosyal Güvenlik Kurumunun sağlık yardımından herhangi bir şekilde faydalanmadığımı, aksinin tespiti halinde tedavim esnasında gerçekleşen her tür giderin tarafından ödenmesi için hakkımda dava açılacağını, ayrıca ilgili spor dalı ceza yönetmeliği doğrultusunda cezai işlem yapılacağını tarafıma bildirildiğini, verdiğim beyanın doğru olduğunu taahhüt ederim. /..../20....

Adı :

Soyadı :

T.C.Kimlik No:

İmza :

EK-8: YENİMAHALLE DEVLET HASTANESİ PROTOKOLÜ

PROTOKOL

Amaç

Madde 1- Bu protokolün amacı; sporcu sağlığı alanında, Ankara Yenimahalle Devlet Hastanesi Baştabipliğinde sunulmakta olan hizmetlerden lisanslı sporcuların mümkün olan en üst düzeyde yararlanabilmesine dair şartları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu protokol; muayene, teşhis, fizik tedavi, rehabilitasyon, laboratuvar tetkikleri, MR, Emg, Tomografi, Doppler, Bölgesel masaj ve sporcu sağlığı yönünden sunulan benzeri sağlık hizmetlerini kapsar.

Madde 3-

Bu protokolde adı geçen;

a) Genel Müdürlük	: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğünü
b) Taşra teşkilatı	: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl ve İlçe Müdürlüklerini
c) Sağlık Kurumu	: T.C. Sağlık Bakanlığı Yenimahalle Devlet Hastanesini
d) Sporcu	: Lisansı bulunduğu yıl içerisinde vize edilmiş sporcuyu
e) Spor elemanları	: Teknik direktör, <u>antrenör</u> , masör, hakem v.b. ifade eder.

Sağlık Kurum / Kuruluşunun Sorumlulukları

Madde 4-

T.C. Sağlık Bakanlığı Yenimahalle Devlet Hastanesi;

- Hastaneye müracaat eden sporcuları bekletmeden ve öncelikli olarak kabul edecek, ihtiyaç duyulan işlemleri mümkün olan en süratli biçimde gerçekleştirmek,
- Sağlık Uygulama Talimatında belirlenen ücretlerin dışında hiçbir ücret veya fark talep etmemek,
- Kapsamda belirtilen kişilere yapılan uygulamalara ait işlemleri Sağlık Uygulama Talimatında belirlenen fiyatlar üzerinden faturalandırmak,
- Tıbbi ve teknik donanım yetersizliği sebebiyle teşhis ve tedaviyi gerçekleştiremediği takdirde müracaat eden sporcuyu en yakın sağlık kurum veya kuruluşuna sevk etmek,
- İl Müdürlüğünden sevkli gelen sporculara yapılan iş ve işlemlerle ilgili olarak yazılı geri bildirim sağlamak.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğünün Sorumlulukları

Madde 5-

- Sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından faydalanmayan sporculara taşra teşkilatı tarafından hasta sevk evrakı düzenlenmesini sağlamak,
- Sosyal güvencesi bulunmayan sporculara ait fatura bedellerinin Taşra Teşkilatı tarafından Sağlık Uygulama Talimatı çerçevesinde ödenmesini sağlamak,

Sevk Usulü

Madde 6- Sporculardan sosyal güvencesi bulunmayanların sevk işlemleri Taşra Teşkilatınca tanzim edilecek sevk evrakı ile gerçekleştirilecek, diğerlerinin sevk işlemi ise bağlı bulundukları sosyal güvenlik kurumunun tabii bulunduğu esas ve usuller doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

Odeme Esasları

Madde 7- Sosyal güvencesi bulunan protokol kapsamındaki sporcuların tedavilerine ait giderler, mensubu bulundukları sosyal güvenlik kurumuna; sosyal güvencesi olmayıp, Taşra Teşkilatınca sevk evrakı tanzim edilen sporcuların giderleri ise, Sağlık Uygulama Talimatı dahilinde sevk evrakını tanzim eden taşra teşkilatına fatura edilir. Sağlık uygulama talimatında belirtilenlerin dışında herhangi bir ücret talep edilemez. Kuruma gönderilen faturalar en geç 30 (otuz) gün içinde ödenecektir.

Usulsüz Sevk

Madde 8- Sosyal güvencesi olmayan sporcular için Taşra teşkilatı tarafından tanzim edilmemiş herhangi bir sevk evrakından Genel Müdürlük sorumlu tutulamaz.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Madde 9- Bu protokol hükümlerinin uygulanmasından doğabilecek aksaklık ve anlaşmazlıkların halinde Ankara mahkemeleri yetkilidir.

Protokolün Süresi ve Feshi

Madde 10- Bu protokol hükümleri imzalandığı tarihten itibaren 1 (bir) yıl geçerlidir. Karşı taraf bu protokolü 30 gün önceden haber vermek şartıyla bozmakta serbesttir. Taraflardan birisi bu protokolü fesh etmedikçe, süresi kadar yenilenmiş sayılır.

Yürürlük

Madde 11-Taraflarca .../.../2012 tarihinde imzalanan iş bu protokol imzalandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde12- Bu protokol hükümleri, T.C. Gençlik Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü ile T.C. Sağlık Bakanlığı Yenimahalle Devlet Hastanesi Baştabipliği tarafından yürütülür.

**T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
Spor Genel Müdürlüğü
adına**

**T.C. Sağlık Bakanlığı
Yenimahalle Devlet Hastanesi
adına**

**Sultan SEYHAN
Sağlık İşleri Dairesi Başkanı**

**Uzm.Dr. Uğur YILDIZ
Başhekim**

EK-9: SPOR HİZMET VE FAALİYETLERİNDE ÜSTÜN BAŞARI GÖSTERENLERİN ÖDÜLLENDİRİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

5693

SPOR HİZMET VE FAALİYETLERİNDE ÜSTÜN BAŞARI GÖSTERENLERİN ÖDÜLLENDİRİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi	: 13/9/2010	No : 2010/956
Dayandığı Kanunun Tarihi	: 21/5/1986	No : 3289
Yayınlandığı Resmî Gazetenin Tarihi	: 3/11/2010	No : 27748
Yayınlandığı Düsturun Tertibi	: 5	Cilt : 50

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; ulusal ve uluslararası spor hizmet ve faaliyetlerinde üstün başarı gösteren sporculara, spor kulüplerine, teknik direktör ve antrenörlere ödül verilmesi ile nakdi yardım yapılmasına dair usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam⁽¹⁾

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik;

- a) Olimpiyat, paralimpik ve deafлимпik oyunlarında,⁽¹⁾
- b) Olimpik, paralimpik ve deafлимпik spor dalları ile IOC'nin tanıdığı diğer spor branşlarının Dünya ve Avrupa şampiyonalarında, büyükler, ümitler, gençler ve yıldızlar kategorilerinde,⁽¹⁾
- c) Olimpik veya paralimpik olmayan spor dallarının Dünya ve Avrupa şampiyonalarında büyükler, ümitler, gençler ve yıldızlar kategorilerinde,
- ç) Universiade ve Akdeniz oyunları ile Genel Müdürlüğün koordinesi ile iştirak edilen diğer uluslararası spor oyunlarında,
- d) Türkiye Futbol Federasyonunun uluslararası müsabakalarında, başarılı olan sporcuları, spor kulüplerini, teknik direktör ve antrenörler ile uluslararası spor faaliyet ve organizasyonlarında ülke tanıtımına katkıda bulunan sporcuları kapsar.

Dayanak⁽²⁾

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 3 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Antrenör: Takım, spor kulübü veya sporcumun çalıştırıcısı olarak görevlendirilen kişiyi,
- b) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Bakanlık: Gençlik ve Spor Bakanlığını,
- c) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Deafлимпik: Dört yılda bir yapılan İşitme Engelliler Dünya Yaz ve Kış Oyunlarını,
- ç) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Federasyon: Genel Müdürlüğe bağlı spor federasyonları ile bağımsız spor federasyonlarını,

(1) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 1 inci maddesiyle, bu maddenin (a) ve (b) bentlerinde yer alan "deafлимпik" ibareleri "deafлимпik" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 2 nci maddesiyle, bu maddede yer alan "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun" ibaresi "Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun" şeklinde değiştirilmiştir.

5694

- d) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Genel Müdür: Spor Genel Müdürlüğü,
- e) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Genel Müdürlük: Spor Genel Müdürlüğü,
- f) IOC: Uluslararası Olimpiyat Komitesini,
- g) Olimpik branş: Olimpiyatlarda filen yarışması yapılan ve Uluslararası Olimpiyat Komitesinin programında yer alan stil, kategori veya branşlardaki spor dallarını,
- ğ) Ödül: Spor hizmet ve faaliyetlerinde üstün başarı gösteren sporcu, spor kulübü, teknik direktör ve antrenörlere verilecek aynı yardım veya Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirasını,
- h) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Paralimpik: Uluslararası Paralimpik Komitesince dört yılda bir düzenlenen Yaz ve Kış Paralimpik Oyunlarını,
- ı) Spor kulübü: Genel Müdürlük, Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı ile federasyonların faaliyetlerine katılan tescilli spor kulüplerini,
- i) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Takım sporu: Birden fazla sporcunun oluşturduğu takımların aynı anda karşılıklı olarak yapmış oldukları müsabakalar ile yarışması ferdi olarak yapılmakla birlikte, olimpiyat, paralimpik ve deafлимпik oyunlarında ferdi yarışlar dışında takım yarışması yapılan ve sonuçta alınan puanların takım puanı olarak kabul edildiği ve ferdi derecelendirme yapılmayıp takım derecelendirilmesi yapılan branşlar ile çiftler müsabakalarını,
- j) Teknik direktör: Beşinci kademe antrenör belgesine sahip olan ve görevlendirilen kişiyi,
- k) Uluslararası spor oyunları: Genel Müdürlüğün koordinesinde gerçekleştirilen uluslararası spor müsabakaları ile gençlik organizasyonlarını,
- l) Universiade: Dört yılda bir yapılan Dünya üniversite yaz veya kış spor oyunlarını, ifade eder.

Olimpiyat ve paralimpik oyunları

MADDE 5 – (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.)

(1) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarının ferdi müsabakalarında;

- a) Birinci olan sporcuya en fazla 1000 adet,
 - b) İkinci olan sporcuya en fazla 600 adet,
 - c) Üçüncü olan sporcuya en fazla 300 adet,
- Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarının takım sporlarında;

- a) Takımın birinci olması halinde her sporcuya en fazla 500 adet,
 - b) Takımın ikinci olması halinde her sporcuya en fazla 300 adet,
 - c) Takımın üçüncü olması halinde her sporcuya en fazla 150 adet,
- Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

Olimpik ve paralimpik branşların Dünya şampiyonaları

MADDE 6 – (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.)

(1) Olimpik ve paralimpik branşların Dünya şampiyonalarının büyükler kategorisinde ferdi müsabakalarda;

- a) Birinci olan sporcuya en fazla 500 adet,
 - b) İkinci olan sporcuya en fazla 300 adet,
 - c) Üçüncü olan sporcuya en fazla 150 adet,
- Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

5695

(2) Olimpik ve paralimpik branşların Dünya şampiyonalarının büyükler kategorisinin takım sporlarında;

- a) Takımın birinci olması halinde her sporcuya en fazla 250 adet,
- b) Takımın ikinci olması halinde her sporcuya en fazla 150 adet,
- c) Takımın üçüncü olması halinde her sporcuya en fazla 75 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(3) Olimpik ve paralimpik spor dallarının Dünya şampiyonalarında;

a) Ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdî branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %20'si,

b) Yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdî branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %10'u, oranında ve en fazla yirmidört aya kadar eşit taksitler halinde Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(4) Bu madde kapsamında her yıl yapılan şampiyonalarda verilecek ödülün en fazla %50'si, iki yılda bir yapılan şampiyonalarda %75'i, üç veya dört yılda bir yapılan şampiyonalarda ise tamamı verilebilir.

Olimpik ve paralimpik branşların Avrupa şampiyonaları

MADDE 7 – (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.)

(1) Olimpik ve paralimpik branşların Avrupa şampiyonalarında, büyükler kategorisinde ferdî müsabakalarda;

- a) Birinci olan sporcuya en fazla 300 adet,
- b) İkinci olan sporcuya en fazla 150 adet,
- c) Üçüncü olan sporcuya en fazla 75 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) Olimpik ve paralimpik branşların Avrupa şampiyonalarında, büyükler kategorisinde takım müsabakalarında;

- a) Takımın birinci olması halinde her sporcuya en fazla 150 adet,
- b) Takımın ikinci olması halinde her sporcuya en fazla 75 adet,
- c) Takımın üçüncü olması halinde her sporcuya en fazla 40 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(3) Olimpik ve paralimpik branşların Avrupa şampiyonalarında;

a) Ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdî branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %20'si,

b) Yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdî branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %10'u, oranında ve en fazla yirmidört aya kadar eşit taksitler halinde Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(4) Bu madde kapsamında her yıl yapılan şampiyonalarda verilecek ödülün en fazla %50'si, iki yılda bir yapılan şampiyonalarda %75'i, üç veya dört yılda bir yapılan şampiyonalarda ise tamamı verilebilir.

Deaflympik oyunları⁽¹⁾

MADDE 8 – (1) Deaflympik oyunlarında ferdî müsabakalarda;⁽¹⁾

- a) Birinci olan sporculara en fazla 200 adet,
- b) İkinci olan sporculara en fazla 100 adet,
- c) Üçüncü olan sporculara en fazla 50 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(1) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 7 nci maddesiyle, bu maddenin başlığı ve birinci fıkrasında yer alan "Deafolympik" ibareleri "Deaflympik" şeklinde değiştirilmiştir.

5696

(2) Deafлимпик oyunlarında takım sporlarında; ⁽¹⁾

- a) Takımın birinci olması halinde her sporcuya en fazla 100 adet,
 - b) Takımın ikinci olması halinde her sporcuya en fazla 75 adet,
 - c) Takımın üçüncü olması halinde her sporcuya en fazla 50 adet,
- Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(3) Deafлимпик spor dallarında; ⁽¹⁾

a) Dünya şampiyonalarında büyükler kategorisinde dereceye giren sporcuya ferdi branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %40'ı,

b) Avrupa şampiyonalarında büyükler kategorisinde dereceye giren sporcuya ferdi branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %20'si,

oranında ödül verilebilir.

(4) Deafлимпик spor dallarının; ⁽¹⁾

a) Dünya şampiyonalarında ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, üçüncü fıkranın (a) bendinde ferdi veya takım sporları için öngörülen ödüllerin en fazla %15'i,

b) Dünya şampiyonalarında yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, üçüncü fıkranın (a) bendinde ferdi veya takım sporları için öngörülen ödüllerin en fazla %10'u,

oranında ödül verilebilir.

(5) Deafлимпик spor dallarının; ⁽¹⁾

a) Avrupa şampiyonalarında ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya,

üçüncü fıkranın (b) bendinde ferdi veya takım sporları için öngörülen ödüllerin en fazla %15'i,

b) Avrupa şampiyonalarında yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, üçüncü fıkranın (b) bendinde ferdi veya takım sporları için öngörülen ödüllerin en fazla %10'u,

oranında ödül verilebilir.

(6) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Bu madde kapsamında her yıl yapılan şampiyonalarda verilecek ödülün en fazla %50'si, iki yılda bir yapılan şampiyonalarda %75'i, üç veya dört yılda bir yapılan şampiyonalarda ise tamamı verilebilir.

Universiade, Akdeniz oyunları ve diğer çoklu uluslararası spor oyunları

MADDE 9 – (1) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Universiade ve Akdeniz oyunlarının ferdi müsabakalarında;

- a) Birinci olan sporcuya en fazla 100 adet,
- b) İkinci olan sporcuya en fazla 50 adet,
- c) Üçüncü olan sporcuya en fazla 25 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Universiade ve Akdeniz oyunlarının takım müsabakalarında;

- a) Takımın birinci olması halinde her sporcuya en fazla 50 adet,
 - b) Takımın ikinci olması halinde her sporcuya en fazla 25 adet,
 - c) Takımın üçüncü olması halinde her sporcuya en fazla 15 adet,
- Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(3) Genel Müdürlüğün koordinesi ile iştirak edilen diğer çoklu uluslararası spor oyunlarında dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için birinci fıkrada, takım sporlarında alınan derece için ise ikinci fıkrada belirtilen ödüllerin en fazla %75'i oranında ödül verilebilir.

(1) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 7 nci maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "Deafлимпик" ibareleri "Deafлимпик" şeklinde değiştirilmiştir.

IOC'nin tanıdığı spor dalları

MADDE 10 – (1) Olimpik ve paralimpik spor dalları dışında IOC'nin tanıdığı diğer spor dallarında;

a) Dünya şampiyonasında büyükler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 6 ncı maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 20'si,

b) Avrupa şampiyonasında büyükler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 7 nci maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 20'si,

c) Dünya şampiyonasında ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 6 ncı maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 3'ü,

ç) Avrupa şampiyonasında ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 7 nci maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 2'si,

d) Dünya şampiyonasında yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 6 ncı maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 2'si,

e) Avrupa şampiyonasında yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 7 nci maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 2'si,

oranında Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Bu madde kapsamında her yıl yapılan şampiyonalarda verilecek ödülün en fazla %50'si, iki yılda bir yapılan şampiyonalarda %75'i, üç veya dört yılda bir yapılan şampiyonalarda ise tamamı verilebilir.

Diğer spor dalları

MADDE 11 – (1) Olimpik, paralimpik, deafлимпik ve IOC'nin tanıdığı spor dalları dışında kalan spor dallarında; ⁽¹⁾

a) Dünya şampiyonasında büyükler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 6 ncı maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 10'u,

b) Avrupa şampiyonasında büyükler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 7 nci maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 10'u,

c) Dünya şampiyonasında ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 6 ncı maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 2' si,

ç) Avrupa şampiyonasında ümitler ve gençler kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 7 nci maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 2'si,

d) Dünya şampiyonasında yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 6 ncı maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 1'i,

(1) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 10 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Deafлимпik" ibaresi "Deafлимпik" şeklinde değiştirilmiştir.

5698

e) Avrupa şampiyonasında yıldızlar kategorisinde dereceye giren sporcuya, ferdi branşlarda alınan derece için 7 nci maddenin birinci fıkrasında, takım sporlarında alınan derece için ise 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ödüllerin en fazla % 1' i,

oranında Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Bu madde kapsamında her yıl yapılan şampiyonalarda verilecek ödülün en fazla %50'si, iki yılda bir yapılan şampiyonalarda %75'i, üç veya dört yılda bir yapılan şampiyonalarda ise tamamı verilebilir.

Spor kulüplerinin branşlarında katıldıkları Dünya ve Avrupa şampiyonaları

MADDE 12 – (1) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarında takım halinde müsabakası yapılan ve derecelendirmeye tabi tutulan branşlarda olmak kaydıyla büyükler kategorisinde spor kulüplerinin katıldığı uluslararası federasyonların en üst organizasyonu olan Dünya şampiyonasında;

a) Birinci olan spor kulübüne en fazla 1500 adet,

b) İkinci olan spor kulübüne en fazla 1000 adet,

c) Üçüncü olan spor kulübüne en fazla 500 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarında takım halinde müsabakası yapılan ve derecelendirmeye tabi tutulan müsabakalardan, spor kulüplerinin büyükler kategorisinde katıldığı uluslararası federasyonların en üst organizasyonu olan Avrupa şampiyonasında;

a) Birinci olan spor kulübüne en fazla 500 adet,

b) İkinci olan spor kulübüne en fazla 375 adet,

c) Üçüncü olan spor kulübüne en fazla 250 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(3) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarında takım halinde müsabakası yapılan ve derecelendirmeye tabi tutulan müsabakaların dışında kalan ferdi branşların takım müsabakaları;

a) Dünya şampiyonalarının büyükler kategorisinde;

1) Birinci olan spor kulübüne en fazla 250 adet,

2) İkinci olan spor kulübüne en fazla 175 adet,

3) Üçüncü olan spor kulübüne en fazla 75 adet,

b) Avrupa şampiyonalarının büyükler kategorisinde;

1) Birinci olan spor kulübüne en fazla 150 adet,

2) İkinci olan spor kulübüne en fazla 100 adet,

3) Üçüncü olan spor kulübüne en fazla 50 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(4) Yukarıda belirtilen spor kulübü müsabakalarının; gençler, ümitler ve yıldızlar kategorisinde yapılması halinde derece elde eden spor kulüplerine, gençler ve ümitlerde büyüklere verilen ödülün en fazla %10'u, yıldızlarda ise büyüklere verilen ödülün en fazla %5'i kadar ödül verilebilir.

(5) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarında takım halinde müsabakası yapılan ve derecelendirmeye tabi tutulan büyükler kategorisinde spor kulüplerinin katıldığı, bu maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları dışında kalan şampiyona veya kupa olarak adlandırılan müsabakalarda derece elde edenlere bu fıkralarda öngörülen ödüllerin en fazla %20'sine kadar ödül verilebilir.

Spor kulüplerinin branşlarında katıldığı Dünya veya Avrupa kupaları

MADDE 13 – (1) Dünya ve Avrupa federasyonlarının takvimlerinde Dünya veya Avrupa kupası olarak yer alan müsabakalar farklı isimler altında düzenlenseler dahi kupa olarak kabul edilir.

(2) Seri halde devam eden kupa müsabakalarında final serisinden sonra ödüle hak kazanılır.

(3) Türkiye’de ilgili federasyonca seçme veya eleme yarışması yapılmayan spor dallarının kupalarına iştirak eden spor kulüplerine ödül verilmez.

Spor kulüplerine verilecek ödüller

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında ferdi veya takım sporlarında ödül alan sporcuların mensubu olduğu spor kulübüne, sporcuya verilenin en fazla %10’u oranında ödül verilebilir.

(2) Söz konusu spor kulübüne ödül verilebilmesi için;

a) Ferdi spor dallarında ödüle hak kazanan sporcunun ödüle hak kazandığı müsabakanın yapıldığı tarihten geriye dönük olarak bir yıl içinde en fazla süreyle lisanslı kalması,

b) Spor kulübünün ilgili branşta en az yirmi lisanslı sporcusunun son bir yıl içerisinde il veya federasyon faaliyetlerine fiilen katılması,

c) Yarışmanın yapıldığı tarihten geriye doğru ilgili branşta en az bir yıl süreyle sosyal güvenlik mevzuatına tabi olarak çalıştırılan en az bir antrenörünün bulunması, şarttır.

Teknik direktör ve antrenörlere verilecek ödüller

MADDE 15 – (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.)

(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki ferdi müsabakalarda bir sporcunun almış olduğu ödülün en fazla %20’si, takım sporlarında ise takımda yer alan bir sporcuya verilen ödülün en fazla %40’ı müsabakada görevli teknik direktör ve antrenörlere ödül olarak verilebilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında teknik direktör ve antrenörlere verilecek ödülün yarısı müsabakada görevli teknik direktöre verilir; kalan yarısı ise müsabakada görevli aynı branştaki antrenörler arasında eşit olarak paylaştırılır. Müsabakada görevli aynı branşta tek antrenör varsa bu kişiye antrenörlere verilecek ödülün %50’si verilir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamında ferdi veya takım sporlarında ödül alan sporcuların tescilli bulunduğu spor kulübünün ilgili branşında geriye doğru en az bir yıl görev yapan teknik direktör ve antrenörleri arasında eşit olarak paylaştırılmak üzere sporcuya verilenin en fazla %5’i oranında ödül verilebilir.

Türkiye Futbol Federasyonunun uluslararası faaliyetleri

MADDE 16 – (1) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Türkiye Futbol Federasyonunun uluslararası faaliyetlerine katılan sporcular, spor kulüpleri ve teknik direktörlere aşağıdaki ödüller verilebilir.

a) Dünya şampiyonasında veya Dünya kupasında derece alan milli takım sporcularının her birine;

1) Takımın birinci olması halinde en fazla 250 adet,

2) Takımın ikinci olması halinde en fazla 190 adet,

3) Takımın üçüncü olması halinde en fazla 125 adet,

b) Avrupa şampiyonasında başarılı olan milli takım sporcularının her birine;

1) Takımın birinci olması halinde en fazla 125 adet,

2) Takımın ikinci olması halinde en fazla 100 adet,

3) Takımın üçüncü olması halinde en fazla 65 adet,

5700

c) Şampiyonlar Liginde derece alan spor kulüplerinden;

- 1) Birinci olan spor kulübüne en fazla 2500 adet,
- 2) Şampiyonluk finali oynayan spor kulübüne en fazla 1875 adet,
- 3) Yarı final oynayan spor kulübüne en fazla 1250 adet,

ç) Şampiyonlar Liginde oynayan takımların;

- 1) Şampiyon olmaları halinde her sporcusuna en fazla 65 adet,
- 2) Şampiyonluk finali oynamaları halinde her sporcusuna en fazla 50 adet,
- 3) Yarı final oynamaları halinde her sporcusuna en fazla 35 adet,

d) Avrupa Liginde derece alan spor kulüplerinden;

- 1) Birinci olan spor kulübüne en fazla 1250 adet,
- 2) Şampiyonluk finali oynayan spor kulübüne en fazla 1000 adet,
- 3) Yarı final oynayan spor kulübüne en fazla 625 adet,

e) Avrupa Liginde oynayan takımların;

- 1) Şampiyon olmaları halinde her sporcusuna en fazla 50 adet,
- 2) Şampiyonluk finali oynamaları halinde her sporcusuna en fazla 35 adet,
- 3) Yarı final oynamaları halinde her sporcusuna en fazla 25 adet,

Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(2) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Şampiyonlar Liginde veya Avrupa Liginde şampiyon olan takıma süper kupayı aldığı takdirde ilaveten 2500 adet Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir.

(3) Yukarıda belirtilen müsabakalarda takımları çalıştıran teknik direktöre bir sporcunun aldığı ödülün iki katı ödül verilebilir. Teknik direktöre verilen ödülün yarısı kadar ödül görevli antrenörler arasında paylaşılır.

Diğer müsabakalar

MADDE 17 – (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.)

(1) Bu Yönetmelikte yer almayan ve uluslararası federasyonlarca organize edilen diğer spor müsabakalarında başarılı olan veya Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunan sporcu, antrenör ve spor kulüplerine en fazla 100 Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirasını geçmemek üzere ödül verilebilir.

(2) Genel Müdürlük, federasyonlar, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü ile ilgili kurumlarca yurtdışında veya yurtdışında yapılan ödüllü veya ödüksüz yarışmalarda ise en fazla 40 Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirasını geçmemek üzere ödül verilebilir.

(3) Bu madde kapsamında sporcu, teknik direktör, antrenör ve spor kulüplerine verilecek ödüllerin toplam miktarı, birinci fıkrada belirtilen her bir organizasyonda 750, ikinci fıkrada kapsamındaki her bir organizasyon için ise 500 Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirasını geçmemek üzere ödül verilebilir.

(4) Olimpiyat ve paralimpik oyunlarına katılma hakkı kazanan ancak bu Yönetmelik kapsamında ödül alamayan sporculara bu oyunların yapılacağı yıl içerisinde ferdi branşlarda her bir sporcu için en fazla 60 Cumhuriyet Altını, takım branşlarında her bir sporcu için en fazla 30 Cumhuriyet Altını, teknik direktör ve antrenörlerine de ferdi branşlarda her bir sporcu için en fazla 30 Cumhuriyet Altını ve takım branşlarında teknik direktör ve antrenörlere her takım için en fazla 120 Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirasını geçmemek üzere ödül verilebilir.

Birden fazla disiplin veya stilde yapılan müsabakalar

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik kapsamına giren müsabakalarda olmak kaydıyla, bir spor dalında birden fazla disiplinde veya stilde yapılan müsabakada toplamda elde edilen dereceler ödüle esas alınıyor ise; toplamda dereceye giremeyen branşın disiplininin veya stilinden herhangi birinde ilk üç dereceden birini elde eden sporculara derecesinin karşılığında öngörülen ödülün yarısı verilebilir.

(2) Ancak, toplamda elde edilen derecenin karşılığı olan ödül, diğer disiplin veya stilde elde edilen dereceye tekabül eden ödülün altında ise, elde edilen en iyi derecenin karşılığı olan ödülün yarısı verilebilir.

5701

(3) Bilek güreşi dalında, sporcuya sadece tek kol için ödül verilebilir. Bilek güreşi dalında, sporcunun aynı veya farklı sıklotlerde iki kolda müsabakalara katılarak derece elde etmesi halinde yalnızca en yüksek derecesinin karşılığı olan ödül verilebilir.

Rekor kırılması

MADDE 19 – (1) Olimpiyat ve paralimpik oyunlar ile olimpik branşların Dünya ve Avrupa şampiyonalarına katılan sporcuların katıldığı müsabakanın rekorunu kırarak dereceye girmeleri halinde, kendilerine kazandığı ödülün %50'si ayrıca rekor ödülü olarak verilir. Aynı müsabakada birden fazla rekor kırılması halinde en yüksek rekoru değerlendirilir.

Ulusal müsabakalar

MADDE 20 – (1) Olimpik ve paralimpik spor dallarının ulusal müsabakalarında başarılı olan toplam 500 sporcu ve bunların yetişmelerinde ve başarılarında emeği geçen toplam 100 antrenörü geçmemek üzere ve her birine, federasyon başkanının teklifi, ödül değerlendirme komisyonunun uygun görüşü ve Genel Müdürün onayı ile en fazla 60 Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir. Bu ödül, bir defada verilebileceği gibi Genel Müdürün onayı ile aylara da yayılabilir.

Ödül Değerlendirme Komisyonu⁽¹⁾

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında verilecek ödülleri değerlendirmek üzere, Genel Müdür tarafından görevlendirilen Genel Müdür yardımcısının başkanlığında, Spor Kontrolörleri Kurul Başkanı, Spor Eğitimi Dairesi Başkanı, Uluslararası Organizasyonlar Dairesi Başkanı, Genel Müdür tarafından görevlendirilen bir Hukuk Müşaviri ile iki şube müdürünün katılımıyla Ödül Değerlendirme Komisyonu oluşturulur. Komisyon en az beş kişinin katılımı ile toplanır ve oy çokluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Komisyon başkanının bulunduğu taraf üstün sayılır.

Ödüllerin verililiş şekli

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki ödüller, Genel Müdürün onayı ile verilir.

(2) Doping kontrolü yapılan müsabakalarda doping sonuçları alınmadan hiçbir şekilde ödül verilemez.

(3) Ödüllerin ödenmesinde; ödüllerin hak edildiği müsabakanın yapıldığı yılın ilk iş günü İstanbul Altın Borsasında oluşan günlük ağırlıklı ortalama altın fiyatı esas alınır.

(4) Ödüller bir defada verilebileceği gibi taksitler halinde de verilebilir.

(1) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 15 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Spor Faaliyetleri Dairesi Başkanı" ibaresi "Uluslararası Organizasyonlar Dairesi Başkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

5702

(5) Olimpiyat ve paralimpik oyunları ile olimpik ve paralimpik spor dallarının Dünya şampiyonalarında, ferdî spor dallarında büyükler kategorisinde olmak kaydıyla;

a) (Değişik: 4/11/2013-2013/5628 K.) Bakanlık ve Genel Müdürlük tarafından belirlenen hedef madalya sayısının,

b) Aynı seviyedeki bir önceki organizasyonda elde edilen toplam madalya sayısının, aşılması halinde, ilgili branşta yarışmalara katılan ve dereceye giremeyen diğer sporculara o branştaki yarışmada en iyi dereceyi elde eden sporcunun aldığı ödülün en fazla % 20'sini geçmemek kaydıyla nakdi yardımda bulunulabilir.

(6) Bu Yönetmelik kapsamında verilecek ödüllerin miktarı bir Cumhuriyet Altını karşılığı Türk Lirasından aşağı olamaz.

Ödülün durdurulması ve geri alınması

MADDE 23 – (1) Aşağıdaki hallerde ödül verilmesi durdurulur:

a) Doping ile ilgili ulusal ve uluslararası kuralların ihlal edilmesinden dolayı tedbirli olarak ceza kurallarına sevk halinde.

b) Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü ve Cumhuriyetin niteliklerinden herhangi birini değiştirme veya ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetlerden dolayı Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılması durumunda.

(2) Birinci fıkranın (b) bendi kapsamındaki faaliyetlerden dolayı hakkında mahkumiyet kararı verilenler ile dopingli çıktığı müsabakadan dolayı doping dolayısıyla sportif ceza alanlara ve diğer ilgililere ödül verilmez.

(3) Birinci fıkranın (b) bendinde sayılan suçlardan mahkum olanlar ile ödül aldığı müsabakada dopingli olduğu sonradan anlaşılan sporculara ve diğer ilgililere verilen ödüller geri alınır. ⁽¹⁾

(4) (Ek: 4/11/2013-2013/5628 K.) Dopingli olduğu anlaşılan sporcuya, başka müsabakalardan elde ettiği ancak taksitlendirme veya başka sebeplerle henüz ödenmemiş ödülleri verilmez.

Ödül verilmesinin şartları

MADDE 24 – (1) (Değişik: 14/5/2018-2018/11808) Bu Yönetmelik kapsamındaki müsabakalarda ilgili branş, stil, sıklet veya kategoride dereceye giren sporcu ile sporcuya bağlı olarak ödül alabilecek kişi ve kurumlara aşağıdaki şekilde ödül verilebilir.

a) Ülkemiz dışında bir ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün %3'ü.

b) Ülkemiz dışında iki ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün %5'i.

c) Ülkemiz dışında üç ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün %7'si.

ç) Ülkemiz dışında dört ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün %10'u.

d) Ülkemiz dışında beş ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün %20'si.

(1) 4/11/2013 tarihli ve 2013/5628 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 17 nci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan " tahsil edilir" ibaresi "alınır" şeklinde değiştirilmiştir.

5703

e) Ülkemiz dışında altı ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün %30'u.

f) Ülkemiz dışında yedi veya daha fazla ülke sporcularının katılımı sonucu ilk üç dereceye girenlere belirlenen ödülün tamamı.

(2) Büyükler, ümitler, gençler ve yıldızlar kategorilerinin belirlenmesinde uluslararası federasyonlarca belirlenen yaş kriterleri esas alınır. Takım sporlarında uluslararası müsabakalar için yedekleriyle birlikte öngörülen sporcu sayısı esas alınır.

(3) Bu Yönetmelikte azami hadleri gösterilen ödüllerin miktarının belirlenmesinde aşağıdaki kriterler esas alınır;

- a) Spor dalının olimpiik ve paralimpiik spor dalları arasında bulunup bulunmadığı,
- b) İlgili branş, stil, sıklet veya kategoride yapılan müsabakalara fülen iştirak eden ülke ve sporcu sayısı,
- c) Spor dalının ülkemiz veya Dünyadaki yaygınlığı ve gelişme potansiyeli,
- ç) Faal sporcu ve spor kulübü sayısı,
- d) Spor dalının Dünyadaki ve ülkemizdeki izlenirliği ve medya takip durumu,
- e) Kazanılan başarının ülkemiz tanıtımına yaptığı katkı,
- f) Spor dalının ülkemizdeki gelişim stratejisi içerisindeki yeri,
- g) İlgili branşta uluslararası federasyon ile kıta federasyonuna üye ülke federasyonlarının sayısı,

- ğ) Kazanılan derecenin ülke olarak ilk defa elde edilip edilmediğı,
- h) İlgili branşta yıl içerisinde ülkemiz adına iştirak edilen uluslararası müsabaka sayısı,
- ı) Genel Müdürlük bütçesinde ödüller için tefrik edilmiş olan bütçe ödenek miktarı,
- i) Uluslararası müsabakaya, ulusal bazda yapılan eleme müsabakaları sonucu katılıp katılmadığı.

(4) Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 25 – (1) 26/9/2006 tarihli ve 2006/11061 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- (Ek: 4/11/2013-2013/5628 K.)

(1) Mersin ilinde 2013 yılında yapılan 17 nci Akdeniz Oyunlarında ferdi branşlarda birinci olan sporcular ile takım sporlarında birinci olan takımın sporcularının her birine 9 uncu maddenin bu Yönetmelikle değiştirilmeden önceki hükümlerine göre belirlenen miktarın beş katı karşılığı Türk Lirası ödöl verilebilir.

Yürürlük

MADDE 26 – (1) Sayıştayın görüşü ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 27 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5704

13/9/2010 TARİHLİ VE 2010/956 SAYILI BAKANLAR KURULU KARARI İLE YÜRÜRLÜĞE KONULAN YÖNETMELİĞE EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN YÖNETMELİKLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTEREN TABLO			
Ek ve Değişiklik Getiren Yönetmeliği Yürürlüğe Koyan Kararnamenin		2010/956 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konulan Yönetmeliğin Değişen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
Tarihi	Numarası		
4/11/2013	2013/5628	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 21, 22, 23, GEÇİCİ MADDE 1	16/12/2013
14/5/2018	2018/11808	24	24/6/2018

EK-10: ÇİN SPOR GENEL İDARESİ PERSONEL DEPARTMANININ ÜSTÜN SPORCULAR İÇİN ENGELLİ KARŞILIKLI SİGORTA TEDBİRLERİNİN BASILMASI VE DAĞITILMASINA İLİŞKİN BİLDİRİMİ

“İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İnsan kaynakları ve sosyal güvenlik departmanları (bürolar), eğitim departmanları (eğitim komiteleri, eğitim büroları), spor büroları ve tüm illerin sendikaları, özerk bölgeler, doğrudan Merkezi Hükümete bağlı belediyeler ve Xinjiang Üretim ve İnşaat Birlikleri:

Danıştay Genel Ofisi tarafından yayınlanan "Çin Futbolunun Reformu ve Geliştirilmesi için Genel Plan"ın gerekliliklerini uygulamak için profesyonel futbol kulüplerinin iş güvenliği yönetimini güçlendirmek ve iyileştirmek (bundan böyle "kulüpler" olarak anılacaktır), kulüpleri ve profesyonelleri korumak Futbolcular, antrenörler ve diğer personel gibi çalışanların (bundan sonra "oyuncular ve diğer çalışanlar" olarak anılacaktır) yasal hak ve çıkarları ve reformun teşviki ve Çin futbolunun gelişimi ile ilgili aşağıdaki görüşler ortaya konulmuştur:

1. İşgücü yönetimini güçlendirin

Tüm yerel yönetimler, İş Sözleşmesi Kanunu gibi yasa ve yönetmeliklere uygun olarak profesyonel futbolun özelliklerine uyum sağlayan işgücü istihdamı, ücret dağılımı, çalışma saatleri, dinlenme ve tatil sistemlerinin kurulması konusunda kulüplere rehberlik etmelidir. Kulüpler, futbolcular ve diğer işçilerle kanuna uygun olarak iş sözleşmesi imzalamalıdır. İş Sözleşmesi Kanunu'nun gerektirdiği gerekli maddelere ek olarak, kulüpler, oyuncular ve antrenörler futbol endüstrisinin özelliklerine göre diğer maddeler üzerinde anlaşabilirler. Kulüpler iş sözleşmelerinin yerine getirilmesi, değiştirilmesi, iptali ve feshi ile ilgili günlük yönetimi güçlendirmeli, oyunculara ve diğer çalışanlara iş sözleşmelerine uygun olarak işçilik ücretlerini zamanında ve eksiksiz ödemeli, dinlenme ve tatil haklarını uygulamalı ve standartlaştırılmış ve kurumsallaşmış emek ve istihdam yönetimi. Çin Futbol Federasyonu gibi endüstri kuruluşları, futbolun özelliklerine ve endüstri kurallarına göre standartlaştırılmış, özlü ve pratik iş sözleşmesi modeli metinleri oluşturmalı ve kulüplere çalışma ve istihdam davranışlarını yasalara uygun şekilde düzenleme konusunda rehberlik etmelidir. İşe giriş için başvuran yabancı oyuncular için, yerel yabancı iş idaresi departmanları kanuna uygun olarak çalışma izinlerini zamanında vermek zorundadır.

2. Toplu bir istişare mekanizması oluşturun

Tüm yerel yönetimler, yasalara uygun sendikalar kurmaları için kulüplere rehberlik etmeli, sendikaları faaliyetlerde bulunmaları için aktif olarak desteklemeli ve uyumlu çalışma

ilişkileri kurmak için oyuncular ve kulüpleri örgütleme ve harekete geçirme konusunda sendikaların önemli rolünden tam anlamıyla yararlanmalıdır. Kulüpler ve sendika kuruluşları, futbol federasyonları ve sanayi sendikaları arasında müzakere ve diyalog mekanizmasının kurulması ve geliştirilmesi, oyuncuların ve diğer çalışanların görüş ve önerilerini dile getirebilecekleri kanalların açılması, toplu müzakerelerin yürütülmesi ve toplu sözleşmelerin imzalanması gerekmektedir. Kanuna uygun olarak ve makul bir şekilde işçilik ücretlerini, sigorta menfaatlerini, çalışma saatlerini, dinlenme ve tatillerini belirlemek, Toplu sözleşmelerin ifasında uyuşmazlıklar için müzakere ve çözüm yöntemleri ve oyuncuların ve diğer işçilerin hayati çıkarlarını içeren diğer önemli konular ve rehberlik oyuncular ve diğer çalışanların hukuka uygun olarak görüş ve taleplerini rasyonel bir şekilde ifade etmelidir.

3. Yasaya göre sosyal sigortaya katılmayı denetleyin ve teşvik edin

Tüm yerel yönetimler, oyuncuların ve diğer çalışanların ilgili sosyal sigorta yardımlarından yararlanmasını sağlamak için kulüpleri yasaya uygun olarak sosyal sigortaya katılmaya yönlendirmeli ve teşvik etmelidir. Kulüp, kurulduğu tarihten itibaren 30 gün içinde sosyal sigorta kaydı için yerel sosyal sigorta kurumuna başvurmalı ve yönetmeliklere göre sosyal sigorta primlerini ödemelidir. Oyuncu gibi işçilerin işe gitmelerinde "İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kentsel İşletme Çalışanlarının Temel Emeklilik Sigortası İlişkisinin Devri ve Sürdürülmesine İlişkin Geçici Tedbirlerin İletilmesine Dair Danıştay Genel Müdürlüğü Tebliği"ne uyulur. ve Maliye Bakanlığı" (Guobanfa [2009] No. 66), "Göçmen Çalışanların Temel Tıbbi Güvenlik İlişkisinin Nakli ve Devamına İlişkin Geçici Tedbirlere İlişkin Tebliğin Basılması ve Dağıtılması Hakkında (Human Shebufa [2009] No. 191) ve diğer hükümler, sosyal sigorta ilişkilerinin devri ve devamına ilişkin usulleri düzenler. Oyuncular ve diğer işçiler işlerini kaybettikten sonra, şartları sağlayanlar, işsizlik sigortasından yararlanacak ve diğer işsizlik sigortası yardımlarından ve işe alım hizmetlerinden mevzuata uygun olarak yararlanabileceklerdir. Yerel sosyal sigorta kurumları, sosyal sigorta yasalarının, yönetmeliklerinin ve politikalarının tanıtımını güçlendirmeli, kulüplerin, oyuncuların ve diğer çalışanların sigortaya katılma bilincini artırmalı ve kulüplerin, oyuncuların ve diğer çalışanların katılması için hizmetler sağlamada iyi bir iş çıkarmalıdır. Nitelikli kulüpler ek sigorta oluşturmaya veya oyuncular gibi çalışanlar için ticari sigorta satın almaya teşvik edilmelidir.

4. Sporcuların işe transferini teşvik edin

Tüm bölgeler, profesyonel oyuncuların yeniden istihdam kanallarını daha da genişletmeli, emekli oyunculara eğitim ve öğrenim için kolejlere, üniversitelere ve çeşitli meslek okullarına girmeleri için rehberlik etmeli ve destek vermeli, genel kalitelerini ve yeteneklerini sürekli

iyileştirmeli ve oyuncuların iş transferini gerçekleştirmelerine yardımcı olmalıdır. . Okullar ve diğer kamu kurumları belirli sayıda kadro sağlayabilir ve futbol antrenörleri ile beden eğitimi öğretmenlerini görevin gereklerini yerine getiren emekli oyunculardan alenen seçmeye öncelik verebilir. Eğitim departmanı, hizmet satın alarak, özellikle yarı zamanlı öğretmenleri ve ders dışı danışmanları vb. işe alarak kampüs futbolunun gelişimine katılmaları için emekli oyuncuları ve koçları işe alabilir. Yerel futbol federasyonları, kulüpler ve diğer kuruluşlar, aynı koşullar altında futbol yönetimi ve hizmet işlerinde çalışacak oyuncu alımına öncelik vermelidir. Toplulukları ve işletmeleri, emekli oyuncuları ve koçları sosyal futbol rehberliğine katılmaya çekmek için uygun pozisyonlar oluşturmaya teşvik edin. Oyuncuları çeşitli kanallar aracılığıyla serbest meslek sahibi olmaya ve iş kurmaya teşvik etmek Her düzeydeki kamu istihdam hizmeti kurumları aktif olarak kariyer rehberliği, iş tanıtımı ve diğer hizmetleri sağlamalıdır; mesleki beceri eğitimi ve girişimcilik eğitime katılanlar için eğitim ücreti sübvansiyonları verilecektir. Yönetmeliklere göre; vergi indirimi ve muafiyeti, girişimci garantili krediler vb. destek politikalarının uygulanmasını şart koşar ve politika danışmanlığı, işletme yönlendirme, bilgilendirme hizmetleri ve diğer girişimcilik hizmetleri sunar.

V. Kurumsal liderliği güçlendirmek

Her seviyedeki insan kaynakları ve sosyal güvenlik departmanları, eğitim departmanları, spor departmanları, sendika örgütleri ve her seviyedeki futbol federasyonları, profesyonel futbol kulüplerinin iş güvenliği yönetiminin güçlendirilmesine ve geliştirilmesine büyük önem vermeli, örgütsel liderliği etkin bir şekilde güçlendirmeli, sorumlulukların paylaşılması ve bir çalışma ortamı oluşturmak için aktif olarak koordine edilmesi ve iş birliği yapılması, birlikte çalışılması. Promosyon çalışmalarındaki etkili deneyim ve uygulamaları vicdanlı bir şekilde özetlemek, "Çin Futbolunun Reformu ve Gelişimi için Genel Plan" uyarınca politika ve önlemleri sürekli iyileştirmek, ilgili yasama çalışmalarını teşvik etmek ve reform için iyi koşullar yaratmak gerekiyor.”

EK-11: ÜSTÜN SPORCULAR İÇİN ENGELLİLİK KARŞILIKLI SİGORTA TEDBİRLERİ

Bölüm 1 Genel Hükümler

Madde 1 Ülkemin spor endüstrisini geliştirmek, güçlü bir spor ülkesinin inşasını aktif olarak teşvik etmek, rekabetçi sporların seviyesini yükseltmek, sporcuları sıkı antrenman yapmaya ve azimli bir şekilde mücadele etmeye teşvik etmek ve antrenman ve yarışmalardan kaynaklanan yaralanmalar ve sakatlıklarla ilgili endişelerini gidermek için, çok kademeli bir sosyal güvenlik sistemi kurmak için İş Kanunu, “Spor Kanunu” ve diğer ilgili hükümler, bu tedbirleri formüle eder.

Madde 2 Bu Tedbirlerdeki "mükemmel sporcular" (bundan sonra "sporcular" olarak anılacaktır) terimi aşağıdakileri ifade eder:

- (1) Doğrudan merkezi yönetime bağlı vilayetler, özerk bölgeler, belediyeler, ayrı devlet planlaması altındaki şehirler, Halk Kurtuluş Ordusu, Avant-Garde Spor Derneği ve Lokomotif Sporları Derneği'nin üst düzey spor takımlarından resmi olarak sporcu olan sporcular. Olimpiyat Oyunlarına ve Ulusal Oyunlara kaydolan ve spor ödeneği ve ikramiye sisteminin yanı sıra antrenman ve denemelerden yararlanan Sporcular, PLA askeri pentatlon takımı sporcuları.
- (2) Çeşitli yerlerdeki belediye spor takımlarında il üst düzey spor takımlarının antrenman ve müsabaka görevlerini üstlenen, Olimpiyat Oyunlarına ve Milli Oyunlara resmi kaydı bulunan ve spor indirimi ve ikramiye sisteminden yararlanan sporcular.
- (3) Çeşitli illerde, özerk bölgelerde, doğrudan merkezi yönetime bağlı belediyelerde, HKO spor okullarında ve mahalli kolej ve üniversitelerde milli takımlar, il ve belediye üst düzey spor takımları yedek kuvveti olarak yetiştirilen ve olimpiik sporlarla uğraşan öğrenciler.

Madde 3 Sporcuların sakatlık karşılıklı yardım sigortası, gönüllü katılım, bireysel ödeme ve grup sigortasına dayalıdır. Antrenman ve yarışmalar sırasında sakatlık kazaları geçirdiklerinde sporculara belirli bir ekonomik yardım sağlar. Bu yardım ulusal çalışan yaralanma sigortasına ektir.

Madde 4 Bu yöntemin amacı: Karşılıklı yardım, sübvansiyon yok, kâr amacı gütmemek ve sporcuların problemlerini gönülden çözmek.

Madde 5 Devlet Sporları Genel İdaresi, All-China Spor Vakfı'nı (bundan böyle Spor Vakfı olarak anılacaktır) engelliler için karşılıklı sigorta işlerinden sorumlu olarak görevlendirir. Spor vakfı aşağıdaki ilk üç maddeyi revize ederse, onay için Çin Spor Genel İdaresine rapor vermelidir.

- (1) Engelli Karşılıklı Sigorta Tedbirlerinin formülasyonu ve revizyonu.
- (2) Spor engellilik derecesi standartlarının oluşturulması ve revizyonu.
- (3) Karşılıklı maluliyet sigortası için ödeme standartlarının ve sigorta tedavi standartlarının oluşturulması ve gözden geçirilmesi.
- (4) Sakatlık karşılıklı sigorta fonlarının toplanması, yükseltilmesi, yönetimi ve harcanması.
- (5) Sakatlık derecesi tanımlaması.
- (6) Uzman değerlendirme ekibi üyelerinin atanması ve yönetimi.
- (7) Propaganda ve organizasyon yönetimi.

Bölüm II Kapsam ve Maluliyet Karşılıklı Sigortanın Tanımlanması

Madde 6 Aşağıdaki durumlardan biri nedeniyle yaralanan, sakatlanan veya ölen Sporcular karşılıklı sakatlık sigortası kapsamında kabul edilecektir:

- (1) Antrenman ve yarışma sırasında meydana geldi.
- (2) Belirtilen antrenman ve müsabaka süresi içerisinde ve gerekli güzergâh üzerinde, kişinin sorumluluğunda olmayan veya asıl sorumluluğunda olmayan bir trafik kazası meydana gelirse (havacılık sigortasından kaynaklanan uçak kazaları hariç).

Madde 7 Aşağıdaki durumlardan herhangi biri nedeniyle yaralanan, sakatlanan veya ölen Sporcular karşılıklı sakatlık sigortası kapsamında kabul edilmeyecektir:

- (1) Doğrudan veya dolaylı olarak uyarıcı madde kullanımı vardır.
- (2) Kaza sonucu kişisel yaralanmalı kazalar, spor eğitimi ve müsabakalar dışında meydana gelir.
- (3) Suçlu veya yasa dışı.
- (4) Şahıs adına ticari yarışmalara katılmak.

Madde 8 Sporcu sakatlık kazası geçirdikten sonra sigortalı birim zamanında tıbbi tedavi sağlamalıdır. Ölümlü kaza durumunda en kısa sürede Spor Vakfı'na haber verilmeli, diğer ciddi yaralanmalar için de Spor Vakfı'na zamanında haber verilmelidir. Sporcu, belirlenen hastanede tedavi altına alınıp engelli tanı belgesi verildikten sonra 30 gün içinde Spor Vakfı'na sigorta başvurusunda bulunur.

Madde 9 Spor Vakfı, sigorta başvurusunu aldıktan sonra aşağıdaki malzemelere göre kabul eder:

- (1) Sporcunun sakatlık karşılıklı yardım sigortası fonu için bir başvuru formu.
- (2) Belirlenen hastanenin sağlık raporu ve ilgili tanıya ait görüntüleme verileri.
- (3) Spor Vakfı özel durumlarda soruşturma raporu düzenler.

Madde 10 Spor Vakfı, sporcuların sigorta başvurularını kabul eder ve maluliyet ekspertizinin sonuçlanmasını müteakip tazminat sonuçlarını zamanında sporculara duyurur.

Bölüm III Engellilik Derecelerinin Belirlenmesi

Madde 11 Spor Vakfı, sporcuların sakatlık düzeyleri için bir değerlendirme kurumu olarak (bundan sonra değerlendirme kurumu olarak anılacaktır) “Engelli Kaza Uzmanı Değerlendirme Grubu” kuracaktır.

Madde 12 Değerleme kurumu, "İşçilerin İşle İlgili Yaralanmaları ve Meslek Hastalıklarının Engellilik Derecesinin Değerlendirilmesine" (GB/T16180-2014) dayalı olarak "Spor Engelli Derecesi Standardı"nı formüle eder.

Madde 13 Engellilik seviyesini değerlendirirken, değerlendirme kurumu, değerlendirilen kişinin durumu hakkında kapsamlı bir anlayışa sahip olacak, engellilik seviyesi için standartları katı bir şekilde uygulayacak ve tarafsız ve adil bir şekilde değerlendirme sonuçları çıkaracaktır.

Bölüm IV Sigorta Seviyeleri

Madde 14 Sigorta derecesi standartları on bir dereceye ayrılmıştır, özel derece 500.000 yuan ve onuncu derece 3.500 yuan'dır.

Madde 15 Sporcular, değerlendirme kurumu tarafından belirlenen engellilik düzeyine göre öngörülen sigorta tedavisine göre sakatlık sigortası yardımları alacaklardır.

Madde 16 Aynı organın kronik yaralanmaları yılda bir kez bildirilebilir ve güreş kulağı olan her kişi hizmet sırasında bir kez sübvansiyondan yararlanabilir.

Madde 17 Yurt içinde (yurtdışında) başka bir sosyal veya ticari sigortaya katılmış ve sigorta tazminatı almış olan Sporcular, yine de bu tedbirlerde öngörülen sigorta muamelesinden yararlanabilirler.

Bölüm V Engellilik Karşılıklı Sigorta Fonu

Madde 18 Spor vakfı, engelliler için karşılıklı sigorta fonu kurar ve fon, çok kanallı ve çok biçimli yetiştirme yöntemlerini benimser. Başlıca fon kaynakları şunlardır:

- (1) Sporcuların kendileri tarafından ödenen sigorta primleri.
- (2) Spor vakıflarının ilgili faaliyetler yoluyla sağladıkları fonlar.
- (3) Sosyal bağışlar ve finansman.
- (4) Ödüllü müsabakalara katılan olimpiyat müsabakalarının milli takımı sporcularının aldığı para ödülü bağışları.

Madde 19 Engelli karşılıklı yardımlaşma sigortası fonu, devletin ilgili fon yönetimi düzenlemelerine göre sıkı bir şekilde yönetilir.

Madde 20 Sporcular sigorta primlerini yıllık olarak öderler ve dinamik dalgalı bir yöntem uygularlar. Ödeme standartları, spor müsabakalarında sakatlık kazaları riskine, mesleki

tehlikelerin derecesine ve müsabaka için kişi başına düşen sübvansiyona göre üç kategoride belirlenir. (Son üç yılda)

Bölüm VI Organizasyonel Yönetim ve Denetim

Madde 21 Spor vakfı, grup sporcularının engelliliği için karşılıklı sigorta işini yürütür. Sporcuların engelliliği için karşılıklı sigortaya gönüllü katılım için başvuran tüm sporcular, birimlerinin ortak organizasyonu aracılığıyla sigorta başvurusunda bulunmalıdır.

Madde 22 Sporcu birimleri, karşılıklı sakatlık sigortası konusunda sporcuları tanıtmak ve eğitmek, güvenlik önlemlerini ve sakatlık tıbbi kurtarma ve rehabilitasyon önlemlerini uygulamak ve engellilik karşılıklı sigortasından sorumlu özel personel atamak için spor kuruluşlarıyla iş birliği yapmalıdır.

Madde 23 Sporcuların çalıştıkları birim, sporcuların sakatlıklarını doğru bir şekilde bildirecek, gizlemeyecek veya yanlış bildirimde bulunmayacaktır. Bulunması halinde ilgili personel sorumlu tutulacak ve ilgili cezalar verilecektir. Spor vakıfları veya akreditasyon kuruluşları, durumu araştırırken ve anlarken iş birliği yapmalı ve yardımcı olmalıdır.

Madde 24 Spor vakıfları, sakatlık karşılıklı sigortasında iyi bir iş çıkarmak için çeşitli kural ve yönetmelikler oluşturmalı ve iyileştirmeli, sakatlık karşılıklı sigorta çalışmasının uygulanmasını ve sigorta primlerinin ödenmesini düzenli olarak ilan etmeli ve sporcuların ve halkın denetimini kabul etmelidir.

Madde 25 Değerleme kuruluşu tarafından yapılan engellilik düzeyi değerlendirmesi sonuçlarına itirazı olan sporcular ve yakınları veya birimleri, Spor Vakfı'na inceleme sunabilir.

Bölüm VII Ek Hükümler

Madde 26 Sporcu birimleri şunları ifade eder: illerin, özerk bölgelerin, doğrudan Merkezi Hükümete bağlı belediyelerin ve ayrı devlet planlaması altındaki şehirlerin spor idari bölümleri ve ayrıca yetki alanı altındaki eğitim üsleri, spor teknik kolejleri, spor merkezleri ve spor tugayları Halk Kurtuluş Ordusu, Avant-garde Spor Derneği ve Lokomotif Sporları Derneği; il düzeyindeki üst düzey spor takımlarının eğitim ve yarışma görevlerini üstlenen il düzeyindeki spor büroları; Her yerde spor okulları ve kolejler ve üniversiteler.

Milli takım döneminde meydana gelen sakatlık kazası durumunda, milli takımdan sorumlu Ulusal Ferdi Sporlar Birliği, Spor Vakfı'na sigorta başvurusunda bulunur.

Madde 27 Engelliler için karşılıklı yardım sigortasının sigorta döngüsü yılda iki kez satın alınır ve ödenir. Geçici ek raporlama, ödeme tarihinden yılın 31 Aralık tarihine kadar başlar ve yıllık ödeme standardına göre hesaplanır). İkincisi ise spor okulu öğrencilerinin sigortalılık başvurusunda bulundukları yılın Eylül ayında, sigortalılık süresinin ise ödeme tarihinden bir

sonraki yılın 31 Ağustos tarihine kadar (geçici ek raporların ödeme tarihinden bir sonraki yılın 31 Ağustos tarihine kadar, yıllık ödeme standardına göre hesaplanır).

Madde 28 Tüm Çin Spor Vakfı, engelliler için karşılıklı sigorta uygulayan birimlere ödül verecektir.

Madde 29 Sporcuların bu sigortaya katılma sertifikaları, çeşitli yarışmalar düzenlemek için her seviyedeki spor idari bölümleri için sigorta sertifikası olarak kullanılabilir.”
(http://www.mohrss.gov.cn/SYrlzyhshbzb/laodongguanxi/zcwj/laodongguanxixiediao/201608/t20160805_244926.html Erişim 04.04.2023).

EK-12: ÖZEL ŞİRKETLE YAPILAN MAİL GÖRÜŞMESİ

Dear Dr. Gökdoğan,

thank you for your e-mail regarding ARAG Sports Insurance (ARAG Sportversicherung). ARAG Sportversicherung offers insurance coverage for around 20 million recreational athletes in Germany who participate in sports in clubs. This insurance coverage is provided through group contracts concluded between ARAG Sportversicherung and the German umbrella associations in club sports - the so-called Landessportbünde or Landessportverbände. These group contracts generally include liability, accident and legal insurance benefits and are intended to provide good basic protection for sports activities in clubs. However, they do not exempt members from taking private precautions in the form of private liability insurance, private accident insurance or private legal insurance. The insurance cover is paid for as part of the membership fee of the respective sports club. There are a total of 20 such umbrella organizations in Germany, and ARAG has group contracts with 15 of them. ARAG Sportversicherung does not offer sports insurance for individual athletes or outside Germany.

With kind regards
Christian Danner
Spokesman
ARAG Corporate Communications/Marketing
ARAG SE

EK-13: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Sosyal Güvenlik ve Spor

(Türkiye’de sporcuların sosyal güvenliği ve uygulama)

- 1- İş kazası, kazayı geçiren kişinin bedenen veya ruhen engele uğraması olarak tanımlanmaktadır. Size göre sporcular için iş kazası diyebileceğiniz durumlar nelerdir?
- 2- Size göre sporda mesleki hastalık diyebileceğiniz spora özgü hastalıklar var mıdır?
- 3- Hastalık, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar ve hastalık halidir. Hastalık durumunda sigortalı kişiye geçici iş göremezlik ödeneği yapılır. Bu durum sigortalı profesyonel sporcular açısından değerlendirildiğinde sporculara da hastalıkları durumunda geçici iş göremezlik ödeneği yapılmakta mıdır? cevap hayır ise sizce hastalık durumunda sporculara hangi yardımların yapılması gerekmektedir, önerileriniz nedir?
- 4- Sporcuların anneliği ve hamileliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sigortalı bir sporcunun hamileliği durumunda nasıl bir yol izlenmektedir? Netice itibariyle hamile sporcu aktif spor yapamayacağı için normal sigortalı çalışan bireylere tanınan izin sürelerinin sporcular için de uygulanması sizce uygun görülmekte midir? Bu konu ile ilgili önerileriniz nelerdir?
- 5- Sakatlık (Maluliyet), sürekli bir iş göremezliğe ve bundan dolayı da gelir kaybına neden olan, iyileşme ihtimali olmayan ya da iyileşebilmesi çok zor olan bir hastalık durumudur. Sporcularda da (iş kazaları sonucunda) kalıcı bir sakatlık yaşama durumları meydana gelmekte midir? Yani (sigortalı) bir sporcunun malullüğünü nasıl açıklarsınız? Sporcular hangi durumda malul kabul edilirler ya da edilmeliler? Bu durum sporcunun yaşamının geri kalanını nasıl etkilemektedir? ne gibi yardımlar ve ödemeler yapılmaktadır? Bu durumun sosyal güvenlikteki kapsamı nasıl olmalıdır? Özellikle profesyonel sporculara sigortalı çalışanlara sağlandığı gibi iş göremezlik geliri sağlanıyor mu?
- 6- Sporcular için yaşlılık kavramı nedir? Veteran grupların dışındakiler için konuşmak gerekirse aktif sporculuk hayatı (futbol, voleybol, taekwondo, atletizm vb. branşlarda) en geç hangi yaşlarda sonlanmaktadır? Ve sigortalı bir sporcu sporculuk hayatını sonlandırdıktan sonra hayatına nasıl devam etmektedir? Sigortalanma ve pirim ödeme gibi konularda çözüm önerileriniz var mıdır? Size göre sporcu yaşlılığı ve normal bireylerin yaşlılık kavramları

arasında farklılık bulunmakta mıdır? Yaşlılık ödeneğinden yaşlı sporcuların da yararlanması için çözüm önerileriniz nelerdir?

7- İşsizlik, kişinin çalışabilme durumunda bir engel olmadığı halde iş ve ücret koşullarına göre uygun bir iş bulunamaması ve bu sebepten dolayı da geçici gelir kaybı yaşaması durumunu ifade etmektedir. İşsizlik durumunda işsiz kalınan süre için geçici olarak gelir garantisi sağlanır. Sporcuların işsiz kalma durumlarını nasıl açıklarsınız? İşsizlik sporcular için neyi ifade etmektedir? Sporcunun işsiz kalması durumunda işsiz kalınan süre için gelir garantisi sağlanmakta mıdır?

8- Herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmayan sporcuların, spordan kaynaklı sağlık giderleri nasıl ve kim tarafından karşılanmaktadır?

9- Sporda risk unsurları bulunmakta mıdır? Kendi branşınıza yönelik değerlendirme yaptığınızda branşınıza özgü risk unsurlarınızı belirtebilir misiniz?

10- Profesyonel sporcuların genelde özel sigortalardan yararlandığı vurgulanmaktadır. Yapılan özel sigorta sözleşmelerinde, poliçelerde sporculara özel maddeler bulunmakta mıdır?

11- Sonuç olarak size göre sosyal güvenlik bir ihtiyaç mıdır ve sporda da sosyal güvenliğe ihtiyaç duyulmakta mıdır? Neden?

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve soyadı	Çiğdem GÖKDUMAN
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Sungurlu Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi
Yüksek Lisans tez Konusu	Amatör Dövüş Sporcularının Sosyal güvenlikleri ile İlgili farkındalıklarının Belirlenmesi
Yabancı Dil/Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
A. Uluslararası hakemli SCI, SSCI Endeksli dergilerde yayımlanan makaleler:	
A1.	Temel, C.; Gökdoğan, Ç.; Uğraş, S.; Sağın, A.E.; Yücekaya, M.A.; Kartal, M.; Toros, T. (2023). The Impact of COVID-19 Process on Sustainability in Education: Work Alienation of Physical Education and Sports Teachers. <i>Sustainability</i> , 15, 2047. doi: 10.3390/su15032047
A2.	Gökdoğan, Ç., Kartal, M., Temel, C., Toros, T., & Esen, T. (2023). Sustainability of Success in Sports Teams: Who Will Be the Captain?. <i>Sustainability</i> , 15(5), 4316. doi.org/10.3390/su15054316
B. Uluslararası hakemli Dergilerde Yayımlanan makaleler	
B.3.	Gökdoğan, Ç., Temel, C., & Akyol, E. ULUSLARARASI KURULUŞLARDA SPORUN ROLÜ. <i>SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi</i> , 20(2), 154- 169.
C. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler	
C3.	WHO WILL BE THE CAPTAIN? DEVELOPING A TEAM CAPTAINCY CYCLE MODEL (SILK ROAD INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE-BAKU December 8-9, 2022. pp: 297)
D. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:	
D1.	Küreselleşme ve Spor – 2022- Ordu (Yağlı Güreş: Küreselleştiremediklerimizden misiniz?) sayfalar: 299-306 (Editörler; Ayhan DEVER, Ercüment ERDOĞAN)
D2.	Sports Sciences with Different Perspectives-2020-Lyon (Livre de Lyon)-(Social Security in Sports in Turkey. Papers: 67-85) (GÖKDUMAN, Ç., & TEMEL, C. SOCIAL SECURITY IN SPORTS IN TURKEY. <i>SPORTS SCIENCES</i> , 67.)

F- PROJELER

- “İdeal Takım Kaptanının Özellikleri” Konu başlıklı ölçek çalışmamız, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinasyon biriminde Normal Araştırma Projesi olarak kabul edilmiştir. Proje sonuçları “Sustainability of Success in Sports Teams: Who Will Be the Captain?” isimli makale olarak raporlaştırılmıştır.
- TÜBİTAK 2237 Sosyal Bilimlerde Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Projesi (Katılımcı olarak)